

Møte fredag den 10. juni 2016 kl. 9

President: Ole mic Thom messen

Dagsorden (nr. 91)

1. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven mv. (innstramninger II) (Innst. 391 L (2015–2016), jf. Prop. 90 L (2015–2016))
2. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingslova (pågriping og fengsling i samband med 48-timarprosedyren) (Innst. 389 L (2015–2016), jf. Prop. 91 L (2015–2016))
3. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i lov om endringer i statsborgerloven (endret ikrafttredelsestidspunkt for krav om norskkunnskaper og bestått prøve i samfunnskunnskap) (Innst. 378 L (2015–2016), jf. Prop. 125 L (2015–2016))
4. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i folketrygdloven, lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (økt minste pensjonsnivå til enslige alderspensjonister og andre endringer) (Innst. 379 L (2015–2016), jf. Prop. 112 L (2015–2016))
5. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i lov om lønnsplikt under permittering (innføring av en ny arbeidsgiverperiode og forlenget periode med fritak fra lønnsplikt) (Innst. 380 L (2015–2016), jf. Prop. 124 L (2015–2016))
6. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Endringer i valgloven (personval ved stortingsval, frist for godkjenning av førehandsstemmer mv.) (Innst. 402 L (2015–2016), jf. Prop. 73 L (2015–2016))
7. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i vegtrafikkloven (sykkelritt på veg) (Innst. 395 L (2015–2016), jf. Prop. 138 L (2015–2016))
8. Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Marit Arnstad og Liv Signe Navarsete om en uavhengig juridisk betenkning om suverenitetsavståelse over tilsyn av finansmarkedet i Norge og forholdet til Grunnloven (Dokument 8:104 S (2015–2016))
9. Redegjørelse av helse- og omsorgsministeren om ventelistene (Det vil bli foreslått debatt umiddelbart etter redegjørelsen)
10. Stortingets vedtak til lov om endringer i markaloven (rett til erstatning) (Lovvedtak 79 (2015–2016), jf. Innst. 333 L (2015–2016) og Prop. 92 L (2015–2016))
11. Referat

Presidenten: Representanten Torgeir Micaelsen, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger en lang rekke permisjonssøknader:

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om studiepermisjon for representanten Trond Giske fredag 10. juni
 - fra representantene Margunn Ebbesen, Jan-Henrik Fredriksen, Ingrid Heggø og Siri A. Meling om permisjon i tiden fra og med 13. juni til og med 17. juni, alle for å delta i arktisk parlamentarikerkonferanse i Ulan-Ude, Russland
 - fra representantene Elin Rodum Agdestein, Gunnar Gundersen, Kåre Simensen og Kenneth Svendsen om permisjon i dagene 13. og 14. juni, alle for å delta i WTOs parlamentarikerkonferanse i Genève
 - fra representantene Sylvi Graham og Svein Roald Hansen om permisjon i dagene 13. og 14. juni, begge for å delta i COSAC-møte i Haag
 - fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Sverre Myrli i tiden fra og med 13. juni til og med 15. juni, og fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Jan Arild Ellingsen i tiden fra og med 14. juni til og med 16. juni, begge for å delta i NATOs parlamentariske forsamling i Kiev
 - fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Åse Michaelsen i tiden fra og med 13. juni til og med 15. juni for å delta i møte i OSSEs parlamentariske forsamling på Bornholm
 - fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om velferdspolispermisjon for representanten Freddy de Ruiter i tiden fra og med 13. juni til og med 17. juni
 - fra Sosialistisk Venstreparti stortingsgruppe om velferdspolispermisjon for representanten Karin Andersen mandag 13. juni
 - fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Jonas Gahr Støre mandag 13. juni for å delta i EAT Forum i Stockholm
- Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget.
- Det anses vedtatt.

Fra henholdsvis første vararepresentant for Akershus fylke, Are Helseth, og fra andre vararepresentant for Sør-Trøndelag fylke, Gunn Elin Flakne, foreligger søknader om fritak for å møte i Stortinget under henholdsvis Sverre Myrli og Trond Giskes permisjoner, på grunn av sykdom.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
 - For Aust-Agder fylke: Line Kysnes Vennesland
 - For Vest-Agder fylke: Kjell Ivar Larsen
 - For Akershus fylke: Thore Vestby og Anne Odenmark
 - For Finnmark fylke: Ingalill Olsen og Monica Hauge Stiansen
 - For Hedmark fylke: Rangdi Krogstad og Bersvend Salbu
 - For Nordland fylke: Dagfinn Henrik Olsen, Veronica Pedersen og Jonny Finstad
 - For Oslo: Prableen Kaur og Vegard Grøslie Wennesland
 - For Rogaland fylke: Sissel Knutsen Hegdal
 - For Sogn og Fjordane fylke: Tor Bremer

For Nord-Trøndelag fylke: Gunnar *Viken*
For Sør-Trøndelag fylke: Ferhat *Güven*
For Østfold fylke: Wenche *Olsen*

Presidenten: Ferhat Güven er til stede og vil ta sete.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Presidenten vil foreslå at sakene nr. 1 og 2 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 1 [09:03:40]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven mv. (innstramminger II) (Innst. 391 L (2015–2016), jf. Prop. 90 L (2015–2016))

Sak nr. 2 [09:03:58]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingslova (pågriping og fengsling i samband med 48-timarprosedyren) (Innst. 389 L (2015–2016), jf. Prop. 91 L (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 35 minutter, og at taletiden blir fordelt slik:

Arbeiderpartiet 30 minutter, Høyre 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter og Miljøpartiet De Grønne 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil tre replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalere og inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre foreslås det at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ingjerd Schou (H) [09:05:17] (ordfører for sak nr. 1): I denne saken tror jeg at jeg vil starte med å takke komiteen for et godt arbeid og samtidig stor utholdenhet over flere uker. Jeg har også lyst til å si at denne saken antakeligvis er stortingssesjonens mest kompliserte sak, både voteeringsmessig og lovteknisk, og det er all grunn til å gi honnør til alle som har bidratt til at saken har fått en grundig behandling og er gitt den grundige framstillingen som den selvfølgelig fortjener.

Så til det dystre bakteppet. De siste årene har det vært en forferdelig utvikling i Syria og i Syrias nærområder – og ikke bare der, men i en rekke land. Krig, borgerkrig, uroligheter og terrorgrupper har ført til at mange er drevet på

flukt. Nabolandet til Syria, Libanon, med sine 4,5 millioner innbyggere, har nå tatt imot over 1 million flyktninger fra Syria. Det er opprettet store flyktningleirer for å gi dem som er på flukt, et midlertidig sted å bo.

Flyktningkrisen nå er sammensatt og komplisert. Vi skal heller ikke glemme at det som skjer i Syria, er mye av grunnen til den tilstrømningen vi så i fjor høst. Det viktigste til slutt er at folk trygt skal kunne reise tilbake til sine hjem og bidra i gjenoppbyggingen av sitt land.

Det er vanskelig for oss å sette oss inn i den situasjonen som millioner av mennesker på flukt opplever. Men Norge skal ta sin del av ansvaret, og de som kommer til Norge, skal både få muligheter og kunne bidra.

Norge bidrar på veldig mange områder, og vi bidrar på mange områder samtidig. Da presset på våre grenser var på det mest intense i fjor, var det mange som viste nasjonalt lederskap. Regjeringen og statsministeren var blant dem som utviste et stort lederskap, ikke bare nasjonalt, men også internasjonalt. Sammen med finansministeren tok regjeringen initiativ til en internasjonal giverlandskonferanse for å øke bistanden til Syria og nærområdene. FN hadde etterspurt mer involvering fra det internasjonale samfunnet for å avhjelpe krisen, og Norges svar kunne ikke vært klarere. Sammen med Kuwait, Storbritannia og Tyskland inviterte Norge til en internasjonal giverlandskonferanse for Syria, og denne hadde god deltakelse fra land verden over. Regjeringsjefene Cameron, Merkel og Solberg sto skulder ved skulder og ba verdenssamfunnet om å ta ansvar, og midlene som ble samlet inn, har gitt titusener av flyktninger mat, sanitærforhold og husly. Regjeringen forpliktet seg til å gi 10 mrd. kr i humanitær støtte de kommende fire årene.

Både komiteen og Høyre mener fortsatt at det er viktig å bidra i nærområdene. Vi mener det er bedre i denne situasjonen å bruke mest ressurser på dem med størst behov. Samtidig er det ingen tvil om at hver krone brukt i disse nærområdene gir mer igjen enn hver krone brukt her hjemme. Norge er en av de største bidragsyterne per innbygger.

Regjeringen støtter også det pågående arbeidet med å forhandle fram en enighet som på sikt kan skape fred i Syria, og i det lange løp er det å skape fred det absolutt viktigste.

I fjor på denne tiden bygde vi ned mottakskapiteten fordi tilstrømningen av asylsøkere var så lav. Etter sommeren begynte tallene igjen å stige, og toppen ble nådd i november i fjor. Mer enn 31 000 asylsøknader ble registrert i Norge i løpet av 2015, flesteparten av dem i løpet av bare et par måneder om høsten. Det er tre ganger så mange som i 2014. Den ekstraordinære tilstrømningen av asylsøkere ble en enorm utfordring for hele mottaksapparatet vårt. Alt fra den første innkvarteringen til mottak, politi, utlendingsforvaltning og ikke minst det frivillige apparatet og oss som politiske ledere ble satt under stort press.

Regjeringen handlet raskt i den situasjonen landet sto overfor i fjor høst. Det var helt nødvendig å få på plass ekstraordinære bevilgninger. Etter forslag fra regjeringen vedtok Stortinget å bevilge 9,5 mrd. kr som følge av den økte tilstrømningen, og gjennom brede forlik ble også et stort

flertall på Stortinget enig om å stramme inn, i tillegg til et forlik for å forbedre integreringsarbeidet. Det er viktig at vi som politiske ledere tar et nasjonalt lederskap når det trengs – og det trengtes.

Tilstrømningen til Norge er fortsatt svært usikker. Flere titalls millioner mennesker er drevet på flukt. Akkurat nå opplever vi at det kommer få til vårt land og til vår grense. Så er det viktig å huske at dette kan være midlertidig. Nedgangen vi opplever, skyldes i stor grad de tiltakene som andre europeiske land har gjort for å styrke grensekontrollen.

Migrasjonen har ført til store utfordringer i store deler av Europa. Europeisk samarbeid som Schengen- og Dublin-samarbeidet er satt under press, og det har vært en svært heftig møtevirksomhet i EU, der migrasjon har vært tema. Norge har deltatt i dette arbeidet med mål om å få situasjonen under kontroll. Men Norge har også vært en pådriver for å sikre mer penger til humanitær hjelp i nærområdene, bl.a. gjennom den nevnte giverlandskonferansen.

Regjeringen fremmet den 13. november i fjor første del av innstramningene, som Stortinget behandlet før jul. Så fremmet regjeringen den 5. april, på bakgrunn av asylforliket, innstramningene som vi i dag har til behandling i Stortinget. Jeg vil berømme regjeringen for å ha arbeidet raskt og effektivt med å fremme denne saken for Stortinget.

Komiteen og Høyre mener det er viktig i dagens situasjon å sørge for innstramninger i asylpolitikken. Norges folkerettslige forpliktelser skal overholdes. De som kommer til Norge og har rett på beskyttelse, skal få dette, og vi skal gi et godt tilbud til de menneskene som skal bli i Norge.

Regjeringen har i samarbeid med sitt embetsverk gjort grundige vurderinger rundt de folkerettslige problemstillingene som denne typen lovendringer kan støte på. Høyre legger disse vurderingene til grunn når vi behandler saken i Stortinget. Forslagene som er fremmet, har vært ute på høring, og det er mange synspunkter – og til dels også innsigelser – som er reist. Det er viktig at slike innsigelser blir tatt på alvor. Det har regjeringen gjort i proposisjonen. Noen av innspillene har ført til justeringer i nettopp denne, og det er det høringsrunder er til for.

Det er områder der regjeringen og Høyre gjerne skulle ha sett at Stortinget i større grad ga regjeringen støtte. Å stramme inn retten til familiegjenforening er nødvendig i den situasjonen vi nå opplever. Innstramninger her er det som vil gi best og mest effekt hvis vi tenker på antall personer isolert. Forslagene som regjeringen fremmer, gjelder tiltak som skal sikre at gode velferdsordninger faktisk består.

Når vi foreslår at man må kunne forsørge sin familie før alle kan komme hit, er det rett og slett for å sikre at arbeidslinjen følges, og sikre det som gjelder for oss alle, at vi skal klare å forsørge oss selv og slik sett ikke belaste det offentlige budsjettet mer enn strengt tatt nødvendig. Når vi mener at man må ha vært i jobb eller under utdanning i tre år før man får familien hit, er det fordi vi ønsker at den som tar hit familien, skal være en ressursperson for resten av familien og få denne integrert.

Innstramningene som foreslås, er midlertidige i tre år, og vi ser at flere europeiske naboland innfører lignende innstramninger. Norge har mange enslige mindreårige asylsøkere målt opp mot innbyggertall. Det må vi også ta inn over oss. Barn som kommer alene til Norge, har vært igjennom en farefull og vanskelig ferd. Vi må sørge for tiltak som er nødvendige for nettopp å bremse tilstrømningen, slik at barn ikke legger ut på denne farefulle ferden. Derfor trengs det også innstramninger her.

Det er en vanskelig sak vi behandler i dag, med sterke ideologiske skillelinjer mellom partiene. Som saksordfører vil jeg likevel si at saken har fått en god behandling i komiteen. Vi har avholdt høring med stort oppmøte, og komiteens medlemmer har opplevd stor pågang fra enkeltpersoner og organisasjoner. Det har vært gode samtaler og en god tone for å se om det var grunnlag for enighet om forslagene. Det bør ikke overraske noen at Høyre og Fremskrittspartiet som regjeringspartier ønsker å stemme for egen regjeringens forslag. Vi mener at samtlige av forslagene som regjeringen har lagt fram, er viktige forslag som må gjennomføres i den usikre tiden vi nå opplever.

For Høyre har det vært et mål å få bredest mulig enighet her i salen. Det har vi også fått til og nådd fram med på en rekke punkter, bl.a. når det gjelder tiltak på den nordiske grensen i ekstraordinære krisesituasjoner, 24-årskrav for familieetablering, innføring av et aktivitetskrav for familiegjenforening og et visst selvforsørgelseskrav for permanent oppholdstillatelse.

Jeg tar herved opp de forslagene Høyre står bak.

Presidenten: Representanten Ingjerd Schou har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Stein Erik Lauvås (A) [09:15:44]: Høyre har det siste halvåret vært både for og imot å gi asylsøkere adgang til å jobbe før gjennomført asylintervju. Det har nærmest variert fra måned til måned hva de har ment. I innstillingen til integreringsmeldingen sier Høyre i en merknad at «regjeringen gjennom denne integreringsmeldingen sørger for at det blir vesentlig enklere å komme i jobb for den enkelte asylsøker».

I VG for noen uker siden sa Ingjerd Schou at «vi ønsker ikke at de skal kunne arbeide i første omgang. Her vil vi ha reglene som finnes i dag».

Mener Høyre at signaleffekten av dette tiltaket er en annen nå enn den var for noen uker siden?

Ingjerd Schou (H) [09:16:28]: Det å ha tilgang til å arbeide forutsetter et par viktige ting som ligger som premiss for alt som er sagt fra Høyre, nemlig at man har vært gjennom et asylintervju, at man er registrert og har godtgjort at man har behov for beskyttelse, og jeg tror representanten Lauvås også er klar over at vi er veldig tydelige på at man også må ha avklart eller medvirket til å avklare hvem man er. Det er ikke slik at vi bare kan slippe inn i landet folk som ikke har registrert og avklart sin identitet. Erfaringene så langt har vært at en del kan det, men en del ikke. Dette er et forslag og et synspunkt som har vært

tydelig fra Høyre hele tiden, men det vi også har vært tydelige på, er at når dette er avklart, er det helt i orden. Det bør også være påkrevd at nettopp muligheten til å komme i arbeid og forsørge seg selv er viktig, men disse tingene er altså en forutsetning.

Heidi Greni (Sp) [09:17:38]: Vi var seks partier her på Stortinget med 161 av 169 representanter som sto bak asylforliket som ble inngått i november. Det skulle borge for et bredt flertall for innstramminger vi gjør her i dag. Likevel er det en ganske splittet innstilling på mange områder til tross for at alle vedtakene som blir gjort, har en klar forankring i asylforliket. Innstrammingerne skulle gjøres for å begrense ankomsten av folk uten rett til beskyttelse, og for å få bedre integrering. Jeg forsto av innlegget at representanten Schou deler min oppfatning – at innstramminger i utlendingsloven bør ha et bredt flertall bak seg for å kunne stå seg over tid og ha den effekten som vi ønsket å oppnå gjennom forliket. Derfor lurer jeg på hvorfor Høyre og Fremskrittspartiet har valgt å stille seg utenfor alt samarbeid for å prøve å finne bredere løsninger.

Ingjerd Schou (H) [09:18:36]: Jeg kjenner meg i grunnen ikke igjen i beskrivelsen til Greni. Det har vært utallige møter hvor både Høyre og Fremskrittspartiet har vært tydelige på – det kan ikke være noen overraskelse – at vi er opptatt av at flest mulig av regjeringens forslag skal gå igjennom, og jeg har på alle de møtene også oppfattet at det har vært et synspunkt fra Senterpartiet. Men det betyr at andre partier også må være villige til å fravike sine subsidiære standpunkter i neste runde. Jeg er glad for at vi på enkelte områder også har funnet fram til enighet med Senterpartiet og Arbeiderpartiet om innstrammende tiltak. At vi er der vi er i dag, med en rekke innstramminger, men kanskje ikke fullt ut like mange som det regjeringen foreslo, tar jeg til etterretning.

Det er bra at vi har den enigheten. Jeg skulle ønske vi kunne ha gått lenger, bl.a. når det gjelder midlertidighet for enslige mindreårige, for jeg tror at vi både som regjeringsparti og som flertall i Stortinget faktisk får til mer hvis vi klarer å holde enigheten fra november. Men vi kom dit vi kom, nå.

Karin Andersen (SV) [09:19:46]: Når det er så mange i verden som trenger reell beskyttelse fra krig og forfølgelse, er det viktig at vi har et system som er slik at de som ikke trenger beskyttelse, ikke belaster det. Det er SV enig i. Men det man endte opp med i forliket, var innstramminger som ensidig rammer dem som har krav på beskyttelse, som gjør livet vanskeligere for dem. Slike innstramminger tror jeg de færreste av oss som sitter her, kunne ha levd med, f.eks. det å ikke få lov til å være sammen med familien sin i en situasjon der en har mistet alt. Skal folk integreres, må de jo få slå rot og være sammen med sine nærmeste. Hva er grunnen til at Høyre tror at det å bli splittet fra familien sin – i en situasjon der man har blitt rammet av krig og mistet alt – er godt for integreringen?

Ingjerd Schou (H) [09:20:51]: Den saken vi nå behandler, handler ikke om integrering, men om innstramminger, og SV har vært fanebærer for en mer liberal asylpolitikk ved å stille seg utenfor innstrammingsforliket i fjor høst.

Det er viktig å huske at asylbegrepet i seg selv er midlertidig. Det er knyttet til at det er krig og konflikt i det landet man kommer fra. Det er ingen av oss som er uenig i at man har det best sammen med familien sin, men det betyr ikke at det er Norge som er stedet for det. Når man er kommet hit, er det fortsatt slik at vi har ønsket at det skal være midlertidig. Vi har sågar foreslått det også for enslige mindreårige, og så vidt jeg husker, var også SV med på det i forrige regjering, nemlig midlertidighet for dem fra 16 til 18 år. Jeg ser at prinsippene står for fall, og at SV fortsatt står for en mer fanebærende linje for en mer liberal asylpolitikk.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Helga Pedersen (A) [09:22:06]: Vi lever i en verden der svært mange mennesker er på flukt eller på vandring for å søke et bedre liv. Tusenvis av mennesker har druknet i Middelhavet. Det stiller det internasjonale samfunnet på prøve, og det stiller det norske samfunnet og oss på Stortinget overfor vanskelige avveininger. Det tror jeg alle ansvarlige partier har kjent på når vi har behandlet regjeringens forslag til endringer i utlendingsloven og nye hjemler for fengsling.

Stortinget kommer i dag til å gjøre betydelige innstramminger i asylregelverket på grunn av de høye ankomstene i 2015 og for å unngå en tilsvarende situasjon i framtiden. For Arbeiderpartiet er det tre ting som har vært avgjørende for de konklusjonene vi har landet på.

For det første: Å ha kontroll på grensen og ankomstene av asylsøkere til Norge.

For det andre: God integrering, at de som får opphold og skal bli, må få komme i gang med livet sitt og bli bidragsyttere i samfunnet vårt.

For det tredje: Sikre at Norge overholder folkeretten og ivaretar asylsøkernes rettssikkerhet.

Innstrammingerne er også nødvendige for at vi skal kunne gi beskyttelse og stille opp for de flyktingene som trenger det, i en situasjon der også mange som ikke har rett til beskyttelse, søker seg til et bedre liv i Europa.

Arbeiderpartiet har over tid stått for en streng, rettferdig og human asyl- og flyktingpolitikk. Det gjør vi fortsatt. Arbeiderpartiet er glad for at flertallet ser ut til å slutte seg til de avveiningene vi har gjort, og de konklusjonene vi har trukket på de fleste punktene. Vi mener det er viktig å ha en innvandringspolitikk med bred politisk støtte, slik at politikken som føres, er konsekvent og kan stå seg over tid.

Innvandringspolitikken er et krevende felt for enhver regjering, ikke minst fordi antallet asylsøkere til Norge i så stor grad handler om ting som skjer utenfor våre grenser, som krigen i Syria. Samtidig er det verdt å minne om at ingen regjering har hatt et bedre parlamentarisk utgangspunkt for å gjøre denne jobben enn dagens regjering, med

utgangspunkt i de to forlikene som partiene på Stortinget ble enige om sist høst.

Arbeiderpartiet står ved de forlikene vi var med på i fjor, og vi støtter derfor flesteparten av de forslagene regjeringen har lagt fram til innstramminger, fordi vi anser at de er fornuftig begrunnet og i tråd med forlikene. Vi støtter imidlertid ikke nye forslag som har liten effekt på tilstrømmingen, og som er til hinder for god integrering. Det gjelder de forslagene som handler om mer midlertidighet, at mennesker skal få livet sitt satt på vent lenger. Ikke minst gjelder dette enslige mindreårige asylsøkere.

Vi er bekymret for at mange enslige mindreårige asylsøkere legger ut på en farefull ferd. Det er mange dilemmaer knyttet til dette. Vi må gi beskyttelse til barn som flykter fra krig og konflikt, men det er ikke ønskelig at barn og unge skal legge ut på farefull ferd hvis de ikke har behov for beskyttelse. Bedre informasjonsarbeid i Afghanistan rettet mot barn og deres familier, mer bruk av retur til første asylland i Europa og mottakssenter i de viktigste avsenderlandene for enslige mindreårige asylsøkere er blant de tingene Arbeiderpartiet mener det må jobbes videre med. Regjeringen har ikke sannsynliggjort at deres forslag om mer midlertidighet vil ha effekt, og får derfor ikke vår støtte.

Arbeiderpartiet mener regelverket for familiegjennforening bør strammes inn. I stedet for regjeringens forslag om tre års karantene for å få familiegjennforening som en midlertidig lov foreslår vi at det som en permanent lov skal innføres en frist på tre måneder for å fremme søknad om familiegjennforening, før underholdskravet slår inn. Dette er i tråd med EUs direktiv for familiegjennforening.

Med de vedtakene Stortinget skal gjøre i dag, har regjeringen fått et lovverk og fullmakter som er tilpasset en situasjon der det er stor usikkerhet knyttet til antall asylsøkere til Norge i månedene og årene som kommer. Men som vi presiserte sist høst, da Stortinget hurtigbehandlet lovendringer knyttet til situasjonen på Storskog, er det også grunn til å gjenta nå: Regelverket kan bli så stramt som vi bare vil. Det er iverksettelse og gjennomføring av enkeltvedtak som teller.

Det påligger regjeringen et stort ansvar for å sikre nok kapasitet i politi- og utlendingsforvaltning, å ha en solid beredskap for økte ankomster. Derfor vil jeg understreke at like viktig som lovendringene vi gjør i dag, er det at man drar lærdommer av de erfaringene og den mangelfulle kontrollen regjeringen hadde med situasjonen høsten 2015, slik at man neste gang kan mobilisere bedre og raskere. Situasjonen på Storskog ble ikke håndtert godt nok, og det er viktig å unngå at det skjer igjen.

Nettopp i lys av at dagens situasjon med lave ankomster raskt kan endre seg, mener vi at de såkalte force majeurebestemmelsene, om begrensning av visumfrihet og mulighet for bortvisning på grense mot nordisk nabostat, kanskje er det mest sentrale Stortinget skal ta stilling til i dag. Vi er enig i at dette er et verktøy regjeringen må ha for hånden, men vi mener samtidig at bestemmelsen må rammes bedre inn enn det regjeringen har foreslått. Derfor foreslår vi en høyere terskel for å ta bestemmelsene i bruk, med andre ord «ekstraordinære kapasitetsutfordringer». Før be-

stemmelsen kan tas i bruk, må regjeringen ha trykket på knappen. Det vil si at man har iverksatt beredskapsplaner, mobilisert aktuelle etater og uttømt mulighetene for hurtigprosedyrer osv. i gjeldende regelverk. Dessuten skal hjemmelen være tidsavgrenset, med mulighet for fornyelse inntil to ganger, før regjeringen eventuelt kommer tilbake til Stortinget med lovendringer for å kunne håndtere en vedvarende krisesituasjon.

Til slutt vil jeg minne om at asylforliket også inneholder en rekke punkter som ikke er omtalt videre i de to lovproposisjonene vi i dag har til behandling. Det er alle de punktene i forliket som handler om raskere saksbehandling, returarbeidet, herunder direktefly til de viktigste avsenderlandene for å sikre rask retur av asylsøkere uten et reelt beskyttelsesbehov. Asylforliket slår også fast at man skal sikre tilfredsstillende fasiliteter ved Storskog og i Kirkenes, sterkere internasjonalt politisamarbeid for å bekjempe menneskesmugling og å legge spesiell vekt på situasjonen til enslige mindreårige asylsøkere i mottak. Selv om store deler av forliket ikke er til debatt i dag, er regjeringen like forpliktet på å følge hele forliket. Fra Arbeiderpartiets side vil vi følge nøye med på at så skjer.

La oss heller ikke glemme: Det norske regelverket er viktig, men for å kunne gi beskyttelse til mennesker på flukt, for å kunne returnere effektivt dem som ikke har krav på beskyttelse, er det behov for mer internasjonalt samarbeid og velfungerende europeiske løsninger, og der må Norge være en pådriver.

Til slutt vil jeg ta opp alle de forslagene som Arbeiderpartiet står bak i en eller annen variant. Jeg fremmer imidlertid ikke forslag nr. 15. I stedet for fremmer jeg forslagene nr. 27 og 28, som er løse, men gode forslag.

Presidenten: Representanten Helga Pedersen har tatt opp de forslag hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Ingjerd Schou (H) [09:30:35]: Jeg vil benytte anledningen til også å takke representanten Pedersen for godt samarbeid under behandlingen av denne proposisjonen.

Jeg ser at Arbeiderpartiet i denne saken ikke støtter midlertidighet for enslige mindreårige. Men det jeg også ser, er at Arbeiderpartiet i forrige regjeringensperiode fremmet forslag om at enslige mindreårige i aldersgruppen 16–18 år skulle ha et midlertidig opphold. Hvorfor var det nødvendig å ha midlertidighet for denne gruppen, men ikke å delta nå?

Helga Pedersen (A) [09:31:20]: Vår regjering innførte midlertidig opphold for enslige mindreårige asylsøkere mellom 16 og 18 år som ikke har krav på beskyttelse, men der man ikke finner omsorgspersoner å returnere dem til. En veldig stor forskjell mellom det regelverket som gjelder i dag og det regjeringen har foreslått å innføre, er at regjeringen har foreslått å innføre midlertidighet også for enslige mindreårige som har krav på beskyttelse. Med det vil man ha et strengere prinsipp for barn og unge enn for voksne. Det er vi uenig i.

Vi mener at dagens midlertidige bestemmelse står seg,

og vil videreføre den, men det er også grunn til å peke på det regjeringen selv skriver i proposisjonen, at det er grunn til å tro at det var de generelle tiltakene Stoltenberg-regjeringen innførte, som hadde størst effekt, som økt bruk av alderstesting, Dublin-prosedyrer og at av dem som hadde fått midlertidig opphold, var det kun 36 som ble returnert. Derfor tror jeg ikke man skal overdrive betydningen av mer midlertidighet overfor denne gruppen.

Mazyar Keshvari (FrP) [09:32:36]: Arbeiderpartiets fremste kjennetegn i disse spørsmålene er å dobbeltkommunisere – ha motstridende standpunkter samtidig og kommunisere dem. Fra å være imot mange returer ønsker de nå faste ruter til land vi kan transportere raskt ut til. De sier at de er for innstramminger, og de er veldig glad for innstrammingerne vi vedtar i dag. Samtidig har de kommet med forslag om det som handler om familiegjenforening, som er mer liberale enn det man har i Sverige. På mange måter ser vi en klarere forskjell: De som forsøker å få makten i Norge, har den politikken som er ført i Sverige – med de resultatene man ser der. Hvordan forventer representanten Pedersen at de skal ha troverdighet på innstramning når de kommer med forslag som er mer liberale enn det man har i Sverige?

Helga Pedersen (A) [09:33:36]: Dette er jo helt feil. Arbeiderpartiet fremmer forslag om innstramminger i familiegjenforening, som et alternativ til det regjeringen foreslår. Regjeringen har heller ikke foreslått noen kopi av svensk regelverk, og jeg vil vise til at direktøren i regjeringens egen fagetat UDI faktisk har advart om at regjeringens forslag til familiegjenforening kan føre til økt tilstrømming av asylsøkere. Da er regjeringen ganske langt fra det de påstår er målet med innstrammingerne.

Vi slutter oss til velbegrunnede innstrammings tiltak tilpasset situasjonen. Vi støtter ikke de tiltakene der regjeringen ikke har sannsynliggjort at det vil ha noen effekt. Og når det gjelder direktefly til Kabul, nevnte jeg det i mitt innlegg. Det var vårt forslag, det er en del av asylforliket. Nå venter vi bare på at regjeringen gjennomfører – for det er faktisk den viktigste delen av jobben.

André N. Skjelstad (V) [09:34:44]: Først må jeg si at jeg er glad for at Arbeiderpartiet deler vår oppfatning om at ikke alle forslagene som ligger i proposisjonen, anses som en oppfølging av asylforliket. En kunne nesten få inntrykk av det i de første kommentarene som kom i forbindelse med forslaget før jul.

Jeg opplever at Arbeiderpartiet deler Venstres oppfatning om at vi skal respektere de folkerettslige forpliktelsene, og er derfor overrasket over at Arbeiderpartiet støtter det ekspertene mener er det klareste bruddet på folkeretten – fjerning av rimelighetsvilkårene ved internflukt, som vil ramme de mest sårbare flyktningene, som barn, alvorlig funksjonshemmede og andre sårbare grupper. Norge er allerede blant Europas strengeste når det gjelder praktisering knyttet til internflukt, og mitt spørsmål er derfor: Hvorfor mener Arbeiderpartiet at det er behov for å bryte folkeretten på det punktet?

Helga Pedersen (A) [09:35:34]: Dette er en vurdering som vi har gjort veldig grundig, og når vi støtter å fjerne rimelighetsvurderingen i utlendingsloven § 28, er det fordi de personene det gjelder, i hovedsak vil få sin søknad om beskyttelse behandlet etter § 38, altså om opphold på humanitært grunnlag. For oss er det viktig at de får sin sak vurdert uansett. Vi ønsker ikke at funksjonshemmede, enslige kvinner med mange barn, eller andre sårbare grupper, blir henvist til internflukt i et område der de ikke har reell beskyttelse. Men det mener vi altså at dette forslaget ivaretar.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Helge André Njåstad (FrP) [09:36:44] (leiar i komiteen og ordførar for sak nr. 2): Eg vil òg starta med å takka komiteen for å ha jobba godt med denne kompliserte saka, men vil leggja til at eg vil takka komitésekretæren spesielt, og òg resten av stortingssekretariatet, som har bistått oss på ein god måte i ei veldig komplisert sak.

Dei siste månadene har Stortinget behandla fleire store saker, og veldig mange av dei har hamna i kommunal- og forvaltningskomiteen, deriblant innstrammingsforslaga som Erna Solberg og Sylvi Listhaug fremja for Stortinget tidlegare i vår, men òg Innst. 389 L – som har grunnlag i Prop. 91 L – og som eg er saksordførar for, der me foreslår å innføra eit nytt regelverk for å kunna pågripa og fengsla utlendingar som har levert openbert grunnlause asylsøknader. Fleirtalet i komiteen meiner det er viktig å få på plass ei slik innstramming for å sikra at utlendingen ikkje forsvinn før saka er avgjort av myndighetene. Desse sakene vil bli behandla i hurtigprosedyren, og pågriping og fengsling er avgrensa oppover til 72 timar. Eg er glad for at den proposisjonen får brei støtte i salen.

Så vil eg gå vidare til den andre proposisjonen. Det er viktig for oss å få på plass innstramminger i innvandringspolitikken. I fjor haust hamna me i ein veldig krevjande situasjon då det kom mange asylsøkjjarar, noko som sette både utlendingsforvaltninga, politiet, regjeringa, Stortinget og kommunane under stort press og gav oss ei utfordring. Eg og Framstegspartiet vil takka både kommunar, myndigheter og frivillige for ein fantastisk innsats, som gjorde at me klarte å få innkvartert alle saman og gje dei ei verdig behandling. Etter erfaringane frå fjoråret meiner Framstegspartiet at innstrammingerne som regjeringa fremja, er eit minimum av det me må ha for å ha kontroll over situasjonen. Talet på asylsøkjjarar til Noreg er no relativt lågt. Me må heilt tilbake til 1990-talet for å finna så låge tal som i dei fem første månadene i år. Dette heng saman med signal som både Stortinget og regjeringa har sendt, og signala om ein streng innvandringspolitikk må fortsetja å koma òg etter denne debatten.

Situasjonen i Europa er svært krevjande. Så langt har det kome over 206 000 migrantar over Middelhavet. Det er dobbelt så mange som til same tid i fjor. Til samanlikning kom det 216 000 migrantar i løpet av heile 2014, medan det i 2015 kom over ein million. Med dette bakteppet er det viktig at Noregs nasjonalforsamling i dag stemmer for flest moglege innstramminger.

Det er veldig tungt for oss å sjå medmenneske som druknar i Middelhavet i forsøk på å få seg ei betre framtid i Europa. Dei siste vekene har me gjennom media vorte vitne til fryktelege scener frå havet. Hittil i år har ufattelege 2 800 migrantar drukna i Middelhavet, og det er eit så stort tal at det er vanskeleg å skjønna omfanget. Situasjonen verkar uhaldbar. Tida er inne for, meiner me, som mange forskarar og professorar har teke til orde for, å innføra eit nytt system for personar på flukt.

Framstegspartiet har lenge snakka om behovet for å fornya asylpolitikken på dette feltet, og me er glade for at asylforliket seier at 161 av 169 representantar sluttar seg til at regjeringa skal ta initiativ til å gjennomgå internasjonale konvensjonar i den hensikta å få eit betre system for menneske på flukt i framtida. Det er me veldig glade for, og me ser det som avgjerande nødvendig på sikt.

Dei store linjene i innvandringspolitikken håper eg me får rikeleg anledning til å diskutera vidare framover. Eg håper at Stortinget i dag vedtek flest moglege innstramminger som er nødvendige for landet vårt. Eg skulle gjerne sett at fleire parti hadde støtta regjeringa sine gode forslag til innstramminger knytte til familiesameining, einslege mindreårige asylsøkjjarar og permanent opphaldsløyve, at det hadde fått fleirtal under voteringa. Det handlar om Noregs framtid.

Samtidig er det viktig for oss ikkje berre å dvela ved dei sakene som stortingsfleirtalet i desember ville vera strenge på, men som dei ikkje lenger er strenge på, men vera glade for at det blir gjort ei rekkje innstramminger i dag. Me får i dag fleirtal for det strengaste regelverket Noreg nokosinne har hatt på dette feltet. Me får fleirtal for avvising på grensa til nordiske naboland i ein krisesituasjon. Me får fleirtal for innføring av 24-årskrav for familieetablering. Me får fleirtal for krav om sjølvforsørging for å få permanent opphaldsløyve, fleirtal for identitetsavklaring ved auka bruk av biometri, fleirtal for redusert klagefrist ved openbert grunnlause asylsøkjjarar og fleirtal for heving av beviskravet ved vurdering av behovet for vern, for å nemna nokre av dei mange forslaga som Stortinget i dag gjev oss fleirtal for. Men Framstegspartiet er veldig tydelege på at me meiner det hadde vore nødvendig å få på plass endå fleire.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Stein Erik Lauvås (A) [09:41:57]: Jeg registrerer at regjeringen og Fremskrittspartiet har kritisert og fortsetter også i dag å kritisere Arbeiderpartiet fordi vi ikke klipper og limer de foreslåtte innstrammingerne, som er i Sverige. Det er problematisk å skjønne bakgrunnen for den kritikken all den tid regjeringen selv ikke kopierer de svenske forslagene det henvises til.

Jeg vil spørre representanten Njåstad: Mener han at regjeringen kopierer de svenske forslagene? I så fall, helt konkret: Hvilke forslag gjelder det?

Helge André Njåstad (FrP) [09:42:42]: Anten høyrde eg feil, eller så har eg misforstått. Me kritiserer ikkje Arbeidarpartiet for ikkje å kopiera, klippa og lima svensk politikk på dette området. Det me har sagt, er at Arbeidar-

partiet ved ikkje å stemma for alle forslaga til regjeringa på mange område legg seg nær svensk politikk. På nokre område ville Sverige vore strengare enn oss innanfor familiesameining dersom Arbeidarpartiet si innstilling i sin heilskap hadde gått gjennom på dette området. Det átvarar me imot, for det er ikkje noko dette landet treng, det å framstå som meir attraktivt enn Sverige. Ingen i Noreg ønskjer at me skal få svenske tilstandar i Noreg, og difor har me utfordra Arbeidarpartiet på at einigheita nestleiar Trond Giske gav uttrykk for rundt jul, hadde me sett pris på at hadde verka òg i sommar.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [09:43:42]: Bakgrunnen for migrasjonsproblematikken er at verden er urettferdig. Det er rike og fattige deler av verden, og alle ønsker seg et bedre liv. Derfor ser vi en stor migrasjons- og flyktningssituasjon mange plasser. I Kristelig Folkeparti er vi veldig glad for at det har vært så stor fokusering på nærområdene. Vi støtter at vi hjelper mest mulig i nærområdene, men å hjelpe med vann og mat betyr ikke at en får et fullverdig liv. Derfor eskaleres problemene.

Når regjeringen da skal finansiere dette ved budsjettbehandlingen, reduserer de bistandsmidlene. De bruker bistandsmidler til å finansiere mye av dette, og i tillegg vet vi at Fremskrittspartiet i lang tid har vært imot og gått for reduksjon i bistandsmidler. Ser representanten den voldsomme motsetningen dette er? Det er nettopp ved å hjelpe der ute at vi kan motvirke migrasjon.

Helge André Njåstad (FrP) [09:44:46]: Det blir litt spesielt å få spørsmål frå eit parti som er einig med oss om dei siste tre statsbudsjetta, og som òg samarbeider om heilskapen i den økonomiske politikken. Eg er fornøgd med dei statsbudsjetta og dei revideringane me har gjort i lag med Kristeleg Folkeparti og Venstre. Det er heilt riktig at for oss er det viktig å bruka mykje pengar på å hjelpa i nærområda, for då hjelper me fleire menneske enn ved å ta imot ei stor tilstrøyming til Noreg – då vil det kosta endå meir å hjelpa færre. Difor er eg veldig glad for at me deler same syn, at me skal hjelpa flest menneske for at dei skal få eit betre liv.

Det kan heller ikkje vera sånn at Noreg skal ta ansvar for heile verda åleine. Me bidrar stort, og det skal me fortsetja med i godt samarbeid med Kristeleg Folkeparti og Venstre når me gjer opp statsbudsjetta våre. Det kan ikkje vera sånn at Noreg skal ta imot alle som ønskjer eit betre liv, for då ville nesten heile kloden fått eit betre liv ved å koma til Noreg. Integrering er viktig for oss, difor kan me ikkje ta imot fleire enn me klarer å integrera på ein god måte.

Heidi Greni (Sp) [09:46:02]: Intensjonen med asylforliket var å begrense ankomsten av folk som ikke hadde rett til beskyttelse. Jeg tror det er stor enighet både nasjonalt og internasjonalt om at det absolutt mest effektive virkemiddelet for å bremse tilstrømmingen, er en skikkelig grensekontroll. Tidligere denne uken fremmet Senterpartiet fire forslag om mer effektiv grensekontroll, bl.a. forslaget:

«Stortinget ber regjeringen innføre grensekontroll

på alle norske grenseoverganger, og ber regjeringen fremme forslag til Stortinget om nødvendige endringer i gjeldende lover.»

Jeg oppfattet at Njåstad har vært veldig opptatt av at vi skulle få bedre grensekontroll, og da er mitt store spørsmål: Hvorfor i all verden stemte Fremskrittspartiet imot disse forslagene?

Helge André Njåstad (FrP) [09:46:56]: No behandlar me innstrammingsproposisjonen, og der vil Framstegspartiet stemma for alle forslag som er innstrammende, og stemma imot alle forslag som er liberaliserande. Grensekontroll er viktig, og eg har full tillit til at regjeringa handhevar regelverket som er, på ein gode måte. Så kjem dei til Stortinget og ber om utvida fullmakter når dei vil ha ytterlegare kontroll med grensene, sånn som dei har gjort i denne proposisjonen. Eg er glad for at det har vore mogleg å finna eit kompromiss i komiteen som sikrar at regjeringa i ein naudsituasjon har heimel til å kunna avvise ved grensene. Eg deler representanten Greni sitt syn på at om det er noko som er viktig, er det å ha kontroll ved eiga grense. Eg opplever at Stortinget i dag vil gje regjeringa dei fullmaktene dei treng for å kunna ha kontroll ved grensene.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [09:48:04]: Bakteppet for lovendingene vi debatterer i dag, er den ekstraordinære flyktningssituasjonen i Europa og den høye ankomsten av asylsøkere til Norge i fjor høst. Dette krevde politiske tiltak, og for Kristelig Folkeparti har det vært viktig å bidra konstruktivt i de ulike tverrpolitiske forlik og i behandlingen av dagens lovendringsforslag.

Selv om det har kommet få asylsøkere til Norge så langt i 2016, trenger Norge å ha en utlendingslovgivning som er rustet til å håndtere framtidige situasjoner med større ankomst. Vi trenger et regelverk som sikrer at de som ikke trenger beskyttelse, kan sendes raskt ut, slik at vi kan bruke ressursene på å ta imot og integrere dem som har et reelt beskyttelsesbehov.

Kristelig Folkepartis fire grunnpremisser i behandlingen av de ulike forlik og lovarbeider har vært og er, punkt én: Vi skal ta oss av barna som kommer hit, på en god og verdig måte. Punkt to: Vi skal verne om retten til familieliv. Punkt tre: Vi skal fremme integrering. Og sist, men ikke minst: Vi skal respektere folkeretten. Norge har tradisjonelt lagt stor vekt på FN's høykommissær for flyktningsråd, anbefalinger og tolkninger av Flyktningkonvensjonen. Kristelig Folkeparti mener at Norge bør holde fast på dette FN-sporet.

Slik Kristelig Folkeparti ser det, sviktet dessverre regjeringens lovforslag på alle disse fire sjekkpunktene. Heldigvis rettes mye opp av stortingsflertallet i dag. Dette gjelder ikke minst familieegjenforeningsreglene: Regjeringens forslag ville medført at mennesker med beskyttelsesbehov hadde blitt nektet retten til et familieliv i årevis. I mange tilfeller ville ektefelle og barn levd i krigssoner eller i flyktningleir. Regjeringen sier forslaget ville ha fremmet integreringen. Men all erfaring og all sunn fornuft sier at det å

bekymre seg for og lengte etter dem man elsker, vil hemme integreringen, ikke fremme den. Dessuten sier UDI at reglene trolig ville ført til at flere, og ikke færre, legger ut på flukt. Om barn og ektefeller ikke kan komme etter, vil hele familien velge å flykte sammen, ofte langs farlige fluktruter.

Kristelig Folkeparti advarte fra første dag mot dette forslaget og mener det er viktig at det ikke får flertall i dag. Det samme gjelder forslaget om økt bruk av midlertidig opphold for barn på flukt. Forskningen støtter ikke forslaget. Ingen høringsinstanser støtter forslaget, og det får heller ikke støtte hos noen andre partier enn regjeringspartiene. Det er forståelig, fordi forskning viser at den utryggheten som manglende avklaring om framtiden gir, går ut over den psykiske helsen til disse barna. Det hemmer integreringen og har medført at mange barn forsvinner fra mottakene. Det er også lite som tyder på at økt midlertidighet ville hatt noen videre innvirkning på ankomsten til Norge.

Forslaget om å innskrenke grupper som skal regnes som flyktninger, og forslaget om å øke botiden fra tre til fem år før man kan få den tilhørighet og tilknytning som en permanent oppholdstillatelse gir, er forslag som kan vanskeliggjøre integrering. Derfor vil Kristelig Folkeparti stemme imot det.

Et punkt som dessverre ser ut til å få flertall i dag, er forslaget om at folk skal kunne henvises til å søke tilflukt i en annen del av hjemlandet, også i tilfeller der dette er urimelig. FN's høykommissær for flyktningsråd, Utlendingsnemnda, Advokatforeningen, Amnesty, NOAS og juridiske eksperter på feltet i Norge anser alle at dette er i strid med våre folkerettslige forpliktelser. Vi vet at Norge allerede har en av Europas strengeste praksiser når det gjelder internflukt. Vi vet også at forslaget i all hovedsak vil ramme de aller svakeste gruppene av flyktningsråd: barnefamilier, enslige kvinner og svært syke personer. Tross dette vil flertallet i denne sal støtte forslaget. Det kan ikke Kristelig Folkeparti.

I dag behandles også betydelige innstramminger som Kristelig Folkeparti støtter. Blant annet mener Kristelig Folkeparti at det er viktig med klarere krav til norsk- og samfunnskunnskap for å få permanent opphold. Det er bra at man iverksetter tiltak mot gjentatt misbruk av asylordningen, og at det får konsekvenser når en asylsøker aktivt motvirker avklaring av egen identitet. Det er også bra at vi tar viktige skritt for å sikre en mer effektiv ID-avklaring.

For Kristelig Folkeparti er internasjonal solidaritet en hjertesak, og Kristelig Folkeparti vil at Norge skal hjelpe flyktningsråd i deres nærområder ved å gi bistand til husly, grunnleggende helsehjelp og skolegang. Her vil vi gi regjeringen litt ros. Det er bra at Norge har spilt en aktiv rolle for å øke den internasjonale hjelpen til flyktningsråd fra Syria, og Kristelig Folkeparti vil oppfordre regjeringen til å styrke Norges humanitære innsats for å hjelpe mennesker på flukt.

Som jeg nevnte i et spørsmål tidligere: Det å opprettholde bistand til fattige land vil motvirke migrasjon på lang sikt.

Kristelig Folkeparti ønsker derfor å støtte en del av de

forslagene som kom i dag, og jeg tar herved opp de forslag som Kristelig Folkeparti er med på, og vi håper på en rettferdig, forutsigbar og human politikk.

Presidenten: Representanten Geir Sigbjørn Toskedal har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Eirin Sund (A) [09:53:26]: For Arbeiderpartiet har det vært viktig å få på plass innstramminger som virker etter hensikten, og som ikke hemmer integrering. Vi er alle enige om – som representanten Toskedal også sa – at de som ikke trenger beskyttelse, skal sendes ut. Samtidig må vi sørge for at de som skal bli, raskest mulig kan bli aktive bidragsyttere i landet.

Så har det vært stor spenning knyttet til hva som ville bli utfallet når det gjelder forslaget til innstramminger i retten til familiegjenforening. Vi i Arbeiderpartiet er, i likhet med representanten Toskedal, svært glade for at det nå blir en annen løsning enn det som ble foreslått av regjeringen tidligere. Representanten Toskedal sa i sitt innlegg at han er glad for det, men jeg vil likevel spørre: Deler Kristelig Folkeparti vår oppfatning om at regjeringens forslag vil legge betydelige hindringer i veien for gjenforening av familier, og derfor også for integrering av disse i det norske samfunnet?

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [09:54:30]: Først av alt vil jeg ta opp dette med at vi i Norge ikke tror vi kan hjelpe millioner av mennesker, og at Norge ikke skal ta imot dem. Det kommer mange som ikke har grunnlag i asylretten, og de må returneres fortest mulig.

Men når det gjelder dem som det er avklart skal få bli, er det for oss en selvfølge – jeg trenger bare å sammenligne med meg selv, min egen familie og mine venner, for vi vet jo alle hvor kjekt det er å reise hjem etter en uke på Stortinget – at for disse som da kanskje har flyktet fra familie, eiendom, kapital, penger, vennekrets, arbeid og alt, som sitter og vet at unger og familie sitter igjen, er det håpløst å få til en effektiv motivasjon for skolegang, yrkesopplæring osv. Derfor mener vi at det vil styrke integreringen veldig å få orden på disse forholdene, slik at de raskt kan komme i gang med å bidra i det norske samfunnet ved å delta og yte.

Mazyar Keshvari (FrP) [09:55:35]: Det må bero på en misforståelse – som jeg trodde vi hadde oppklart i komiteen – at ingen enslige mindreårige asylsøkere skal få permanent opphold i Norge. Regjeringen er i proposisjonen klar på at mindreårige enslige asylsøkere som trenger beskyttelse, fortsatt skal få det og kan få permanent opphold. Hoveddelen av dem det er snakk om, der det er snakk om midlertidighet, er dem som ikke har beskyttelsesbehov, men som allikevel får bli fordi man ikke har omsorgspersoner i opprinnelseslandet. Alternativet ville jo ha vært å uttransportere disse også, for de har ingen beskyttelsesbehov.

Når representanten sier at det ikke er noe som helst grunnlag for å hevde at politikk på dette området har noen

virkning, lurer jeg på om representanten har noen tanker om hvorfor Norge og Sverige, som har under 3 pst. av EUs befolkning, har fått 52,5 pst. av samtlige enslige mindreårige asylsøkere som har kommet til EU.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [09:56:41]: Jeg forstår representanten Keshvaris spørsmål om hvorfor Norge har kommet i den situasjonen. Det krever internasjonalt samarbeid, og jeg forutsetter at regjeringen arbeider videre med det. Dette er ikke noe Norge kan løse ene og alene, dette må løses i fellesskap med andre. Vi må finne årsakene, og vi må få kunnskap om hva de er. Derfor er jeg glad for at vi i denne saken, og i integreringssaken som kommer, skal styrke forskningen på dette.

Alle instanser sier at midlertidighet motvirker. Jeg vet at representantens parti er opptatt av at vi ikke må få svenske tilstander. Det er vi alle. Da må man ha minst mulig midlertidighet, slik at en motiverer til skolegang og til å bli. Ellers kan man få radikalisering, frafall i skolen, man gidder ikke å lære språk, osv. Midlertidighet i nesten alle ledd motvirker integrering for dem som skal bli, og for disse barna som vi ikke har noen plass å sende.

Karin Andersen (SV) [09:57:51]: SV og Kristelig Folkeparti har vært veldig mye enig i flyktningpolitikk før, men dessverre har Kristelig Folkeparti valgt å støtte en regjering med Fremskrittspartiet som går tvert imot det som Kristelig Folkeparti står for på viktige områder. De vil kutte i bistanden, de vil hindre at familier som har opplevd det verste, nemlig å bli rammet av krig og miste alt, skal få være sammen som familie. De vil ramme barn som er alene i verden og har vært på flukt i mange år. Disse skal rammes av midlertidighet når de kommer hit, noe vi vet de blir syke av. Denne regjeringen har heller ikke tatt noen initiativ til å bidra til annet enn at flyktninger skal skremmes vekk. Riktig nok har de økt støtten til nærområdene litt, men det er ikke mye.

Jeg er glad for representantens innlegg i dag, for det kunne jeg holdt selv – nesten hele innlegget. Men hvordan kan Kristelig Folkeparti støtte en regjering som legger fram slike forslag?

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [09:58:55]: Når jeg hører spørsmålet fra SV, hører jeg en gjenklang – representanten kjenner seg kanskje igjen fra noe hun samarbeidet med Arbeiderpartiet og Senterpartiet om.

En må ha en totalvurdering av den politiske situasjonen. Kristelig Folkeparti har fått en rekke gjennomslag på mange samfunnsområder som gjelder de svakeste, noe vi setter stor pris på. Det gjelder innen helse, innen skole og innen andre samfunnsområder. Vår totalvurdering er at Kristelig Folkeparti klart har oppnådd mer enn vi kanskje har gjort tidligere.

Når det gjelder de områdene representanten snakker om, er det også klart at Kristelig Folkeparti i dag bidrar til å bedre forholdene for enslige mindreårige. Vi har bidratt i debatt og forhandlinger – og til familiegjenforening. Vi har med denne regjeringen bidratt til å få på plass mer hjelp til nærområdene, så på en rekke punkter har Kriste-

lig Folkeparti bidratt. Det tror jeg regjeringen kan bekrefte.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Heidi Greni (Sp) [10:00:14]: Stortinget vil i dag vedta en rekke forslag til innstramminger i utlendingsloven. Asylforliket som seks parter inngikk i november, og som Stortinget senere vedtok å oversende til regjeringen for oppfølging, følges med dette opp.

Jeg er glad vi nå får på plass tiltakene for å møte flyktningkrisen gjennom en rekke forslag til innstramminger i utlendingsloven. Jeg er samtidig overrasket over at Fremskrittspartiet gjennom sin opptreden har hindret en mer samlet innstilling. Jeg er også overrasket over at Høyre har latt seg binde opp i den strategien som Fremskrittspartiet har valgt i behandling av asylforliket.

Regjeringens forslag til endringer i utlendingsloven la opp til flere endringer som ikke var en del av asylforliket. Noen av forslagene har vi gått inn i fordi de er en logisk oppfølging av intensjonene bak forliket. Andre blir regjeringens partiene stående for seg selv om fordi tiltakene neppe vil ha den ønskede virkningen når det gjelder å kontrollere flyktningstrømmen, eller fordi de helt åpenbart vil svekke integreringspolitikken. Høringsrunden har også vist at en del av forslagene kommer i konflikt med våre internasjonale forpliktelser og de konvensjonene vi har gått inn i.

Flertallet har fulgt opp asylforlikets punkt om å stramme inn retten til familiegjennforening for asylsøkere og flyktninger. Vi har fremmet forslag om å stramme inn i unntaket for underholdskravet ved at fristen for å fremme søknad kortes ned til tre måneder, med mulighet for ytterligere tre måneder dersom søkeren ikke har mulighet til å skaffe nødvendig dokumentasjon innen fristen.

Regjeringens forslag om å fjerne hele unntaket fra underholdskravet ville i realiteten ha stoppet muligheten til familiegjennforening for mange år framover – dette har bl.a. UDI påpekt – og det ville ha virket sterkt integreringshemmende.

I asylforliket ba Stortinget regjeringen om å legge bedre til rette for enslige mindreårige asylsøkere gjennom flere tiltak. Økt bruk av midlertidighet, slik regjeringen har foreslått, var ikke en del av forliket og avvises av flertallet. Regjeringen viser selv i proposisjonen til at de fleste høringsinstanser mener at midlertidige tillatelser har store negative konsekvenser for barn, og at forskningen underbygger det. Dette vil igjen svekke muligheten for å lykkes med god integrering, heter det i proposisjonen. Departementet står allikevel på sitt og argumenterer med at hovedformålet med forslaget er å forebygge at barn blir sendt på flukt. Også dette argumentet møter faglig motbør.

Statsrådens påstand om at enslige mindreårige blir brukt som ankerbarn for at familien skal komme etter, har dårlig belegg i det som faktisk skjer. Det er utrolig få familiegjennforeninger i denne gruppen.

Senterpartiet mener at dagens ordning med mulighet til å gi midlertidig opphold for enslige mellom 16 og 18 år, der alder faktisk ikke kan fastslås, bør videreføres. Vi ber

regjeringen vurdere økt bruk av alderstesting av enslige asylsøkere som hevder å være under 18 år, og vi ber regjeringen utrede hvilke kontantytelser til enslige mindreårige som kan erstattes av betalingskort som kun kan benyttes i Norge.

Dagens bestemmelser for å innvilge flyktninger permanent oppholdstillatelse i Norge videreføres. Regjeringen foreslår å heve botidskravet for permanent opphold fra tre til fem år. Vi mener at asylinstituttet er ment for å gi midlertidig beskyttelse mot krise, krig og forfølgelse. Derfor er det naturlig at man ikke får fornyet oppholdstillatelse i de tilfellene der grunnlaget for beskyttelse ikke lenger er til stede. Det må likevel være rimelige tidsgrenser for hvor lenge flyktninger skal leve i total usikkerhet om hvorvidt han eller hun skal få lov til å bli her. Flertallet i komiteen går derfor mot forslaget om å øke botidskravet, og mener en slik skjerpning vil være negativ for integrering. Jo lenger vi lar folk gå på vent og leve i usikkerhet, jo lengre tid vil det ta før de blir integrert og får muligheten til å forsørge seg selv.

Senterpartiet støtter forslaget om å innføre en 24-årsgrense for familieetablering. Hensikten er å redusere omfanget av tvangsekteskap, men vi erkjenner at det er usikkert hvor effektivt det vil være, og vi er derfor glad for at vi har fått tilslutning til et forslag der vi ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med ytterligere tiltak mot tvangsekteskap.

Saken om tiltak for å møte flyktningkrisen startet med et forlik mellom seks partier. I dag følger vi opp med de nødvendige tiltakene. Det brede forliket er på flere områder blitt smalere, for det har vært liten interesse for å samles om vedtakene. Senterpartiet har i sin behandling av saken vært tro mot de avtalene vi inngikk i november.

Til slutt må jeg si at i tillegg til at vi støtter de forslagene vi er medforlagsstillere til, støtter vi også forslag nr. 18, fra Arbeiderpartiet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bjørn Lødemel (H) [10:05:59]: Sist onsdag handsama Stortinget eit forslag frå Senterpartiet om at Noreg skal gå ut av Schengen-avtalen og innføre eigen grensekontroll. Korleis kan Senterpartiet meine at vi i situasjonen vi no er inne i, skal rokke ved det europeiske samarbeidet som finst når det gjeld grensekontroll? Når Senterpartiet så openbert ser at dei ikkje har resten av Stortinget med seg, burde dei ikkje heller fokusere på korleis ein kan styrkje det europeiske samarbeidet, ikkje svekkje det?

Regjeringa viser i proposisjonen til at immigrasjonsutfordringane Europa opplever no, er høgaktuelle i EU og Schengen-samarbeidet, og det står høgt på dagsordenen. Når flyktningstraumen kjem til Noreg lengst i nord, er det mange tidlegare sjekkpunkt som har svikta. Kva tiltak meiner Senterpartiet bør gjerast for å auke kontrollen på tilstrøyminga gjennom Europa?

Heidi Greni (Sp) [10:06:50]: Som jeg sa tidligere i dag, er en av hovedpilarene når det gjelder å ha kontroll på tilstrømmingen av folk som ikke har behov for beskyttelse,

nettopp en god grensek kontroll. De fire forslagene vi fremmet tidligere i uken, som vi dessverre ikke fikk flertall for i Stortinget, er nettopp å skjerpe norsk grensek kontroll.

Som representanten Lødemel var inne på, fungerer ikke Schengen-grensek kontrollen. Vi har inngått en Dublin-avtale som heller ikke fungerer. Det vi støtter oss på nå, er at andre skal vokte vår yttergrense, i og med at det er Schengen som er vår yttergrense. Den fungerer ikke. Da er det helt naturlig at vi fremmer forslag om at vi skal ha kontroll på norsk grense. Dessverre er ikke stortingsflertallet opptatt av at vi skal ha en skikkelig grensek kontroll, og dermed hindre at det kommer altfor mange hit som ikke har krav på beskyttelse.

Mazyar Keshvari (FrP) [10:08:01]: Senterpartiet er et av de partiene som har snudd etter hva slags type oppslag det er oftest. De startet i sommeren 2015 med et forslag om at man skulle la være å ha lønnsøkning for norske arbeidstakere, og heller ta regningen og ta imot det som kom av asylsøkere til Norge. Senterpartiet fremmet også forslag om og var opptatt av at det ikke bare skulle være kapasitetsplass i Norge, det skulle være ledige hus i Norge, slik representanten Lundteigen formulerte seg. Når situasjonen endret seg og titusener kom til landet, var Senterpartiet plutselig opptatt av å stenge grensene på en måte som ikke er mulig. I dag hevder de at det er Fremskrittspartiets skyld at man ikke fikk til flere innstramminger.

Da lurer jeg på: Hvilke innstramminger utover det Senterpartiet selv har foreslått i denne saken, er det de kunne være med på i lukkede rom, som de ikke tør å fremme i det åpne rom og få votert over?

Heidi Greni (Sp) [10:09:10]: Det første eksempelet representanten viser til, var et enkeltutspill fra én Senterparti-representant, og det er ikke noe forslag som er fremmet her i salen.

Når det gjelder grensek kontroll, er det fire forslag som er fremmet her i salen, og som dessverre Fremskrittspartiet stemte imot – alle fire forslagene – da de ble behandlet her tidligere i uken. Det er noen av forslagene vi mener burde vært på plass for å få en strengere grensek kontroll, og for å ha mer kontroll på hvem det er som kommer inn i landet.

Jeg er veldig forundret over at Fremskrittspartiet som er veldig opptatt av grensek kontroll, og som selv sier det er et av de viktigste virkemidlene for at vi skal klare å ha kontroll på hvem som kommer til Norge, stemmer imot alle forslag om å få en strengere grensek kontroll inn til landet. Jeg må si det virkelig forundrer meg at de ikke vil være med på en innskjerping som kunne hindret en økt tilstrømning til Norge.

Karin Andersen (SV) [10:10:18]: Senterpartiet føyer seg inn i rekken av partier som var med på et innstrammingsforlik de i ettertid har vist seg ikke å kunne stå for, fordi forslagene vil ramme dem som har krav på beskyttelse og skal bo i Norge, og det vil hemme integreringen. En ting SV har vært opptatt i de siste to-tre årene, er at vi må få et Dublin-regelverk som fungerer, altså at man har en bedre ansvarsdeling innenfor Dublin-samarbeidet. I

dag er det de landene som har yttergrense, som må ta imot mange, og som gjør at de begynte å føyse flyktninger videre, selvfølgelig, fordi de visste at i det øyeblikket de stempeler passene deres, vil de få ansvaret for dem. SV har to ganger fremmet forslag i Stortinget om å reforhandle Dublin-avtalen, men vi har ikke akkurat merket noen sterk støtte fra Senterpartiet til å få dette gjennom. Dette kunne ha gitt en bedre ansvarsdeling i Europa for den belastningen ulike land må ta for å ta imot flyktningene. Hva er grunnen til at Senterpartiet har vært så passive til dette?

Heidi Greni (Sp) [10:11:23]: Jeg deler ikke representanten Andersens syn om at vi har vært med på en asylavtale vi nå finner ut at er så streng at vi ikke kan være med på å vedta den her i salen. Alle vedtakene vi fatter her i dag, er innenfor menneskerettighetene, og de vedtakene vi ikke er med på i dag, er vedtak som ikke er en del av asylforliket, men som er vedtak som går langt utover asylforliket. Det er grunnen til at vi ikke vil være med på dem. Det gjelder bl.a. vedtaket om null mulighet til familiegjenforening i praksis, det gjelder vedtaket om at alle enslige mindreårige kun skal ha midlertidig opphold, osv.

Når det gjelder Dublin-avtalen, er den under reforhandling i Europarådet. Det skjer ting i Europa der de ser på byrdefordeling, og det er klart at slik Italia, Hellas og disse landene har fått tilstrømning nå, er det helt umulig for dem å håndtere det på egen hånd. Derfor er det nå på plass en fordelingsordning når det gjelder flyktningene som kommer til Italia, men jeg skal ikke si at den fungerer veldig godt i dag. Men det jobbes i hvert fall med saken, og det er en ordning på plass.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

André N. Skjelstad (V) [10:13:05]: Venstre var i fjor høst med på et todelt forlik om tiltak for å møte flyktningssituasjonen vi opplevde da. Vi mente det var viktig og riktig at partiene på Stortinget kom fram til tiltak vi kunne stå sammen om. Derfor støttet vi statsministerens initiativ til et bredt forlik, og vi står fortsatt ved det forliket.

Regjeringens oppfølging av forliket er imidlertid ikke i tråd med det det brede flertallet i Stortinget ble enig om. Det var Venstre tydelig på allerede i høringsrunden. Vi mente forslagene som ble sendt på høring, gikk betydelig lenger enn asylforliket ga rom for, først og fremst fordi det ikke var i tråd med våre folkerettslige forpliktelser, og fordi det svekket asylsøkeres rettssikkerhet. Derfor presenterte vi våre egne 40 forslag til oppfølging av asylforliket, og vi er glad for at vi nå har flertall for en rekke av de forslagene.

Det kom 31 145 asylsøkere til Norge i 2015, mot 11 480 i 2014. Det var krevende for mottaksapparatet, som er dimensjonert for å ta imot under halvparten av antallet. Det er nå 20 000 som sitter på mottak rundt omkring i landet og avventer svar på asylsøknad. For disse vil vedtakene vi gjør i dag, få stor betydning for deres mulighet til å integreres i en kommune, muligheten for å bli gjenforent med sin familie og å få permanent opphold. Derfor er det viktig at vi ser på innstramminger og integrering i sammenheng.

Bakteppet fra i høst med høy innstramming må sup-

pleres med våre rekordlave ankomsttall. Hittil i år har det kommet 1 407 asylsøkere til Norge. Anslaget for ankomster blir nedjustert neste uke. Det er fortsatt millioner av mennesker på flukt, og det kommer fortsatt mange til Europa. Krigen raser i Syria, og forholdene er også alvorlige i andre land. Vi har ikke mulighet til å ta imot alle menneskene som ønsker seg til Norge, og det er heller ikke noe parti som tar til orde for fri innvandring.

Norge har fra før en streng innvandringspolitikk, og vi vil med vedtakene i dag få en enda strengere innvandringspolitikk. For Venstre har det imidlertid ikke vært noe mål å være det strengeste landet i Europa. Som et lite land er det avgjørende for Norge å støtte opp om de felles internasjonale spillereglene. Vi mener derfor at våre folkerettslige forpliktelser skal respekteres, som vi også var enige om i forliket i høst.

Venstre bidrar til flertall for flere av forslagene som vedtas i dag, som nye tiltak for avdekking av falsk identitet, raskere behandling av grunnløse asylsøknader, lavere terskel for utvisning ved misbruk av asylinstituttet, integreringskriterier for permanent opphold mfl. Venstre støtter imidlertid ikke forslagene som har møtt kraftigst kritikk i høringsrundene, som midlertidighet for barn som kommer alene, fjerning av visumfrihet for asylsøkere, adgang for politiet til å avvise asylsøkere på grensen og fjerning av rimelighetsvurdering ved internflukt.

Når det gjelder barn som kommer alene, viser forskningen på området at det er svært usikkert om innføring av midlertidig opphold vil føre til at færre barn blir enslige flyktninger til Europa. Vi mente imidlertid at det er svært uheldig for barn som rammes, noe regjeringen også innrømmer. Venstre er ikke villig til å ofre disse ungene i håp om å skremme flere fra å komme. Regjeringens ankerbarn-teori er kraftig tilbakevist av flere faginstanser, og det er anført av flere at det strider mot FNs barnekonvensjon.

Forslaget om å fjerne visumfrihet for asylsøkere er egnet til å avskjære hele retten til asyl. Om det skulle oppstå en situasjon med en så stor tilstrømning fra våre nærmeste, nordiske naboland at asylsystemet kollapser, evner Stortinget å agere like raskt som vi gjorde i fjor høst.

Forslagene til innstramming i retten til familiegjenforening frykter Venstre at vil avskjære retten til familiegjenforening og hemme integrering. Flyktninger har ikke mulighet til å gjenforenes med sin familie i hjemlandet, derfor må regelverket være annerledes for flyktninger enn for innvandrere. Derfor går vi imot fjerning av unntaket fra underholdskravet. Krav om utdanning og arbeid gjør at det vil ta lang tid å få familiegjenforening, og vil, som UDI har advart mot, bidra til at hele familier legger ut på flukt. Vi mener også at det hemmer integrering, da vi vet at familier er enklere å integrere enn enslige menn.

Det er kjent at Venstre går imot å utvide botidskravet. Vi er særlig bekymret for kvinner som må holde ut lenger i voldelige forhold. Derfor mener vi at integreringskriteriene om norsk- og samfunnskunnskap er bedre. Til grunn for vår vurdering ligger også at det er flertall for krav om selvforsørgelse. Derfor mener vi at økning av botid blir for omfattende i tillegg.

Jeg tar med dette opp forslagene nr. 24–26 fra Venstre og SV, og vil med dette også varsle at Venstre vil stemme imot følgende punkter i flertallets innstilling: § 28 femte ledd, § 34 annet ledd, § 51 nytt tredje og fjerde ledd, § 62 første ledd bokstav f og § 90 tredje ledd.

Presidenten: Da har representanten André N. Skjelstad tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Eirin Sund (A) [10:18:20]: Jeg er veldig glad for at Arbeiderpartiet sammen med Venstre, Kristelig Folkeparti og SV har funnet sammen i veldig mange av forslagene som vi skal vedta her i dag. Men for Arbeiderpartiet er det helt avgjørende å sørge for kontroll på grensene og kontroll med asylankomstene til Norge. Vi deler regjeringens ønske om kontroll, men vi kunne ikke støtte regjeringens forslag sånn som de foreligger, og derfor fremmer vi alternative forslag og løsninger som sørger for kontroll også i ekstraordinære situasjoner.

Jeg registrer at Venstre ikke stemmer for verken regjeringens eller Arbeiderpartiets forslag, og jeg vil derfor spørre representanten Skjelstad: Hvordan ønsker Venstre å møte en eventuell ekstraordinær tilstrømning til Norge i en situasjon hvor vi ikke lenger har kontroll?

André N. Skjelstad (V) [10:19:16]: Det er beklagelig at vi ikke har klart å få til en bredere enighet i komiteen, slik Venstre og også Arbeiderpartiet lenge ivret for. Jeg tror det er flere grep som må gjøres med hensyn til kontroll på grensene. Som jeg gjorde rede for i mitt innlegg, tror jeg ikke at midlertidighet er det som gjelder. Jeg tror at vi per i dag har et regelverk som vil være tilstrekkelig. Vi brukte lang tid på å vurdere både det forslaget som Eirin Sund viste til, som var fra regjeringen, og ikke minst deres eget, og vi fant at det ikke var mulig for oss å stå inne for noen av dem.

Mazyar Keshvari (FrP) [10:20:12]: I løpet av høsten 2015 var Venstre veldig opptatt av å kritisere Fremskrittspartiet og regjeringen for at man kun hadde innført innstramminger på innstramminger på innstramminger – og ikke de enighetene man hadde om det som handlet om oppmykning, nærmere bestemt forskriften om lengeværende barn. Etter denne kritikken i en situasjon der millioner av mennesker er på flukt, fikk man også en tilbakevirkende kraft tilknyttet denne forskriften, som medførte at hele fire barnefamilier fikk lov til å komme tilbake til Norge. På nyåret, etter at situasjonen var blitt drastisk forverret, og det var titusener på titusener som hadde kommet til Norge – over 31 000 asylsøkere – var plutselig Venstres leder Trine Skei Grande opptatt av at regjeringen ikke innførte innstrammingerene fort nok – at man ikke innførte de innstrammingerene man hadde en enighet om. Det var totalt motsatt av det man hadde kritisert for tidligere. Men når regjeringen i proposisjonen kommer med forslag som man er enige om i Nydalen-avtalen, velger Venstre allikevel å ikke stemme for disse. Hvorfor?

André N. Skjelstad (V) [10:21:29]: Jeg antar – gjennom den harangen representanten Keshvari hadde – at dette bunner i et spørsmål om hvorfor vi ikke sto inne for regjeringens innstrammingsforslag. Vi la selv fram 40 innstrammingsforslag som vi mente hadde en bedre innretning enn det regjeringens hadde. Tidlig i fjor høst påpekte vi også, via min leder, at dette kunne vært iverksatt raske. Dette handler på mange måter om et håndverk, og jeg har også påpekt at det kunne vært mulig å få til en bredere enighet enn det vi har i dag. Det ene er jo å presentere utad det innholdet en til enhver tid har, men det handler også om håndverket i denne salen, og det håndverket er dessverre svært mangelfullt.

Heidi Greni (Sp) [10:22:35]: Venstre inngikk i forbindelse med etableringen av regjeringen Solberg en avtale med Høyre, Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet. Der er ett av de viktigste punktene, slik Venstre framstilte det etterpå, sterkere vektlegging av barns beste. Ett av de konfliktpunktene som vi skal ta stilling til, er behandlingen av enslige mindreårige, og Senterpartiet og Venstre står sammen om å avvise ordningen med prinsippet om at enslige mindreårige bare skal gis midlertidig opphold. Bosetting av enslige mindreårige har fra før vært vanskelig grunnet de kuttene som er gjort i finansieringen av barnevernstiltak, og det ville ha blitt enda verre hvis vi hadde hatt flere midlertidige. Mener Venstre at avtalen de har med regjeringspartiene om å sikre sterkere vektlegging av barns beste, er fulgt opp på en tilfredsstillende måte, sett i lys av de forslagene som er fremmet i denne saken?

André N. Skjelstad (V) [10:23:41]: Med hensyn til barns beste kan vi si at når det gjelder noen av de forslagene som også Trine Skei Grande har vist til tidligere, mener vi at regjeringen går lenger enn det som ligger i forliket. Derfor er vi heller ikke enige om innstrammingerne rundt familiegjennforening, som vi også har påpekt vil kunne hemme det som er til barns beste.

Jeg vil også påpeke at det var Arbeiderparti-regjeringen som innførte midlertidighet, da også Senterpartiet satt i regjering. Det gjorde dessverre at alle andre ting stoppet opp. Det var også Senterpartiet en del av. Jeg mener fortsatt at vi har fått til vesentlig mer på dette området med dagens regjering, enn med den regjeringen som Senterpartiet var en del av i forrige periode.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Karin Andersen (SV) [10:24:48]: I en situasjon der svært mange mennesker i verden flykter for livet, og der Europa og Norge tar imot en liten brøkdel av det vi forventer at andre land skal gjøre og gjør, går flertallet i Stortinget til et forlik som strammer inn overfor dem som har behov for beskyttelse. Derfor var SV imot det forliket, og i dag er vi glad for at forliket har raknet, at de verste forslagene ikke blir vedtatt, og at regjeringen går på et sviende nederlag.

Men jeg klarer ikke å være glad. Jeg klarer ikke å være glad, fordi regjeringen er handlingslammet i det å kunne ta

internasjonale initiativ for å beskytte mennesker som flykter for livet. Det gjør ikke Norge. Norge har vært gode på å bistå med penger i nærområdene – vi kunne ha gitt mer. Men regjeringen er handlingslammet når det gjelder å ta internasjonale initiativ for å beskytte flyktingene – og ikke for å reforhandle flyktingkonvensjonen i en situasjon der ingen vil være med på å styrke beskyttelsen av dem som er på flukt.

I fjor på denne tida økte flyktingstrømmen. Alle tallene viste det. Regjeringen satt passiv og lot kaoset oppstå. Da panikken kom om høsten og regjeringen fremdeles la fram et statsbudsjett med kutt på disse områdene, belønnet stortingsflertallet regjeringen med et forlik. Jeg er glad nå for at fornuften og realitetene har fått plass. SV har stått fast. Vi må følge våre internasjonale forpliktelser og ta vår del av ansvaret når mange flykter. Norge har en streng asyl- og flyktingpolitikk. Vi har en streng asyl- og flyktingpolitikk fra før.

Det forliket som ble inngått, var vi imot, men ikke fordi det hadde tiltak mot dem som ikke har krav på beskyttelse. Alle de tiltakene var SV for, og vi fremmet til og med flere forslag. Men vi var imot det som ville ødelegge integreringen og straffe dem som har opplevd det verste, nemlig å flykte fra krig, ved ikke å få være sammen med familien sin, ved å måtte være i Norge i årevis før de skulle få se dem, ved at ikke engang full jobb i staten på lønnstrinn 24 skulle være nok til å få familiegjennforening. Man skulle også ramme enslige mindreårige asylsøkere som kommer og kanskje har vært på flukt i mange år, med noen historier om at de kommer fordi de vil ha familiegjennforening, selv om tallene viser svart på hvitt at det ikke er riktig. Dette handlet om å skremme dem som har beskyttelsesbehov. Jeg hører flere som synes at det er fint, for det kommer veldig få nå. Jeg ville være glad hvis grunnen til det hadde vært at færre hadde trengt beskyttelse. Da skulle jeg vært glad. Men det er jo bare fordi man ønsker å skyve ansvaret for dem som flykter, over på andre land.

Jeg er glad for at de mest integreringshemmende forslagene er fjernet. Det skulle bare mangle når alle ansvarlige organer og våre faginstanser og menneskerettighetsorganisasjoner sier at dette bryter med våre internasjonale forpliktelser. Det skulle bare mangle.

Jeg har hørt statsråden si at den som ikke er redd nå, juger. Da kan vi spørre oss: Blir vi tryggere av å skremme og behandle folk som flykter fra krig, dårlig? Jeg tror ikke det. Jeg tror vi blir tryggere av å behandle folk som folk. Norge kan ikke løse flyktingkrisen alene. Derfor har SV tatt initiativ til at vi må reforhandle Dublin-avtalen, slik at alle land tar et større ansvar for de flyktingene som trenger beskyttelse – vi kan ikke løse dette alene – det har ikke regjeringen gjort. Regjeringen sitter og venter på at andre skal ta initiativ til slike nødvendige avtaler.

Jeg skal nevne et punkt som det blir flertall for i dag, og som er ille. Det er rimelighetsvilkåret som fjernes for internflukt. Amnesty la i mai 2016, altså i år, fram en rapport som viser at det har blitt dramatisk verre i Afghanistan. Det er jo dit regjeringen har tenkt å sende de fleste. Myndighetene er ikke i stand til å beskytte de sårbare, og det er de som vil bli rammet når man nå fjerner rimelighetsvilkåret.

Presidenten: Skal representanten ta opp forslag?

Karin Andersen (SV) [10:29:53]: Ja.

Presidenten: Da har representanten Karin Andersen tatt opp SVs forslag.

Det blir replikkordskifte.

Mudassar Kapur (H) [10:30:13]: Representanten Karin Andersen har nettopp holdt et varmt innlegg som handlet om det å ta ansvar. Det blir litt paradoksalt når det kommer fra representanten fra det partiet som har stilt seg utenfor begge forlik, som jeg vil si er blant de viktigste forlikene i denne stortingssesjonen: asylforliket og integreringsforliket.

Når regjeringen nå leverer på den bestillingen som ble gitt av et stortingsflertall, er det derfor ikke overraskende at SV også i dag stiller seg utenfor mange av forslagene. Men jeg hører at SV ønsker å være et ansvarlig parti som tar de nødvendige grepene som trengs. Mitt spørsmål er: Hvordan kan da SV i denne sal mene at det er ansvarlig at Norge bør ha en asylpolitikk som er betydelig mer liberal enn i våre naboland – hvis vi skulle fulgt SVs politiske forslag – spesielt i lys av den situasjonen vi opplevde i fjor høst?

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Karin Andersen (SV) [10:31:18]: Jeg tror representanten for Høyre snart må innse at det forliket man har inngått, innstrammingsforliket, raknet. Det raknet, ikke fordi man hadde forslag som kunne sørge for at de som ikke har beskyttelsesbehov, ikke kom – dem var det dundrende enighet om i Stortinget – men fordi innstrammingsforslagene ville ramme dem som har rett til beskyttelse, og som får bli i Norge, og ødelegge integreringen. Derfor ble SV ikke med på det. Når det gjelder integreringsforliket, har jo SV fått større gjennomslag enn det regjeringen har fått, fordi våre forslag der har blitt behandlet – og de var gode.

Problemet her er at regjeringen ikke har hatt forslag som har vært gode nok og funnet flertallet i Stortinget i dag. SV er i dag enig med Venstre, Kristelig Folkeparti, Arbeiderpartiet og Senterpartiet i mange saker, fordi man ikke har sluttet seg til disse forslagene fra regjeringen.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Rasmus Hansson (MDG) [10:32:43]: Når folk andre steder i verden trenger beskyttelse, skal de kunne søke trygghet i Norge. Vi skal ta imot dem, og vi skal behandle søknadene deres i samsvar med folkeretten og med folkeskikken. Vi skal ikke ha som mål i Norge å prøve å skremme folk som trenger beskyttelse, til å la være å søke beskyttelse i Norge.

Det er dessverre fare for at vi også i framtida kommer til å oppleve at mange mennesker rundt omkring i verden trenger beskyttelse, og at de også kommer til å ønske å søke slik beskyttelse her i landet. Det vil være en krise for de

menneskene som må gjøre det, men vi skal ikke definere det som en krise for Norge. Vi skal konsentrere oss om å ta ansvaret vi har for å hjelpe, både fordi anstendigheten tilsier det, fordi vi er forpliktet til det, og fordi vi har all mulig interesse av at andre land behandler oss slik den dagen vi har behovet.

Derfor gikk Miljøpartiet De Grønne i fjor høst med i forhandlingene om et bredt forlik om en endring i asylpolitikken og utlendingsloven, og det gjorde vi fordi vi er helt enig i at det vil være bra om det er en bred enighet på Stortinget om et så krevende politikkområde. Vi er selvsagt enig i – og har signalisert på mange punkter – at det norske systemet og lovverket for flyktningpolitikk kan forbedres og effektiviseres nå og i framtida. Men vi gikk ikke med i det forliket, fordi det ble klart at stadig flere partier så det som en deltakelse i en innstrammingskonkurranse, med Fremskrittspartiet som premissgiver.

Det var to ting vi ikke ville akseptere. Det var tiltak som fratok flyktninger folkerettslige rettigheter på grensen og muligheter til å få sine saker vurdert, og det var å bruke flere punkter i integreringen som redskap for å skremme vekk asylsøkere. Jeg er stolt av at Miljøpartiet De Grønne hadde is nok i magen til å stå på folkerettens og menneskerettighetenes grunn den gangen. Jeg mener vi har fått se veldig tydelig at det standpunktet kunne flere partier med fordel ha tatt allerede da, for det ville gitt et bedre grunnlag for et bredere forlik på Stortinget om asylpolitikken enn det vi har fått nå. Det asylforliket som ble inngått i høst på Stortinget, er jo gått opp i røyk. Venstre og Kristelig Folkeparti er gått ut. Arbeiderpartiet og Senterpartiet har ett bein her og ett bein der. Det har i hvert fall ført til at vi får en noe mindre aggressiv innstrammingspolitikk enn det det kunne ligge an til.

Derfor støtter Miljøpartiet De Grønne flere forslag fra Kristelig Folkeparti, Venstre og SV, vi vil spesielt framheve forslagene nr. 18–25, som vi vil stemme for. Å forbedre situasjonen for statsløse og gi muligheten til å gi statsborgerskap ved fødsel er et av de punktene vi synes er svært viktige og vil støtte. Derfor stemmer vi også mot de fleste forslagene regjeringen fremmer, men vi vil i løpet av dagen se nærmere på øvrige forslag som har kommet fra forskjellige partikonstellasjoner, og stemme for en del av dem.

Vi er ikke motstandere av en bedre flyktningpolitikk som til sammen ivaretar både flyktnings og de som skal integreres, sine interesser. Men vi er særlig opptatt av å stemme mot og ta avstand fra enkelte forslag som fremmes. Det ene er forslaget om å fjerne rimelighetskravet ved internflukt, som er klart i strid med folkeretten. Et annet er innskjerpingen av reglene for familiegjenforening, som vil svekke integreringen betydelig. Et tredje er avvising av flyktninger på grensen i nordiske naboland.

75 pst. av dem som søkte asyl i Norge i fjor, fikk innvilget sine søknader. Vi står ikke overfor en flodbølge av flyktninger som ikke har rett til asyl i Norge. Jeg ser fram til en fortsatt diskusjon om en politikk som ivaretar interessene til dem som har krav på det.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Eirin Sund (A) [10:38:09]: Nå sitter ikke representanten Hansson i komiteen, så han har ikke fått vært med alle de månedene vi har dydykket i alle forslagene, og jeg forstår at han ikke kan tilkjenne på talerstolen nå hva de kommer til å gjøre i avstemmingen senere i dag. Men jeg vet at Miljøpartiet De Grønne og representanten Hansson er opptatt av klimapolitikk, migrasjon og flyktningpolitikk. Jeg vet også at representanten Hansson er opptatt av at internasjonale avtaler og regler innen migrasjon og flyktningpolitikk er like viktig som regler i klimapolitikken – det må legges til grunn. For Arbeiderpartiet er det, som jeg har sagt tidligere i dag, avgjørelser som sørger for kontroll på grensene og med asylankomsten. Vi støtter ikke regjeringens forslag om dette. Vi fremmer alternative forslag som sørger for kontroll i ekstraordinære situasjoner. Er det et forslag som Miljøpartiet De Grønne kunne komme til å støtte når vi skal vedta saken senere i dag?

Rasmus Hansson (MDG) [10:39:12]: Som representanten Sund påpeker, er det en utfordring for Miljøpartiet De Grønne å henge med i alle svinger i en så stor og tung sak som dette. Vi har foreløpig ikke gått inn på Arbeiderpartiets forslag. Vi har i all hovedsak gått inn på Venstres, Kristelig Folkepartis og SVs forslag, men vi er klar over at det er mange kompromissforslag som foreligger, og som bl.a. Arbeiderpartiet har vært med på å utarbeide. Vi kommer til å se nøye på dem – i den hensikt å stemme for så mange som mulig av forslagene vi mener er med på å forbedre asylpolitikken uten å undergrave menneskerettigheter og integrering.

Karin Andersen (SV) [10:40:02]: Jeg vil takke Miljøpartiet De Grønne for at de også klarte å holde hodet kaldt i fjor høst og ikke ble med på et innstrammingsforlik som ville ha ødelagt integreringen. Men det er ett punkt som alle må ta på alvor, og som SV kommer til å stemme for i dag, i innstillingen. Det er punktet om biometri og identifikasjon. SV mener det er helt legitimt for land å vite hvem som er i landet, og hindre at mange kan operere med flere identiteter. Det er åpenbart at hvis det skjer, vil de som har et veldig innvandringsskeptisk syn, få vann på mølla. Det er vi alle interessert i å hindre, så SV har bedt regjeringen om å gjøre det i flere år. Nå kommer de med det, og jeg har lyst til å spørre representanten Hansson om han deler det synet at man for å sikre land – at det er legitimt – i framtida er nødt til å bruke biometri på identifikasjonspapirer, og at det vil lette den kontrollen vi er avhengige av.

Rasmus Hansson (MDG) [10:41:08]: Miljøpartiet De Grønne har ingen prinsipielle motforestillinger mot å ta i bruk metoder som bedre klarlegger folks identitet. Samtidig hører vi at Norge allerede ligger i forkant når det gjelder veldig omfattende bruk av identifiseringstiltak og -metodikk, og den skepsisen vi sitter igjen med, gjelder rett og slett i hvilket omfang det er praktisk mulig og fornuftig å gjennomføre den typen tiltak. Vi kommer til å se på forslaget med positive øyne, men vi er ennå ikke helt overbevist om at det er praktisk fornuftig å gjennomføre det.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Statsråd Sylvi Listhaug [10:42:14]: Tilstrømmingen av flyktninger og migranter i 2015 var rekordstor og skapte krise både i EU og i Norge. Dette førte til at Stortinget så behovet for betydelige innstramminger. Da tilstrømmingen over Storskog økte kraftig i fjor høst, tok regjeringen viktige grep og la på rekordtid fram innstrammingsforslag for Stortinget. Stortinget leverte like raskt, og i løpet av en uke fikk vi på plass et lovverk som ga oss mulighet til å få kontroll over situasjonen.

Krisen er over akkurat nå. Tilstrømmingen til Europa har vært stor også i år, men langt fra slik vi så i fjor høst. På grunn av innføring av grensekontroll i flere land og handlingsplanen mellom EU og Tyrkia har ankomstene nå blitt redusert. Krisefølelsen er borte, og man kan falle for fristelsen til å lene seg tilbake. Det er det ingen grunn til.

Jeg var nylig i Italia, som opplever en kraftig økning i antallet migranter som kommer over fra Libya. Dette er i stor grad økonomiske migranter, og et økende antall av dem er enslige mindreårige gutter. Mange kommer fra land som det er vanskelig å returnere dem til fordi hjemlandet ikke ønsker å ta imot dem. Dette markedet er styrt av menneskesmuglere. De er hensynsløse, og et liv er ikke verdt noen ting. De vil alltid gjøre det de kan for å tjene sine penger, utvikle virksomheten og bli mer kreativ i måter å frakte folk på. Det er grunn til å tro at presset mot Europa vil fortsette i årene som kommer, og Norge er et svært attraktivt land. Situasjonen er med andre ord meget usikker.

Jeg er glad for at regjeringen får gjennomslag helt eller delvis for flesteparten av forslagene vi fremmer. Det er viktig å få på plass krav om kunnskap i norsk og samfunnskunnskap før vi gir permanent oppholdstillatelse. Det viktigste er likevel at vi får på plass et krav om at utlendingen må ha vært selvforsørget de siste tolv månedene før permanent opphold gis. Dette forutsetter at man integrerer seg og kommer seg i jobb før det gis varig oppholdstillatelse i Norge. Det er også veldig viktig at vi får et verktøy til å håndtere situasjonen på grensen ved en eventuell krise. Å få vedtatt 24-års aldersgrense for å hente ektefelle til Norge representerer en milepæl. Dette har vært en viktig sak for meg i store deler av mitt politiske liv. Kampen mot tvangsekteskap er den viktigste likestillingskampen i vår tid. Jeg er også glad for at komiteen støtter regjeringens forslag om å styrke kampen mot ID-juks gjennom å ta i bruk opptak av fingeravtrykk og ansiktsgjenkjenning i større grad, og at komiteen er positiv til at utvidet lagringstid for biometri vil bli vurdert.

Men det er også uenighet om viktige forslag til innstramminger. Arbeiderpartiets familiegjenforeningsforslag vil innebære en større innvandring til Norge enn regjeringens forslag. I tillegg burde det vært satt krav om at det er den enkelte selv som må brødfø sin familie, og ikke norske skattebetalere. Norge er et svært attraktivt land for unge enslige – i hovedsak gutter – og jeg mener at flertallet bidrar til at familier fremdeles vil finne det like attraktivt å sende barna sine på en potensielt livsfarlig reise til Europa og Norge i hendene på menneskesmuglere. Vi ser av tallet på Skandinavia er svært attraktivt for denne gruppen.

Fjorårets situasjon viste at tilstrømningen kan endre seg veldig fort. Regjeringen holder stø kurs i innvandringspolitikken, uansett avisoverskrifter og stemningsbølger, fordi vi må tenke langsiktig og sikre en bærekraftig innvandringspolitikk som skal ivareta velferdsmodellen vår for kommende generasjoner.

Jeg registrerer at kursen i enkelte andre partier kan variere fra dag til dag og avhengig av hvilken person som uttaler seg. Jeg er likevel glad for at summen blir at vi får til betydelige innstramminger sammenlignet med i dag.

Situasjonen er veldig usikker. Dersom vi får en stor tilstrømning på nytt, har regjeringen gode forslag klare til framleggelse for Stortinget. Historien har vist oss at Stortinget ser annerledes på behovet for innstramminger når behovet er prekært. I så fall er vi altså parate med gode forslag til Stortinget som lett kan hentes opp av skuffen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Helga Pedersen (A) [10:46:58]: Antallet asylsøkere som kommer til Norge, påvirkes av mange ulike ting: krig og konflikt der ute, de signalene vi sender ut gjennom politikken vi fører, og måten regelverket vårt blir kommunisert på.

I desember 2014 endret regjeringen forskriften for lengeværende barn. I 2015 kom det en kraftig økning i antallet enslige mindreårige asylsøkere, EMA, og den økningen var relativt høyere enn for de voksne. Det er også interessant å merke seg at den markante økningen i antall EMA til Norge skjedde i mai 2015, altså noen uker etter at regjeringen hadde undertegnet en tilleggsavtale med Kristelig Folkeparti og Venstre som ifølge regjeringens nettsider slo fast at «myndighetene skal være mer liberale når det gjelder lengeværende barn».

Mener statsråden at det er en sammenheng mellom regelendringen for barn som ble kommunisert ut som en liberalisering, og det økte antallet enslige mindreårige asylsøkere som kom til Norge i fjor?

Statsråd Sylvi Listhaug [10:47:58]: Signaler går ut i denne bransjen – om en kan si det sånn – for det er et marked som er styrt av menneskesmuglere, i en verden som er blitt like liten som en mobiltelefon. Alt vi gjør, gir signaler ut, og sånn sett påvirker det tilstrømningen. Fjoråret var helt eksepsjonelt. Vi fikk over 5 000 enslige mindreårige til Norge. Vårt naboland fikk over 30 000 og er egentlig i en ganske dramatisk situasjon, der vi ser at i enkelte aldersklasser er det en større ubalanse mellom jenter og gutter enn det er i Kina, som har drevet en ettbarnspolitikk.

Det er nettopp derfor denne regjeringen har vært opptatt av at vi må ta grep overfor enslige mindreårige. Derfor foreslo vi å utvide den midlertidige ordningen som Arbeiderpartiet selv innførte da de satt i regjering, til å gjelde også dem som er yngre. Hvis det er sånn at Arbeiderpartiet mener at det ikke hadde noen effekt, hvorfor foreslår man ikke da her og nå å fjerne den ordningen? Det er nok fordi signalene er ... (presidenten klubber)

Presidenten: Tiden er ute.

Helga Pedersen (A) [10:49:05]: Jeg takker for svaret. Jeg opplever at statsråden bekrefter at liberaliseringen av forskriften for lengeværende barn hadde en effekt, og at det var en årsak til den sterke økningen i antallet EMA til Norge i fjor, i hvert fall en sterkt medvirkende årsak. Da lurer jeg på hvilke konsekvenser statsråden vil trekke av det. Står asylforskriften for lengeværende barn fast, eller vil statsråden ta initiativ til å endre den?

Statsråd Sylvi Listhaug [10:49:37]: Konsekvensene er jo at alle signaler som går ut, alt som blir vedtatt i denne sal, har en effekt der ute. Det er derfor jeg har vært veldig opptatt av de siste dagene å vise til at det er synd at Arbeiderpartiet har gjort en kuvending i innvandringspolitikken, at man tidligere i veldig mange saker sto sammen med Fremskrittspartiet og Høyre for å stramme inn og føre en stø kurs, mens man dessverre den senere tid har sett at det har vært mye vingling, det har vært forskjellige signaler, og at man nå har gått i retning av at man dessverre ikke støtter det viktige innstrammingsforslaget.

Når vi ser at enslige mindreårige nå i økende antall kommer til Europa, mener jeg også at Norge, som framstår som et veldig attraktivt land, burde strammes mer inn. Derfor er det synd at Arbeiderpartiet ikke er med på å utvide sitt eget forslag, nemlig til at den midlertidige ordningen også skal gjelde dem som er under 16 år, og ikke bare dem som er mellom 16 og 18 år.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [10:50:51]: Vi er enig i at vi må ha internasjonalt samarbeid. Vi er enig i at det skulle vært færre som kom hit. La oss si at vi er enig i hele den pakken om ikke å sende signaler, osv. Men statsråden har også henvist til svenske tilstander, der midlertidighet fører til videre flukt, til kriminalitet, til menneskehandel, til narkotika, til radikalisering, til parallellsamfunn, til lite motivasjon for skole, til psykiske lidelser, osv. Det er klart at midlertidighet fører til at noen ungdommer kommer ut i alt det som vi frykter, og som jeg nå listet opp. Når ingen faginstanser tilrår midlertidighet, når ingen i høringen tilrår det, når forskning ikke tilrår det og FN ikke tilrår det – på hvilket grunnlag tror da statsråden at midlertidighet fungerer, når vi skal ha en kunnskapsbasert tilnærming?

Statsråd Sylvi Listhaug [10:51:49]: Etter det jeg kjenner til, har ikke svensk politikk vært preget av midlertidighet. Tvert imot har det svenske regelverket lagt opp til svært liberale ordninger som gjør at folk har fått opphold veldig raskt. Det er også slik at i Sverige har de nå – veldig nylig – startet med alderstesting av barn. Så hvis man skal si at midlertidighet bidrar til dårlig integrering, har jo det motsatte vist seg i Sverige, som har ført en politikk der man faktisk raskere har fått varig opphold.

Det dette handler om, er i stor grad at vi må ha signaler ut som innebærer at Norge er et strengt land. Jeg skal være den første til å si at jeg er glad for at denne salen i dag vedtar forslag som gjør at norsk innvandringspolitikk aldri har vært strengere. Men så mener jeg også at den burde vært enda strengere, og det er fordi vi ser at presset mot Euro-

pa kommer til å fortsette. Det er utrolig mange mennesker i verden som ønsker seg til Europa, og som kommer til å gjøre hva de kan for å komme seg inn.

Heidi Greni (Sp) [10:53:01]: Senterpartiet støtter alle forslag som er en oppfølging av forliket, og det blir i dag flertall for storparten av forslagene som er fremmet. Alle forslag som er innenfor forliket, får flertall her i dag. Likevel prøver statsråden å skape et bilde i media av at dette er altfor taslete, og at det er ubetydelige innstramminger. Hvorfor snakker statsråden ned majoriteten av sine egne forslag, og hvordan tror statsråden slike uttalelser vil virke på tilstrømmingen? Jeg mener vi heller burde signalisere det vi faktisk gjør her i salen i dag: Vi kommer med betydelige innstramminger.

Til slutt: Hvis statsråden er enig med meg i at grensekontroll er et veldig viktig virkemiddel for å ha kontroll på at det ikke kommer for mange ubegrunnede asylsøkere hit, hvorfor ønsker ikke Fremskrittspartiet da en strengere grensekontroll, og stemmer ned Senterpartiets forslag?

Statsråd Sylvi Listhaug [10:54:02]: Nå er det slik at jeg ikke snakker ned det som vi får vedtatt. Tvert imot var jeg i mitt innlegg veldig klar på at jeg er utrolig glad for at regjeringen får flertall for flesteparten av forslagene – enten helt eller delvis. Jeg var også veldig klar på at den politikken som vedtas nå, er strengere enn den vi hadde før. Men jeg mener at den burde vært enda strengere, fordi vi ser hvilken utvikling som er både i Europa og i verden for øvrig. Derfor skulle jeg f.eks. ønske at vi når det gjelder familiegjenforening, hadde et regelverk der folk måtte integrere seg, der folk måtte betale for og kunne brødfø den familien de ønsket å ta hit, at det var et minimumsvilkår som jeg skulle ønske fikk flertall i denne salen. Det samme gjelder de enslige mindreårige. Senterpartiet var jo et av partiene som i forrige periode var for å innføre regelverk som gjorde at man fikk midlertidighet der. Jeg synes det er synd at man ikke er med på å utvide det til også å gjelde dem som er yngre.

André N. Skjelstad (V) [10:55:10]: Grensekontrollen som er innført i Sverige, Danmark, Tyskland og, ikke minst, Østerrike, har hatt stor effekt, også i Norge. For det er jo ikke signaler, det er vedtak som er hovedpoenget, og også tydelighet knyttet til det.

EU-kommisjonen har godkjent utvidelse av grensekontrollene fram til den 11. november, noe som gir grunnlag for å anta at vi ikke vil få en situasjon tilsvarende den vi hadde i fjor høst. Gjeldende anslag for antall asylkomster til Norge er 5 000–50 000, ifølge UDI. Imidlertid forventes anslaget halvert. Med langt flere stengte grenser i Europa mener UDI at det er blitt vanskeligere å komme seg nordover, også for dem som har tatt seg over Middelhavet. Deler statsråden Utlendingsdirektoratets syn, at antatte ankomsttall i 2016 vil bli langt lavere enn det som er anslaget per nå, og langt lavere enn det som var i fjor?

Statsråd Sylvi Listhaug [10:56:10]: Regjeringen legger til grunn det som Beregningsutvalget kommer fram til.

Samtidig er alle instanser veldig klare på at det er stor usikkerhet rundt hva som skjer videre. Det handler om hva som skjer med handlingsplanen mellom EU og Tyrkia. Så lenge den fungerer, ser det ut til at tilstrømmingen der er ganske lav. Så ser man også at det er et økende antall overfarer fra Libya til Italia. Det er det selvfølgelig viktig å følge med på. Grensekontrollene har vært veldig viktige for at det er blitt en mindre tilstrømning.

Samtidig ser vi at nedgangen i Norge er større enn i våre naboland. Både Danmark og Sverige har hatt høyere antall ankomster – Sverige har selvfølgelig hatt en god del høyere antall ankomster i år. Til og med Finland har hatt høyere antall ankomster enn Norge i år. Norge har slik sett veldig lav tilstrømning.

Signaler betyr noe. Derfor er det viktig hvilke signaler man sender ut.

Karin Andersen (SV) [10:57:21]: Sjøl om statsråden nå går på et stort nederlag, fortsetter hun å spre myter der fakta kan tilbakevise situasjonen for enslige mindreårige asylsøkere. Hun fortsetter å dehumanisere flyktningene og å si at det er de som er skremmende, og hun avviser å høre på egne faginstanser og på FN når det gjelder norske forpliktelse. Statsråden har vært i Italia, og der var det forferdelig – det var ikke en gullstol å se så langt øyet rakk. Allikevel vil statsråden ikke endre noen synspunkter.

Statsråden sier hun er opptatt av menneskesmuglerne. Det er SV også. Men hvis vi skal klare å stoppe menneskesmuglerne, må vi gjøre det mulig å søke asyl på andre måter enn i dag – for det er jo fordi vi har stengt alle andre muligheter, menneskesmuglerne har en business å drive. Det handler om at mennesker har et fluktbehov og er utsatt for forfølgelse. Erkjenner statsråden det?

Statsråd Sylvi Listhaug [10:58:25]: La meg først si at jeg er glad for at SV er misfornøyd med de forslagene som blir vedtatt her i dag. Det er et godt tegn på at landet får en strengere asylpolitikk, noe som er helt nødvendig for å møte de tidene vi nå står foran. Så er det slik at i noen saker er vi uenige. Det som blir betraktet som et nederlag fra SVs side, vil jeg si heller er et nederlag for landet.

Det som er viktig framover, er at vi har en politikk som gjør at vi ikke tiltrekker oss spesielt migranter som kommer med økonomiske hensikter. Jeg var i Italia, jeg så det med egne øyne. Poenget er at veldig mange av dem som kommer dit, er økonomiske migranter. De kommer fra land i Afrika som ikke er i krig og konflikt. De ønsker en bedre framtid, men det kan ikke Europa gi alle dem som ønsker det.

Problem nr. 2 i dag at det er veldig vanskelig å få sendt dem tilbake, fordi landene de kommer fra, ikke vil ta imot dem. Derfor er det avgjørende å få stanset denne trafikken, og det må vi jobbe internasjonalt for å få til.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Stine Renate Håheim (A) [10:59:45]: Jeg la merke til at statsråden sa at krisen er over. Krisen er ikke over for de menneskene dette faktisk gjelder. Flyktningkrisen er ikke

først og fremst vår krise. Det er en krise for dem som er rammet av krigens brutale virkelighet, mennesker som må forlate alt de eier og har, en krise for dem som må legge ut på en livsfarlig flukt.

Jeg tenker at denne debatten har godt av noen perspektiver. Så la oss også minne hverandre på hvor heldige vi er som slipper å leve i frykt, som bor i et trygt og godt land, et land som folk flykter til – og ikke fra.

Det er ingen tvil om at flyktningkrisen har utfordret oss – utfordret et mottaksapparat som ikke var rustet til å ta imot alle som kom. Det har utfordret oss, som er en stormakt når det gjelder folkerett og menneskerettigheter. Det har utfordret politikere til å vise nasjonalt lederskap, framfor å spille på frykt – til å sette nasjonale interesser foran politisk spill. Jeg er usikker på om alle politikere har bestått den testen.

Men dem jeg er sikker på at historien vil skrive pent om, er ordførerne som kastet seg rundt og skaffet tak over hodet til mennesker som sårt trengte det, de frivillige på Tøyen som stilte opp med mat og samtaler, og alle de frivillige i hele vårt langstrakte land, både de som har bidratt her hjemme, og de som har reist ut for å hjelpe. De har vist hvorfor «dugnad» er et norsk ord.

Jeg har også lyst til å takke jurister, advokater og humanitære organisasjoner som har stått opp for folkeretten, rettsikkerheten og menneskerettighetene. Det er verdier og prinsipper som ikke er laget for solskinnsdagene, men som skal hjelpe oss til å holde rett kurs når det stormer.

Og det er det Arbeiderpartiet har forsøkt å gjøre. Det har vært krevende avveininger. Vi har lyttet til faglige råd, og vi ønsker å føre en kunnskapsbasert politikk. Vi mener det er riktig med innstramminger for å forebygge at mennesker uten beskyttelsesbehov søker om asyl og for å hjelpe dem som virkelig har behov for beskyttelse. Vi bidrar i dag til innstramminger. Regjeringen får en hjemmel til å sikre kontroll på grensen i en krisesituasjon. Vi skal stille flere krav til dem som skal ha permanent opphold, og vi foreslår innstramming i tidsfristen for å søke familiegjenforening.

Men vi bidrar også til å skape flertall mot noen av regjeringens forslag. Det er forslag som har liten effekt på tilstrømmingen, eller som er til hinder for en god integreringspolitikk. Og det er alle forslag som har fått kraftig medfart i høringsrunden.

Regjeringen foreslår en treårskarantene for å få familiegjenforening, og kombinert med et veldig høyt inntektskrav ville det, ifølge UDI, ført til at mange måtte vente 8–10 år på familiegjenforening.

Det høres kanskje strengt ut i det tabloide ordskiftet, men i realiteten ville disse forslagene tvert om ført til flere asylsøkere til Europa. På nrk.no 9. februar kunne vi lese at UDI mente at strengere regler for familiegjenforening kan føre til at det kommer flere flyktninger til Norge. FNs høykommissær har advart mot det samme. 30. januar i år sa Høykommissærens europadirektør til Aftenposten:

«Med en så restriktiv linje vil norske myndigheter bare fore trafficking-industrien. For hva gjør du hvis du blir stilt ovenfor disse utsiktene? Jo, du betaler heller menneskesmuglere for å få familien over.»

Og det tok ikke lang tid før vi fikk det bekreftet. 19. februar i år intervjuet Aftenposten Gada Ali, fra Damaskus i Syria. Hun hadde tatt med seg fem små barn på den livsfarlige ferden over Middelhavet. Hun sa at det er «mye usikkerhet om nye regler i Europa og vi følte vi bare hadde ett valg. Vi måtte ut. Og det med hele familien.»

Fra juni i fjor til februar i år var andelen barn og kvinner i livsfarlige båter doblet på kort tid. Det er den samme ruten hvor 2 400 mennesker har dødd så langt i år. Vi trenger ikke en uklok innstrammingspolitikk som vil sende flere kvinner og barn på en livsfarlig ferd over Middelhavet.

I tillegg sier alle faglige råd og forskning på fellet at familiegjenforening er viktig for integreringen. Høringsinnspillene er helt tydelige for dem av oss som har lest dem. Regjeringens eget ekspertorgan på integrering, IMDi, skriver bl.a. i sitt høringsinnspill at forskning viser at tvungen familieadskillelse med konstant bekymring for familien, uten utsikter til å kunne bli gjenforent før det er gått mange år, for mange vil kunne resultere i svekket psykisk helse, dårligere konsentrasjon, læringsevne og integrering. Regjeringens drastiske innstrammingsforslag i retten til familiegjenforening vil altså kunne føre til både flere asylsøkere og dårligere integrering.

Vi sier også nei til mer bruk av begrenset opphold for enslige, mindreårige asylsøkere. Under den rød-grønne regjeringen strammet vi inn for den gruppen mellom 16 og 18 år. Og i den offentlige debatten, og også her i dag, kan det nesten virke som om regjeringen bare foreslår å fjerne aldersgrensen på allerede eksisterende regelverk. Det stemmer altså ikke. Regjeringen har gått langt mer drastisk til verks. De foreslår bl.a. å fjerne skjønnsvurderingen og innføre en skal-bestemmelse i loven. Vi har fått kraftige advarsler om at det vil bryte med barnekonvensjonens krav til individuell vurdering av barnets beste.

Den innstrammingen som ble gjort i 2009, var avgrenset til barn uten beskyttelsesbehov, altså § 38 i utlendingsloven. Det regjeringen derimot gjør, selv om de prøver å benekte det, er å innføre den samme muligheten i § 28, nemlig den paragrafen som hjemler asyl til dem som har et beskyttelsesbehov. Hva betyr det? Jo, det betyr at med regjeringens forslag ville barn med et beskyttelsesbehov kunne få midlertidig opphold – barn som kanskje kommer når de er 10–12 år vil måtte leve veldig mange år i usikkerhet. Det er et tiltak som også har begrenset effekt, fordi regjeringen har innført en forskrift for lengeværende barn, som sier at disse barna til slutt mest sannsynlig uansett ville fått opphold.

Det er også verdt å merke seg Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets særlige bekymring for de negative konsekvensene forslaget vil ha for barn og unges evne til å bidra i det norske samfunnet. De skriver at mangelfull integrering og dårligere levekår gir grunnlag for mistillit og avvísning av felles verdier og kan skape grunnlag for radikaliserings og økt konflikt. Det er ikke en politikk vi ønsker å støtte, og det er heller ingen som har greid å sannsynliggjøre at dette tiltaket vil føre til at færre barn legger ut på flukt alene. All den tid statsråden er så opptatt av det, burde man kanskje tatt en titt på eget forslag til drastiske

innstramminger i familiegjenforeningen, som jo fører til at flere barn må dra på en livsfarlig flukt.

Det er faktisk ingen som har oppsummert forslaget om enslige mindreårige asylsøkere bedre enn det regjeringen selv skriver på side 57 i lovproposisjonen:

«Ingen støtter forslagene til nye bestemmelser.

Mange ber om at forslagene trekkes tilbake.»

Jeg er glad for at Stortinget i dag sørger for det.

Dette er en debatt med krevende avveininger. Det er ulike hensyn som står opp mot hverandre. Og nettopp i denne type debatter er det viktig å ha en kunnskapsbasert politikk. Det er viktig at vi gjennomfører innstramminger som faktisk virker, men vi må greie å ha flere tanker i hodet samtidig. Innstramminger må også balanseres mot andre hensyn. Skal vi ha troverdighet når vi reiser rundt i verden og forteller andre land at de må respektere folkeretten og menneskerettighetene, må også vi greie å gjøre det.

Så er vi alle enige om at Norge ikke kan gjøre alt. Vi kan ikke hjelpe alle. Det er det ingen land som kan. Men nettopp derfor må alle land gjøre noe. Jeg er glad for at vi i dag legger opp til innstramminger, men også til en politikk som tar vare på dem som kommer, og gir dem muligheten til å starte et liv og bidra til det norske samfunnet.

Mudassar Kapur (H) [11:09:38]: Krigen i Syria og konflikter i nærområdet har skapt en av vår tids største humanitære kriser. Globalt ser vi en folkevandring vi aldri har sett før. 60 millioner mennesker er på flukt, og presset på Europa er stort. I en slik sammenheng har Norge en plikt til å hjelpe, og det har denne regjeringen sørget for.

Det er noe opposisjonen ikke har snakket så mye om i dag. Jeg skal komme tilbake til hvorfor, men la meg først fortelle hva vi har gjort for å hjelpe der ute. Regjeringen har lovet rundt 10 mrd. kr til sammen i bistand til Syria og nabolandene de neste fire årene. Pengene sikrer mat, husly og skolegang til mennesker i nød. Norge var initiativtaker og medarrangør av giverlandskonferansen i London i februar, norske hjelpeflåter har bidratt i Middelhavet, Norge tar i mot et høyt antall kvoteflyktninger sammenlignet med andre land, og Norge deltar også i EUs relokiseringsprogram for asylsøkere.

Dette presset som jeg snakker om, kom etter hvert også til Norge. Da vi var i den situasjonen da presset var stort, hørte vi noe helt annet fra de rød-grønne politikerne. Hvis vi går et halvt år tilbake i tid, hadde vi en rekke rød-grønne posører som ikke bare konkurrerte i å være strengest, men også i å fremme kreative forslag. Det var representant Pedersen som ville ha charterfly fra Kirkenes til Kabul. Regjeringen sendte ikke folk ut raskt nok for henne. Det var for lite, og det var for sent. Senterpartiet, som i dag snakker om Norges internasjonale forpliktelser og ansvar, ville stenge grensene. Det er jo veldig humanitært! De har fortsatt representanter som vil at Norge skal ut av Schengen-avtalen og samarbeidet der.

Ja, nå måtte det handles, og det gjorde regjeringen. Basert på forlik i Stortinget la denne regjeringen fram en asylpakke i desember på direkte bestilling fra et stort flertall i Stortinget. Hva skjedde da? Jo, Arbeiderpartiets nestleder Giske gikk ut og stemplet det som en kopi av Arbeider-

partiets politikk. Siden den gang har Arbeiderpartiet hatt stadig skiftende standpunkter i denne saken.

Jeg har fra denne talerstolen flere ganger kritisert SV for ikke å være en del av asylforliket. Det kommer jeg sikkert til å fortsette å gjøre. Men de har i det minste vært ryddige overfor sine velgere. I motsetning til SV har særlig Arbeiderpartiet vært en studie i populistisk slalåmkjøring fra standpunkt til standpunkt i denne saken. Det er bare å se på utspillene de siste tolv månedene. De har variert ut ifra tallene for asylankomster.

Denne debatten handler ikke bare om tall, posering og presseoppslag. Den handler om mennesker. Men intensjoner alene er ikke nok. Det må være realisme i de politiske valgene vi tar. Det er nødt til å være gjennomførbart. Her hjemme er det kommunene som skal gjøre den viktigste jobben. De har ansvaret for bosetting og integrering. Hva betyr det? Jo, det betyr at det er de som skal sørge for språkopplæring, ordning for arbeidspraksis, utdanning, involvering i lokalsamfunnet, ekstrainsats for fagpersonell innenfor psykiatri, barnevern, politi og frivillighet. Det vi gjør av beslutninger i dag, påvirker folk lokalt. Jeg tar opp dette for å understreke at debatten må handle om helheten. Vi har den fasen som handler om de globale strømningene og om hvordan vi adresserer dem. Vi har den fasen som handler om hvordan vi møter dette presset på våre grenser, hvordan vi behandler disse søknadene om asyl og sørger for rask retur hvis de ikke har behov for beskyttelse, og det handler om en integreringspolitikk som til slutt havner i våre lokalsamfunn, og som lokalpolitikere må sørge for blir gjort på en god måte.

Til slutt: Det sås mye tvil om våre intensjoner, både i replikker og i innlegg. Jeg har ingen grunn til å tro at det vil avta utover dagen. La det være sagt: For Høyre har innstramminger aldri handlet om å hjelpe færre. Det handler om å ha ressurser og kapasitet til å hjelpe dem som har reell behov for beskyttelse. Jeg vil utfordre opposisjonens representanter til å fortelle hvordan de har tenkt å gjøre det, og ikke bare kritisere oss.

Harald T. Nesvik (FrP) [11:15:09]: Dette er i ferd med å bli en litt underlig debatt, og la oss gå ett år tilbake i tid.

For ganske nøyaktig ett år siden fattet stortingsflertallet et vedtak, et vedtak som er fattet i en tid der pilene knyttet til migrasjon og innvandring til Norge pekte nedover. Da fant stortingsflertallet det for godt å vedta at vi skulle motta 8 000 flyktninger. Umiddelbart etter det vedtaket kan man se av statistikken at tilstrømmingen til Norge endret seg, og vi begynte å få en økning til Norge.

Utover sommeren og høsten så vi at Norge ble hardt rammet av den migrasjonsbølgen som kom. Det linker jeg ikke til det vedtaket, det linker jeg til et sammenbrudd i de systemene som er i hele Europa, et sammenbrudd i Schengen-systemet, et sammenbrudd i landenes evne og også vilje til å ta det ansvaret som man har med registrering og med oppfølging, og sørge for at man ikke sender flyktningstrømmer og ikke minst migrasjonen bare videre ut av sitt land og over til neste land.

Vi så en utvikling på Storskog som ingen av oss ante

konsekvensene av. Heldigvis klarte stortingsflertallet på en fin måte i høst – et stortingsflertall som representerte 161 av 169 representanter – å sette seg ned og diskutere utfordringene vi sto overfor. Det medførte gode avtaler. Det medførte at Norge kunne signalisere at vi er nødt til å endre innretningen på den politikken som vi hadde, vi er nødt til å møte utfordringene på en mer alvorlig måte. Det signalet har virket – men bare sammen med en rekke andre tiltak.

Det er heldig at man nå har fått på plass et bedre system i avtaleverket mellom EU og Tyrkia, og at man har fått på plass en del avtaler der. Det har fungert, selvsagt, at en rekke land har utvidet grensekontrollen. Både Sverige og Danmark har gjort det, Østerrike og en rekke andre land også. Det medfører selvsagt at migrasjonsstrømmene stopper opp, og at hvert enkelt land tar sitt ansvar. Videre har det selvsagt også virket at Russland har gjort sin del.

Men hva skjer hvis disse strukturene endrer seg? Hva skjer hvis EU bestemmer at disse utvidede grensekontrollene ikke kan fortsette utover 1. november, som er vedtaket? Hva skjer hvis avtalen mellom EU og Tyrkia bryter sammen og Tyrkia bestemmer seg for at grensen skal åpnes, fordi de ikke takler de problemene som er der? Hva skjer hvis de enorme tallene som vi ser nå, kommer over Middelhavet mot Italia og middelhavslandene? Hva skjer hvis systemene bryter sammen da?

Det er nettopp da det er viktig at vi har et regelverk i Norge, et system i Norge, som gjør oss i stand til å motstå det å ha en pull-effekt inn mot Norge. For Norge er et relativt lite land befolkningsmessig. Vi har begrensede muligheter til å kunne ta vare på alle dem som vil hit. Da må vi også sørge for at vi har tiltakene i bunn for å ivareta det. Det leverte regjeringen. Gjennom Prop. 90 L leverte regjeringen tiltak som nettopp skulle kunne møte dette.

Så er det trist å se at stortingsflertallet ikke går inn for alle forslag, men forslagene ligger her og kan raskt fremmes igjen når behovet tilsier det. Men det blir i dag vedtatt en rekke forslag til innstramning som følge av det initiativet som regjeringen har tatt. Vi får det strengeste regelverket på innvandringssiden som dette landet noensinne har hatt.

Men det spillet som jeg har hørt fra enkelte i salen i dag, er uverdigg – det spillet hvor man sier at det kunne blitt enda strengere hvis regjeringen ikke ville stemt over sine egne forslag. Det er meningsløst. Enhver regjering er forpliktet til å fremme de forslag som man mener er nødvendig for å møte utfordringene. Det er mer et demokratisk problem at enkelte mener at man ikke skal fremme forslag som man tror på. Da er vi på feil spor i et demokrati.

Stein Erik Lauvås (A) [11:20:29]: For Arbeiderpartiet er det avgjørende i asyl- og flyktningpolitikken at vi har et regelverk som gir oss kontroll med grensene og asylankomstene til Norge. Videre er det avgjørende at vi holder oss med en god integreringspolitikk. De som får opphold og skal bli i Norge, må få komme i gang med livet sitt, få utdanning, få språkundervisning – de skal bli bidragsyttere til vårt samfunn.

Så er det avgjørende at Norge skal overholde folkeretten og ivareta asylsøkernes rettssikkerhet. Arbeiderpartiet

står ved sine folkerettslige forpliktelser; de som har behov for beskyttelse, skal få opphold. Men i en tid da det også er mange som søker asyl uten å ha behov for beskyttelse, er innstramminger nødvendig. Reglene for beskyttelse har aldri, og kommer heller aldri, til å gjelde for dem som utelukkende kommer til Norge fordi man ønsker et bedre liv. Derfor mener vi det er viktig å fortsette å være konsekvente og stramme inn reglene på en måte som gjør at vi kan gi beskyttelse til dem som fyller vilkårene for det.

Jeg er glad for at flertallet i denne salen har sluttet seg til flere av de forslagene som Arbeiderpartiet står bak. Det er viktig at Norges politikk på dette feltet er så bredt forankret som mulig, det er et slikt flertall som sikrer en konsekvent politikk som kan stå seg over tid.

Jeg slår også fast at det er verken ytterste høyre eller ytterste venstre i norsk politikk som sørger for flertall i asyl- og innvandringspolitikken. Det har det ikke vært, og slik blir det heller ikke i dag.

Så registrerer jeg at det i debatten fram mot og i behandlingen av denne saken i komiteen har vært sagt mye fra mange. Regjeringen og statsråden fikk tåle massiv kritikk for et høringsdokument som inneholdt omtrentligheter og unøyaktigheter med både fakta og tall.

Vi kan videre registrere at regjeringspartiene ikke har gått særlig i takt i denne saken. Fremskrittspartiet har valgt å kjøre sitt eget løp i den tro at det skulle tjene deres sak og deres parti bedre enn om de skulle være med og ta ansvar for helheten.

Statsråden har brukt mye tid på å svartmale situasjonen og advare mot konsekvensene om hun ikke fikk det nøyaktig slik hun ville. I tillegg har statsråden gitt uttrykk for at Norge ikke strammer inn. Det er et feil signal å gi, det burde statsråden forstå og ta inn over seg. Jeg er glad for at representanten Njåstad fra Fremskrittspartiet tar opp det i sitt innlegg og sier at Norge nå faktisk strammer inn. Jeg forventer at statsråden lytter til det budskapet fra sin egen medrepresentant.

Det har vært bred enighet om at vi ikke kan ha et regelverk for asylpolitikken som vesentlig skiller seg ut fra våre naboland. Nå strammer vi inn, slik at det ikke er tilfellet. Jeg hører at Fremskrittspartiet mener at vi skulle lagt oss på et enda strengere nivå, men som sagt tidligere, det har ikke vært og er ikke slik at det er ytterpartiene på høyresiden i norsk politikk som samler flertall. Ansvar for å samle flertall er det andre partier i denne salen som må ta. Det er nødvendig og det er også bra for norsk asyl- og innvandringspolitikk.

Til slutt vil jeg bare si at det er mange dilemmaer knyttet til bl.a. enslige mindreårige asylsøkere. Jeg merker meg at statsråden går langt her i å si at regjeringens endringer i regelverket for barn har bidratt til økte ankomster av enslige mindreårige asylsøkere. Nå oppfordrer ikke vi til omkamp om forskriften for lengeværende barn, men i lys av statsrådens årsaksforklaring er det litt rart at mer midlertidighet for barn skal være svaret med stor «S» – et regelverk som siden 2009 har ført til 34 returer av enslige mindreårige, og som statsministeren selv sier til VG vil gjelde svært få.

Så helt til slutt: Jeg hører representanten Nesvik sier at

dette er en underlig debatt. Det er ikke en underlig debatt, dette er en reell debatt, men det er muligens vanskelig for Fremskrittspartiet å forholde seg til.

Trond Helleland (H) [11:25:24]: I fjor høst hadde vi en tilstrømming til våre grenser som ingen hadde forutsett. I løpet av et par måneder i fjor høst kom opp mot 20 000 asylsøkere, og det er klart at dette skapte enorme utfordringer i hele mottakskjeden vår. Alt fra mottaksplasser, hotell, grensekontroll og politi til utlendingsforvaltning var i en ekstraordinær situasjon. Fortsatt er Utlendingsdirektoratet under et høyt saksbehandlingspress, og det jobbes hardt med å bosette flyktninger ute i norske kommuner så raskt som mulig.

Flere her i dag har vært inne på det bakteppet vi har når denne saken behandles. Det er fortsatt borgerkrig og stor uro i Syria. Flere millioner mennesker er drevet på flukt. Naboland som Libanon, Tyrkia og Jordan tar nå imot over én million flyktninger fra Syria. På verdensbasis er opp imot 60 millioner mennesker drevet på flukt av ulike årsaker. Hver dag ser vi nye bilder av båter som krysser Middelhavet inn til Europa. De områdene som allerede var urolige, blir mer urolige grunnet terrororganisasjoner og lovløse tilstander.

For regjeringens vedkommende har det viktigste vært å sette Norge i stand til å møte den situasjonen som oppsto i fjor høst. Det er ingen tvil om at mye kunne vært gjort bedre. Mange ting ble oppdaget underveis, og er nå under forbedring. Det er likevel viktig å huske at vi i juni i fjor bygde ned vår kapasitet for mottak av asylsøkere. I september og november slet vi med å få plass til alle.

Jeg vil takke alle dem som sto på, og står på, dag og natt for å gi dem som trengte det mest, den omsorg og behandling de fortjente. Det står stor respekt av den jobben som ble lagt ned og som legges ned, ikke minst av de mange tusen frivillige som bruker store deler av sin fritid på å hjelpe til i situasjonen.

Saken som i dag behandles, er én av en rekke saker og tiltak som regjeringen har satt i verk for å møte den ekstraordinære ankomsten av asylsøkere. Allerede i mai ble «Siem Pilot» leid inn for å være Norges bidrag i operasjon Triton i Middelhavet. Båten er der fortsatt og gjør en uvurderlig innsats. Jeg vil gi honnør til det norske mannskapet som gjør en formidabel innsats i Middelhavet.

Gjennom hele høsten fulgte regjeringen opp med budsjettfullmakter og proposisjoner om mer penger for å møte tilstrømmingen. I starten av oktober la regjeringen fram et statsbudsjett som fulgtes opp av en tilleggsproposisjon, der vi foreslo å bruke 9,5 mrd. kr på bl.a. flere saksbehandlere, polititjenestemenn og mottak. Med andre ord, regjeringen har fremmet en rekke forslag til Stortinget for å få på plass de nødvendige bevilningene.

Innstramminger i asylpolitikken er viktig av flere grunner. For det første er det helt grunnleggende at vi har kontroll ved grensen, og at vi har de verktøy som skal til for å kunne håndtere ekstraordinære tilstrømminger til Norge. Dessuten har dette en sterk signaleffekt. For det andre er flere av de foreslåtte innstrammingerne egentlig krav som fremmer integrering. Krav om norsk, samfunnskunnskap,

å kunne forsørge seg selv eller underholde familien, er alle krav som fremmer integrering og som fører til mindre belastning på våre velferdsordninger. For det tredje er det viktig at Norges regelverk er på samme nivå som våre naboland. Vi kan ikke ha et regelverk som gjør Norge mer attraktivt enn andre stater i Europa.

I dag vil Stortinget vedta en rekke innstrammende forslag. I øyeblikket er asyltilstrømmingen til Norge lav, ja, svært lav akkurat nå. Men samtidig vet vi at tilstrømmingen i fjor kom på sensommeren og utover høsten. Nå står vi heldigvis bedre rustet, både ressursmessig og lovmessig, til å takle en eventuell ny stor tilstrømming. Det er jeg glad for. Samtidig må regjeringen følge situasjonen nøye og raskt komme tilbake til Stortinget med nye forslag hvis det skulle være nødvendig.

De siste års begivenheter, den arabiske våren, krigen i Syria, russisk aggresjon på Krim og i Øst-Ukraina, konflikt, sult og krig i Afrika og terroraksjoner, har vist oss én ting: Norge blir en del av det. Det som har vært utenriks- og sikkerhetspolitikk før, blir raskt innenrikspolitikk nå. Selv om ikke regjeringen får gjennomslag for alle innstrammende forslag vi har fremmet, er jeg glad for at det er ett bredt flertall på Stortinget som fortsatt ønsker en strengere og mer rettferdig asylpolitikk. De som kommer til Norge, skal få en sjanse til å bli gode samfunnsborgere som bidrar til verdiskaping og velferd. Derfor må vi ha en politikk som sørger for at vi har kontroll over asyltilstrømmingen.

Frank J. Jenssen (H) [11:30:23]: Det er en Kristelig Folkeparti-representants ord som rinner meg i hu i denne debatten; Lars Korvald som sa at Norge er et land i verden. Men det fulle sitatet fra Korvald var slik:

«Norge er et land i verden, herr president, i krig som i fred.»

På hjemmebane har vi heldigvis fredelig tilstander, men vi er omgitt av en urolig verden, og vi har en plikt også til å ivareta egne interesser. Utenrikspolitikk blir i økende grad innenrikspolitikk. Det å hjelpe mennesker i nød, eller det å bidra til trygghet og fred i andre land, gjør vi av åpenbart humanitære og medmenneskelige grunner, men det er samtidig en politikk som ivaretar Norges egne interesser. Krig, vold og undertrykkende regimer ser ikke ut til å bli mangelvare med det første. Migrasjon og mennesker på flukt er dessverre en del av den naturlige orden – mer eller mindre.

Oppløsningen av Syria og framveksten av ISIL har gitt millioner av mennesker fordrevet fra sine hjem som konsekvens. Samtidig må vi ikke underslå at en stor del av dem som reiser mot Europa, kommer fra land i Afrika. Mange har helt andre grunner enn krig eller forfølgelse for å ønske seg til Europa. Men Norge tar ansvar i alle ledd, ute og hjemme. Norge er en betydelig humanitær bidragsyter til Syria og nabolandene, områdene som huser millioner av mennesker som trenger mat, helse, utdanning og vann. Norge tok initiativ til giverlandskonferansen for Syria. Vi bidrar med militær kapasitet for å bekjempe ISIL, og vi stiller opp med livreddende innsats for dem som legger ut på livsfarlige reiser over Middelhavet. Selv har jeg to ganger besøkt «Siem Pilot» på Sicilia og kan underskrive på

Trond Hellelands ord med ros til mannskapet. Jeg har besøkt mottakssenter på Sicilia, jeg har besøkt mottakssenter og flyktningleirer i Hellas. Norge bidrar med rednings-skøyte utenfor Lesvos, og vi har vært med på å finansiere opp kapasitet og kvalitet i Hellas' asylhåndtering.

Norge samarbeider med EU, og vi deltar i den europeiske flyktningdugnaden. Ikke minst handler dette om å avlaste nettopp Italia og Hellas, to land som fortjener all mulig respekt for å ha håndtert en ekstrem situasjon over lang tid. Selvsagt skal Norge gi beskyttelse til dem som har krav på det, men vi må også returnere dem som ikke har krav på det. Strammere grep om hvem som skal få opphold i Norge, er viktig, ikke minst for å kunne ivareta dem som faktisk har krav på vår beskyttelse og for å opprettholde troverdigheten til asylsystemet.

Etter å ha besøkt middelhavsområdet i flere omganger, og når vi vet at det stadig drukner mennesker som sendes ut i synkeferdige holker, framstår kanskje de syklende flyktningene over Storskog i fjor i et litt annet lys. Men på grunn av det som skjedde på Storskog, tror jeg mange – også her hjemme – skjønnte hva Italia og Hellas hadde slitt med og prøvd å si over lang tid, nemlig at dette går ikke. Strømmen av mennesker er for stor, systemene overbelastes. Derfor var det heller ingen tvil om at tilstrømmingen av mennesker til Europa, og til Norge, måtte begrenses, og det må skilles klarere mellom dem som har krav på beskyttelse, og dem som ikke har det.

Regjeringen har allerede iverksatt en lang rekke tiltak for å håndtere og ha beredskap for en stor tilstrømming til Norge. I dag behandler vi nye forslag fra regjeringen som skal bidra til en bedre asylpolitikk og en mer rettferdig og strengere asylpolitikk. Med de forslagene Høyre stemmer for i dag, styrker vi vår evne til å ivareta våre humanitære forpliktelser samtidig som vi sørger for en forsvarlig håndtering av en krevende flyktningssituasjon.

Line Henriette Hjemdal hadde her overtatt presidentplassen.

Lise Christoffersen (A) [11:34:45]: Asylforliket i Stortinget ble inngått fordi vi i perioden august til november i fjor opplevde en ekstraordinær høy økning i antall asylsøkere til Norge. Både i media og i den politiske debatten ble dette framstilt som en uventet situasjon, som ingen var forberedt på. Jeg vil bare minne om at Stortinget alt i 2011 fikk besøk av FN's høykommissær for flyktninger, som advarte oss og Europa om hva som var under oppseiling. Det var Syria, det var konflikter og kriser sør for Sahara, det var en statsmakt i oppløsning i Libya. Det var klar tale: Europa er ikke forberedt. Vi fikk den første såkalte «left-to-die»-båten i Middelhavet, midt under en NATO-øvelse.

I Europarådet har flyktningkrisen stått på dagsordenen fire ganger i året de siste fem årene. I august 2015, midt under debatten om sanksjoner mot Russland, brakte norske medier en bitte liten notis om russiske lempinger i visum-reglene for syrere på gjennomreise, uten at det så ut til å få alarmklokkene til å ringe. International Organization for Migration, IOM, advarer: Aldri har det vært så mange kon-

flikter og katastrofer som ingen jobber med. Båtene over Middelhavet og drukningstragediene er i gang igjen etter vinteren. Ruter stenges – nye oppstår. EUs avtale med Tyrkia er skjør. Europa har ikke kontroll. Jeg skal ikke dvele mer ved det. Vi må bare ikke tro det er over. Europa står i dette – sammen. Vi er flere som har vært i Italia.

Tragedien utfordrer alt vi står for av humanitære verdier – de verdiene vi bygde Europa på etter annen verdenskrig. Menneskerettighetserklæringen vår og domstolen som håndhever den, er under press, også fra vårt eget land. Alle strakte vi oss langt, delvis ut av vår egen komfortsone, for å sikre oss nødvendig kontroll over en situasjon som førte til uro hos mange. Det ble tre forlik. Bred politisk enighet er viktig for å vise at norske myndigheter er i stand til å håndtere dette på en god måte, og dermed også ta vare på den tilliten mellom mennesker som vårt åpne, og etter hvert mangfoldige, samfunn er bygd på. Det var snakk om å gi og ta.

Det var derfor utrolig trist å se ministeren med ansvar for å forvalte denne tilliten, kort tid etter forliket finne tida inne til å proklamere fra Aftenpostens førsteside at hun er bekymret for sine barns framtid. Der flyttet både regjering og media noen gjerdestolper som burde stått solid plantet. Vi burde vel alt da ant hva som var i gjære. Nå har vi sett det – et uverdige spill med den største flyktningkatastrofen etter krigen som kulisse. Støttepartiene sier i innstillinga tydelig fra om at regjeringa har endret forutsetningene for forliket på flere punkter. Fremskrittspartiet forbeholdt seg tidlig retten til å stemme for ett og ett forslag, noe de harmdirrende protesterte mot at andre skulle få gjøre i forrige stortingsrunde. Derfor har vi ikke noe bredt forlik i dag. Derfor kan Fremskrittspartiet nå igjen beklage at ikke alt blir vedtatt. Det er trist – og det er uansvarlig – at denne saken brukes til egenmarkering.

Så noen kommentarer til regjeringas forslag om å gi alle enslige mindreårige asylsøkere midlertidig opphold når grunnen til opphold er at vi mangler omsorgspersoner å returnere til. Arbeiderpartiet støtter ikke dette forslaget. Høringsinstansene sier det ikke vil ha effekt. Europarådets menneskerettighetskommissær er enig. I et nytt problemnotat viser han at det er «push», ikke «pull», som er årsaken til flyktningssituasjonen. Han viser hvordan ensidige innstramminger bare gjør vondt verre, fordi det hindrer det eneste som virkelig hjelper, også oss selv – det er god integrering. Da kan vi ikke forsvare å sette mange barns liv på vent. God integrering er også det eneste som hjelper i kampen mot høyreekstreme krefter, som bygger seg opp på flyktningkrisen. Det truer oss alle.

Når VG denne uka kritiserer Arbeiderpartiet for ikke å stå for et tiltak vi innførte, bommer de på mål. Statsministeren, og statsråden nå, uttaler seg i samme baner. Ja, vi innførte midlertidighet for enslige over 16 år. Det var ingen lett beslutning, men et forsøk på å balansere kryssende hensyn med barns beste for øye. Det er forskjell på en 16-åring og en 14-åring. Vi vil ikke senke terskelen ytterligere. Beskyttelsesbehovet skal fortsatt gjelde.

VG sier også at Arbeiderpartiet og Høyre tradisjonelt har stått sammen i asylpolitikken. Det er bare delvis riktig. I forrige periode var det oftere Fremskrittspartiet mot res-

ten, særlig når det stundet mot valg og Fremskrittspartiet trakk innvandringskortet. Nå er det annerledes. Det er ikke Arbeiderpartiet som har byttet side. Det er ikke Arbeiderpartiet som har brakt Fremskrittspartiet i regjering og satt dem til å styre flyktning- og integreringspolitikken. Vi er ikke med på et spill om barns framtid – verken for å tekkes media eller Fremskrittspartiet.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ingjerd Schou (H) [11:40:00]: Jeg registrerer at både Venstre og Senterpartiet sier at forslag utenfor asylforliket går man ikke inn for. Da er det vel på tide å minne om at asylforliket fra november 2015 hadde et poeng om og et punkt om at regjeringen på egen kjøl – hvis man mente det var grunnlag for det – måtte komme tilbake med tiltak hvis situasjonen tilsa det. Det har regjeringen gjort, og det er det som ligger i asylforliket. Så man kan godt si at man er uenig i det regjeringen foreslår, men at det ligger utenfor forliket – nei, det gjør det ikke. Det var et klart oppdrag fra denne salen. Fra Høyre mener vi at det var riktig at regjeringen gjorde den vurderingen, i lys av den situasjonen som var, og i lys av en situasjon som kan komme. Vi ser også, fra Høyres side, at vi gjerne skulle gått enda lenger og strammet inn på enkelte områder.

Et av de områdene er midlertidighet for enslige mindreårige asylsøkere. Der er det viktig, selv om det er rolig akkurat nå, at vi følger utviklingen nøye, for det kan bli behov for at vi på nytt tar en vurdering av hvorvidt midlertidigheten skal være annerledes enn det vi har i dag, fra 16 år til 18 år. Jeg tør minne om at vi har asylmottak for enslige mindreårige hvor de som bor der, ikke kommer fra krig og konflikt – ikke kommer fra krig og konflikt. I EU har man tatt imot 152 per én million innbyggere, mens vi i Norge har tatt imot 1 020 per én million innbyggere – over 5 000 enslige mindreårige, og det er ikke alle av dem som har behov for beskyttelse, eller som kommer fra krig og konflikt. Sverige har tatt imot bortimot 30 000, altså 3 000 per én million innbyggere.

Norge løser ikke dette alene, og det er med forundring jeg da hører at SV kritiserer regjeringen for ikke å ta internasjonal kontakt, når vi nettopp har hatt en giverlands-konferanse, initiert av vår regjering og vår statsminister, og når nettopp vi og vår regjering benytter mulighetene vi har når det gjelder å ha kontakt med EU – i henhold til EØS-avtalen – og våre naboland, som er EU-medlemmer. Det er altså en organisasjon som SV ikke hegner om og sånn sett ikke har pleid kontakt med, når det gjelder EU.

Det er viktig at europeiske land deler byrden – «sharing the burden». Per nå er det ikke tilfellet. Vi kan se på Estland, Latvia, Litauen, Portugal, Slovakia, Ukraina – det er bare noen titalls. Jeg kommer nettopp fra Slovakia, hvor man ønsker å intervjuer hver enkelt, og hvor man virkelig vil stå på for det slovakiske samfunnet. Og det er bare noen få som kommer inn.

Jeg må avslutningsvis gjøre oppmerksom på en lovteknisk inkurie, en bokstavfeil. Det gjelder et mindretallsfor-slag fra regjeringspartiene som ikke får flertall. Det gjelder

§§ 41 b og 41 c første ledd bokstav f. Det skal stå: permanent oppholdstillatelse på grunnlag av tillatelsene nevnt i bokstav a til e, jf. § 62 – ikke «bokstav a til f, jf. § 62», som det står i innstillingen. Det står «f», men det skal stå «e».

Presidenten: Takk for den opplysningen.

Mazyar Keshvari (FrP) [11:43:37]: Det er viktig for oss i Fremskrittspartiet å redegjøre for det overordnede synet vi har i en debatt hvor det er naturlig at man går inn i veldig mange detaljer. I en situasjon der 60 millioner medmennesker er på flukt, må vi ha en målsetting som går ut på hvordan vi kan hjelpe flest mulig av disse medmenneskene. Når mennesker trenger beskyttelse, ivaretagelse og hjelp, skal vi selvfølgelig stille opp, for hvis ikke vi gjør det, hvem skal gjøre det da? Hvis vi ikke gjør det når krisen pågår, når skal vi da gjøre det? Det er utgangspunktet for Fremskrittspartiets politikk på hele dette feltet. Og når vi ser hvor store kostnader og ressurser – som ikke bare dreier seg om penger – man bruker på mennesker som reelt sett ikke er forfulgte, kommer urettferdigheten ganske tydelig fram.

La meg ta et eksempel: Sverige brukte i fjor 70 mrd. kr på direkte kostnader ved mottak av asylsøkere. FNs høykommissær for flyktninger, som er ansvarlig for alle de 60 millionene flyktninger i verden, har et budsjett på 35 mrd. kr. Det sier noe som urettferdigheten i et system der man bruker mer penger på å ta imot mennesker, så skal man vurdere om disse menneskene har beskyttelsesbehov eller ikke, for så å bruke ressurser på å uttransportere disse menneskene. Det er derfor Fremskrittspartiet gjennom mange år har tatt til orde for noe som ser ut til å bli politikk i hele Europa, nemlig at man må ha større flyktningmottak for verdens flyktninger, for reelle asylsøkere, som kan be om beskyttelse der, og dernest tar man ut mennesker i henhold til det man har kapasitet til. Det er ganske likt det systemet man har for uttak av kvoteflyktninger. På den måten kunne man hjulpet dem man har kapasitet til i europeiske land, og samtidig ikke sviktet de som ikke har fysiske, psykiske eller økonomiske ressurser og muligheter til å legge ut på en farefull ferd. De kunne fått beskyttelse, de kunne fått dekket sine primære behov i mottakene i nabolandene, i påvente av enten å bli tatt ut til europeiske land, eller at det har blitt fred og stabilitet i deres egne hjemland, som de da kan returnere tilbake til.

Det er i det perspektivet man er nødt til å se på flyktning- og asylpolitikken som føres i Europa, der det er relativt få som kommer, med tanke på at det er 60 millioner medmennesker som er flyktninger. Men det er så mange at det er med på å bryte ned de systemer man har i de europeiske landene. Ingen er tjent med at Norge eller andre europeiske land skal kollapse økonomisk, eller at systemene for hjelp til flyktninger og asylsøkere skal kollapse.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:46:56]: Det er en veldig viktig sak vi behandler her i dag, og resultatet av den er klare endringer i vår lovgivning og en oppfølging av forlik som er vedtatt tidligere i denne salen. For Kristelig Folkeparti har det fra dag én siden regjeringen fremmet sine for-

slag vært fire punkter vi har vært opptatt av i den videre behandlingen:

Det gjelder spørsmålet knyttet til barn. Det gjelder spørsmål knyttet til familieliv og retten til det. Det gjelder de forslagene som etter vår mening ikke fremmer integrering, men heller det motsatte. Og til slutt, det helt grunnleggende: Vi skal ha et system hvor vi overholder våre internasjonale forpliktelser. Vi skal respektere folkeretten.

Det er på disse områdene vi ikke i alle de forslagene som regjeringen har fremmet, har støttet regjeringen. Dette har vært lakmustruten – sett fra vår side – og det er på disse punktene vi avviker fra de framlagte forslagene fra regjeringen.

Til selve saken og måten den er behandlet på: Jeg synes det er grunn til å minne om at denne saken kommer som resultat av et forlik. Vi mener også at det ville vært rimelig at det hadde vært utgangspunktet for behandlingen av denne saken. Vi har registrert at regjeringen har valgt å gå for sine primærforslag. Det står regjeringen selvfølgelig fritt til, men det innebærer selvfølgelig at det har den konsekvens at andre partier gjør det samme. Og jeg må nok si at jeg er overrasket over den tilnærmingen som her er valgt, i en sak som har sitt utspring i et forlik hvor man allikevel velger den framgangsmåten. Det er ikke et ansvar som opposisjonen – om det er støttepartier, den reelle opposisjonen eller hva man skal kalle det – har. Det er regjeringens eget ansvar å velge den framgangsmåten. Hvis man er misfornøyd med det, må man selv se tilbake på hvem som er grunnlaget for det. Det er regjeringspartiene selv.

Terje Breivik (V) [11:50:07]: To gongar i vår har kommentator Sven Egil Omdal i Bergens Tidende skrive svært forvitneleg om flyktningskrisa og utviklinga i Europa og dreia parallellen til jarnteppet som vaks fram i åra etter andre verdskrig. I dag er det ikkje for å stengja folk inne, men for å halda dei ute – det er heller ikkje mellom aust og vest, men direkte sitat Omdal: «mellom de som stadig får mer og de som er i ferd med å miste det lille de hadde».

Det er ikkje flyktingane eller innvandrarane som er årsaka til den store arbeidsløysa som store delar av Europa opplever, eller at ein sjølv i Tyskland har millionar av menneske som trass i at dei nærast jobbar livet av seg, ikkje maktar å få endane til å møtast.

Dessverre er det ikkje berre høgpopulistiske parti i ulike europeiske land som anten feilaktig eller kynisk rettar bakar for smed, behandlar symptom, ikkje årsaker, spelar på framandfrykt og nasjonalisme, og brukar flyktningskrisa medvetne for å auka eigen popularitet.

Dei fleste landa i Europa nærast kappast i «the race to the bottom» og endar opp med å behandla menneske som er på sitt mest desperate, menneske som er villige til å risikera kva som helst for å berga livet for seg og sine næraste, nærast som ein pariakaste, og som i iveren over å visa handlekraft indirekte set det europeiske samarbeidet og samholdet på spel.

Me er alle samde om at det er nødvendig å stramma inn, men skulle me sett to strekar under forslaga frå regjeringa, ville ikkje privilegerte, frededelege Noreg vera eitt av mange land i kappløpet, men landet som førte an med ne-

gative fortegn. Stortinget ville òg ha legitimert ein ministar som kalkulert spelar på framandfrykt, og som tillèt seg ein ordbruk som om flyktingane representerer den største trusselen kongeriket nokon gong har vore utsett for.

Både Noreg og Europa treng eit klokt, samlande, tryggleikskapande leiarskap for å handtera det som truleg berre er starten på ei lengevarande, eskalerande humanitær krise som har styrke i seg til å skru det europeiske samholdet fleire år tilbake. Eg vil avslutta med å sitera meg sjølv: Leiande politikarar fryktar ikkje framtida, men ser mogleikheiter og finn løysingar. Meir enn på lenge er det viktig å hegna om folkerettslege prinsipp og konvensjonar, ta internasjonalt ansvar og vera ein positiv rollemodell. For eit lite land som Noreg har det historisk sett vore heilt avgjerande og eit viktig bidrag for at me er det trygge, privilegerte landet me alle nyt godt av i dag.

Helge André Njåstad (FrP) [11:53:06]: Eg sa i mitt hovudinnlegg at me vil stemma for alt som strammar inn, og for alle gode forslag som er sett fram i denne saka. Eg skal ikkje trøyta forsamlinga med å lesa opp alt som me er for, og alt som me er imot, men eg kan gje presidenten ei liste, sånn at ein veit kva Framstegspartiet skal stemma når me kjem til avstemminga.

Eg kan òg gleda Senterpartiet, som var oppteke av grensekontroll, med at me stemmer subsidiært for det nest beste når det beste som regjeringa har lagt fram, eventuelt ikkje blir vedteke når voteringa kjem seinare. Eg kan òg forsikra om at me vil stemma for forslag nr. 17, som seier at ein ber regjeringa koma tilbake med endra tidsfristar for å søka om familiegjenforeining. Då er det litt viktig å leggja til grunn den forståinga som me har hatt i komiteen, om at det tyder at regjeringa kjem tilbake til Stortinget med samla forslag til både tidsfristar og endra lov- og regelverk for familiegjenforeining, og at dagens regelverk er som det er inntil Stortinget har fått behandla forslaget til regjeringa. Då tenkjer me òg på at underhaldskravet er ein del av den forståinga.

Eg må òg kommentera representanten Lauvås, som prøvde å skapa eit inntrykk av at statsråd Listhaug og eg hadde forskjellig innfallsvinkel. Då kan han umogleg ha høyrte innlegget til statsråd Listhaug, som sa identisk det same. Me er glade for at det blir eit strammare regelverk, men me skulle gjerne sett at fleire parti var med på å gjera det enda strammare, og ansvaret for at det ikkje blir gjort, kviler spesielt på Arbeidarpartiet, som frå desember til i dag har skifta på kor streng ein ønskjer å vera. Eg reagerer òg på at det blir framstilt som overraskande at regjeringspartia stemmer for regjeringa sin proposisjon, og at ein på den måten har stengt ute at ein skal kunna ha subsidiær einigheit med andre parti. Det er så feil som det går an å bli, og når det blir gjenteke nok ein gong frå fleire at man kunne fått fleire innstrammingar ved å sitja i eit lukka rom og forhandla, må eg nesten utfordra dei som meiner det. Kva for innstrammingar er det ein kunne ha fått på eit bakrom, som ein ikkje får gjennom votering i salen? Då kan ein bruka denne debatten til å fortelja folk det. Me har forsøkt å bli einige med fleire parti om mykje, og det var ingen som ville koma oss i møte på dei punkta som regjeringa har

fremma. Men det er ein siste moglegheit i dag, og det er å trykka for regjeringspartia sine forslag – for dei partia som ikkje ønskjer å ta ansvaret for at me ikkje får det strengaste regelverket som Framstegspartiet ønskjer.

På mine siste 26 sekund er det eitt forslag som eg reagerer spesielt på, og som fleirtalet står inne i, og det er vedtak XV, som er at «Stortinget ber regjeringen vurdere hurtigspor for saksbehandling i klare innvilgelsessaker». Det har ein enorm pulleffekt, sånn som eg vurderer det, å seia at ein skal hurtigbehandla innvilgingar når me behandlar innstramminger i Stortinget i dag. Eg kunne godt tenkt meg at statstråden kunne sagt litt om korleis ho vurderer pulleffekten på det, og eg vil appellera til at stortingsfleirtalet tek ansvar og stemmer mot vedtak XV, for me kan ikkje ha ein sånn pulleffekt vedteke i dag.

Presidenten: Presidenten er glad for stemmeforklaringen som er blitt gitt.

André N. Skjelstad (V) [11:56:33]: Vi behandler jo flere saker nå, og da er det greit også å si noen ord om den andre saken, om å åpne for internering av personer som omfattes av prosedyren med hurtigbehandling, den såkalte 48-timersprosedyren. Dette gjelder personer med åpenbare grunnløse asylsøknader som returneres til et land som det er trygt å returnere til. Årsaken til dette er at asylsøkerne forsvinner for utlendingsmyndighetene før saken er avgjort, og en kortvarig internering sikrer også bedre mulighet for en rask retur. Jeg vil understreke at det skal være kortvarig, maksimum 72 timer, og helst enda kortere.

For Venstre har det vært helt avgjørende at det gjøres unntak for mindreårige og barnefamilier, at vi ikke kan internere barn. Meldeplikt eller bestemte tilholdssteder er mindre inngripende. Venstre har behov for å understreke at prosedyren bare gjelder et begrenset antall land som man legger til grunn etterlever de internasjonale menneskerettighetene på et akseptabelt nivå, og at en eventuell utvidelse må begrenses til land som i dag behandles i 3U-prosedyre.

Venstre er glad for at det er flertall i komiteen, og mener at det må utvises varsomhet når det gjelder økt bruk av tvangsmidler overfor personer som har begått kriminelle handlinger. Flertallet er også enig i at grunnlaget ikke kan brukes generelt. Endringen etablerer kun en adgang til å pågripe og fengsle. Flertallet, inkludert Venstre, mener også at det må foretas en forholdsmessighetsvurdering.

Når det gjelder den første saken, ønsker jeg å gi en stemmeforklaring. I forhold til tilknytningskravet, som også er en del av det som er framlagt, viser Venstre til innstillingen og støtter forslaget om tilknytningskrav og familiegjenforeningssaker med de føringer som ligger i flertallets merknader og forslag. Men usikkerheten om et slikt tilknytningskrav er i tråd med folkeretten, og det faktum at Danmark den 24. mai 2016 ble dømt i EMD for å stille krav til tilknytning, gjør at vi likevel stemmer imot § 51 nytt tredje og fjerde ledd, som meldt tidligere i debatten.

Presidenten: Presidenten takker for stemmeforklaring.

Marit Arnstad (Sp) [11:59:15]: Det har vært interessant å lytte til debatten. Mange talere har vært opptatt av de brede forlikene som ble inngått i vinter omkring innvandringsregulering og integrering. Det er riktig at de forlikene har skapt et godt grunnlag for en videre oppfølging i Stortinget. Dagens innstilling viser også at partiene på Stortinget er enige om svært mange forslag, og at vi etter dagens behandling kommer til å få en bedre og bredere plattform for innvandringspolitikken enn vi har hatt tidligere. Det er viktig.

Storparten av de forslagene som regjeringen foreslo, får den flertall for. Det er noen få forslag det ikke kommer til å være flertall for i dag. Det ene av dem handler om enslige mindreårige asylsøkere. Der er det noen av oss som vurderer det slik – men Senterpartiet står sjølsagt inne for det vi har vært med på tidligere omkring enslige mindreårige mellom 16 og 18 år – at det er betydelig forskjell mellom mindreårige på 12 år og mindreårige på 16 år. Det er en stor forskjell mellom det å ha et beskyttelsesbehov og det ikke å ha det.

Når det gjelder familieforening, er det riktig at en i forliket sa at der skulle det strammes inn. Det foreslår også flertallet i dag, men ikke å stramme inn så mye som det Fremskrittspartiet skulle ha ønsket seg.

Det er ikke alle statsråder forunt å få så brede forlik liggende til grunn for den politikken de skal legge fram for Stortinget. Det er heller ikke alle statsråder forunt å få så mange partier bak et forlik for den politikken de skal legge fram for Stortinget, og flertallet i salen har lojalt fulgt opp det forliket gjennom den innstillingen som behandles her i dag. Da er det overraskende at statsråden over flere uker i alle mulige aviser har valgt å snakke ned tre fjerdedeler av sine egne forslag, som i dag får flertall. Det er vanskelig å forstå hvorfor statsråden snakker ned de innstramminger som faktisk blir gjort her i dag, for det er det hun gjør når hun de siste ukene har snakket ned forslag som hun sjøl la fram, og som i dag får flertall. Det er merkelig og pussig, for det kan gi inntrykk av at Norge ikke foretar innstramminger i dag, og det er vel det motsatte inntrykket av det statsråden ønsker å skape overfor verden omkring. Men vi vet jo alle sammen hvorfor det skjer. Det skjer fordi statsråden setter det politiske spillet foran sakenes innhold. Det blir viktigere å angripe andre parti enn det blir å diskutere sakene i seg sjøl. Det er viktigere å fokusere på de få forslagene en ikke får flertall for, enn på den majoriteten en får flertall for.

Så må jeg bruke mine siste sekunder til å si litt om grensekontroll. Det er nå engang slik at grensekontroll er ikke unntaket i verden. Det er det vanlige, det alminnelige, i verden. Det er Schengen som er unntaket, og Schengen har brutt sammen. Europas diskusjon om ytre og indre grenser har brutt sammen, og da skal en ikke late som om det ikke er tilfellet og gjemme seg bak de midlertidige grensekontrollene som andre land har innført.

Karin Andersen (SV) [12:02:36]: Jeg vil også benytte anledningen til å takke de frivillige, som har gjort en fantastisk jobb da det kom mange til Norge, og kommunene. Uten dem hadde dette raknet helt, for regjeringen var jo to-

talt passiv. Stortinget måtte til og med be regjeringen om å ordne opp på Storskog. Lovendringen, det hastevedtaket som Stortinget gjorde da, har ikke stått seg i ettertid. Nå må man behandle asylsøknadene.

Så sjøl om jeg nå vil takke representantene Terje Breivik, Lise Christoffersen og Stine Renate Håheim for veldig gode innlegg, står kritikken fra SV mot flertallet ved lag: Hva i all verden var det som skjedde da man klarte å la seg rive med av regjeringens skremser til å være med på å fremme og be dem om å fremme forslag som er i strid med våre internasjonale forpliktelser, og som ville ramme dem som har beskyttelsesbehov?

Jeg har også behov for å spørre om disse innstrammingerne som nå skal gjøres med grensekontroll: Alle skjønner at det er behov for å gjøre noe på grensa hvis det står tusenvis av mennesker der. Det er jo den situasjonen Libanon opplever, Tyrkia opplever, Jordan opplever – og Libanon har stengt grensa. Men i Norge mener man altså at det i en slik akutt situasjon er enkeltpolitimenn som skal stå på grensa og avvise tusenvis av flyktninger. Når vi altså forventer at nærområdene skal stille opp når krisa er på deres grense, lager man et slags forslag som jeg tror for alle praktiske formål ikke vil kunne fungere i en slik situasjon, men da skal man heller ikke stille opp. Så det er veldig mye her som ikke stemmer.

Til slutt: Representanten Schou kan ikke ha hørt mitt innlegg. Men det er grunn til å kritisere regjeringen for all den sendrektheten og mangelen på handlekraft som de har vist når det gjelder å håndtere situasjonen i Norge. Redningsaksjonen i Middelhavet fremmet SV forslag om. Regjeringen og flertallet stemte det ned. Så, i ettertid, kom den. Vi har bedt om at regjeringen tar initiativ til å reforhandle Dublin-avtalen og få en bedre ansvarsdeling. Regjeringspartiene og stortingsflertallet har stemt det ned. Jeg vet at representanten Schou har vært borti dette i Europarådet, men det har ikke fått noen innvirkning i denne salen. Vi har bedt regjeringen ta andre internasjonale initiativ for å kunne løse flyktnings situasjonen – ikke nødvendigvis at ingen skal komme til Norge, men at vi sammen med andre kan berge livet til folk og sikre dem trygghet.

Det er riktig at regjeringen har bevilget mer penger til nærområdene. Det er bra, det sa jeg i mitt innlegg, men det er selvfølgelig altfor lite når folk som sitter der, opplever at ungene deres ikke får skolegang på mange år, og at matrasjonene er halvert. Da flykter folk!

Eirin Sund (A) [12:05:52]: Jeg har lyst til å starte med å gjenta noe som representanten Stine Renate Håheim sa så klokt: Vi har ikke en krise her, det er de millionene av mennesker som lever på flukt, som er i krise. Vi har et ansvar og vi har en plikt til å avhjelpe situasjonen.

Når jeg hører på debatten, reflekterer jeg rundt et par ting: For meg er det slik at ingenting er svart eller hvitt, ingenting er enten eller. Jeg har lært, etter å ha levd i livet i 49 år, at politikk er det muligste kunst. Det er tradisjon i denne salen, i dette huset, for å finne sammen i krevende tider, for da står det seg også gjennom morgendagen. Men for å få til det må en ville det, ønske det. Fremskrittspartiet ville ikke det, og statsministeren har latt seg dikte-

re – faktisk av Carl I. Hagen – til at dette skulle en ikke gjøre.

Jeg har lyst til å takke dem som ville være med på å prøve å få til noe, og jeg har også lyst til å takke dem som i alle fall prøvde å få til noe. For det er slik at ingen har monopol på vettet – det er noenlunde likt fordelt på oss alle.

I denne salen er det ideologiske forskjeller, og det skal det være, men jeg har lært at kunnskap og innsikt fra fagfolk – og til og med fra folk i andre partier – har flyttet meningene, det har flyttet syn, og det har også gjort det hos meg selv.

Hvis statsråden oppriktig ville fått et bredt forlik, så måtte hun og hennes kommet rundt bordet og villet det – på en skikkelig måte. Men det er slik som i eventyret «Prinsesse vil ikke» – jeg skal ikke fortelle hva det er, det kan en lese etterpå, men det gikk ikke veldig godt med prinsesse vil ikke til slutt.

Det er slik at retorikken til statsråden består, den har vært helt lik i uke etter uke – hun sammenligner Sverige og Kina, hun forteller til det kjedsommelige at Arbeiderpartiet vinger, og at kursen er endret. Arbeiderpartiet sa i romjulen at vi skulle behandle saken internt i partiet, men vi sa allerede da at vi kom til å være enige med regjeringen på flere av punktene. Men i motsetning til Fremskrittspartiet, som bare vil det de mener er rett, har vi lyttet til jurister, advokater og frivilligheten, også de frivillige som jobber ute, og det er den kunnskapen – og vårt program – som har dannet grunnlaget for de forslagene vi har utformet, og som også har dannet grunnlaget for de forslagene vi er med på, som regjeringen har fremmet.

Det er «streng», «rettferdig» og «human» som skal stå i fokus, men det innebærer at en iallfall har to tanker i hodet samtidig og er opptatt av å finne løsninger. Jeg opplever at Fremskrittspartiet er opptatt av å være streng, og så glemmer en rettferdig og human. Jeg synes at komitélederen sa det ganske godt i sitt siste innlegg. Han sier at det egentlig ikke var noen vits i å sette seg rundt bordet, for det var likevel ingen som ville høre på dem. Det er jo ikke akkurat et godt utgangspunkt å gå inn i forhandlinger og samtaler med.

Bjørn Lødemel (H) [12:09:04]: Eg hadde eit spørsmål til representanten Greni tidlegare i dag om kvifor Senterpartiet vil at Noreg skal gå ut av Schengen-avtalen. Det er heilt ufatteleg at Senterpartiet meiner at vi i den situasjonen vi no er i, skal rokke ved det europeiske samarbeidet som finst rundt grensekontroll. Trur Senterpartiet at ein kan plukke å la carte av tiltak som kan få kontroll på tilstrøyminga gjennom Europa? Trur Senterpartiet at ein kan få kontroll på situasjonen om ein ikkje har eit breitt samarbeid i heile Europa for å registrere og følgje med på kven som er på veg gjennom Europa, til dømes kriminelle eller personar som har søkt asyl i andre land?

Når representanten Greni frå Senterpartiet seier at Schengen-samarbeidet ikkje fungerer, burde ikkje Senterpartiet heller fokusere på korleis ein kan styrkje det europeiske samarbeidet i staden for å svekkje det? Situasjonen i dag er at det er ein aukande straum av flyktningar til

Europa. Det er fleire titals millionar på flukt. Vi ser fleire båtlastar som er på veg over Middelhavet – mange av dei med tragisk utfall. Tyrkia held i dag stand. Vi må rekne med at ein del av den flyktningstraumen som er på veg inn til Europa, vil kome lenger nordover, og ein del av den vil kome til Noreg.

Regjeringa viser i proposisjonen til at migrasjonsutfordringane i Europa er høgaktuelle i EU og i Schengen-samarbeidet. Noreg skal delta i dette samarbeidet, og eg er glad for at et breitt fleirtal på Stortinget vil halde fram med det.

Ingjerd Schou (H) [12:11:12]: Nå har kollega Njåstad redegjort for Høyre og Fremskrittspartiets stemmegivning hvor vi stemmer subsidiært, så da er jeg spart for det. Det er veldig bra. Jeg håper også at Senterpartiet kan redegjøre litt for sin stillingtagen til XV, om dette hurtigsporet. Jeg synes det er overraskende at Senterpartiet står inne i det når det er snakk om et hurtigspor og om å få asylsøkere til å komme rett i arbeid uten at man dermed har forbehold om at man har godtgjort hvem man er, og at man faktisk har et beskyttelsesbehov.

Så er det slik at folk i krise, i krig, på flukt og i fattigdom leser også elektronisk. Det gjør også kriminelle. Det er nok å henvise til den debatten vi hadde i fjor om hvorvidt vi skulle ta imot 10 000 kvoteflyktninger, som noen mente, som ble til 8 000 kvoteflyktninger over tre år, og da noen kom til våre landegrenser og mente at de var invitert. Da er budskapet og signalet gått ut i verden, og man leser det som man vil – som av og til vi kan gjøre. Man leser det også slik, særlig når man er i en fortvilet situasjon, at til Norge kan vi dra.

Så er det også slik at Norge er en endestasjon på en fluktrute som starter langt der ute, i Syria eller i Afghanistan eller andre land langt av gårde. Da er det viktig at vi har tiltak som virker, fordi det er slik at man leser det der ute.

Jeg minner nok en gang om at jeg tror at vi må komme tilbake til situasjonen i forhold til midlertidighet og enslige mindreårige asylsøkere. Det er en situasjon vi skal følge nøye, men som vi helt klart ikke med sikkerhet kan si er avklart slik situasjonen er nå.

Det er heller ikke slik at Norge er det eneste land som nå gjennomfører innstramminger i asylpolitikken. Det er flere europeiske land som gjennomfører det samme som en reaksjon på den massive tilstrømningen man har opplevd. Både Sverige og Tyskland har foreslått midlertidige innstramminger også i retten til familiegjenforening, og jeg mener det er uheldig at vi ikke har et regelverk som i større grad er harmonisert med våre naboers.

Helt avslutningsvis skal jeg bare replisere til representanten Andersen at Norge bidrar mer enn veldig mange andre land. Vi er nesten i toppen i nærområdene og i bistand der, og vi bidrar i Middelhavet med både «Peter Henry von Koss» og «Siem Pilot», som flere i salen, inkludert meg selv, har vært til stede på og sett det viktige arbeidet som nordmenn gjør ute. Så det å etterlyse at Norge ikke bidrar på veldig mange områder i de arenaene vi er i og med de midlene og ressursene vi har, blir for meg helt feil.

Statsråd Sylvi Listhaug [12:14:20]: Det var representanten Njåstads ønske at jeg skulle si litt om det med hurtigspor, som jeg er veldig overrasket over at et flertall vil stemme for. Dette var etter det jeg har forstått, et forslag som var på bordet før jul da man diskuterte innstramminger, og det ble med god grunn ikke en del av asylforliket, fordi det i realiteten heller innebærer en oppmykning.

Jeg var og besøkte Oslo-politiet tidligere i uka og fikk redegjort litt for hvordan man jobber med ID-juks, som er ganske omfattende, og man fikk også et innblikk i hvor mange saker man egentlig har jobbet med. Det er helt klart at når det er høy innvilgelsesprosent i enkelte saker, ser man at også tilstrømningen innenfor disse kategoriene øker, og også av dem som prøver å jukske.

Så til representanten Christoffersen. Ja, jeg ble spurt av Aftenposten om jeg var bekymret for mine barns framtid. Det tror jeg de aller fleste foreldre er. Jeg har lært der jeg kommer fra, at man skal ikke lyve. Det vi nå gjør, kommer til å ha betydning framover. Vi må tenke på hvilken velferdsmodell vi skal ha i framtiden. Vi må tenke på bærekraften i velferdstjenestene, velferdsordningene. Vi må tenke på hvordan arbeidsmarkedet i Norge skal utvikle seg. Vi har et arbeidsmarked i Norge der det er svært vanskelig for dem som er uten utdanning. Mange av dem som kommer, har ingen utdanning. Mange av dem er også analfabeter og starter på scratch. Derfor er det viktige ting å ta med seg når man tenker på hvordan man skal styre dette framover.

Jeg registrerte at representanten Breivik snakket om at statsråden sprer fremmedfrykt. Jeg vil bare fra talerstolen ta avstand fra en slik karakteristikk, og jeg mener at det er på tide at vi slutter med den typen hersketeknikker. For det er altså sånn at i Norge føres det en realistisk debatt, og vi bør kunne diskutere det som er utfordringene. Det er i hvert fall jeg opptatt av, og det tror jeg står seg også framover. Når vi ser til nabolandet vårt, der man har feiet ting under teppet, ser man også de utfordringene som har ulmet, og som nå kommer til overflaten i rikt monn. Dit vil ikke jeg at Norge skal gå.

Så til slutt til representanten Arnstad, som snakket om politisk spill. Jeg vil bare minne om at regjeringen og regjeringspartiene har stått fast i denne saken hele tiden. Vi har ikke vinglet. Vi har stått fast enten det har vært populært eller upopulært. Det som overrasker meg, er at flere partier sier at man hadde mer å gå på, man kunne vært med på ytterligere innstramminger. Da mener jeg at det hadde vært bra dersom man hadde fremmet forslag om det, slik at vi kunne fått en enda strengere politikk. Jeg har i dag vært veldig tydelige på at det som blir vedtatt nå, blir innstramminger. Det blir den strengeste innvandringspolitikken Norge noen gang har hatt, men vi skulle ønske at den var enda strengere. Og det er de signalene som skal gå ut, at det blir den strengeste innvandringspolitikken noen gang.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [12:17:42]: Alle ønsker å hjelpe verdens fattige og forfulgte. Det har vi fått inn med morsmelken, vår oppdragelse og gjennom landets kristen-kulturelle arv.

Det er når disse idealene kolliderer med konsekvens-

ne, at man blir i villrede. Noen velger å lukke øynene og håper at det går bra til slutt. Man vil ikke lære – man vil integrere. Man fremstiller det som om det er språk og arbeid som er nøkkelen til integrering, men det er det ikke. Selvsagt er språk og arbeid viktig, men det er kun en praktisk del av hva det vil si å være integrert. Det er aksepten av våre frihetsverdier som er nøkkelen. Det er først når en innvandrer har forstått at vårt samfunn er basert på individualisme og har akseptert at i den vestlige verden er ikke likeverd, likestilling, ytringsfrihet, toleranse, pluralisme, religiøs frihet og seksuell frihet rådgivende. De er absolutte – de må assimileres. Da må dem som får bli i landet, tilpasse de delene av sin kultur og religion som bryter med disse verdiene. I dag opplever vi det motsatte. Europa opplever segregering, aggresjon og muslimsk ekstremisme. Det skyldes ikke sosioøkonomiske forhold. Det skyldes manglende vilje til tilpasning. Vår frihetsbaserte kultur oppfattes som en svakhet, og det er derfor landene som har hatt størst og raskest innvandring, sliter mest. Innvandring og integrering er to sider av samme sak.

Det er nettopp derfor innvandringen må begrenses. Man kan ønske å hjelpe, men vi kan ikke hjelpe så mye at selve grunnlaget for å kunne gi hjelp forsvinner. Det gjelder både kulturelt og økonomisk. I dag henter mer enn halvparten av nordmenn med pakistansk opprinnelse ektefeller i foreldrenes opprinnelsesland. Dette er unge menn, født i Norge. Kvinnen snakker naturligvis ikke norsk. Hun får ansvaret for å oppdra barna. Resultatet er at syv av ti nordmenn med pakistansk bakgrunn trenger spesialundervisning i norsk ved skolestart. Familieetablering er det aller største hinderet for å få til tilpasning og assimilering av våre frihetsverdier. Derfor er vedtaket om tilknytningskrav og 24 års aldersgrense helt sentralt.

Det er vanskelig å presentere tall når det gjelder manglende aksept av frihetsverdier, men stikkord er manglende frihet for kvinner, demonstrasjoner mot ytringsfrihet, mangel på religiøs frihet og manglende aksept for homofili.

Men det finnes tall for familiegjennomføring og deltakelse i arbeidslivet. La meg presentere noen.

I 2008 var 50 pst. av innvandrerne fra Afrika sysselsatt. I 2015 var tallet 41 pst. Tallet for Asia var 53 pst. Innvandrere fra Syria hadde lavest sysselsetting av samtlige land, med 20 pst.

Tall for sysselsetting etter enkeltland viser tydelig at kultur teller. Muslimske land ligger alle i den nederste delen av sysselsettingsskalaen, mens asiatiske land som India ligger høyere med 59 pst., østeuropeiske land som Polen så høyt som 70 pst., og svensker helt på topp med 78 pst.

Det kom 31 000 asylsøkere til Norge i 2015. Historisk vil tre av fire få opphold, eller ca. 23 000. Videre vil hver flyktning i følge SSB i snitt få innvilget familiegjennomføring for 0,73 personer. 23 000 blir dermed til 40 000 – eller la meg benytte en analogi: et fullsatt Ullevål stadion, samtidig som 12 000 ikke får plass. Dette er tallenes tale, en tilstrømning helt uten bærekraft.

Dag Terje Andersen (A) [12:20:57]: Det har vært interessant å følge denne debatten. Det forelå et godt ut-

gangspunkt for konstruktivt samarbeid med brei enighet før jul, der Stortinget viste stort ansvar og raskt behandlet nødvendige tiltak. Men muligheten til å bygge på det beste i Stortinget, at vi i store nasjonale spørsmål kan finne sammen, har blitt skuslet bort av regjeringspartiene. I stor grad lider jo regjeringspartiene i dag nederlag, og det er rett og slett fordi de selv valgte politisk spill framfor lederskap.

En del av det spillet har bestått i påstander om at Arbeiderpartiet har snudd – det har vi hørt her i dag. Jeg hadde gleden av å være ansvarlig for dette saksområdet under regjeringa Stoltenberg, både høsten 2008 og forsommeren 2009 da vi la fram innstrammings tiltak. Og vi gjorde det i all hovedsak sammen med SV og sammen med Senterpartiet fullt ut. Jeg kan forsikre om at ikke på noen av de områdene vi strammet inn, har Arbeiderpartiet snudd.

Når det gjelder enslige mindreårige, har enkelte framstilt det som om – statsråden gjorde det i stad – vi burde vært med på ytterligere innstramminger, og at vi har snudd. Nei, vi står på akkurat den samme vurderingen som vi gjorde under regjeringa Stoltenberg. Vi mener fremdeles det er riktig å ha muligheten til midlertidig opphold for dem som ellers ikke ville fått opphold, men der en ikke kan finne en omsorgsperson. Men det er noe helt annet enn den utvidelsen som regjeringa nå står for. Tvert imot har vi ikke snudd, men vi har jobbet grundig med de forslag som har kommet, og utviklet en egen plattform som Arbeiderpartiet står trygt på, med nødvendig streng innvandringspolitikk, men samtidig en inkluderende integreringspolitikk. De tingene hører sammen, det er en videreføring av vår linje. Og det er i stor grad vårt helhetlige alternativ som til slutt blir vedtatt.

Jeg må få lov til å si at det var befriende å høre Hellelands innlegg, som også pekte på det ansvaret vi har for de menneskene som faktisk kommer til Norge og skal være her, at vi får en god inkluderingspolitikk – ikke tegn til å spre myter eller skremme innbyggerne, som Terje Breivik beskrev veldig fint i sitt innlegg.

Regjeringa har sjøl valgt politisk spill framfor lederskap. Jeg er ikke så veldig skuffet over Fremskrittspartiet, for jeg hadde ikke så mye mer forventning, men jeg savner lederskap fra landets statsminister.

Mazyar Keshvari (FrP) [12:24:15]: Arbeiderpartiet er nødt til å begynne å bestemme seg, for de står ikke i en spagat bare i disse spørsmålene generelt, men de gjør det i debatten i dag. Fraksjonsleder for Arbeiderpartiet, Helga Pedersen, starter debatten her i dag med å slå fast at det vil bli innført betydelige innstramminger som et resultat av proposisjonen som er lagt fram, mens representanten Dag Terje Andersen mener at dette har havarert.

La meg få lov til å minne om hvordan denne proposisjonen ble til og hva den bygger på. Proposisjonen bygger på tre elementer. Det ene er asylavtalen som ble inngått før jul. 161 av 169 representanter sto bak den avtalen. Dernest bygger den på Nydalen-avtalen, som er mellom regjeringspartiene og Venstre og Kristelig Folkeparti. Og det tredje punktet er den bestillingen Stortinget la inn til regjeringen om å komme tilbake med egnede tiltak tilpasset den situasjonen man er i.

At man da skulle ha forhandlinger om forhandlingene som hadde vært, ville i hvert fall vært tafatt av regjeringen. Regjeringen har lagt fram en proposisjon som et svar på de inngåtte avtaler. At noen er uenig i det, er selvfølgelig helt legitimt, men man kan ikke framstille det som at regjeringspartiene ikke ønsket å forhandle. Hva skulle vi forhandle om? Dersom Arbeiderpartiet, Senterpartiet og andre partier mener at det var mulig å få til flere innstramminger, hvorfor har de ikke fremmet disse forslagene? Alle partiene har jo lagt fram sine primærstandpunkt.

Fremskrittspartiet sa fra dag én at dette er en sak som vi behandler på en ordinær måte. Vi finner oss ikke i en udemokratisk tilnærming der partier i Norges nasjonalforsamling skal bli nektet å stemme for politikk som de mener er helt nødvendig for landets framtid. Og det har vi holdt oss til. Dersom Arbeiderpartiet mener at det er flere innstramminger som er mulig i denne saken, hvor er disse? Hvorfor er det nødvendig med forhandlinger etter forhandlinger for å legge fram hva slags innstramminger man ønsker? Arbeiderpartiet har lagt fram sine forslag i denne saken. Ett av dem innebærer at det blir mer liberal politikk enn det som er i Sverige. Arbeiderpartiets representanter har misforstått og spør: Hvorfor har ikke Fremskrittspartiet kopiert Sveriges politikk? Det er fordi vi er uenig i Sveriges politikk. Vi har foreslått betydelig strammere politikk på det som går på familiejenforening. Poenget er at Arbeiderpartiet fremmer forslag som også er liberaliserende på det feltet. Dernest kommer de i salen og sier at det hadde vært mulig å få til ytterligere innstramminger hvis man hadde hatt flere forhandlinger. Det står ikke til troende.

Helga Pedersen (A) [12:27:32]: Påstandene fra Fremskrittspartiet om at Arbeiderpartiet står for en liberaliserende politikk, blir jo ikke riktige selv om de gjentas veldig, veldig ofte. Ikke på ett eneste punkt foreslår Arbeiderpartiet å liberalisere asylpolitikken, tvert imot.

Så skal jeg kommentere et par av de sakene som er kommet opp i debatten. Det gjelder for det første XV, som komitélederen har kommentert, et forslag om å vurdere hurtigspor. Jeg registrerer at Høyre og Fremskrittspartiet vil stemme imot å vurdere det – jeg vet ikke om det skyldes sviktende tillit til regjeringens vurderingsevne eller noe annet. Raskere saksbehandling er en veldig sentral del av asylforliket, og det skulle bare mangle at man ikke så etter forbedringsmuligheter og raskere muligheter. Arbeiderpartiet har ikke tatt til orde for noen oppmykning av regelverket som sådant eller å endre skrankene for beskyttelse, heller ikke å endre kravene til ID, som det her ble antydnet.

For det andre registrerer jeg at Fremskrittspartiet og Høyre prøver å skape et feilaktig inntrykk, at Arbeiderpartiet ikke ønsker at flyktninger skal greie seg selv. Det er helt feil. Vår tilnærming til dette er at vi skal stille krav, og vi skal stille opp. De kravene vi stiller, må det være realistisk å nå, ellers har de ingen verdi. Jeg vil si det så sterkt: Jeg vil ha meg frabedt at Fremskrittspartiet belærer Arbeiderpartiet om å klare seg selv, så lenge Fremskrittspartiet holder på kontantstøtten, en målrettet ordning for å betale innvandrerkvinner for å holde seg utenfor arbeidslivet. Jeg

vil nok en gang minne om at fire av ti kontantstøttemottakere har innvandrerbakgrunn.

Til slutt: Som veldig mange representanter har understreket, også Dag Terje Andersen: Stortinget gjør i dag betydelige innstramminger. Jeg forventer at statsråden kommuniserer det også utad – og slutter å reise rundt på turné i Europa for nærmest å markedsføre hvor liberalt det er blitt i Norge. Det hjelper ikke at det er riv ruskende galt, hvis det likevel er det som er det etterlatte inntrykk etter statsrådens Europa-turné. Jeg forventer at regjeringen tar det ansvaret de har, og at de nå gjennomfører og også kommuniserer Stortingets politikk og lovendringer på en korrekt måte.

Marit Arnstad (Sp) [12:30:28]: Jeg kan si til representanten Keshvari at nei da, Senterpartiet skal ikke nekte Fremskrittspartiet og Høyre verken å stemme eller å argumentere for noe som helst. Vi er glad for at tre fjerdedeler av de 40 forslagene om innstramning som statsråden lanserte, kommer til å bli vedtatt her i dag – vi er glad for det.

Det er derfor vi heller ikke helt forstår hvorfor statsråden har brukt så mye tid på å snakke ned de innstrammingerne hun faktisk får vedtatt, fordi det lett kan gi det inntrykket at Norge ikke foretar innstramminger – og det er vel det motsatte av det statsråden burde ønsket å formidle til omverdenen. Det er da vi sier at det ser ut som om det blir viktigere for statsråden å angripe andre partier enn å diskutere sak. Det blir viktigere å fokusere på den fjerdedelen hun ikke får igjennom, enn på de tre fjerdedelene som i dag blir vedtatt. Det er sørgelig, det er synd for sakens del.

Jeg fikk ikke sagt alt jeg ønsket om grensekontroll, så jeg er glad for at representanten Lødemel ga meg mulighet til det. Først vil jeg si at det forslaget som vedtas her i dag, om bortvisning ved grensen, er betydelig tøffere enn den alminnelige grensekontroll. En grensekontroll er ikke noe mytisk, det er rett og slett en mulighet til å kunne ha oversikt over hvem som kommer til riket, og hvem som oppholder seg i riket til enhver tid.

Det er – som jeg sa i mitt innlegg – heller ikke unntaket i verden omkring oss, grensekontroll er det vanlige. Det er Europa som er unntaket, det er Europa som har innført Schengen, og det fungerer ikke i dag. Europa har ikke kontroll på sine ytre grenser. Dermed har også tanken om indre åpenhet brutt sammen. Det er mange som later som om det ikke er tilfellet, og som nok lener seg på – og i sitt stille sinn har krysset fingrene for – at andre land nedover i Europa har innført grensekontroll, så da kan vi håpe at det vedvarer, uten at vi trenger å ta en debatt om spørsmålet om grensekontroll.

Grensekontroll i seg sjøl hindrer heller ikke asylsøknader. Den som kommer til en norsk grense, har rett til å få behandlet sin asylsøknad også når man har grensekontroll, men det gir Norge en mulighet til å ha kontroll på hvem det er som passerer norsk grense, og hvem som befinner seg i riket til enhver tid.

Det er heller ingen motsetning mellom å delta i politisamarbeid og det å ha grensekontroll. Vi har en avtale med Europol, vi har inngått en rekke konvensjoner knyttet til

både politi- og straffesakssamarbeid med europeiske land, og vi har mulighet til å opprettholde den delen av det sjøl om vi innfører grensekontroll i Norge.

Fra Senterpartiets side ser vi fram til oppfølgingen av de vedtakene som blir gjort i dag, og også til den videre debatten – som jeg håper blir like omfattende – om integreringstiltak og om hvordan man skal bosette de flyktningene som nå er kommet til Norge, og som får opphold her.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Heidi Greni (Sp) [12:33:41]: Jeg må si at jeg er litt forundret over at både Njåstad og Schou er så oppskjørtet over forslaget til vedtak XV, for i punkt 3 i asylforliket står det at vi skal styrke saksbehandlingen og dempe presset på mottaksapparatet, og departementet er også opptatt av det samme i sine meldinger. På side 19 i integreringsmeldingen står det:

«I perioder med lange saksbehandlingstider kan det være aktuelt å innføre enkelte tiltak for grupper som har høy sannsynlighet for å få innvilget sin søknad om beskyttelse.»

Det er rett og slett det vi gjør her, vi prøver å se på hva vi kan gjøre. Vi har nå sørget for et hurtigspor når det gjelder åpenbare avslagssaker, og det er veldig bra, det må prioriteres, men samtidig ser vi at på tross av store bevilgninger til UDI greier de ikke å få opp saksbehandlingsskapasiteten tilfredsstillende, og det blir store restanser.

I Finland f.eks. har man håndtert dette på en mye bedre måte. De har greid å holde tritt med den økte tilstrømmingen, og de slipper at det hopper seg opp så mange i mottak.

Så høres det ut som at vi har foreslått at det skal settes i gang et hurtigspor. Det har vi ikke gjort. Stortinget ber regjeringen «vurdere hurtigspor for saksbehandling i klare innvilgessaker for å frigjøre saksbehandlingsskapasitet». Vi ber altså regjeringen «vurdere» dette, og jeg kan garantere at hvis den vurderingen fra regjeringen går ut på at det vil ha negative konsekvenser for asyltilstrømmingen eller andre negative konsekvenser, vil Senterpartiet stemme imot hvis slike forslag blir fremmet her i salen.

Men når Schou og Njåstad er redd for at regjeringen skal foreta en slik vurdering, må jeg nesten lure på om de ikke har tiltro til at regjeringen vil gjøre dette på en god måte, og gjøre gode vurderinger. Jeg har tiltro til at statsråden vil gjøre gode vurderinger, og ber om at det blir vurdert for at vi skal få ned den køen som er i mottak. Per i dag er det faktisk slik at det er ledig bosettingskapasitet rundt omkring i kommunene, men saksbehandlingstida er så lang at det er ingen å bosette. Det er veldig uheldig, for de kommunene som har gjort en kjempejobb med bosetting, mister nå motivasjonen. De sier selv at det er utrolig upraktisk hvis alle skal komme i desember. De vil ha en jamn tilstrømming av flyktninger som skal bosettes, gjennom hele året. Det vil gjøre integreringen enklere, og det vil gjøre bosettingen enklere. Men det er altså snakk om at vi ber regjeringen «vurdere» et hurtigspor, og jeg har faktisk tiltro til at regjeringen vil gjøre

en god vurdering, selv om Njåstad og Schou ikke har det.

Sveinung Rotevatn (V) [12:36:50]: Det har vore ei lang veke i Stortinget, der vi har sett mykje rart, men i denne saka skal vi sjå noko heilt unikt, og det er at Høgre og Framstegspartiet skal stemme for dei forslaga dei sjølve har levert til Stortinget. Det har vi ikkje sett så mykje av denne veka. På måndag vart statsråd Helgesen audmjuka av sine eigne parti og fekk ulvemeldinga si plassert i skuffa. Litt seinare i dag skal Framstegspartiet stemme med sine eigne forslag om å gje folk flest meir makt ved stortingsval, men Sylvi Listhaug blir ikkje stemt ned. Ho får full støtte frå Høgre og Framstegspartiet. Det er vel det ein kallar gjennomføringskraft.

Eg vil seie at det er underleg å sjå at ein har ein situasjon der eit stort fleirtal i Stortinget ønskjer betydelege innstramminger, og så lét ikkje det fleirtalet seg materialisere fullt ut, og resultatet blir meir liberalt enn det elles ville vorte. Eg har ikkje noko stort problem med det, eg synest ikkje at «liberalt» er eit skjellsord, men det ser for så vidt ikkje ut til at statsråden har eit stort problem med det, heller. Ein kan spørje seg: Kvifor det? Kanskje er det fordi at målet er å gjere Framstegspartiet stort og ikkje flyktningstraumen liten – to mål som neppe lét seg foreine.

Ein kan også diskutere kor mykje dei vedtaka vi gjer i denne salen, betyr i praksis. Dei betyr sjølvsagt ein god del, men eg trur likevel det er lurt å minne seg på det som verkeleg betyr noko, og det er det som skjer i verda utanfor oss. Flyktningstraumen til Noreg bremsa ikkje opp i haust fordi at Stortinget gjorde vedtak, det var fordi Sverige og Danmark innførte grensekontroll. Flyktningstraumen til Europa bremsa ikkje opp fordi dei ulike parlamenta gjorde vedtak, det var fordi at EU gjorde ein avtale med Tyrkia, og han kan ein seie mykje om, men han har gjeve resultat.

Eg meiner at vi skal ha kontroll på yttergrensene til Europa, det er viktig, men så er det også viktig at Europa tek imot mange som treng beskyttelse, og at ein har ein fordelingsmekanisme som sørgjer for at ikkje eit par land tek heile den jobben, men at alle landa i Europa er med og bidreg. Hadde vi hatt ein sann fordelingsmekanisme, ville talet på dei som kom til Noreg, Tyskland, Austerrike og Sverige i fjor, vore langt lågare, og det ville nok vore litt høgare i Polen, på Island, i Portugal, i Baltikum. Vi treng meir europeisk solidaritet, og eg håper i alle fall at statsråd Listhaug og regjeringa framfører den budskapet i sitt møte med våre naboland, i sitt møte med politikarar på EU-nivå, fordi på lang sikt er det den einaste berekraftige og humane løysinga.

Stein Erik Lauvås (A) [12:40:02]: Jeg hørte at representanten Njåstad forsøkte å gi Arbeiderpartiet ansvaret for at det ikke blir strammere. Det var et godt forsøk, men å sette saken slik på hodet, kan man i ærlighetens navn ikke holde på med.

Det er jo slik at det antakelig er Njåstads egen, i hvert fall hans partis, strategi som har ført til at Fremskrittspartiet nå selv har satt seg på utsiden og ikke får det de kunne ha fått hvis de – jeg hadde nær sagt – hadde oppført

seg på en annen måte. At Fremskrittspartiets egen strategi i denne saken ikke har ført fram, kan man altså ikke gi Arbeiderpartiet skylden for.

Jeg hørte videre at statsråd Listhaug og representanten Njåstad sier det samme nå. Njåstad har riktignok nå bekreftet – og jeg har hørt ham tidligere i uka og også på radioen i dag – at det blir innstramminger. Men som andre har jeg oppfattet at statsråd Listhaug har reist land og strand rundt, sågar utenlands, og gitt uttrykk for noe helt annet, nemlig at det ikke blir innstramminger. Jeg er glad for at det nå er avklart, og at man nå skal si det som er riktig. Regjeringen får innstramminger, statsråden får innstramminger, og da er det å forvente at de bruker det verktøyet klokt og fornuftig. I sitt siste innlegg bekrefter jo statsråden selv at det blir innstramminger, og at det er det som nå skal kommuniseres ut. Det var på tide å få den bekreftelsen, siden statsråden selv åpnet sitt innlegg med å si at det er veldig viktig at man ikke skal lyve.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [12:42:35]: Jeg har lyst til å starte med det positive i at vi får behandlet innstramming og integrering omtrent samtidig, for det er to sider som berører et omfattende sakskompleks, og det er veldig greit at vi har de to perspektivene. Vi skal ta det i neste uke.

Det som slår meg, er at vi leser situasjonen likt i de fleste partiene, men vi beskriver det så ulikt. Når jeg hører statsråden har vært i Italia og måten man bruker det som et slags instrumentelt grep for å beskrive faren her i Norge på, undres jeg litt over beskrivelsen. Jeg har også vært på Lampedusa, og jeg har vært på Sicilia flere ganger. Jeg har vært med på å ta imot flyktninger i Italia og ser og skjønner problematikken, men jeg kunne ikke tenke meg å bruke det som et argument, fordi det er en helt annen situasjon de har der nede.

Når det gjelder virkelighetsbeskrivelsen av saksframgangen her, har Kristelig Folkeparti sagt det samme helt siden 29. desember, da statsråden kom med meldingen. Da skulle jeg tro at stortingspartiene Høyre og Fremskrittspartiet var interessert i å løse regjeringens forslag igjennom i Stortinget. Istedenfor sa de: Vær snille og sitt stille i båten og stem oss ned, så skal vi samarbeide. Keshvari beskrev det som en udemokratisk tilnærming. Men vi har jo aldri ment at de ikke kunne få lov til å stemme over sitt eget forslag først. Det har vi aldri ment. Det kan de bare gjøre. Men det er jo ikke samarbeid. Vi kan ikke samarbeide på de vilkårene, at en kommer med et slikt vedheng og sier at sitt stille, så vi får vist at vår regjering taper saken, osv. Det var slik det endte. Men det blir innstramminger, og det er vi glad for i Kristelig Folkeparti. Landet trenger nye ting, og vi har greid å beskytte det som var viktig for oss i vårt parti.

Til slutt vil jeg bare si at Kristelig Folkeparti vil i samsvar med innstillingen ikke støtte endringer i utlendingslovens § 28 femte ledd, § 32 nytt sjette ledd, § 34 andre ledd, § 62 første ledd bokstav f, § 90 tredje ledd, § 105 første ledd bokstav e, § 106 første ledd bokstav g og § 106 a første ledd bokstav k. I tillegg støtter vi de mindretallsforslagene som vi er med på.

Helge André Njåstad (FrP) [12:45:35]: Det er mykje som no blir sagt om Framstegspartiet som gjev oss grunnlag for å kommentera. Spesielt ille var det representanten Lauvås sa, at me kunne ha fått meir om me hadde oppført oss på ein annan måte. Eg har etterlyst tidlegare i debatten: Kva meir kunne me ha fått dersom me hadde samarbeidd med andre parti på bakrommet? Kan nokon fortelja det ope til innbyggjarane: Kva kunne me ha fått? Me har forsøkt i fleire månader å få til fleire innstramminger. Me har ikkje fått fleire innstramminger enn dei som ligg til grunn i proposisjonen, men når representanten Lauvås fortel at me kunne ha fått meir viss me hadde oppført oss på ein annan måte, må nesten det norske folk få vita kva meir Arbeidarpartiet kunne ha stemt for om Framstegspartiet hadde oppført seg på ein annan måte. Ein har sjansen til å gje uttrykk for det i debatten eller ved stemmegjevinga i dag. Det ville vera veldig merkeleg om landet kunne ha fått nødvendige innstramminger av Arbeidarpartiet som ein ikkje får fordi Framstegspartiet ikkje har oppført seg på ein vanleg måte. Det står nesten ikkje til truande at ein kan ha ei slik haldning. Men det berre bekreftar det eg sa, om at Arbeidarpartiet må ta hovudansvaret for at me ikkje får alle dei innstrammingsane som landet hadde trunge. Høgre og Framstegspartiet stemmer for dei innstrammingsane. Hadde Arbeidarpartiet òg gjort det, hadde det vorte vedteke, det hadde fått fleirtal, og då må jo det store partiet, som bidreg til at det ikkje får fleirtal, bera ansvaret viss situasjonen medfører at dei forslaga hadde vore nødvendige for å hindra ei stor tilstrøyming. At me ikkje får fleirtal for alt dette i dag, er ikkje først og fremst eit nederlag for regjeringa, men for landet vårt.

Eg reagerer òg på at representanten Andersen sa at i hans tid som statsråd gjorde dei noko heilt anna når dei fremja saker for Stortinget. Eg vil ikkje tru at representanten la fram saker for Stortinget som han ikkje ønskte at Arbeidarpartiet si stortingsgruppe skulle stemma for. Eg kan heller ikkje hugsa at Stoltenberg-regjeringa fremja innstrammingsforslag som dei kom til Stortinget og vatna ut, som dei gjorde mildare, og som dei ope håpte ikkje vart vedtekne. Så vidt eg hugsar, fremja ein det ein var for, og det ein syntest var nødvendig, den gongen, på akkurat same måte som me har gjort denne gongen. Vår regjering fekk i oppdrag av 161 representantar å fremja ytterlegare tiltak. Det har dei gjort. Stortingsgruppa vår ser på det som eit minimum av det som trengst. Difor stemmer me for. Det er på ingen måte riktig at me ønskjer at det skal bli nedstemt, som enkelte sa. Me ønskjer at det skal få fleirtal. Det er difor me står på kvar einaste dag for at det skal få fleirtal, og det er difor me appellerer så godt me kan for at fleire enn eit mindretal skal stemma for dei forslaga som Erna og Sylvi la fram. Landet vårt treng det.

Terje Breivik (V) [12:48:32]: Eg er sjølv sagt samd med statsråden i at me alle skal streva etter å tufta både denne og andre debattar på fakta. Difor hadde eg forventat at statsråden svarte stortingsrepresentantar på høvisk vis og ikkje gjennom å påstå at me tek i bruk hersketeknikkar.

Eg har stor respekt for foreldre som fryktar for framtida for eigne barn. Kven gjer ikkje det? Men kanskje det nors-

ke barn som har fått nye klassekameratar frå Syria, minst treng å høyra frå ein ansvarleg statsråd, er at dei nye klassekameratane representerer ein trussel. Reint faktamessig er det vel òg dessverre slik at det er ganske mange foreldre i Syria og nærområda og i flyktningleirane i Tyrkia som har vel så god grunn til å frykta for framtida for egne barn og barnebarn som det eg og andre i denne salen måtte ha.

Erlend Wiborg (FrP) [12:49:57]: Det har vært en relativt forutsigbar debatt å følge. Det er ofte sånn i politikken at hvis man ikke ønsker å diskutere realitetene i forslagene, vrir man fokuset over på prosess, på hvilke ord som har blitt brukt – ikke minst har det vært et stort fokus på personen Sylvi Listhaug – og jeg tror det er helt åpenbart at grunnen til det er at det er flere som ønsker å kamuflere at man endrer politikk fortløpende, alt etter hvordan folke meningen til enhver tid er. Men det vi faktisk skal måles på i dag, er hvilke forslag den enkelte representant og det enkelte parti stemmer for, og hvilke forslag man stemmer imot. Noen partier hevder at man hadde fått enda sterkere innstramminger hvis man hadde hatt en annen prosess. Ja, de partiene står jo helt fritt her i dag til å fremme de forslag de ønsker til ytterligere innstramminger, og de står også helt fritt til å stemme for de innstrammingsforslagene som Erna og Sylvi har lagt frem.

Så litt til noe av argumentasjonen Arbeiderpartiet bruker for sin snuoperasjon. Representanten Eirin Sund begrunnet Arbeiderpartiets snuoperasjon med at de har lyttet til noen advokater og organisasjoner. Det er vel og bra å lytte til advokater og organisasjoner, men mitt spørsmål til Arbeiderpartiet er: Når er det de har tenkt å lytte til det norske folk, til det folket vi faktisk er valgt til å representere?

Jeg tror at det norske folk har et sterkt ønske om å hjelpe, men man ønsker å hjelpe flest mulig mennesker, ikke bedrive en symbolpolitikk, og det ser vi dessverre at flere partier gjør her i dag. Ta utfordringen med mindreårige barn som blir sendt på farefulle ferder, og som utnyttes på verst tenkelige måte av menneskesmuglere: Regjeringen fremmer forslag om å gjøre noe med det, tiltak som kan bidra til å stoppe denne farefulle ferden, men da velger dessverre Arbeiderpartiet å se bort fra forslag de selv fremmet da de satt i regjering, og velger heller å legge seg på en populistisk linje. Så jeg vil si: Jeg er glad for at vi får til disse betydelige innstramminger, men jeg er skuffet over vinglingen til enkelte partier, og jeg vil si at Arbeiderpartiet her påtar seg et betydelig ansvar for mange menneskeskjebner – mennesker som nå muligens vil fortsette på farefulle ferder.

Statsråd Sylvi Listhaug [12:53:09]: La meg slå fast med en gang at jeg har den største respekt for alle stortingsrepresentanter. Men jeg har vært med så lenge i Fremskrittspartiet at jeg har fått kastet etter meg litt av hvert opp gjennom årene, og derfor synes jeg en skal slutte å snakke om at man sprer fremmedfrykt, når det man gjør, er å ta tak i reelle utfordringer.

Representanten Rotevatn var inne på at målet mitt var å gjøre Fremskrittspartiet stort, ikke flyktningsstrømmen

liten. Jeg vil bare minne om at i løpet av dette året er det kommet færre personer til Norge som asylsøkere enn til noen av våre naboland. Hele formålet med den jobben jeg har gjort, er å sende ut signaler om at Norge er et strengt land, og at vi ønsker å føre en strengere politikk. Det kommer vi til å fortsette med, for vi vedtar i dag den strengeste politikken som Norge noen gang har hatt innenfor innvandringsfeltet.

Så til representanten Lauvås: Hvis han hadde hørt godt etter det jeg sa – og det gjorde han etter hvert, ut fra det innlegget han hadde nå – ville han hørt at det var nettopp det som var mitt poeng, og som er viktig å få ut. Men så er det ikke til å stikke under stol at på noen områder vedtar vi, etter det vi mener, ikke strenge nok regler. Det må man også kunne påpeke på en dag som denne.

Så til representanten Toskedal, som snakket om Italia, og at jeg brukte det som et «instrumentelt grep». Det stiller jeg meg helt uforstående til. Mitt mål med å reise til Italia var å sette meg inn i situasjonen der nede, snakke med italienske myndigheter og finne ut hva som skjer. Det som nå skjer, er at vi ser en økende tilstrømming fra Libya til Italia, vi ser en økende tilstrømming av unge enslige gutter, vi ser at mange av de båtene som går fra Libya, kom fra Egypt – de går over til Libya, og så går de over. Vi ser også at det nå er en liten økning i antallet som reiser fra Egypt som flyktninger, altså en ganske bekymringsfull utvikling. Vi hører også at f.eks. gjennom landet Niger reiser det 20 000 flyktninger hver uke på vei til Libya, og vi hører at det er mange som ønsker seg til Europa. Det er viktig for en statsråd å holde seg oppdatert på disse tingene. Jeg skal love Stortinget én ting, og det er at jeg skal følge situasjonen svært nøye framover, for det er helt riktig, som noen av dere sa, at det som før var utenrikspolitikk og vi kanskje så på mest som det, nå er et viktig grunnlag for hvilken innenrikspolitikk vi skal føre på dette området.

Presidenten: Representanten Mazyar Keshvari har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Mazyar Keshvari (FrP) [12:56:12]: Jeg synes det var veldig bra at Kristelig Folkepartis representant slapp katta ut av sekken på slutten av debatten, nemlig at ingen skulle hindre Fremskrittspartiet i å stemme for politikk vi mener er helt nødvendig og viktig, men da var det ikke mulig å snakke med de andre partiene. Hva slags demokratisk sinnelag det er, og hvordan man da i ettertid kan hevde at det var mulig å få til enda flere innstramminger – det henger ikke på greip. Selvfølgelig stemmer vi for den politikken vi mener er nødvendig, men det kan ikke være sånn at vi skal legge vekk de forslag vi mener er nødvendig, bare for å kunne snakke med andre partier. Så det er greit at Kristelig Folkeparti klargjorde den biten av det.

Helt til slutt: Det er underlig å høre representanten Helga Pedersen snakke om kontantstøtte, all den tid Arbeiderpartiet gjennom åtte år i en flertallsregjering ikke gjorde noe som helst med den ordningen selv.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har hatt

ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [12:57:21]: De siste rundene nå har vi vært vitne til hva som er problemets kjerne, nemlig at her er man mest opptatt av seg selv, sitt eget parti og hva man har holdt på med på møter her i Stortinget, mens det vi egentlig nå diskuterer, er at svært mange mennesker er i akutt livsfare og flykter – i en situasjon der jeg tror alle som sitter i denne salen, hadde gjort akkurat det samme – nettopp fordi det er tak i dem, og fordi de ønsker å berge livet til ungene sine. Det å løse situasjonen handler ikke om å stenge Norges grenser eller å skremme vekk flest mulig og skyve ansvaret over på andre. Det gjør ikke verden tryggere. Vil vi gjøre verden tryggere, må vi klare å inngå internasjonale avtaler som tar vare på menneskerettighetene. Det kan hende vi også trenger dem sjøl en dag.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 1 og 2.

Sak nr. 3 [12:58:30]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i lov om endringer i statsborgerloven (endret ikrafttredelsestidspunkt for krav om norskkunnskaper og bestått prøve i samfunnskunnskap) (Innst. 378 L (2015–2016), jf. Prop. 125 L (2015–2016))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [12:59:00]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i folketrygdloven, lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (økt minste pensjonsnivå til enslige alderspensjonister og andre endringer) (Innst. 379 L (2015–2016), jf. Prop. 112 L (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Presidenten vil videre foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Sveinung Rotevatn (V) [13:00:12] (ordfører for saka): Saka Stortinget no skal behandle, gjeld ei rekkje større og mindre lov- og forskriftsendringer – mange kjenner Stortinget godt til og kjem som følgje av tidlegare vedtak, nokre av dei er nye. Eg skal kort gjere greie for innstillinga.

For det første følgjer vi i denne saka opp Stortingets

budsjettvedtak om å auke minste pensjonsnivå til einslege alderspensjonistar med 4 000 kr frå 1. september i år. Dette kom som eit resultat av budsjettforliket mellom dei fire samarbeidspartia i fjor haust.

I same budsjetttrunde vart det vedteke å auke grunnpensjonen til gifte og sambuande pensjonistar, og i denne innstillinga ber komiteen Stortinget om å vedta dei nødvendige endringane i lov om avtalefesta pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse, slik at dei korresponderer med dei nye reglane i folketrygdlova.

Så er det ei ny sak. Departementet foreslår å gjere endringar i lov om Statens pensjonskasse, som kort oppsummert foreskriv at dersom ein medlem av Statens pensjonskasse, eller ei anna offentlig tenestepensjonsordning, skiftar til ei stilling innanfor SPK som har ei lågare aldersgrense enn den tidlegare stillinga, vil ein innføre eit krav om at vedkommande i tilfelle må ha minst tre års tenestetid i den nye stillinga før han får rett på alderspensjon frå den nye, lågare aldersgrensa. Inntil dette kravet er oppfylt, vil den gamle aldersgrensa bli lagd til grunn for retten til alderspensjon. Føremålet er å redusere omfanget av pensjonsmotiverte stillingsskifte seint i yrkeslivet. Høyringsinstansane har i all hovudsak støtta forslaget. Det gjer også komiteen, men eit mindretal fremjar også eit tilleggsforslag om å spegelvende regelen, som eg reknar med dei vil gjere greie for sjølve.

Vidare blir det foreslått å gjere endring i lov om pensjonsordning for sjukepleiarar. Endringa sørgjer for at teneste på pensjonsvilkår ikkje gjev rett til medlemsskap i pensjonsordninga. Dette vil sørgje for at sjukepleiarar blir behandla likt når det gjeld pensjon, ved at dei ikkje får avkorta sin alderspensjon. Forslaget er utforma etter mønster frå Statens pensjonskasse og får støtte frå ein samrøystes komité.

Det blir også foreslått ei rekkje mindre endringar i folketrygdlova. Dei fleste må seiast å vere av teknisk art, men det er grunn til å glede seg over at det blir foreslått å gjere det enklare å etablere eiga næringsverksemd utan å miste retten til dagpengar. Perioden ein kan gjere det, er foreslått utvida frå ni til tolv månader. I ei tid med aukande arbeidsløyse, ikkje minst hos oss på Vestlandet, er dette ei kjærkomen oppmjuking av regelverket, som legg til rette for at fleire kloke hovud – og for den saks skuld varme hender – som går ledige, kan ta sjansen på å skape arbeidsplassar for seg sjølve og kanskje også andre. Forslaget får støtte frå ein samrøystes komité.

Eit mindretal i komiteen finn likevel grunn til å påpeike at tiltaket ikkje i seg sjølv er tilstrekkeleg til å redusere arbeidsløysa og omstille nasjonen. Det kan for så vidt saksordføraren sei seg einig i, men Rom vart som kjent ikkje bygd på ein dag.

Til sist er det ei rekkje mindre endringar og opprettingar i høvesvis lov om samordning av pensjons- og trygdeytningar, lov om likningsforvaltning og lov om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg.

Til sist vil eg takke komiteen for eit godt samarbeid og ser fram til debatten – i den grad det blir ein stor debatt rundt desse forslaga.

Lise Christoffersen (A) [13:04:11]: La meg starte med å takke saksordføreren, som har gjort en god jobb med saken og dessuten redegjort veldig greit for sakens innhold her i dag. Den gjelder dels oppfølging av tidligere stortingsvedtak om justeringer i pensjonsnivået, dels forslag til nye lovbestemmelser, dels utvidelse av eksisterende ordninger og dels tydeliggjøring av gjeldende regler.

Arbeiderpartiet kommer til å stemme for regjeringas ulike forslag. Det betyr ikke at vi er enig i alt, men der vi er uenige, har Stortinget allerede gjort de reelle vedtakene i forbindelse med budsjettet for inneværende år. Siden vi må leve med dagens stortingsflertall, i hvert fall litt over et år til, ser vi derfor ingen grunn til å ta omkamp på vedtak som allerede er fattet.

I våre merknader til dagens sak har vi imidlertid vist til det som var Arbeiderpartiets standpunkt under budsjettbehandlingen. Når det gjelder justeringer i pensjonsnivå, var – og er – det Arbeiderpartiets oppfatning at å bruke 2,7 mrd. kr til å heve pensjonen for pensjonistpar, uansett inntektsnivå, er feil pengebruk i dagens situasjon med lavere oljeinntekter og økende arbeidsledighet. Vårt alternativ var å bruke mindre og målrette pengebruken mer. Vi ville heller prioritere enslige med minsteytelser, som Høyre og Fremskrittspartiet ikke var innstilt på å tilgodese med noe som helst. Det er de som har det vanskeligst. Heldigvis som Venstre og Kristelig Folkeparti de enslige alderspensjonistene med minste pensjonsnivå til unnsetning under forhandlingene i Stortinget. Arbeiderpartiet er glad for det, men andre enslige med minsteytelser ble dessverre glemte. De får ingenting.

Jeg vil også knytte en kommentar til forslaget som gjelder dem som bytter fra en stilling med 70 års aldersgrense til en stilling med f.eks. 60 års aldersgrense kort tid før vedkommende fyller 60 år. Det foreslås å innføre et krav om å ha stått i den nye stillingen i tre år for å hindre pensjonsmotiverte tilpasninger seint i yrkeslivet. Arbeiderpartiet støtter det. Den lavere aldersgrensa er ment for dem som har hatt en belastende jobb gjennom store deler av sitt yrkesliv. Men som det framgår av saken, har vi stilt spørsmål om en slik innstramming ikke samtidig burde vært fulgt opp med en tilsvarende rettighet for dem som ufrivillig må gå den motsatte veien kort før pensjonsalder. Det kan handle om noe så enkelt som skifte av stillingskode, uten at selve arbeidets art endres i særlig grad. Statsråden sier at dette er umulig uten å foreta en total gjennomgang av hele systemet med særaldersgrenser. Det skjønner vi ikke. Når man kan stramme inn uten å gjennomgå hele systemet, må man også kunne la noen beholde en særaldersgrense uten å måtte gjennomgå hele systemet. Vi har derfor fremmet et forslag, som vi står sammen med SV om, der vi ber regjeringa ikke innføre dette, men vurdere dette spørsmålet.

Sykepleiere skal heretter kunne jobbe på pensjonistvilkår. Egentlig er det litt uforståelig at de ikke har kunnet det før, på linje med andre offentlig ansatte. Vi forutsetter samtidig at dette ikke er noe krav, men en mulighet, da det for noen, avhengig av den enkeltes opptjeningsprofil, kan være en fordel å beholde opptjening i den tida man faktisk jobber.

Helt til slutt en kommentar, ikke til den tekniske justeringen av lovteksten når det gjelder supplerende stønad, for den er for så vidt grei, men det er rett og slett grusomt å se den enorme kontrasten det er mellom 2,7 mrd. kr i pensjonsløft og 2,2 mrd. kr i skatteuttak til pensjonister, uansett inntektsnivå, og det usolidariske og rett og slett diskriminerende vedtaket om å ta hele den lille stønaden fra dem som har kommet hit på familiegjenforening. Det gjaldt ikke mange, bare 500 personer. Desto mer uforståelig. Motivet kan jo ikke ha vært å spare penger.

Her er ett eksempel på hvordan dette usosiale kuttet rammer, hentet fra Hamar Arbeiderblad om en mann, som heter Parviz og er 86 år. Han har bodd i Norge i 23 år. Han er norsk statsborger, og han har altså hatt supplerende stønad i ti år, 14 000 kr per måned – tilsvarende minstepensjon. Over natta ble det kuttet fra 14 000 kr til 1 500 kr i måneden. Det er uverdige for velferdsstaten Norge. Det er diskriminerende, hjerterått og uverdige, og det er blå-blå politikk på sitt verste.

Jeg skulle ønske det var mulig å få noen i denne salen til å tenke seg om, slik at vi kunne få gjort om det vedtaket.

Til slutt vil jeg ta opp vårt forslag, som vi står sammen med SV om.

Presidenten: Da har representanten Lise Christoffersen tatt opp det forslaget hun refererte til.

Arve Kambe (H) [13:09:19] (komiteens leder): Det er bra med engasjerte innlegg fra talerstolen.

Dette er en veldig god samsak fra regjeringen som bidrar til å styrke arbeidslinja, men også fortsetter satsingen på arbeid, aktivitet og omstilling. Jeg vil trekke fram spesielt fire saker.

Vi har over tid sett at flere i offentlig sektor blir overflyttet til annen stilling med lavere pensjonsalder kort tid før vedkommende når pensjonsalderen. Det har dessverre vært åpenbart at det er den lave pensjonsalderen som er hovedgrunnen til stillingsendringen, og det kan vi i Høyre ikke lenger sitte stille og se på. Ordningen medfører et alvorlig brudd på arbeidslinja og intensjonene i pensjonsforliket samt øker offentlige utgifter helt unødvendig. Jeg er derfor svært glad for at regjeringen rydder opp i dette. Det blir nå færre pensjonsmotiverte tilpasninger sent i yrkeslivet ved at regjeringen innfører krav om tre års tjenestetid i ny stilling.

Lovendringen om at minstegrensen for rett til medlemskap i Statens pensjonskasse ble redusert til 20 pst., skapte utilsiktede negative konsekvenser for sykepleiere som kombinerte ekstravakter med uttak av alderspensjon. Konsekvensen ble at alderspensjonen ble avkortet mot inntekten, som egentlig er i strid med intensjonene i pensjonsforliket, og medførte at en rekke sykepleiere med høy kompetanse og erfaring sluttet å jobbe. Jeg er derfor svært glad for at regjeringen i godt samarbeid med Sykepleierforbundet har funnet fram til en god løsning. Etter lovendringen vil det nå være unntak for innmelding både for sykepleiere som jobber på ordinær lønn opptil 20 pst. stilling, og for sykepleiere som jobber på pensjonistlønn. Disse unntakene kan kombineres hvis man får slik avtale med sin

arbeidsgiver. I lovforslaget fra regjeringen framgår det at pensjonistlønn er ment for arbeid i mindre omfang enn full stilling. Pensjonistlønn i dag er på 191 kr per time uansett hvilken stilling man har, om man er lege, sykepleier eller renholdsarbeider.

Det tredje punktet jeg vil snakke litt om, er at man nå kan kombinere dagpenger med å starte egen virksomhet for en periode på seks måneder, en utviklingsperiode, og så utvider vi oppstartsperioden fra tre måneder til seks måneder. Høyre mener den fasen som er på selve bedriftsoppstart, har vært for kort, og vi er derfor veldig glad for og fornøyd med at regjeringen dobler denne perioden. Jeg er helt sikker på at det vil gjøre det enklere å starte opp, flere vil forsøke å starte egen virksomhet, og flere vil forhåpentligvis få til å skape driftsgrunnlag for egen virksomhet.

Jeg vil jobbe for at denne løsningen skal bli enda mer brukt. I 2015 viser bakgrunnstallene at det bare var et par hundre mennesker som tok i bruk denne flotte muligheten. Den omstillingen som nå er på Sør-Vestlandet, i Rogaland og i Haugesund- og Stavanger-området, legger veldig godt til rette for at Nav kan markedsføre dette overfor sine klienter.

Jeg er også glad for at regjeringen i dag oppfyller ytterligere et av de konkrete løftene som vi har i Sundvolden-plattformen, for med virkning fra 1. september blir det nå en økning i grunnpensjonen til gifte og samboende pensjonister, som for hver husstand vil utgjøre 8 000 kr per år. Dette gjøres enkelt og greit i praksis ved å øke proSENTSATSEN fra 85 til 90 av folketrygdens grunnbeløp. Det samme vil også gjelde dem som mottar AFP i offentlig sektor. I tillegg er jeg glad for at budsjettavtalen med Kristelig Folkeparti og Venstre følges opp, slik at enslige minstepensjonister får en økning på 4 000 kr i året. Dette kommer selvsagt i tillegg til de skattelettelsene som regjeringen har fått flertall for i Stortinget.

Det er ellers en rekke mindre justeringer som jeg synes det er greit å få til, og jeg vil gi honnør til statsråden for å ha lagt fram så mange gode saker og hatt en god dialog med partene i arbeidslivet, og ikke minst med Nav.

Erlend Wiborg (FrP) [13:13:50]: Jeg er glad for at vi har en regjering og en statsråd som viser handlekraft og fortløpende kommer med saker som forenkler systemene, reduserer byråkratiet og ikke minst er til stor hjelp for mange enkeltindivider. Jeg skal ikke gå inn i detaljene i saken i dag, men ta det litt overordnet på et par områder.

Det er en gladsak vi behandler her i dag, for det er en sak som sørger for at landets pensjonister får en bedre og mer riktig pensjon. De fleste vedtakene vi kommer til i dag, er en direkte oppfølging av budsjettbehandlingen for 2016, der regjeringspartiene sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti valgte å styrke pensjonene til folk flest.

En debatt vi har hatt tidligere, som jeg kort skal komme innom, er den urimelige avkortingen gifte og samboende pensjonister har hatt nå gjennom mange, mange år. Tidligere var som kjent avkortingen på 25 pst. Man fikk altså et kutt i sin grunnpensjon på 25 pst. hvis man valgte å ha en fast partner, enten som gift eller samboende. Heldigvis fikk Fremskrittspartiet sammen med daværende Bon-

devik-regjeringen redusert denne avkortingen fra 25 til 15 pst. Regjeringen var tydelig i sin regjeringsplattform på at vi ønsker en ytterligere nedtrapping, og det har vi nå levert, fra 15 til 10 pst., noe som gjør at gifte og samboende pensjonister nå vil få 8 000 kr mer i året. Det er en god begynnelse.

Men jeg kan ikke stoppe å undres når jeg ser at Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fortsatt ønsker å øke avkortingen, og dermed redusere pensjonen for gifte og samboende pensjonister med 8 000 kr. Jeg håper de kan komme tilbake til det i debatten senere i dag.

Så er det en annen gruppe som regjeringen sammen med våre samarbeidspartier nå hever. Det er enslige minstepensjonister, som vi nå legger opp til skal få økt pensjon med 4 000 kr i året. Det er jeg glad for at vi fikk til, og det er også en erkjennelse av at det er ofte de enslige minstepensjonistene som sliter mest med å få endene til å møtes. Da er jeg glad for at vi har en regjering som – nok en gang – viser at vi velger å prioritere midlene til dem som trenger det mest.

Så skal jeg bare si et par ord i forbindelse med supplerende stønad og representanten Lise Christoffersens innlegg. Fremskrittspartiet er som kjent motstandere av supplerende stønad. Vi mener at det er sterkt urimelig at man skal ha en egen ordning for i praksis innvandrere. Vi mener at det bør være lik opptjening, like plikter og like rettigheter for alle som bor i Norge, og er imot de særordningene som Arbeiderpartiet gjennom mange år har kjempet igjennom. Vi mener at det blir galt at man skal få egen pensjonsopptjening og egne rettigheter kun med bakgrunn i at man i praksis er innvandrer.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:17:39]: Jeg vil først takke saksordføreren for en god jobb og en grei framstilling. Senterpartiet slutter seg til komiteens tilråding.

Jeg vil kommentere et par punkter. Innføring av et krav om en minste tjenestetid på tre år i stilling med lavere aldersgrense enn et medlem av Statens pensjonskasse har hatt tidligere, før pensjonsrett for stillingen kan foreligge, er vi enig i. Det er en påkrevet endring for å redusere omfanget av pensjonsmotivert stillingsskifte.

Det andre poenget er pensjonsnivå. Pensjoner er en viktig del av fordelingspolitikken. En må ta stilling til prioritering av knappe midler, en må målrette pensjonsutbetalingene til dem som trenger det mest. Senterpartiet har, som Arbeiderpartiet og SV, klart prioritert minstepensjonistene. Det er der behovet er størst, ikke minst som en konsekvens av at de med grunnbeløpsreguleringa som nå foretas med minus 0,75 pst., får en realinntektsnedgang. Det er en byrde som er absolutt tyngst å bære for dem som bare har minstepensjon. Derfor støtter vi det som var i budsjettet om en økning i enslige alderspensjonisters minstepensjon med 4 000 kr fra 1. september 2016, og vi vil foreslå en ytterligere økning av minstepensjonen til enslige alderspensjonister som en del av behandlinga av revidert budsjett nå i 2016.

Senterpartiet har hele tida stått opp for at en ikke skal redusere avkortinga i grunnpensjonen til gifte og samboende pensjonister. Forklaringa er veldig enkel, og er en for-

klaring som Fremskrittspartiet unnlater å fortelle om: Når en er én, har en sjølsagt større faste kostnader som pensjonist enn når en er to. Det er basisen for den prioriteringa vi gjør. En må hele tida prioritere knappe midler til der hvor behovet er størst. Når en har lite penger, som det vi har, må en prioritere sterkere enn Fremskrittspartiet, som tydeligvis har mer penger å øse av.

Statsråd Anniken Hauglie [13:20:37]: Lovforslaget som behandles i dag, omfatter en rekke lovendringer på folketrygdens område når det gjelder offentlig tjenstepensjon. Forslaget omfatter også noen mindre justeringer og lovtekniske oppdateringer i flere andre lover.

En økning av alderspensjonen til de pensjonistene som har minst, er et viktig og målrettet tiltak. Med forslaget som nå er fremmet, får vi på plass nødvendige lovendringer for å kunne gjennomføre Stortingets vedtak i forbindelse med statsbudsjettet for 2016 om at enslige alderspensjonister fra 1. september i år skal få økt minstepensjonsnivået med 4 000 kr.

Lovforslaget omfatter også en nødvendig endring i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse, som sikrer at også berørte AFP-pensjonister omfattes av den allerede vedtatte økningen i grunnpensjonen til gifte og samboende.

Det er viktig for regjeringen at regelverket i Statens pensjonskasse er utformet slik at det ikke motiverer arbeidstakere til å foreta uheldige og pensjonsmessig kostbare tilpasninger gjennom å skifte fra en stilling med den alminnelige aldersgrensen på 70 år til en stilling med særaldersgrense sent i arbeidslivet. Jeg er derfor glad for at regjeringen har fått tilslutning til et konkret tiltak i denne sammenheng, for å redusere muligheten for en slik uheldig tilpasning. Forslaget innebærer at det innføres et krav om tre års tjeneste i den nye stillingen, før det foreligger pensjonsrett. Jeg vil understreke at forslaget ikke berører andre sider ved særaldersgrensene.

Det er videre foreslått endringer i pensjonsordningen for sykepleiere for å legge til rette for at pensjonerte sykepleiere som gjør tjeneste på såkalte pensjonistvilkår, ikke får avkorting i alderspensjonen. En ordning med pensjonistavlønning har lang tradisjon i statlig sektor, etter hvert også i kommunal sektor. Det er etter regjeringens syn rimelig at også sykepleiere som fortsatt ønsker en viss yrkesdeltakelse, får samme mulighet. Det forutsettes at ordningen med pensjonistvilkår må være tilsvarende den i statlig sektor og i KS-området. Blant annet må avlønningen skje etter en særskilt fastsatt sats.

Det siste året er arbeidsmarkedet svekket, og ledigheten har økt. Ledighetsøkningen skyldes i første rekke redusert etterspørsel etter arbeidskraft, som følge av nedgang i oljeinvesteringene. Regjeringen har denne våren foreslått flere endringer i dagpengereguleringen som vil gjøre det lettere å kombinere dagpenger med utdanning. I tillegg foreslår vi nå at adgangen til å motta dagpenger under etablering av egen virksomhet utvides fra dagens ni måneder, til tolv måneder, dette fordi mange av dem som nå mister jobben i oljerelaterte virksomheter, har en utdanning og en erfaring som tilsier at de har

gode muligheter til å etablere vellykkede bedrifter på egen hånd.

Lovforslaget omfatter – som også saksordføreren var inne på – enkelte andre mindre opprettinger og oppdateringer i folketrygdloven, samordningsloven, ligningsloven og lov om supplerende stønad.

Avslutningsvis vil jeg uttrykke tilfredshet med at komiteen slutter seg til de framlagte lovforslagene.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Erlend Wiborg (FrP) [13:24:20]: Det var representanten Lundteigens innlegg som fikk meg til å tegne meg på nytt, da Lundteigen forsvarte med stort engasjement Senterpartiets ønske om å kutte i pensjonen for gifte og samboende pensjonister og brukte bl.a. argumentet om at det ofte er rimeligere å være to enn én. Ja, det kan stemme i mange tilfeller, men jeg vil herved utfordre representanten Lundteigen: Hvis det skal være en konsekvent linje i argumentasjonen, betyr det at Senterpartiet ønsker å innføre en avkortning av sykepenger og dagpenger for de som er gifte og samboende, for det vil jo fortsatt være sånn at hvis man mottar dagpenger eller sykepenger og er gift eller samboende, vil utgiftene fortsatt være lavere. Det håper jeg representanten Lundteigen kan komme inn på.

Men jeg synes dette eksemplet er ganske illustrerende for debatten og viser forskjellen mellom Fremskrittspartiets syn på pensjon og det synet som Senterpartiet og Arbeiderpartiet har. Fremskrittspartiet ser på pensjon som noe man har opptjent gjennom et langt yrkesliv: Man har betalt skatt, man har betalt trygdeavgift. Mens Senterpartiet, Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ser på pensjon som en ytelse man får av staten, på grunn av at staten er snill med deg. Det er to vidt forskjellige syn, og det danner sannsynligvis også grunnlaget for at bl.a. Senterpartiet er villig til å kutte i pensjonen for å bruke den på andre gode formål. Det er et syn som Fremskrittspartiet er sterkt uenig i. Men jeg håper å få svar fra Senterpartiet på om det kan være aktuelt for dem å innføre en avkortning av sykepenger og dagpenger.

Jeg ønsker også svar på om det er aktuelt for Senterpartiet og Arbeiderpartiet å gjeninnføre 15 pst. avkortning hvis de noen gang skulle komme tilbake i regjering. Det vil i så fall bety at landets pensjonister har betydelige kutt i pensjonen i vente.

Lise Christoffersen (A) [13:26:55]: Bare noen kommentarer til direkte spørsmål: Når det gjelder supplerende stønad, er representanten Wiborg befriende ærlig når han sier at det er galt at de menneskene som omfattes av den ordningen, skal få egne rettigheter, fordi det i praksis er innvandrere. Det er en ordning som gjelder alle med kort botid i Norge. Jeg nevnte et eksempel på en norsk statsborger på 86 år som har bodd her i landet i 23 år. Ifølge Fremskrittspartiet er han først og fremst en innvandrer som ikke har gjort seg fortjent til noe som helst. For Arbeiderpartiet er han en nordmann like god som noen annen.

Representanten Wiborg har utviklet til sitt varemerke å

fortolke andre partiers politikk og vri og vrenge det slik at det passer inn i hans virkelighetsbilde. Han kommer stadig trekkende med påstanden om at Arbeiderpartiet vil kutte pensjonen til par med 8 000 kr. Jeg har lyst å be representanten Wiborg fortelle meg hvor det står. Vi stemte imot et forslag om å øke. Det er ikke det samme som å kutte. Og når jeg får spørsmål om Arbeiderpartiet vil endre på det når vi kommer til makten igjen, er det litt vanskelig for meg å forutsi hva partiet kommer til å mene, men hvis jeg skal spå om framtida, vil jeg si: Nei, det gjør vi selvfølgelig ikke. Når Arbeiderpartiet skal omfordele penger i dette samfunnet, går vi i helt andre lommer enn akkurat pensjonistlommene. Da følger vi inntektsgrupper framfor sosial status, og vi prøver å få til en omfordeling fra de som har mye, til de som har lite. Der er det jo en god del å rette opp etter fire år med blå-blå regjering.

Når det gjelder trygdeordningene våre, er det ikke bare Arbeiderpartiets standpunkt Wiborg vrir og vrenger på, for han framstiller det på en måte som om at pensjonistpar hele tida har hatt kutt i sine grunnpensjoner. Pensjonistpar har fått grunnpensjon lik den vedtatte satsen som Stortinget har vedtatt. Det er jo ikke det samme som å få et kutt, fordi en har bestemt at enslige trengte litt mer. Jeg hadde i min tid som ordfører i Drammen en varaordfører som hadde godtgjørelse lik 20 pst. av min godtgjørelse som ordfører. Jeg hørte aldri at han klagde på at han hadde fått et kutt på 80 pst. i den godtgjørelsen han fikk som varaordfører.

Jeg har lyst å adressere en liten ting til, nemlig det med supplerende stønad, og at det er så urettferdig fordi folk får noe de ikke fortjener: Det som virkelig var revolusjonerende med folketrygden, var at en ved pensjonsalder innførte en ordning der alle, også de som ikke hadde betalt inn noe, fikk sine egne penger ved fylte 67 år.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:30:16]: Det kalles kanskje stort engasjement når en prøver å være tydelig og kalle en spade for en spade istedenfor et graveredskap. Det er ikke noe veldig spesielt engasjement angående gifte og samboende pensjonister annet enn å prøve å forklare et klart standpunkt og et prinsipp.

Jeg synes representanten Wiborg bør slutte å snakke om, slik også representanten Christoffersen var inne på, at Arbeiderpartiet og Senterpartiet kutter i pensjonene til gifte og samboende pensjonister. Vi kutter ikke i pensjonene, vi har et system hvor vi sier det skal være en ulik sats, og vi går ikke inn for å øke pensjonene for gifte og samboende pensjonister like mye som det Fremskrittspartiet gjør. Det står vi ved, og det er vår prioritering.

Representanten Wiborg spurte meg om det er sånn at Senterpartiet også går inn for å kutte i dagpenger og sykepenger knyttet til situasjonene de menneskene kommer i, hvis de er samboende kontra enslige. Sånt går vi sjølsagt ikke inn på, for dagpenger og sykepenger er knyttet til den enkeltes deltakelse i arbeidslivet. Sånn må det være. Det kan ikke være sånn at den enkeltes deltakelse i arbeidslivet, hvor vi har dagpenger og sykepenger for å kompensere noe for den nedgang i inntekt og velferd som en får i de situasjonene, skal være knyttet til sivilstand.

Det som Fremskrittspartiet sier, er at pensjoner er noe

du har opptjent i et langt arbeidsliv. Jeg trodde Fremskrittspartiet snart begynte å slutte å komme med den plata. Vi hadde en replikkveksling her for kort tid siden med representanten Rotevatn som tok et ganske klart oppgjør med Fremskrittspartiet på det punktet. Det er helt avklart at ytelse over folketrygden er ytelse over statsbudsjettet. Det er sånn det er. Jeg synes Fremskrittspartiet burde slutte å spre feil om hvordan folketrygden fungerer. Folketrygden er ikke en utbetaling knyttet til hva den enkelte har innbetalt. Det er en vurdering fra Stortinget om hvordan ytelsene skal være, og er helt annerledes enn det som er systemet for dagpenger og sykepenger.

Line Henriette Hjemdal hadde her overtatt presidentplassen.

Dag Terje Andersen (A) [13:33:02]: Jeg kan egentlig være ganske kort etter slutten av representanten Lundteigens innlegg her, for jeg hørte også representanten Wiborg beskrive det som om Norge har et innskuddsbasert folketrygdsystem. Det har vi ikke. Hvis folk skulle få igjen pengene de betalte inn i skatt, ville veldig mange slitere med lav inntekt komme veldig dårlig ut med hensyn til pensjon. En bør være redd pensjonsmodellen til Wiborg hvis han innfører den han påstår at vi har. Særlig vil jo de med minstepensjon, som en kan oppnå uten å ha hatt inntekt, komme veldig dårlig ut av et slikt system.

Jeg tenkte bare i all vennskapelighet å vise til at i forbindelse med en diskusjon her tidligere i uka om folketrygden og trygdeoppgjøret og framleggelse av det, hadde Sveinung Rotevatn et veldig godt og kort førstehjelpskurs i det norske pensjonssystemet, som jeg anbefaler Wiborg å gå inn og lese i Stortingets referater.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet i sak nr. 4.

Sak nr. 5 [13:34:13]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i lov om lønnsplikt under permittering (innføring av en ny arbeidsgiverperiode og forlenget periode med fritak fra lønnsplikt) (Innst. 380 L (2015–2016), jf. Prop. 124 L (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen. Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til 5 replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletiden, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Rigmor Aasrud (A) [13:34:55] (ordfører for saken): Prop. 124 L for 2015–2016 er et svar på de krav som LO og NHO hadde i årets lønnsoppgjør, der partene ikke bare var opptatt av lønnstillegg, men også viste et stort sam-

funnsansvar ved å kreve utvidelse av hvor lenge en ansatt kan være permittert. Endringen ivaretar de bedriftene som opplever nedgang i aktivitet, men som samtidig har utsikter til å få nye arbeidsoppdrag i framtiden, arbeidsoppdrag som er avhengig av at bedriften beholder fagkompetansen og arbeidsstokken. Proposisjonen er et eksempel på den norske modellen, som er viktig for både arbeidsgivere og arbeidstagere ved at den tar i bruk et velkjent virkemiddel når arbeidsledigheten øker: bedriftens adgang til å permittere utvides i krevende tider. Det er næringslivet tjent med, og det er med på å sikre arbeidsfolk – arbeidsfolk som samtidig kan bruke tid på å oppdatere kompetansen sin for å være enda bedre rustet til innsats når nye oppdrag kommer. Derfor er det en enstemmig komité som støtter utvidelsen av perioden en ansatt kan være permittert, til 52 uker.

Komiteen har behandlet saken raskt, sånn at bestemmelsen kan trå i kraft fra 1. juli i år. Det er viktig fordi vi har den høyeste ledigheten på 23 år, og mange bedrifter vil måtte si opp ansatte hvis loven ikke endres.

Men her slutter enigheten i komiteen. Utvidet adgang til å permittere og kortere arbeidsgiverperiode ble brukt sist gang av regjeringen Stoltenberg under finanskrisen, selv om ledigheten da var på et lavere nivå og ikke så geografisk konsentrert som i dag. Da sysselsettingssituasjonen den gangen ble bedre, reduserte vi permitteringslengden. Sånn fungerer ordningen godt, i tråd med de utfordringer som til enhver tid er på arbeidsmarkedet.

Nå er det mange bedrifter som sliter. Oppdragene er borte, og inntektene forsvinner. Da mener Arbeiderpartiet det er feil å belaste bedriftene med en ny arbeidsgiverperiode etter 30 uker. Vi tror bedre om norske arbeidsgivere og arbeidstakere enn at de permitterer for å permittere.

Permitteringer har vært brukt som virkemiddel i Norge i mange tiår, og i statsbudsjettet er det redegjort for at 90 pst. kommer tilbake i jobb etter endt permittering. Som en håndrekning til disse bedriftene og deres ansatte mener vi det er grunn til å lette på bedriftenes egenandel ved permitteringer. Derfor foreslår vi å redusere antallet dager som bedrifter må betale ut lønn før den ansatte får ytelser fra folketrygden, til fem dager. På samme måte mener Arbeiderpartiet at det riktig å godta delvise permitteringer på 40 pst., sånn at bedriftene kan tilpasse bemanning og oppdrag på en bedre måte.

Oppsummert: Arbeiderpartiet støtter forslaget om å utvide antallet uker en ansatt kan være permittert, til 52 uker, som vi foreslo allerede i vårt alternative statsbudsjett for 2016. Da foreslo vi også å redusere arbeidsgiverperioden til fem dager samt å godta delvis permittering på 40 pst. Disse forslagene gjentar vi i dag, og de er også innbakt i vårt forslag til revidert statsbudsjett for 2016.

I tillegg går vi imot å påføre bedriftene en ny arbeidsgiverperiode etter 30 uker. Vi har som sagt tiltro til arbeidsgiverne og mener det er feil å påføre dem en ny, økt kostnad, sånn som situasjonen er nå. En ny arbeidsgiverperiode vil også være byråkratiserende.

Våre forslag betyr over 100 mill. kr i mindre utgifter til bedriftene – bedrifter som sliter. Det mener vi er en riktig bruk av penger i en situasjon der vi har over 130 000 arbeidsledige. Derfor vil Arbeiderpartiet i dag stemme imot

§ 3 tredje ledd. Jeg vil også ta opp våre forslag, som sier henholdsvis at permitteringsloven skal endres, slik at arbeidsgiverperioden settes til fem dager, og at inngangsvilkåret i folketrygdloven reduseres sånn at man har rett på å få dagpenger dersom arbeidstiden er redusert med minst 40 pst.

Presidenten: Representanten Aasrud har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Arve Kambe (H) [13:40:00] (komiteens leder): Dette er en god dag for norsk arbeidsliv. Regjeringen har nå fått flertall for utvidet antall permitteringsdager til 52 uker. Det er en god nyhet for bedriftene som møter et utfordrende marked med usikkerhet om framtidige oppdrag. Gjennom permittering der ansatte midlertidig er løst fra arbeidspikten sin hos arbeidsgiver, og arbeidsgiver løses tilsvarende fra lønnsplikten, får bedrifter muligheter til å beholde arbeidskraft man vil kunne trenge når markedet enten er snudd, kommet tilbake igjen, eller bedriftene omstiller seg til nye markeder.

Permitteringsordningen er i praksis et spleiselag mellom den ansatte, bedriften og staten. Den ansatte går over på dagpenger betalt av staten. Bedriften skal betale lønn de første ti dagene. Deretter går den ansatte over på dagpenger i inntil 30 uker, sånn det er i dag.

Regjeringen foreslår i denne proposisjonen å utvide permitteringsordningen med ytterligere 19 uker, men at bedriften da skal ha lønnsplikt i fem dager. Det er en ganske grei deal etter vårt syn, når man da får 19 uker forlenget permittering etter det. Samlet sett blir det anledning til å permittere ansatte et helt år. Dette vil gi arbeidsro til en rekke bedrifter. Det er mitt håp at bedrifter som de siste månedene har sagt opp folk, nå kan trekke noen av disse oppsigelsene tilbake igjen og erstatte dem med permittering. Det gjelder særlig bedrifter i det petro-maritime miljøet på Sør-Vestlandet, i Haugesund, Stavanger og Rogaland.

Statistikk viser at det går bra med de aller fleste som ender opp som permitterte. Noen varsler blir trukket tilbake før permittering faktisk skjer, og andre ganger kommer folk tilbake fra permittering før periodens utløp. Dette viser at regelverket fungerer etter hensikten.

Samtidig er det en del utfordringer fordi denne gangen er omstillingen høyst sannsynlig av mer varig karakter. Det er viktig at næringslivet og de ansatte sammen med partene i arbeidslivet følger utviklingen nøye, fordi dagpenge-regelverket fungerer sånn at man kan få dagpenger i maks to år – inkludert den tiden man er permittert, den kommer altså ikke i tillegg. Dersom en ved slutten av ett års permittering likevel ender opp med å bli oppsagt, er vedkommende i en utfordrende situasjon, ikke bare fordi man har bare har ett år igjen av dagpengene, men fordi en i mellomtiden har vært ett år ute av arbeidslivet. Dette er det viktig å være klar over for dem som blir permitterte. Noe av det regjeringen har gjort, er å gjøre det enklere å kombinere tiden som permittert med å ta utdanning, fullføre påbegynt utdanning og etterutdanning. De som har startet utdanning før de blir permitterte, kan fullføre den uten at de mister

dagpengene. Dette er en meget god ordning som jeg anbefaler permitterte å benytte seg av. Utdanning er ofte den sikreste veien tilbake i jobb.

Det er krevende tider for store deler av norsk næringsliv, men det finnes også gladnyheter, sånn som vi fikk i dag. I min hjemkommune, Haugesund, hadde vi blant landets høyeste arbeidsledighetstall – 6,3 pst. – ved inngangen av 2016. Ved utløpet av mai måned – bare for noen dager siden – er det nå redusert fra 6,3 til 4,4 pst. Det gir stor tro på at regjeringens arbeid begynner å bære frukter, at satsingen på arbeid, aktivitet og omstilling fungerer, og det reviderte statsbudsjettet kom med ytterligere gode tiltak som kommer Sør-Vestlandet og Rogaland spesielt til gode.

Jeg vil gi honnør til partene i arbeidslivet som nok en gang ordnet et moderat og relativt støyfrøtt lønnsoppgjør. Det, sammen med et veldig godt statsbudsjett, veldig godt revidert budsjett, Norges lave rente, lave inflasjon og en kronkurs som er bra for eksportrettet norsk næringsliv, vil bidra positivt framover.

Kort tid etter at frontfagene var i havn, responderte regjeringen med å si ja til partenes ønske om utvidet permitteringsperiode i inntil 52 uker. Inntil det tidspunktet var det ulik oppfatning om permitteringsregelverket hos partene i arbeidslivet. Men at NHO/LO sendte felles brev til statsministeren og arbeids- og sosialministeren, viser nok en gang at trepartssamarbeidet fungerer. Jeg er glad for at regjeringen får stor tilslutning til forslaget, ikke bare i Stortinget i dag, men i store deler av norsk næringsliv, fagbevegelse og arbeidsgiverforeninger.

Ingebjerg Amanda Godskesen (FrP) [13:45:05]:

Nye tall om arbeidsledigheten viser at det er store regionale forskjeller. Det er også store forskjeller mellom bransjer. Økningen i ledigheten målt ved antall personer og i prosent siden samme tid i fjor er størst i Rogaland, Hordaland og Møre og Romsdal. Mitt eget fylke, Aust-Agder, sliter også med ledighet. Mange av bedriftene våre er jo – la meg si det på den måten – oljerelaterte. Økningen har vært størst innen ingeniør- og IKT-fag og industriarbeid, som jo også er typiske petroleumsrelaterte jobber. Vi har også ferske tall som viser at det er 73 pst. flere helt permitterte enn på samme tid i fjor. Heldigvis ser vi også at omfanget av permitteringer har gått noe tilbake de seneste månedene, målt mot samme måned for ett år siden.

Deler av økonomien er inne i en krevende periode, og det er et tydelig behov for omstilling og strukturelle endringer. Noen jobber forsvinner fordi det er lite etterspørsel, mens andre har lysere utsikter litt lenger fram i tid. Da er det viktig at ledelsen i de forskjellige bedriftene jobber med å få inn nye oppdrag.

I forbindelse med årets lønnsoppgjør henvendte partene fra organisasjonene seg til statsministeren og anmodet om at det ble foretatt endringer i permitteringsordningen. Det har vi valgt å imøtekomme, og vi behandler derfor i dag en ny modell for dagpenger under permittering.

Dagpenger under permittering er et virkemiddel for å hjelpe bedrifter og arbeidstakere gjennom en midlertidig periode med etterspørselsbortfall og mangel på oppdrag. Her er det viktig å huske på hva permittering skal gjøre.

Den skal gi bedrifter mulighet til å holde på gode ansatte i en tid med lite oppdrag. Samtidig må permitteringen ikke bidra til å hindre en nødvendig omstilling. Eller for å si det på en annen måte: Det er flott hvis ansatte igjen kan jobbe når oppdragene kommer inn. Men det må ikke bli slik at de som er permittert, mister tid på å søke etter ny jobb hvis de allikevel ikke trengs i sin gamle.

Det har vært mange eksempler på at godt utdannede, kvalifiserte folk er holdt tilbake i bedriftene i dårlige tider med tro på at det skulle bli bedre. Der det ikke er blitt bedre, stiller de ganske langt bak i køen for å få ny jobb, og kanskje er det ikke noen ny jobb å få tak i når de skal ut. Dette blir feil.

Permitteringsordningen blir utvidet til 52 uker. Det er et godt tiltak for de ansatte som vil ha muligheten til å komme tilbake til sin egen jobb igjen. Samtidig vil de endringene som vi behandler i dag, gjøre permitteringsregelverket bedre. Vi får en ny periode med lønnsplikt i fem dager etter at dagpengeperioden på 30 uker er utløpt. Det vil gi arbeidsgiverne en riktigere belastning når de vurderer permittering kontra oppsigelser. Så vil dagpengeperioden forlenges med 19 uker. Perioden med lønn eller dagpenger økes dermed med 20 uker.

Alt i alt er dagens sak en god og balansert pakke. Det beste hadde vært om bedriftene slapp å permittere, men noen ganger kan det være både nødvendig og riktig, og da må reglene ta hensyn til mobiliteten i arbeidsmarkedet. Da er det også viktig at arbeidsgiverne gjør en realistisk vurdering av om de får nye oppdrag, og dermed om de trenger å beholde sine ansatte. Økt arbeidsgiverbetaling vil være med på å bidra til dette.

Kort og godt: Det vi alle vil, er jo at folk enten kommer tilbake til sin gamle jobb, eller at de fortest mulig kommer inn i en ny.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:48:50]: Det var viktig at lønnsoppgjøret mellom LO og NHO ble dratt i havn, og det var viktig at det var frontfaget som var i spiss. Det var da også naturlig at når regjeringa ble anmodet om å endre permitteringsregelverket, så stilte en seg underhånden positiv til det. Det er et eksempel på et trepartssamarbeid som har lang tradisjon, som ikke minst ble praktisert under den rød-grønne regjeringa, og som vi nå får erfaring for også blir videreført under den blå regjeringa.

Det er viktig at partene i lønnsoppgjøret tar ansvar, at de tar et stort ansvar. Jeg vil også understreke én ting, og det er at vi er heldige som har Teknisk beregningsutvalg, som legger fram et solid tallmateriale for forhandlingene for kalenderåret 2016, som er etter beste vurdering. Det medvirker til at det blir veldig liten forskjell mellom krav og tilbud i oppgjørene, i motsetning til bl.a. det som en har i jordbruket, der en ikke har et tilsvarende materiale. Det vil jeg si at angjeldende statsråder bør se på, for noe av årsaken til at vi har ryddige og ordentlige forhold i lønnsoppgjøret mellom LO og NHO, er at vi har et teknisk beregningsutvalg som gjør jobben, slik tradisjonen er, nemlig å få fram tallmateriale for 2016. Vi har ikke noe tilsvarende i jordbruket fordi forhandlingene skjer for kalenderåret 2017, og for 2017 har ikke Budsjettnemnda noen tall

annet enn prognosene fra Finansdepartementet om lønns- og kostnadsveksten. Dette var bare for å trekke en parallell.

Senterpartiet ga råd til regjeringa i god tid før lønnsoppgjøret om å utvide dagpengene ved permittering til 52 uker. Jeg er glad for at en samlet komité sier:

«Komiteen mener det er viktig at permitteringsreglene fungerer slik og at utvidet permitteringstid bare brukes når arbeidsledigheten er høy.»

Man har altså et pragmatisk syn på dette, og bruker det som et ekstraordinært virkemiddel for å rette opp store skjevheter i arbeidslivet.

Senterpartiet støtter forslaget om å utvide ordningen til 52 uker, og vi støtter komiteens tilråding i saken.

Det har vært noe diskusjon her om spørsmålet om å øke arbeidsgiverperioden fra 10 til 15 dager ved permittering ut over 3 uker. Det gir vi ikke vår tilslutning til, for vi mener at det som regjeringa har lagt fram, er en balansert løsning mellom stat, arbeidsgiver og lønsmottaker. En slik balansert løsning, som ivaretar alles helhetsinteresser, har vår støtte innenfor knappe økonomiske rammer.

Statsråd Anniken Hauglie [13:52:16]: Forslaget vi i dag har til behandling, imøtekommer et ønske fra partene i frontfaget om endringer i regelverket for dagpenger under permittering i forbindelse med årets lønnsoppgjør.

Norsk økonomi er inne i en krevende periode med et betydelig behov for omstilling. Mange bedrifter er berørt, og ikke bare bedrifter som er direkte knyttet til oljevirksomhet. Det er for tiden store forskjeller i arbeidsledighetssituasjonen, bl.a. geografisk og etter hvilke yrkesgrupper som særlig berøres. Forslaget vil gi bedrifter som står overfor midlertidige problemer med manglende etterspørsel, mulighet til å holde på kompetent arbeidskraft. De nye dagene med lønnsplikt vil stimulere bedriftene til å gjøre en ny og grundig vurdering av behovet for å permittere.

Regjeringen foreslår å innføre en ny, femdagers lønnspliktperiode for arbeidsgivere, som inntreffer etter 30 uker med dagpenger. Samtidig foreslår vi å utvide den perioden arbeidsgivere fritas fra lønnsplikt, med ytterligere 19 uker etter disse fem dagene med lønnsplikt. Permitterte arbeidstakere får en tilsvarende utvidet rett til dagpenger under permittering. Perioden med lønn eller dagpenger under permittering økes dermed med 20 uker. Samlet periode med lønn eller dagpenger i en løpende permittering vil være 52 uker, bestående av til sammen 3 uker med permitteringslønn og 49 uker med dagpenger.

Jeg merker meg – og det er også nevnt fra talerstolen – at komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet er kritiske til at regjeringen foreslår å øke arbeidsgiverperioden fra 10 til 15 dager ved permittering over 30 uker, og at de samme medlemmene er kritiske til at det ikke åpnes opp for delvis permittering med 40 pst.

Å åpne opp for delvis permittering med 40 pst. gjelder ikke endringene i permitteringslønnsloven, som vi behandler her i dag, men inngangsvilkår for retten til dagpenger. Kravet om 50 pst. arbeidstidsreduksjon for rett til dagpenger gjelder for alle helt ledige og permitterte. Et slikt forslag vil gi permitterte som har et arbeidsforhold de skal tilbake til, lettere tilgang til dagpenger enn de som er helt

ledige. Forslaget, mener vi, vil innebære en urimelig forskjellsbehandling mellom permitterte og helt ledige som det ikke finnes noen velferdsmessig begrunnelse for.

Permitteringsregelverket skal balansere bedriftenes behov for fleksibilitet med samfunnets behov for effektiv utnyttelse av arbeidskraften. Dagpenger under permittering har også en statsfinansiell side som en bør ta hensyn til når regelverket skal utformes. Regjeringens vurdering er at de endringene som foreslås i permitteringsregelverket, balanserer disse hensynene nøye. Endringene legger til rette for at de bedriftene som nå opplever driftsstans, men samtidig har lysere utsikter noe fram i tid, skal unngå å måtte si opp verdifull kompetanse. Av hensyn til mobiliteten i arbeidsmarkedet er det viktig at arbeidsgiverne grundig vurderer behovet for å holde på arbeidskraften. Økt arbeidsgiverbetaling i permitteringsperioden vil kunne bidra til det.

Regjeringen følger utviklingen i antall permitteringer tett og vil orientere Stortinget om situasjonen bl.a. i budsjettokumentene.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Rigmor Aasrud (A) [13:56:02]: 130 000 arbeidsledige kan på ingen måte sies å være en effektiv utnyttelse av arbeidsstyrken. Når vi ser bedrifter som sliter, som opplever driftsstans, men allikevel ser et lys i tunnelen slik statsråden beskriver det, ser ikke statsråden da at det er ganske krevende for de bedriftene å få en ytterligere arbeidsgiverperiode inn i et permitteringsløp? Mener statsråden at det vil styrke bedriftens mulighet til å overleve i en krevende situasjon?

Statsråd Anniken Hauglie [13:56:42]: Jeg tror de fleste vil mene at det er en ganske god ordning at staten overtar lønnsutgiftene i 49 uker. Vi er opptatt av å hjelpe de bedriftene som har framtidsmuligheter, og som har håp der framme, men vi er også opptatt av å balansere ulike hensyn, nemlig hensynet til dem som har behov for å beholde arbeidskraft og har tro på framtiden og muligheter i framtiden, med hensynet til de bedriftene som nå opplever et stort behov for å ansette nye folk. Da mener vi det forslaget vi har lagt fram, balanserer de hensynene – både behovene til de som trenger folk fordi de skal utvide og ekspandere, og behovene til de bedriftene som sliter, men som ser lys i tunnelen framover.

Rigmor Aasrud (A) [13:57:29]: Det statsråden nå sier, er jo å mistenkeliggjøre de bedriftene som faktisk bruker permitteringsordningen. Jeg tror ingen bedrifter permitterer ansatte hvis ikke de ser det lyset i tunnelen. Når en har opplevd en driftsstans, og inntektene blir borte, må jeg si at å påføre de bedriftene økte kostnader ikke høres ut som en fornuftig løsning for å holde hjulene i gang.

Mener statsråden at bedrifter vil misbruke en sånn ordning med å kunne forlenge permitteringer hvis ikke man har den stoppen som statsråden legger inn, som skal belaste bedriftene ganske mye når det gjelder økonomi i en situasjon der inntektene er borte?

Statsråd Anniken Hauglie [13:58:19]: Nei, jeg har ingen grunn til å mistenke bedriftene for det. Jeg må forutsette at bedriftene tar gode, kloke og korrekte valg. Men det som vi har forsøkt å diskutere de siste månedene, er nettopp hvordan vi skal ta hensyn til bedriftenes ulike behov. Vi ser nå f.eks. at bedriftene bare i Nordland sier de trenger 2 850 flere medarbeidere. I Troms trenger de 1 400 nye medarbeidere. 21 pst. av virksomhetene i Troms melder om at de har behov for å ansette flere. I en tid hvor bedrifter og landsdeler har et skrikende behov for arbeidskraft, må vi også se på hvordan vi på best mulig måte kan sørge for at de bedriftene som trenger folk, får tilgang på de menneskene, samtidig som vi også selvfølgelig skal ivareta behovene til de bedriftene som sliter, men som vet at de vil få kontrakter i nær framtid. Og det er de hensynene vi har hatt behov for å vurdere, og som vi mener at vi har lagt til grunn her.

Representanten startet med at 130 000 ledige ikke er effektiv bruk av folk. Nei, det er ikke det. Vi er opptatt av at de skal formidles til de ledige jobbene som er, landet rundt.

Vegard Grøslie Wennesland (A) [13:59:38]: Før regjeringen nå har gått inn for å utvide denne permitteringsperioden, har regjeringen argumentert sterkt imot den. Den har hevdet at dette vil ha en innlåsnings effekt og hindre mobiliteten. Nå går man altså inn for å utvide permitteringsperioden.

Mener statsråden fortsatt at det har en innlåsnings effekt å være permittert?

Statsråd Anniken Hauglie [14:00:08]: Som jeg sa i svarene mine til forrige replikant, er det noen dilemmaer nå. I 2009 da det var full stans i alle bransjer over hele landet, var det på sett og vis enklere å bruke permitteringsregelverket, fordi man kan si man hadde en midlertidig stopp i produksjonen landet rundt, men nå er ikke det realiteten. Realiteten nå er at det er full stopp i deler av landet, og at det er full aktivitet i andre deler av landet. Det som er viktig for oss da, er at vi ikke låser inn den kompetansen som – man kan si – frigjøres i noen bransjer, hvis den er etterspurt i andre bransjer. Det håper jeg vi kan være enige om: at vi må sørge for at de bedriftene som trenger kompetanse for å ekspandere og for å vokse, får tilgang til det. Derfor har jeg også sagt at det vi nå foreslår om at bedriftene må sette en fot i bakken, kanskje også kan bidra til at de bedriftene som ser lys i tunnelen og vet de får kontrakter, vil kunne bruke permitteringsregelverket, mens de andre, som kanskje finner ut at de ikke har muligheter, gjør en annen vurdering.

Vegard Grøslie Wennesland (A) [14:01:13]: Jeg forstår det fortsatt slik at regjeringen mener at dette har en innlåsnings effekt, og likevel velger de å utvide perioden. Det synes jo vi fra Arbeiderpartiet er gledelig. Det kommer som følge av at vi har den norske modellen, som fungerer ganske godt, på anmodning fra partene i lønnsoppgjøret.

Da har jeg egentlig bare lyst til å stille det enkle spørsmålet: Ble statsråden glad for brevet fra partene?

Statsråd Anniken Hauglie [14:01:41]: Når det gjelder innlåsnings effekt: Vi mener jo at vi har funnet en måte å redusere faren for det på ved at bedriftene nå må sette en fot i bakken etter 30 uker før de permitterer på nytt, men dette er ikke noen eksakt vitenskap. Nå får vi se hvordan denne ordningen fungerer. Jeg er veldig opptatt av trepartssamarbeidet. For oss var det viktig å unngå en ødeleggende streik i frontfaget. Vi var opptatt av å kunne bidra til å unngå den streiken. Det var dette partene ba om. I et trepartssamarbeid må alle gi og ta, og dette var det staten valgte å gi for å unngå en ødeleggende streik.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [14:02:25]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Endringer i valgloven (personval ved stortingsval, frist for godkjenning av førehandsstemmer mv.) (Innst. 402 L (2015–2016), jf. Prop. 73 L (2015–2016))

Michael Tetzschner (H) [14:02:50] (ordfører for saken): Saken vi nå skal diskutere, gjelder fire endringer i valgloven. Det gjelder elektronisk avkryssing i manntallet på valgdagen, fristfastsettelse for å sikre at innsendte førehandsstemmer blir tellende, språklig presisering i regelverket for fritak fra å motta valg og endring av personvalreglene ved stortingsvalg. Det er særlig det siste punktet jeg vil antyde har størst politisk interesse, men siden det tross alt er lovendringer det er snakk om, er det ikke urimelig også å gi en inngang til de lovbestemmelsene som ligger i proposisjonen, og som er enstemmige fra komiteen.

For det første: elektronisk avkryssing i manntallet på valgdagen. Forsøkene med elektronisk avkryssing i manntallet på valgdagen er blitt gjennomført ved de tre siste valgene. En samlet komité har merket seg at ingen av kommunene som deltok i forsøket, nå ønsker å gå tilbake til papirmanntall. Komiteen vil også gjerne bidra til å innføre elektronisk avkryssing i manntallet på valgdagen, slik at også kommunene kan ta imot fremmede stemmer som en permanent, frivillig ordning for alle kommuner. Det understrekes at kommuner som velger å bruke elektronisk avkryssing i manntallet på valgdagen, må se til å gjennomføre dette i alle stemmelokalene i kommunen.

Vi forventer at en slik bred satsing på elektronisk avkryssing vil føre til en mer effektiv valgavvikling i selve valglokalet under opptellingen, og at elektronisk avkryssing i manntallet også vil redusere antall feilavkryssinger, siden valgfunksjonærene i stor grad bruker strekkoden på valgkortet til å lete frem velgerne. Derfor får formodentlig også kommunens valgstyre mindre å gjøre som følge av klager i ettertid.

En samlet komité er kjent med at en effekt av ordningen er at stemmesedler fra velgere som er formelt manntallsført i andre kretser, kan virke inn på lesningen av resultatet fra den kretsen det rapporteres fra, men at det blir riktig hvis man interesserer seg for valgdeltakelsen. For de mest

nerdte valgstatistikere vil dette komme som en liten forstyrrelse inn i bildet. Komiteen har likevel funnet å kunne leve med denne imperfeksjonen.

Den andre endringen går på ny frist for innkomne førhandsstemmer. For nettopp å sikre at førhandsstemmer som er avgitt på stemmesedler innenfor fastsatte frister, skal telle med i valgoppgjøret på det stedlige valgtinget, fremmes forslag om å flytte tidspunktet for å godkjenne førhandsstemmer fra valgdagen kl. 21 til tirsdag etter valgdagen kl. 17. Som en konsekvens av forslaget fremmes også forslag om å flytte fristen for å søke seg innført i manntallet tilsvarende.

Det tredje elementet er en rent språklig oppklaring og gjelder regler for fritak fra kommunestyre- og fylkestingsvalg. I dag krever valgloven at fylkesvalgstyret og valgstyret skal

«underrette de valgte representantene og vararepresentantene om valget og opplyse om retten til å søke om fritak fra valg».

Da adgangen til å søke om fritak fra valg etter at en er blitt valgt, er blitt borte, gir ikke bestemmelsen mening. Som de gode lovgivere vi er, tar vi ut slike nulliteter av lovverket.

Det som har størst politisk og prinsipiell interesse i dag i denne saken, er personvalg ved stortingsvalg. Disse reglene har stått uendret i vår forfatning siden 1921. Valglovutvalget som leverte NOU 2001: 3, har anbefalt at velgerinnflytelsen ved valg av kandidater bør økes betydelig til stortingsvalget.

En annen organisasjon som følger valgavviklingen, Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa, OSSE, som vanligvis ikke har det minste å bemerke verken til vårt demokrati eller måten vi gjennomfører valg på, har i forbindelse med de to siste stortingsvalgene bemerket den formelle adgangen velgerne har til å påvirke rekkefølgen av kandidatene. I realiteten skjer ikke dette, og de anbefaler at man enten fjerner denne adgangen eller gjør den reell, nettopp for ikke å innbille velgerne at de har anledning til å påvirke kandidatrekkefølgen når de faktisk ikke har det.

Komiteens flertall – bortsett fra Arbeiderpartiet, som sikkert vil begrunne sine egne synspunkter – er enig i departementets forslag og OSSEs vurdering av at det er et demokratisk problem at det finnes en personvalgordning på papiret som ikke har betydning i praksis.

Institutt for samfunnsforskning har gjort analyser som tyder på at personvalg vil kunne bli viktigere ved stortingsvalg enn ved fylkestingsvalg, og at de fleste partiene vil kunne oppleve at kandidater blir skiftet ut i forhold til det nominasjonskomiteen eller nominasjonsmøtet har tenkt seg. Det antas selvfølgelig at denne muligheten vil føre til at flere velgere vil rette stemmesedlene og avgi personstemme til kandidatene.

Vi må ikke være blinde for at det kan oppstå utilsiktede virkninger i form av sterkere personfokuserede kampanjer, og at partiene vil kunne oppleve at det er plagsomt at enkeltrepresentanter blir mer opptatt av å fremheve sitt eget kandidatur fremfor hva partiene vil gjøre for landet, og kanskje også på bekostning av andre. Men der har vi tillit til at partiene vil kunne utvikle gode etiske og andre retningslinjer for dette.

Et annet spørsmål er om ordningen kan premiere kontroversielle kandidater, da de som er begeistret for kontroversielle synspunkter, vil kunne støtte personene som fremsetter dem, mens de som irriterer seg over akkurat de samme synspunktene, ikke får en tilsvarende strykingsadgang. Her kan det bli en slags asymmetri. Det er noe man kan overveie i disse Trump-tider, uten at vi skal forfølge den parallellen for langt.

Det kan også erkjennes – og det er kanskje et mer reelt problem, som noen vil kjenne igjen fra kommunevalgkampene – at organiserte kampanjer vil kunne innvirke i urimelig grad på personrekkefølgen i et system med fullstendig sidestilt oppstilling. Der peker man på at ved samtidig å innføre en sperregrense på 8 pst. av partiets stemmetall som en terskel for å la dette personlige kandidatoppgjøret telle vil man få det man vurderer som en tilfredsstillende barriere mot at noen svært få og velorganiserte velgere får en urimelig stor innvirkning.

Rokkansenterets undersøkelse av velgermotivasjon ved personstemmegivning ved kommunestyre- og fylkestingsvalgene både i 2003 og i 2007 tyder på at velgerne i stor grad stemmer på kandidater ut fra politisk profil og andre kjennetegn som erfaring og kompetanse, og at de i mindre grad vektlegger sosiale faktorer som kjønn, alder eller etnisk bakgrunn. Det passer jo godt med et liberalt grunnsyn at egenskaper hos den enkelte kandidat blir viktigere enn hvilken statistisk gruppe man kan henføres til.

Uansett hva man tror virkningene av dette blir, er det grunnleggende spørsmålet her i dag som Stortinget må ta stilling til, om man synes velgerne skal få større innvirkning på hvilke personer som skal representere dem. Her har komiteen delt seg, slik at det pussig nok nå er Høyre som står bak regjeringens innstilling alene, men med selskap av Venstre. Disse to partiene ønsker økt velgerinnflytelse med de tekniske løsningene som regjeringen har foreslått i proposisjonen. Flertallet – som består av både dem som ikke ønsker endring, og av dem som vil slippe til økt velgerinnflytelse, men har andre løsninger – vil selvfølgelig kunne utdype det.

Høyre og Venstre ønsker en ordning der velgerne kan gi kandidater på stemmeseddelen én personstemme og til så mange kandidater man måtte ønske. Likeledes må en kandidat, eller flere om det er tilfellet, ha fått personstemmer fra minst 8 pst. av de avgitte stemmene på det partiet man har stemt på, for at det skal bli tatt hensyn til. Også partiene beholder en rimelig innflytelse ved det faktum at det er partiene som bestemmer hvilke kandidater som blir satt på den trykte listen som ligger klar til velgernes bruk i stemmeavluksene.

Med dette vil jeg ta opp det som nå har blitt mindretallsforslaget fra komiteen, og som Høyre og Venstre står bak. Hvis det skulle falle, vil Høyre vurdere å stemme for Senterpartiets anmodningsforslag.

Presidenten: Representanten Michael Tetzschner har tatt opp det forslaget han refererte til.

Martin Kolberg (A) [14:13:50]: Det er mange av de synspunktene saksordføreren framførte, som jeg slutter

meg til. Jeg er ganske sikker på at vi kan enes om at demokratiet hviler på folkets og velgernes engasjement i samfunnet på alle vis. Bevissthet og engasjement i alle spørsmål og konflikter er bra, og en forutsetning for et levende demokrati. Deltakelsen og engasjementet ved valg er en grunnmur i et sterkt demokrati. Vi må alle være aktpågivende på dette punktet – og det er vi alle. Arbeiderpartiet er det – tidligere og nå. Velgernes oppfatning av partiet og vår politikk tar vi på det største alvor.

Den saken vi behandler i Stortinget i dag, berører et viktig område i vårt politiske system, nemlig balansen mellom velgernes og partienes innflytelse på hvem som skal representere dem i våre folkevalgte forsamlinger. Det har – som mange kjenner til, og som saksordføreren også helt riktig sa – vært en diskusjon som har pågått lenge, helt tilbake til 2002, om det såkalte valglovutvalget og dets innstilling. Det er også blitt behandlet i Stortinget ved flere anledninger, men er altså blitt avvist slik som forslaget nå foreligger.

Jeg sier det slik: Partiene sammen med velgerne er bærerne av demokratiet. Partiene gjennomfører gode nominasjonsprosesser til stortingsvalget. For alle partier er det lange og omstendelige prosesser om kandidatens personlige kvalifikasjoner, kjønn, yrkesbakgrunn, alder og ikke minst geografi. Det blir skapt en balanse mellom alle disse hensynene i partienes nominasjoner.

Slik lovforslaget fra regjeringen nå foreligger, vil det til en viss grad svekke partienes mulighet til å skape og beholde en slik balanse. Riktig nok legges det inn – som saksordføreren sa, og som det framgår av dokumentene – en sperregrense på 8 pst. før velgernes innflytelse på listene skal bli gjort gjeldende. Men i mange tilfeller, og for alle partier, representerer dette en situasjon hvor de som partiet mener er best kvalifisert, kan bli erstattet av andre eller satt til side. Det vi må forholde oss til, og som framkommer av den gode proposisjonen – vil jeg si – som foreligger når det gjelder å forklare hva dette betyr, er at en relativt liten andel, altså 8 pst. av velgerne, da kan overstyre det store flertallet. Det vil, ved siden av den utviklingen vi kan få ved at de enkelte kandidatene vil framheve seg selv mer enn de framhever partiet og partiets politikk, forandre partienes kultur og norsk politisk kultur på flere punkter. Et lite mindretall kan nemlig overstyre et flertall, og dette mindretallet kan gjennom aktivistisk virksomhet, på geografisk eller annet grunnlag, forrykke den balansen som partienes nominasjonsprosesser representerer. Men det er et stort men her, for velgernes mening og preferanser er svært viktige – noe også Arbeiderpartiet mener.

Innstillingen inneholder to andre forslag, fra SV og fra Kristelig Folkeparti, som vil gi velgerinnflytelse, men med et balansepunkt som er et noe annet enn det regjeringen foreslår.

Som det framkommer, foreslår Senterpartiet at regjeringen gis i oppdrag å utrede også disse forslagene i kombinasjon med regjeringens forslag slik som det foreligger. I kombinasjon med – jeg understreker det.

Arbeiderpartiets gruppe er av den oppfatning at balansen er bra slik den er i dag. Det er vårt primære standpunkt. Men i likhet med saksordføreren vil Arbeiderpartiet

på dette grunnlaget stemme for Senterpartiets forslag i en subsidiær stemmegivning.

For øvrig slutter Arbeiderpartiet seg til saksordføreren framstilling av de øvrige forslagene i innstillingen, og vi stemmer for dem slik de foreligger.

Presidenten: Presidenten vil presisere at forslaget som saksordføreren tok opp, er fremmet av Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Helge Thorheim (FrP) [14:19:17]: Regjeringens forslag til endring av valgloven vedrørende personvalg til Stortinget reiser prinsipielle spørsmål hvor en må vurdere tilliten til den demokratiske prosessen i partiene ved oppsetting av stortingslistene opp mot den rett velgerne skal kunne ha til å kaste om på listene ved stortingsvalg.

Fremskrittspartiet er enig i at dagens ordning kun er en teoretisk mulighet, da det forutsettes at 50 pst. av velgerne til vedkommende parti må gi det samme medlemmet en ekstra stemme før det skal telle med ved valget. En slik sperregrense på 50 pst. har ikke blitt nådd tidligere, og det anses ikke som realistisk at den vil bli nådd heller. Likevel kan en prinsipielt si at det er demokratisk at det må være et flertall som skal til for å overkjøre nominasjonsmøtets vedtak.

Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa, OSSE, har også påpekt at en sperregrense på 50 pst. ved stortingsvalg i realiteten ikke gir velgerne en mulighet til å påvirke hvem som kommer inn ved stortingsvalg, og gir Norge råd om enten å gi velgerne reell mulighet eller å fjerne muligheten til å rette på valglistene helt.

Fremskrittspartiet er enig i at tiden er inne for å gjøre noe med dette forholdet. Bakgrunnen for regjeringens forslag for å endre personvalgreglene ved stortingsvalg er et anmodningsvedtak fra Stortinget av 14. juni 2012, som lød som følger:

«Stortinget ber regjeringen utrede endringer av valgordningen for stortingsvalg slik at velgerne gis mulighet til å påvirke rekkefølgen av partienes kandidater, samtidig som hensyn til partienes mulighet til å sikre innflytelse over hvilke kandidater som velges, sikres. Stortinget ber om at en slik reform for stortingsvalg utredes slik at den eventuelt nye valgordningen kan innføres ved stortingsvalget i 2017.»

I anmodningsvedtaket er det, slik det fremgår av vedtaket, lagt føringer for at partienes mulighet til å sikre innflytelse over hvilke kandidater som velges, skal sikres. Fremskrittspartiet mener forslaget som er fremlagt, ikke på en god nok måte balanserer hensynet til partienes mulighet til å prioritere mellom kandidatene på den ene siden og velgernes direkte innflytelse ved valg på den andre siden.

Som jeg sa innledningsvis, må en vurdere tilliten til den demokratiske prosessen i partiene ved oppsetting av stortingslistene opp mot den rett velgerne skal kunne ha til å kaste om på listen ved stortingsvalg.

Partienes nominasjonsprosess er sprunget ut av demokratiske beslutningsprosesser, der partiene selv velger nominasjonskomité, og denne komiteen utfører et møysommelig arbeid over tid, der en tar mål av seg til å sette

sammen en liste som er representativ for geografi, kjønn, alder, yrkesbakgrunn, egnethet mv. Listene som settes opp, har gjerne gått flere runder mellom nominasjonskomité og fylkets partilag før denne legges frem for selve nominasjonsmøtet, der den blir fastsatt som fylkeslisten til stortingsvalget.

En senkning av sperregrensen ved stortingsvalg til 8 pst., slik som ved fylkestingsvalg, vil utvilsomt styrke velgernes adgang til å påvirke rekkefølgen for hvem som blir valgt til Stortinget fra vedkommende parti. Uten at en samtidig gjør tiltak for å sikre partienes innflytelse over hvilke kandidater som velges, fremstår forslaget som noe ubalansert.

Fremskrittspartiet ser at med en ensidig nedsettelse av sperregrensen til 8 pst. ligger det til rette for at såkalte kjente personer med liten tilknytning til partiet kan foretrekkes fremfor personer med god kunnskap om partiets helhetlige politikk og som er godt motivert for oppgaven som stortingsrepresentant med det som dette vervet innebærer. Likeså legges det til rette for å sette i gang aksjoner for å kaste om på rekkefølgen, f.eks. å endre sammensetningen mot konsentrering om et geografisk område, menneskegrupper, kjønn osv. Det kan her diskuteres hvorvidt en ivaretar demokratiet ved at et mindretall av partiets velgere på 8 pst. skal kunne kaste om på partiets egen liste til valget. En slik ordning legger til rette for at stortingsvalget kan bli mer et personvalg enn et partivalg, som vi i Norge har tradisjon for.

En senkning av sperregrensen så langt ned som til 8 pst. bør diskuteres nærmere, likeså bør det vurderes nærmere en kombinasjon av sperregrense og en eller annen variant av kumulering, slik som en f.eks. har ved kommunevalg i dag.

Fremskrittspartiet kan ikke bifalle forslaget om å senke sperregrensen for personvalg fra 50 pst. til 8 pst., men Fremskrittspartiet vil subsidiært støtte forslaget fra Senterpartiet.

Regjeringens forslag til endringer av valgloven omhandler også elektronisk avkryssing i manntallet på valgdagen, flytting av fristen for godkjenning av forhåndsstemmer fra valgdagen til dagen etter valgdagen kl. 17 og presisering av reglene for fritak ved kommunestyre- og fylkestingsvalg. Fremskrittspartiet bifaller forslagene på disse punktene, og jeg viser ellers til saksordførers redegjørelse.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [14:25:02]: Opposisjonen foreslår fire endringer i valgloven, som saksordføreren allerede har gjort grundig rede for. Kristelig Folkeparti støtter alle bortsett fra forslag om endring av personvalgreglene for stortingsvalg.

Bakgrunnen for regjeringens forslag er å kunne gi velgerne ved stortingsvalg større innflytelse over hvem som skal velges, enn hva dagens ordning gir. Kristelig Folkeparti var selv med på å fremme forslag i forrige periode om å innføre en ordning med kumulering med en sperregrense på minst 8 pst. av listens totale stemmetall for at valgoppgjøret skulle kunne ta hensyn til personstemmene i større grad.

Kristelig Folkeparti er også kjent med at Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa i forbindelse med valgobservasjoner i Norge i både 2009 og 2013 har kritisert den norske valgordningen fordi den gir velgerne et inntrykk av å kunne påvirke, mens de i realiteten ikke har kunnet det. OSSE har derfor anbefalt Norge å endre reglene enten ved å gi velgerne en reell mulighet til å påvirke eller fjerne rettingsadgangen som ikke har praktisk betydning.

Modellkjøringer som Institutt for samfunnsforskning har foretatt, indikerer at personvalg vil kunne bli viktigere ved stortingsvalg enn ved fylkestingsvalg, og at de fleste partiene da vil kunne oppleve at kandidater blir skiftet ut. Fordi det historisk har vært høyere frammøte ved stortingsvalg enn ved fylkestingsvalg, er det grunn til å anta at flere velgere vil gi personstemme ved stortingsvalg.

En fare med regjeringens forslag kan slik vi ser det, være at det kan oppstå utilsiktede virkninger i form av en sterkere personfokuset kampanje i forbindelse med stortingsvalg. Partiene vil kunne oppleve at enkeltrepresentanter blir mer opptatt av å framheve seg selv på bekostning av andre. Et annet spørsmål som kan stilles, er om ordningen regjeringen foreslår, vil premiere kontroversielle kandidater, da ingen strykningsadgang vil kunne balansere ut synet på en kandidat som velgerne ikke ønsker, ofte av de samme grunner som gjør vedkommende populære hos andre.

En må erkjenne at organiserte kampanjer vil kunne innvirke på personrekkefølgen, men en sperregrense på 8 pst. av partiets velgere som kreves for å ta personstemmene i betraktning, vil samtidig også kunne være en viss barriere mot at svært få eller velorganiserte velgeraksjoner får urimelig stor virkning. Det er imidlertid også grunn til å anta at små partier vil være mer sårbare for disse effektene enn større partier.

Spørsmålet om større innslag av personvalg dreier seg om den prinsipielle problemstillingen om hvordan en gir velgerne større innvirkning på hvem som skal representere dem på Stortinget, samtidig som saken etter vårt syn handler om å velge en løsning som kan gi en god balanse mellom partidemokrati og et mer allment demokratisk prinsipp der den enkelte velger uavhengig av partimedlemskap får mer direkte og reell innflytelse over listerekkefølgen gjennom sin stemmegivning.

Det er derfor grunn til å understreke betydningen og verdien av at vi i Norge har åpne og demokratisk oppbygde partistrukturer hvor borgerne kan engasjere seg i demokratiske partiprosesser, også hva gjelder valg av kandidater til Stortinget. Det er derfor etter vårt syn viktig å finne en god balanse mellom ulike demokratiske virkemidler for å sikre spredning av makt. Da Stortinget i 2012 i sitt anmodningsvedtak foreslo å innføre en ordning med kumulering ved stortingsvalg samt at reglene for kåring av kandidater ble endret, var det begrunnet i ønsket om å gi velgerne økt innflytelse. Derfor støtter Kristelig Folkeparti regjeringens forslag om at et personlig stemmetall på minst 8 pst. av listens totale stemmetall kåres i rekkefølge etter antall mottatte personlige stemmer.

Men Kristelig Folkeparti synes ikke regjeringens forslag i tilstrekkelig grad tar opp i seg hensynet til å ivareta

resultatet av de demokratiske partiprosessene og partienes mulighet til å sikre innflytelse over hvilke kandidater som velges. For bedre å ivareta partidemokratiet og de prosessene som leder fram til en godkjent valgliste, samt gi velgerne økt innflytelse, foreslår derfor Kristelig Folkeparti å innføre en ordning med stemmetillegg for det godkjente antallet kandidater etter modell fra dagens ordning med valg til kommunestyre. En ordning med stemmetillegg i kombinasjon med endring av reglene for kåring av kandidater sånn at et personlig stemmetall på minst 8 pst. av listens totale stemmetall kåres i rekkefølge etter antall mottatte personlige stemmer, vil etter vårt syn skape en bedre balanse mellom partidemokrati og velgernes allmenne innflytelse over rekkefølgen på stemmeseddelen.

Jeg tar herved opp Kristelig Folkepartis forslag. Hvis vårt forslag skulle falle, vil Kristelig Folkeparti stemme subsidiært for Senterpartiets forslag.

Presidenten: Representanten Hans Fredrik Grøvan har tatt opp det forslaget han refererte til.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:30:53]: Jeg vil også komme med noen kommentarer til personvalg ved stortingsvalg. De andre lovendringene er enstemmige, og der viser jeg til saksordførers redegjørelse.

Som det er sagt, har reglene for personvalg ved stortingsvalg stått uforandret siden 1921. Det ble satt ned et valglovutvalg, som gjorde en grundig jobb og i sin utredning NOU 2001: 03 anbefalte at velgerinnflytelsen burde økes, og at løsningene var mest mulig like mellom de ulike valg. Senterpartiet står sammen med komiteen, alle unntatt Arbeiderpartiet, om å si at det er et demokratisk problem at det finnes en personvalgordning ved stortingsvalg som er uten reell verdi.

Den saken som vi nå behandler, har sin direkte bakgrunn i et anmodningsvedtak som et enstemmig storting gjorde den 14. juni i 2012. Jeg var saksordfører for det den gangen. Det vedtaket som er referert i innstillinga, er et vedtak som det var krevende å få til, for det skulle samle alle, og det var et vedtak som innebar at en måtte gå inn i en sak hvor det var klart kryssende hensyn og ulike vurderinger.

I Senterpartiets program for inneværende periode sier vi at Senterpartiet vil «arbeide for en valgordning som gir velgerne større direkte makt over personsammensetningen på Stortinget».

Vår grunnholdning er klar.

Når vi ikke har kommet i mål med saken nå, er det bl.a. fordi den ikke har fått den nødvendige prosess i komiteen som kunne samle de ulike forslagene, og dermed ble det en uforvarlig behandling. Det som medvirket til det, var at saksordføreren ikke kom med sin merknad før 31. mai.

Derfor mener vi i Senterpartiet at innstillinga – på punktet om personvalg ved stortingsvalg – bør utsettes, og at et vedtak først blir gjort gjeldende ved valget i 2021. Det er også et argument i saken at nominasjonsarbeidet for stortingsvalget i 2017 er i full gang, og en utsettelse til neste sesjon vil være en klok og nødvendig avgjørelse.

Derfor fremmer Senterpartiet et forslag som jeg har lyst til å referere:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med et nytt forslag til endringer i valgloven § 7-2 og § 11-5 første ledd (personvalg ved stortingsvalg), hvor også merknader og forslag i denne innstilling er vurdert. Lovendringen foreslås iverksatt fra stortingsvalget i 2021.»

Som det står i forslaget – «hvor også merknader» – ligger det i det at det som regjeringa har gjort hittil, på beste måte ut fra det som er anmodningsvedtaket fra 14. juni 2012, også skal følge med i vurderingen. Jeg vil understreke at jeg tror at det er vesentlig at regjeringa her trekker partiene med i denne prosessen, sånn at en kan få nødvendig tid på seg til å modne et standpunkt som burde samle en større flokk, i tråd med det som var intensjonen i valglovutvalget som leverte NOU 2001: 03, Velgere, valgordning, valgte.

Jeg tar opp forslaget fra Senterpartiet.

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen har tatt opp forslaget han refererte til.

Sveinung Rotevatn (V) [14:35:03]: Det er sanneleg mykje frykt i denne salen for å la veljarane kunne påverke kven som skal ta sete i denne salen. Det er ikkje måte på kva ein kan få av demokratisk engasjement med «aksjonar», som ein kallar det, og folk som går til stemmeurnene for å stemme inn dei som ein vil skal sitje på Stortinget, og så framstiller ein det som noko negativt. Eg synest det er forunderleg.

Det er ein del ting som er forunderleg i denne debatten. Vi hadde ein debatt før i dag om innvandring, der representantane frå Framstegspartiet var oppe på talarstolen og dyrt og heilag slo fast at det var den mest naturlege ting at dei som representerte regjeringspartia, skulle stemme for forslaga frå regjeringa. Noko anna ville vere nærast uhøyr.

Så er vi her, i neste sak, der ein med den største sjølvfølgje stemmer ned forslag frå regjeringa, jamvel eit forslag som er meint å gje folk flest meir makt. Eg synest det er forunderleg, og eg synest ikkje at Framstegspartiets representant gjorde greie for det på ein spesielt imponerende måte.

Det er sagt mykje flott om kor opne og grundige og demokratiske nominasjonsprosessane er i dei politiske partia. Det må ein gjerne meine, men realiteten er at det er 1,4 pst. som deltek i dei prosessane – 98,6 pst. gjer det ikkje. Dette er i beste fall eit demokrati for dei få.

Representanten Martin Kolberg framstilte dette som at dersom ein no lèt veljarane kunne påverke rekkefølgja på lista etter at nominasjonsmøtet har sagt si mening, vil eit mindretal kunne køyre over eit fleirtal. Realiteten er jo den stikk motsette. Eg har ikkje full kontroll på kor mange som deltek i nominasjonsmøta til Arbeidarpartiet, men eg er ganske sikker på at dersom over 8 pst. av Arbeidarpartiets veljarar i kva som helst fylke vil gjere ei endring, så er det fleire enn dei som deltek i nominasjonsprosessen, altså er det eit fleirtal som seier at mindretalet har kome

med ei liste dei ikkje er fornøgd med. Det er ingen ting udemokratisk med det.

At Arbeidarpartiet er mot at veljarane skal kunne påverke listene, er inga overrasking. Det har dei vore opne om og ærlege på i årevis, og det står til og med rett ut i komitémerknadene at alle partia i komiteen, med unntak av Arbeidarpartiet, meiner at det er eit problem at vi har ei valordning som gjev inntrykk av at ein kan påverke lista, når ein ikkje kan det. Arbeidarpartiet meiner at det ikkje er eit problem at vi har ei valordning som gjev inntrykk av at ein kan påverke listene, når ein ikkje kan det.

Men at Framstegspartiet vel å leggje seg på den same linja, er meir skuffande – og det er overraskande. No må det altså bli slutt på at det kjem forslag frå Høgre–Framstegsparti-regjeringa som vi som sit på Stortinget, ikkje kan leggje til grunn at Høgre og Framstegspartiet stiller seg bak. Det har skjedd litt for mange gonger. Det er ei form for parlamentarisme som gjer det krevjande å fatte gode vedtak og ha gode prosessar i Stortinget.

Dagens personvalreglar er å lure veljarane. Det er å tilsløre realiteten, som er at det aldri har skjedd at ein har endra på rekkefølgja på ei liste. Det kjem aldri til å skje heller så lenge kravet er at over 50 pst. av veljarane skal gjere den same endringa. Og når vi får kritikk frå OSSE på grunn av dette, synest eg at det er grunn til å ta inn over seg.

Så kan ein få inntrykk av, dersom ein følgjer debatten her og høyrer på motargument, at det å skulle innføre ei ordning med personval med ei viss sperregrense er ei slags ny ordning, og så spekulerer ein i kva konsekvensane kan bli. Men det er ingen ting nytt. Vi veit veldig godt korleis dette fungerer. Vi veit det i kommuneval, og vi veit det i fylkestingsval. I kommuneval gjer over 40 pst. av veljarane endringar på listene. Det er heilt openbert at veljarane har eit engasjement rundt kven som skal bli vald inn, og ønskjer å gje uttrykk for det.

I fylkestingsval, der ein har den same modellen som no blir føreslått, skjer det endringar. I mitt fylke f.eks., Sogn og Fjordane, er det folk i mitt eige parti som vert valde inn i fylkestinget på grunn av personstemmene. Eg trur ingen av oss såg noko spesielt negativt ved det. Tvert imot trur eg det var bra både for partiet og for dei at vi skapte det store engasjementet, og at folk ønskjer at folk skal bli valde inn.

Då vil eg òg leggje til at all kritikk her og spekulasjonar om dei negative konsekvensane av å sleppe veljarane til rammar òg fylkestingsval, utan at nokon ser ut til å ha eit stort problem med at det likevel er den ordninga vi brukar.

I den offentlege debatten, og òg her, blir det spekulert ein del rundt kva for konsekvensar det kan bli. Vil det f.eks. bli sånn at det er fleire menn, fleire eldre menn, som blir valde inn? Det treng vi ikkje spekulere så mykje i, for vi har faktisk ein del kunnskap. Det har vore ein grundig prosess før vi står her vi står i dag – med offentlege utval, med forskning, med kunnskapsinnhenting.

Institutt for samfunnsforskning har sett på valhistorikk, dei har simulert korleis ein sånn modell vil slå ut ved stortingsval. Og kva er konklusjonen? Konklusjonen er ikkje det at det er menn – og eldre menn – som vil bli føretrekte og valde inn. Så det er ikkje noko forskingsmessig eller

kunnskapsmessig belegg for å anta det. Det vi derimot ser i våre naboland – både i Sverige og i Danmark – som lét veljarane sleppe til, er at ein kan få aksjonar med mange veljarar som ønskjer å stille opp og få inn sin kandidat, men det er ganske ofte unge kandidatar som ein ønskjer å få inn, det er kandidatar som representerer ulike grupper som er underrepresenterte, med minoritetsbakgrunn f.eks., og òg kvinner.

Rokkansenteret har òg forska på personval ved kommune- og fylkestingsval, og det dei finn, er at folk i stor grad stemmer på kandidatar på grunn av ståstaden til kandidatane i politiske saker, ikkje på grunn av ulike ytre kjenneteikn.

Det var vel representanten Thorheim som sa at ein risiko her er at såkalla kjende personar med lita tilknytning til partiet kan bli valde inn. Då vil eg seie at om Framstegspartiet er bekymra for at såkalla kjende personar med lita tilknytning til Framstegspartiet skal kome inn på Stortinget, bør dei kanskje ikkje setje dei personane på vallistene sine. I dag ser vi ein tendens til at ein set folk på valliste som i realiteten ikkje har noko ønske om å bli valde inn på Stortinget, og som partia ikkje har noko ønske om at skal bli valde inn på Stortinget, men dei set dei no der likevel, av ulike grunnar. Kanskje vil ein få ein slutt på det dersom det kjem ein situasjon der det er ei reell moglegheit for at alle som seier at dei stiller seg til disposisjon for å bli valde inn, faktisk kan bli valde inn. Eg trur ikkje det vil vere noko negativt for det norske demokratiet.

Vi skal nok heller ikkje overdrive kor mykje det vil ha å seie at ein slepper til veljarane meir. Eg trur heilt sikkert at det vil vere eit stort engasjement, eg trur heilt sikkert det vil bli endringar på listene, men eg trur òg at i all hovudsak vil listene bli omtrent sånn som dei er, fordi partia trass i alt tek ein del kloke omsyn når dei set opp listene – og fordi ein vil ha ei sperregrense.

Då ein begynte med denne modellen i Sverige, såg ein at 12 av 349 riksdagsrepresentantar vart valde inn på grunnlag av personstemmer – 12 av 349. Det er jo ikkje ei omveltning. Men sannsynlegvis var det veldig gode grunnar for at dei tolv skapte eit stort engasjement og mange nok menneske ønskte at dei skulle ta sete i nasjonalfor-samlinga sjølv om partia deira hadde plassert dei lenger ned.

No går vi dessverre glipp av ei historisk moglegheit ein har hatt. Eg oppfattar at det eigentleg er eit fleirtal i salen her som seier at dei ønskjer å sleppe veljarane til i større grad. SV seier det, Kristeleg Folkeparti seier det, Senterpartiet seier det, Høgre, Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne seier det. Men med unntak av dei tre siste har dei andre funne ulike grunnar for at dei ikkje er heilt fornøgde med den modellen som er føreslått, dei vil utgreie litt meir, få litt meir kunnskap – vi veit visst ikkje nok. Eg synest det er veldig synd at ein ikkje har klart å samle seg om det eit fleirtal i Stortinget eigentleg meiner – om dei då meiner det – nemleg at veljarane skal få sleppe meir til.

Så skjøner eg at representanten Lundteigen og Senterpartiet er veldig for ei sånn ordning, men eg skjøner òg at grunnen til at dei ikkje stemmer for, er at det har vore ei litt dårleg saksbehandling i komiteen. Det synest eg høyr-

rest veldig rart ut. Eg sit ikkje i komiteen, men eg synest det høyrst ut som ein rar grunn til ikkje å skulle vere med på å bidra til å danne eit fleirtal for noko som er veldig viktig. Den moglegheita kjem no til å forsvinne for veljarane, som trass i alt er det aller viktigaste.

Ein skal sikkert utgreie litt meir, og kanskje kjem saka opp igjen i neste periode, og så finn ein sikkert ein grunn då og for å utgreie litt til – eller kanskje ha ei litt høgare sperregrense, eller ha førehandskumulering, eller noko sånt. Eg synest ikkje det tener Stortinget til ære, eg synest ikkje det tener dei ulike partia til ære. Her burde ein ha klart å samle seg. Det har ein ikkje klart, og dei einaste som tapar på det, er veljarane.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [14:46:18]: Eg skal glede forsamlinga med å ha dagens kortaste innlegg. Eg ønskjer hermed å ta opp SVs forslag i innstillinga.

Presidenten: Representanten Torgeir Knag Fylkesnes har tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Jan Tore Sanner [14:46:42]: Dette er en viktig prinsipiell sak, og jeg er glad for at Stortinget i dag diskuterer endringer i personvalreglene for stortingsvalg. Det er, som representanten Rotevatn sa, ikke første gang, og det ser ut til at det heller ikke blir siste gang.

Jeg mener det forslaget regjeringen har lagt frem, er et godt og balansert forslag til nye personvalregler. Jeg mener tiden er inne for å utvide og styrke demokratiet og gi velgerne reell innflytelse også på hvilke personer som velges som stortingsrepresentanter. Det har noe å si hvem som sitter på Stortinget, ikke bare hvilket parti de tilhører. Jeg tror at slik velgerinnflytelse vil berike politikken og demokratiet vårt.

Det er åpenbart at velgerne har et ønske om å kunne påvirke også hvilke personer som sitter på Stortinget. Ved stortingsvalget i 2013 var det hele 11,9 pst. som rettet på stortingsvalglisten. Det betyr at det var om lag 340 000 velgere som hadde synspunkter på rekkefølgen. Jeg er litt i tvil om de velgerne er kjent med at den rettingen ikke har noen reell verdi.

Partiene har en sterk posisjon i vårt demokrati. Det vil de også ha ved en endring som innebærer at velgernes innflytelse øker. Dette handler i realiteten om en balanse mellom partienes makt og velgernes innflytelse. Selvsagt vil en reell velgerinnflytelse også kunne få konsekvenser for hvem som velges inn på Stortinget. Samtidig har forskning vist at velgerne ofte har det samme syn på kandidatene som partiene har, og at det i stor grad er de samme kandidatene som plasseres høyt på listen av partiet, som også får mange personstemmer. Det vil fremdeles være slik at det er partiene som nominerer kandidater og dermed har full kontroll over hvem som stiller til valg. Det er bare rekkefølgen på de kandidatene som partiene har valgt å nominere, velgerne kan påvirke.

Jeg registrerer at det ikke er flertall i komiteen for det forslaget vi nå har lagt frem. Samtidig er jeg glad for at et flertall gir uttrykk for en prinsipiell støtte til at det skal være en mer reell velgerinnflytelse, og at regjeringen i dag

vil bli bedt om å komme tilbake med et nytt forslag, etter at man har foretatt nye vurderinger hvor også merknadene er hensyntatt. Det vil jeg gjøre, og jeg vil også komme raskt i gang med det arbeidet.

Det er som sagt ikke første gang Stortinget diskuterer å endre reglene ved personvalg. Flere forslag har blitt fremmet i Stortinget, men så langt har det ikke blitt vedtatt noen endring. Når en ser på debatten som har vært i Stortinget tidligere, vises det ofte til et ønske om mer kunnskap og erfaring. Det er naturlig og fornuftig å ha et godt grunnlag før endringer gjøres. På valgområdet blir dette enda viktigere, da det handler om hvem som til syvende og sist skal sitte på Stortinget og vedta lover. Jeg mener imidlertid at vi har tilstrekkelig med kunnskap, men jeg tar til etterretning at det er et ønske om at vi skal gå en ny runde hvor også komiteens merknader kan bli hensyntatt, og det vil jeg som sagt også gjøre.

Det er også andre forslag som legges frem i proposisjonen som har fått flertall i innstillingen, bl.a. forslaget om innføring av elektronisk avkryssing i manntallet på valgdagen. Jeg er glad for at det er flertall for dette forslaget. Jeg mener at de erfaringene vi har høstet med forsøk på denne ordningen, viser at det er grunn til å tro at dette vil bidra til å effektivisere valgavviklingen i kommunene som velger å benytte seg av dette. Jeg vil imidlertid understreke at det er frivillig for kommunene å benytte seg av denne ordningen. Som komiteen har merket seg, er det ingen av kommunene som har deltatt i forsøket, som ønsker å gå tilbake til papirmanntall.

En annen viktig lovendring er endring av frist for godkjenning av forhåndsstemmer. I dag må forhåndsstemmer være mottatt innen kl. 21 på valgdagen for å kunne godkjennes. Når forhåndsstemmeperioden varer til fredag kveld, har det i flere år vært utfordrende å sikre at alle avgitte stemmer kommer frem i tide. Når posten nå legger om sin postombæring, får det direkte konsekvenser for forsendelsen av forhåndsstemmer. Vi foreslår derfor å flytte fristen for godkjenning av forhåndsstemmer til tirsdag etter valgdagen kl. 17. Det er svært viktig at forhåndsstemmer som er avgitt innenfor lovens frister, blir tatt med i valgoppgjøret. Dette vil bety at valgresultatet vil foreligge noe senere enn vi er vant med, men veid opp mot hensynet til ikke å forkaste korrekt avgitte stemmer mener jeg at det er en pris vi må kunne leve med. Jeg er glad for at komiteen gir sin støtte til også dette forslaget.

Michael Tetzschner (H) [14:52:43]: Representanten Knag Fylkesnes holdt et forbilledlig kort innlegg. Man kan kanskje si at det var så kort at vi fortsatt er litt i det uvisse når det gjelder SVs eventuelle subsidiære stemmegivning. Det er selvfølgelig utmerket at han har tatt opp sitt eget forslag formelt, men det hadde også vært av interesse å høre hva SV vil stemme subsidiært, for det har vi hørt på ryktebasis at kanskje kunne øke støtten til forslaget fra regjeringen. Det hadde vært hyggelig.

Den kanskje viktigste grunnen til at jeg tar ordet nå, er den forunderlige opplysningen at fremdriften fra saksordføreren skulle ha påvirket Senterpartiets tankevirksomhet i forbindelse med denne saken. Da får man bare se på reali-

tetene. Det er klart at man kan legge til grunn at en saksordfører fra det største regjeringspartiet vil skrive seg inn i det samme realstandpunktet som foreligger fra regjeringen, så det har ikke vært noe problem. Dessuten, hvis man ønsker en åpen prosess om realinnholdet i et forslag, behøver man slett ikke vente til saksordføreren har kommet med sine synspunkter og dermed låst sine egne standpunkter. Hvis man hadde ønsket det reelt, kunne man fått til det. Når jeg da også kan legge til, uten å røpe for mye fra komiteens indre liv, at det var jeg som saksordfører som gjerne ville ha denne saken før sommerferien – den er faktisk byttet ut i vår venteliste med en sak som ble overført til etter sommeren – synes jeg det er en ikke helt treffende kritikk. Derimot synes jeg at representanten Rotevatns observasjoner fra utsiden av komiteen er ganske presise. Jeg vil altså da si at i denne sak kan man formode at Senterpartiet ikke har vært så samstemte i å få en prosess raskt frem nå. Man ønsker å gi et inntrykk av at man er for økt velgerinnflytelse i prinsippet, det passer bare ikke ved det kommende valget.

Sveinung Rotevatn (V) [14:55:33]: Eg tek berre ordet kort for å seie at også Venstre kjem subsidiært til å støtte forslaget frå Senterpartiet dersom vårt eige, Høgre og Miljøpartiet Dei Grønes forslag fell. Statsråden må gjerne kome tilbake til Stortinget med ei ny og utgreidd sak, men vi er også einige med statsråden i at vi eigentleg har nok kunnskap frå før.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [14:56:01]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i vegtrafikkloven (sykkelritt på veg) (Innst. 395 L (2015–2016), jf. Prop. 138 L (2015–2016))

Nils Aage Jegstad (H) [14:56:27] (ordfører for saken): Jeg vil først berømme regjeringen og departementet for en rask behandling av Stortingets anmodningsvedtak. Vi vet at departementet har strukket seg langt for å få dette til innenfor trange tidsrammer.

Jeg vil også takke komiteen og presidentskapet for at det var mulig å behandle dette lovendringsforslaget i innværende sesjon.

Ved behandlingen av innstillingen fra transport- og kommunikasjonskomiteen, Innst. 203 S for 2015–2016, om representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Q. Raja, Ketil Kjenseth, Pål Farstad og Terje Breivik om bedre trafikksikkerhet for syklende, gjorde Stortinget 15. mars 2016 følgende vedtak:

«I

Stortinget ber regjeringen gjennomgå retningslinjer for avvikling av sykkelritt, med det formål å fremme forslag som bedrer trafikksikkerheten for deltakere i ritt, publikum og øvrige trafikanter langs traseen.

II

Stortinget ber regjeringen innen utgangen av 2016, i samarbeid med sykkelorganisasjonene, sørge for et

regelverk som gir arrangører av sykkelritt muligheten til å benytte mobile vakter til å bistå i trafikkreguleringen i gjennomføringen av sykkelritt. Beslutningsmyndighet til å tillate bruk av slike vakter skal ligge hos den enkelte politimester. Bruk av mobile vakter forutsetter at tilstrekkelig opplæring er gjennomført.

III

Stortinget ber regjeringen sørge for midlertidige bestemmelser som sikrer muligheten til å gjennomføre planlagte sykkelritt i 2016 og lik praksis i politidistriktene.»

Regjeringen legger fram forslag til endringer i lov av 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk, vegtrafikkloven. Det foreslås en ny § 7 b med hjemmel til å fastsette nærmere bestemmelser om sykkelritt på veg som er åpen for alminnelig ferdsel. Slike bestemmelser vil kunne regulere ulike sider ved sykkelritt, herunder søknads- og klageprosedyrer, vilkår for gjennomføring av ritt og adgang til å fravike trafikkregulerende bestemmelser. Paragrafen innfører også adgang til å tildele trafikkregulerende myndighet til stasjonære og mobile vakter som bistår ved gjennomføring av sykkelritt. I medhold av paragrafen vil det kunne fastsettes krav om minstealder, skikkethet, kompetanse og kompetansebevis for slik myndighetstildeling og for adgang til å fravike trafikkregulerende bestemmelser. Det vil også kunne fastsettes regler om kompetansegivende virksomhet og gebyr for utstedelse av kompetansebevis.

Formålet med endringsforslaget er å etablere klare rettslige rammer for sykkelritt på veg for å ivareta sikkerheten for riddeltakerne, tilskuere og andre trafikanter uten at framkommeligheten for øvrige trafikanter reduseres unødige.

Et rigid regelverk og praktiseringen av dette har gjort det dyrt å arrangere sykkelritt på offentlig veg. Det har også vært ulik praktisering av lovverket. Dette gjelder både trafikkregulering og vakthold. Med dette lovendringsforslaget legges grunnlaget for å slippe frivillige krefter til på et område hvor politiet har vært enerådende. Det er imidlertid viktig å merke seg at politiet fortsatt vil være en sentral aktør i beslutningsprosessen. Politiet beslutter også om private vakter kan benyttes ved det enkelte ritt.

En samlet komité håper at dette lovendringsforslaget vil legge til rette for at små og store sykkelritt fortsatt skal kunne arrangeres i hele landet innenfor trygge rammer og uten altfor store kostnader for arrangørene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [15:00:24]

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Marit Arnstad og Liv Signe Navarsete om en uavhengig juridisk betenkning om suverenitetsavståelse over tilsyn av finansmarkedet i Norge og forholdet til Grunnloven (Dokument 8:104 S (2015–2016))

Presidenten: Presidenten vil foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe, og at de som

måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Svein Roald Hansen (A) [15:01:04]: Forslagsstillerne ønsker at det innhentes «en uavhengig juridisk betenkning om Norges tilknytning til EUs finanstilsyn og forholdet til Grunnlovens bestemmelser knyttet til suverenitetsoverføring».

Dette spørsmålet er grundig omtalt i Prop. 100 S for 2015–2016, hvor Lovavdelingens vurderinger av myndighetsoverføring til henholdsvis ESA og EFTA-domstolen som innlemmelsen av de aktuelle rettsaktene i EØS innebærer, er lagt fram. Lovavdelingens vurdering er som kjent at deler av myndighetsoverføringen er mer enn lite inn- gripende, og regjeringen anbefaler at saken derfor bør behandles etter § 115 i Grunnloven, som krever tre fjerdedels flertall.

Det framgår av proposisjonen at Finansdepartementet har innhentet i alt fire vurderinger av konstitusjonelle forhold ved de ulike modellene som har vært framme i forhandlingene om EØS-tilpasningen til EUs finanstilsyns- system, og som de bygger framlegget på.

Grunnloven § 83 åpner for at Stortinget kan innhente juridiske betenkninger fra Høyesterett, slik Kristelig Folkeparti nå fremmer forslag om. Bestemmelsen har vært i bruk noen få ganger, siste gang i 1945 om Stortingets funksjonstid og sammenkalling etter frigjøringen. Et forslag om å innhente Høyesteretts betenkning om EØS-avtalens forhold til Grunnloven ble forkastet av Stortinget 23. september 1992. Det er Stortinget selv som vurderer både om dette er i tråd med Grunnlovens bestemmelser og hvilken paragraf saken skal behandles etter. Men det er en lang og sikker tradisjon for at Stortinget bygger sin vurdering på det grunnlag regjeringen legger fram, og regjeringen er konstitusjonelt ansvarlig for at den informasjon som gis, er korrekt og dekkende. Jeg nevner i denne sammenheng at Lovavdelingen gir sine juridisk-faglige vurderinger som et ekspertorgan og uavhengig av den politiske ledelse.

De konstitusjonelle sidene ved saken har også vært en del av behandlingen i finanskomiteen og utenrikskomiteen. Finanskomiteen hadde en grundig høring i saken, hvor også disse spørsmålene ble godt belyst. De fleste partiene gir sin tilslutning til regjeringens vurdering av dette punktet, selv om noen partier skulle ønske at forhandlingsløsningen var annerledes, og derfor ønsker at regjeringen skal gjøre nye forsøk ved forhandlingsbordet.

Som en del av begrunnelsen for forslaget heter det at «det er av stor betydning at Stortinget får tilstrekkelig med tid til å behandle» denne saken. Saken ble oversendt Stortinget innenfor den fristen vi hadde satt for at regjeringen kan påvente å få saken behandlet i vårsesjonen, 15. april.

Men saken har en mye lengre forhistorie. Stortinget har gjennom ulike dokumenter og konsultasjoner vært orientert om arbeidet med denne saken. I EU trådte finanstilsynsordningen i kraft 1. januar 2011, og deretter begynte forhandlingene med EFTA-landene om hvordan det kunne implementeres i EØS-avtalen. Det har vært orientert om disse problemstillingene og dette arbeidet fra og med fi-

nansmarkedsmeldingen 2009 og i hver melding fram til 2015. Det var orientert om i statsbudsjettene 2010, 2011, 2014, i revidert budsjett 2014 og i statsbudsjettene 2015 og 2016. Det har vært omtalt i EU/EØS-redegjørelsene fra 2013 og framover og i Europautvalgets møter. I Europautvalgets møte den 13. oktober 2014 gjennomgikk finansministeren og europaministeren hovedtrekkene i den løsnin- gen som Stortinget nå har til behandling, og at løsningen er innenfor topilarsystemet, at den innebærer overføring av myndighet på enkelte områder til EFTAs overvåkings- organ og EFTA-domstolen, og at regjeringen vurderer det slik at den forutsetter samtykke fra Stortinget med tre fjerdedels flertall etter Grunnloven § 115.

Jeg vil også peke på at i Innst. 227 S for 2012–2013 til Meld. St. 5 for 2012–2013, hvor norsk tilknytning til by- råer og tilsyn på generelt grunnlag var omtalt, ba en samlet utenriks- og forsvarskomite regjeringen vurdere en løsning i tråd med topilarsystemet i EØS-avtalen. Det er nettopp hva resultatet er blitt.

Jeg synes det er riktig å nevne dette fordi det er en sak som startet under den forrige regjering, som også arbeidet for en løsning helt i tråd med det som er blitt resultatet. Stortinget har vært løpende orientert om saken. Da er det vanskelig å hevde at den kom brått på Stortinget, og behovet for ytterligere konstitusjonelle avklaringer burde derfor avteget seg på et vesentlig tidligere tidspunkt i prosessen.

Arbeiderpartiet vil på denne bakgrunn stemme imot begge forslagene.

Ole mic Thom messen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Trond Helleland (H) [15:05:56]: Det er ikke alltid man kan si at man tiltrer et innlegg fra en representant fra Arbeiderpartiet, men den grundige gjennomgangen som representanten Svein Roald Hansen nå hadde, viser jo at dette er en sak som Stortinget har vært kjent med i lang tid. Og så har det nå i innspurten av behandlingen i Stortinget vært et ønske fra Senterpartiet om først å utsette saken, og så fremme dette forslaget. Det har jeg stor respekt for. Men nå skal vi altså diskutere finanstilsynssaken i Stortinget på mandag. Det er gjort grundig rede for overfor alle gruppe- ne at da vil det bli fullt frammøte og en grundig behan- dling, som gjør at vi får behandlet den saken på riktig måte. Høyre vil også avvise det forslaget som er fremmet – de to forslagene som ligger på bordet. Jeg viser for øvrig til den grundige gjennomgangen representanten Hansen hadde av forløpet i saken, som jeg også synes taler for at dette er en sak som man nå får ta og diskutere i Stortinget på mandag, og ikke ha en ekstra runde her i dag.

Roy Steffensen (FrP) [15:07:13]: Jeg må si meg enig med de to foregående talerne, så jeg skal være veldig kort.

Jeg vil på vegne av Fremskrittspartiet opplyse om at vi kommer til å stemme imot representantforslaget som er fremmet, og det løse forslaget som er lagt fram i salen.

Jeg ønsker ikke nå å gå inn i en debatt om selve fi- nanstilsynssaken. Den skal vi debattere grundig på man- dag. Når det kommer til forslagsstillerens bekymring om

hvorvidt framgangsmåten her vil kunne skape presedens for framtidig suverenitetsavståelse til andre EU-byråer og -tilsyn, er min korte kommentar at det vil være naturlig at vi vurderer hver sak for seg etter hvert som de eventuelt skulle bli fremmet.

Hans Olav Syversen (KrF) [15:08:08] (komiteens leder): Det er riktig, som det er sagt, at selve saken antakelig kommer til behandling i sin fulle bredde på mandag. Vi har i komiteen hatt både høring og omfattende drøftelser om saken, det er det ingen tvil om.

Når vi fra Kristelig Folkepartis side likevel fremmer et forslag nå – selv om det er litt på overtid, ber jeg om at man allikevel imøtekommer det, slik at det kan behandles her i dag – hvor vi ber om at man i samsvar med Grunnloven § 83 ber Høyesterett utarbeide en juridisk betenkning om vår tilknytning til EUs finanstilsyn, har det sin grunn i at det har blitt en stadig sterkere debatt knyttet til om hvorvidt den løsningen som regjeringen anbefaler, og som antakelig vil få et betydelig flertall her, er innenfor Grunnlovens rammer. Regjeringen har jo selv – og det er fortjenstfullt – erkjent at dette er en vesentlig suverenitetsavståelse og skal derfor behandles etter § 115. Men vi mener det nå kunne være et godt grunnlag for eventuelt å få stadfestet at den løsningen som er valgt, er innenfor Grunnlovens rammer, ved å be Høyesterett foreta denne vurderingen.

Hvorfor bruker vi da § 83? Det er fordi dette er Grunnlovens egen anvisning om hvordan Stortinget kan be om en juridisk betenkning fra kompetent hold, utover regjeringen. Regjeringen har ikke den muligheten, det står ikke noe om det i Grunnloven. Derfor ligger det til Stortinget eventuelt å foreta den anmodningen.

Dersom det skulle vise seg at Høyesterett kommer fram til at dette ikke var innenfor Grunnlovens rammer, har vi spart både mye tid og krefter, slik at man ikke risikerer å komme i en situasjon hvor man først får en konkret sak som skal gjennom rettssystemet, og som kommer til Høyesterett – og dermed kan få en sluttsats som sier at dette ikke var innenfor Grunnlovens regler, med de påfølgende konsekvensene det får. Og det er slik at Høyesterett faktisk ikke har veket tilbake for å si at vedtak i denne sal har vært utenfor Grunnloven – det er nok bare å nevne Opplysningsvesenets fond og tomtfestelov som to viktige eksempler fra relativt kort tid tilbake.

Det er god grunn til å spørre seg om den konstruksjonen – jeg tror en kan velge det ordet – som nå er foreslått innenfor vår avtale, står seg i forhold til § 115, hvor det kan stilles alvorlige spørsmål ved den reelle innflytelsen Norge har, og særlig på bakgrunn av at det også av regjeringen er sagt at dette fort kan danne grunnlaget for hvordan vi skal behandle tilsvarende saker på andre saksfelt.

På den bakgrunn fremmer jeg vårt forslag.

Presidenten: Representanten Hans Olav Syversen har fremmet det forslaget han refererte til.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [15:12:11]: Vår grunnlov er hovedbærebjelken i hele vårt styresett. Det er vårt ansvar som storting å forvalte den og at vedtak vi gjør,

er i tråd med Grunnlovens ånd og bokstav. Hvis man er i tvil, bør man stoppe opp, bevilge seg mer tid, og man bør innhente juridiske og konstitusjonelle vurderinger fra våre fremste fagfolk.

I denne saken er det veldig mye usikkerhet. Det er klare motforestillinger. Sakens omfang er svært stort. Det er den største suverenitetsavståelsen siden 1992, og det er andre gang i Norges historie at vi bruker § 115, en paragraf som krever tre fjerdedels flertall. Det viser alvoret i saken vi behandler. Har Stortinget tatt det inn over seg? Etter den hasteinnkalte høringen vi hadde i finanskomiteen 12. mai – som det ble kalt inn til på tirsdag, og som kom på torsdag, svært hasteinnkalt – har det kommet mange nye opplysninger som ikke er belyst i proposisjonen. Vår fremste grunnlovsekspert, professor Eivind Smith, som er alle partiers fremste rådgiver og faglige autoritet når vi skal fremme endringer i Grunnloven, har vært tydelig. La meg sitere:

«Løysinga regjeringa vil ha Stortinget med på er mest ei reint formalistisk omgåing av krava for myndighetsoverføring i Grunnlova.»

Det er altså en «omgåing av krava for myndighetsoverføring i Grunnlova». Tydeligere kan det ikke sies. Andre tunge juridiske fagmiljøer, som Universitetet i Bergen, har advart mot det, det samme har det juridiske fagmiljøet i Tromsø gjort.

Et hovedargument fra saksordføreren og fra regjeringspartiene har vært at det er tidspress. Fordi man på Island skal behandle saken så fort, kan ikke Norge stå igjen alene, derfor må vi hastebehandle saken og gjøre det raskere enn om vi skulle behandle et middels Dokument 8-forslag. Så får vi opplyst fra Island at der blir det ikke behandlet før sommeren. Der er det stor usikkerhet om utfallet. De fremste juridiske eksperter på Island advarer mot at det kan være i strid med deres konstitusjon. Derfor er det fortsatt til behandling i to komiteer i det islandske Alltinget.

Hvorfor skal vi ta lettere på vår grunnlov enn det Alltinget gjør på Island? Hvorfor skal vi hastebehandle en sak, når Island tar seg tid og dette uansett ikke vil tre i kraft før også Island har gjort sine vedtak? Hvordan kan vi være trygge på at det vi gjør, er i samsvar med Grunnloven, når våre tyngste juristmiljøer ikke er det, og når den fremste av dem alle, professor Eivind Smith, er så tydelig?

Det vi i Senterpartiet foreslår i dag, er et forslag om å få belyst saken bedre. Hvorfor frykter de andre partiene her i huset nettopp det? Jeg håper at man legger litt prestisje til side, er seg sitt ansvar bevisst, ser at det er svært omstridt om dette er i samsvar med Grunnloven, får inn tung juridiskfaglig kompetanse, får gjort en vurdering. Vi har tid til det, og vi må som parlament ta oss tid til det når det blir framsatt så tunge motargumenter fra så tunge fagmiljøer som vi her ser. Så min oppfordring er: Kjære medrepresentanter, stem for forslaget, slik at saken blir bedre opplyst!

Jeg vil også opplyse om at vi selvfølgelig vil støtte forslaget som Hans Olav Syversen tar opp på vegne av Kristelig Folkeparti. Det bør være et tankekors for de andre medlemmene i finanskomiteen at også finanskomiteens leder ser behov for en så tung juridisk vurdering som den han nå

tar til orde for, og at de andre medlemmene i finanskomiteen og i Stortinget er så trygge på at de har en tyngre juridisk forståelse enn det de tyngste jusekspertene i Norge har.

Snorre Serigstad Valen (SV) [15:16:56]: Jeg er en sterk tilhenger av bedre overnasjonalt tilsyn med finansmarkedene – det trengs. Finanskrisen viste oss hva som skjer når man ikke på tvers av landegrensene har god nok oversikt over hvordan en av de viktigste næringene i verden forvaltes. Dette er en næring og et felt innenfor samfunnet som har store, store ringvirkninger for menneskers hverdag, men som er vanskelig å ha oversikt over, vanskelig å lovregulere og vanskelig å avhjelpe i krisesituasjoner.

Derfor er det med et litt tungt hjerte at SV har gått inn for ikke å støtte regjeringens forslag, og det skal vi gjøre nærmere rede for på mandag, kan det se ut til, når saken er satt opp til behandling. Men jeg føler det likevel er på sin plass å fortelle hvorfor jeg og SV, som i utgangspunktet er svært positive til et mer felles finanstilsyn på tvers av landegrensene, er så skeptiske i dette tilfellet. Det synes jeg både Hans Olav Syversen og Trygve Slagsvold Vedum har gjort godt rede for.

Viljen til å regulere og ha godt tilsyn med finansmarkedene må jo skje på en måte der alle i salen føler seg trygge på at man vet hva man gjør. I denne saken kan jeg ikke med hånda på hjertet si at alle i salen vil vite hva de gjør. Det har kommet motstridende signaler fra regjeringen om hvilke virkninger en slik innlemmelse vil ha. Det har kommet motstridende signaler fra de ulike partiene som støtter regjeringens forslag, om hvor inngripende slike endringer vil komme til å være overfor ikke bare Norges finanstilsyn og vårt lovverk, men også rettssubjekter i Norge.

Det er også uklart hvordan dette helt lar seg forene med Grunnloven § 115. Det står til og med svart på hvitt i proposisjonen fra regjeringen følgende:

«Det er en underliggende forutsetning i den fremforhandlede modellen at EFTA's overvåkingsorgan, kort tid etter mottak av et slikt utkast fra den relevante EU-tilsynsmyndigheten, vil fatte et likelydende eller tilnærmet likelydende vedtak.»

Det det i praksis betyr, er at EFTA blir et kopivedtaksorgan for EUs tre finanstilsyn. All den tid vi ikke kommer til å ha stemmerett i EUs finanstilsyn, betyr det at Norge har begrenset innflytelse over et tilsyn som omfatter Norge og norske rettssubjekter. Det vil også bety at Norge og norske rettssubjekter har en annen og mer begrenset klageadgang enn det andre europeiske land og aktører i finansbransjen har.

Jeg har problemer med å se at det er godt nok godtgjort av flertallet at dette er en form for suverenitetsavståelse som er i tråd med hensikten med Grunnloven § 115. Da er den gode nyheten at det går det an å finne ut hvis man tar seg tid og innhenter juridiske betenkninger. Spesielt i saker hvor vi avstår suverenitet og for første gang tar i bruk denne paragrafen, bør vi ha et så godt beslutningsgrunnlag som mulig.

Dette er snakk om en sak som innebærer at Norges tilknytning til EUs finanstilsyn vil være uten praktisk reell

innflytelse på politikken som pålegges oss. Det vil være en suverenitetsavståelse på kanten, vil jeg si, av det Grunnloven tillater. Vår tilslutning vil gi myndighet til EUs finanstilsyn som det er vanskelig å overskue de framtidige konsekvensene av. Norske aktører vil, så vidt jeg kan skjønne, ikke få tilgang til den ankenemnda som andre aktører vil ha tilgang til i EU. Det er tvilsomt i hvor reell grad norske myndigheter vil ha tilgang til domstolsprøving i tilfeller hvor EU-tilsynet tolker EØS-regelverket i strid med norske standpunkt. Ikke minst, som Syversen også var innom, vil Norge med tilslutning på de premissene som regjeringen nå har forhandlet fram, komme til å svekke Norges stilling i tilsvarende forhandlinger om deltakelse i EUs tilsyn innen andre områder, som telekom, personvern og energi. Og det er ikke hvilke som helst områder, det er ganske viktige områder for hvordan Norge styres, hvordan norske verdier forvaltes, og hvordan norske lover utformes.

Jeg er som sagt sterk tilhenger av bedre overnasjonal styring med finansmarkedene. Det forutsetter demokratisk styring med finansmarkedene, ikke å gi fra seg myndighet uten å kunne overskue konsekvensene av det. Jeg mener det beste tilhengerne av en norsk tilslutning til EUs finanstilsyn kunne gjort akkurat nå, var å slutte seg til forslagene fra både Kristelig Folkeparti og Senterpartiet om å skaffe bedre kunnskap om de reelle konsekvensene.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [15:22:13]: I debatten de siste dagene har det kommet fram at det er representanter for ulike partier som støtter den bekymringen som Senterpartiet hele tiden har tatt til orde for. Spesielt i regjeringspartiet Fremskrittspartiet har det stått fram flere representanter som er svært skeptiske til den løsningen som nå har blitt valgt. Så min utfordring til Roy Steffensen, som snakker på vegne av Fremskrittspartiet, er: Er Fremskrittspartiets gruppe fristilt? Eller er det sånn at det går så mye prestisje i denne saken at folk ikke får lov til å stemme etter sin egen overbevisning? I et så stort og så prinsipielt spørsmål som å avgi suverenitet fra Det norske storting og det norske finanstilsynet til Brussel og det europeiske finanstilsynet, er det det som er holdningen i Fremskrittspartiet nå – at man pisker folk på plass? Eller kan den enkelte representant stemme etter det en selv mener er rett? Jeg håper i en sånn type spørsmål, som for meg ville ha vært et samvittighetsspørsmål, at Fremskrittspartiet ikke har blitt så regjeringstro at man ikke lar sine representanter stemme etter sin egen overbevisning.

Jeg er også sikker på at flere av de representantene som har blitt valgt inn her både fra Arbeiderpartiet og fra Fremskrittspartiet, har flagget høyt i valgkampen at de er for norsk suverenitet, at de er for at Norge ikke skal være medlem i EU. Da bør man også i en sak som denne bli fristilt. Det har vært tradisjon for i Det norske storting at representantene kan stemme etter egen overbevisning i nettopp slike spørsmål. Så min utfordring til Roy Steffensen er: Kan han på vegne av Fremskrittspartiet klargjøre om det er sånn at alle representanter i Fremskrittspartiet nå blir

pålagt å følge partipisken, eller kan de stemme etter egen overbevisning?

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [15:23:50]

Redegjørelse av helse- og omsorgsministeren om ventelistene

(Det vil bli foreslått debatt umiddelbart etter redegjørelsen.)

Statsråd Bent Høie [15:24:09]: Jeg er glad for å komme til Stortinget i dag for å redegjøre om registrering av ventetider i spesialisthelsetjenesten.

Det er gjort et betydelig arbeid for å redusere ventetiden de senere årene. Tallene viser at det har vært en reduksjon i ventetidene, og vi mener at dette hovedbildet er riktig. At det kommer diskusjon om statistikk og registrering, er ikke noe nytt, men vi tar det på stort alvor.

Den ordinære venteliste-statistikken, som måler tid til oppstart av helsehjelp, viser at ventetiden går ned. Antall ventende går også ned. Antall behandlinger og utredninger går opp.

I 2015 var gjennomsnittlig registrert ventetid 69 dager mot 78 dager i 2010. Utviklingen i ventetiden har svingt litt på 2000-tallet. Går vi tilbake til 2004 og 2005, finner vi omtrent samme nivå på ventetiden som i 2015, dvs. 70 dager.

Trenden med fallende ventetid bekreftes også av et annet ventetidsmåål fra Helsedirektoratet. Dette målet viser tiden fra henvisningen er mottatt i sykehuset til pasienten har fått en bestemt utredning eller behandling, for 300 000 pasienter. Disse tallene er tilgjengelige fra 2013 til 2015. Målet gir mer informasjon om utvalgte forløp og er en detaljering av venteliste-statistikken. Tallene viser en nedgang i median ventetid på syv dager fra 2013 til 2015. Resultatene herfra støtter dermed ikke påstanden om såkalte økte interne ventelister som følge av vridning fra rett til behandling til rett til utredning. Eller med andre ord: Dette er tall som tyder på at det er en reell nedgang i de gjennomsnittlige ventetidene.

Regjeringen vil ikke bare redusere ventetiden til sykehus, men også ventetiden i sykehus. At regjeringen har innført pakkeforløp for kreft, viser at vi tar helheten i pasientens forløp på alvor. 30 000 pasienter har nå kommet inn i pakkeforløpene. I pakkeforløpet får pasienten definerte tider til utredning, diagnostisering, beslutning og oppstart av behandling, dette fordi all venting betyr noe for pasientens opplevelse av møtet med helsetjenesten.

Helsedirektoratet har nå fått i oppdrag å utrede pakkeforløp også for hjerneslag, psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling.

Den positive utviklingen i ventetiden har mange årsaker. Først og fremst skyldes det en betydelig innsats fra dem som jobber i sykehusene. Men det skyldes også gode og økende sykehusbudsjetter, mer mangfold og styrkede

pasientrettigheter. Tydeligere krav til resultater og større frihet til sykehusene er også viktig.

I debatten er det påstått at reduksjonen i antall ventende går ut over pasientene som er i et pasientforløp i sykehusene. Dagens Medisin har brukt begrepet «interne ventelister» om dette, og ord som skjulte ventelister og hemmelighold. Men dette handler om å ha oversikt over pasientforløpene. Derfor blir begrepet «interne ventelister» misvisende i denne sammenhengen.

God oversikt over pasientforløpene skal alle helseregioner ha. Mitt klare inntrykk er at dette er noe en er blitt mer bevisst på, og arbeider mer systematisk med. Å ha oversikt over pasientforløp er helt avgjørende for å ha en god planleggingshorisont, noe også Riksrevisjonen har påpekt som nødvendig. Helseregionene må jobbe enda mer med å ha oversikt over forløpene.

Helse Sør-Øst har tall som viser at reduksjonen i antall ventende ikke går ut over pasienter som er i et pasientforløp i sykehusene. Dette måles ved å se på utviklingen i antall pasienter som har passert det som er den tentative tiden for pasientmøte. Fra målingene begynte i april 2015, er antall pasienter som har passert tentativ tid, redusert fra 85 000 til 61 000 i mai 2016. Pasientene er nyhenviste eller i et forløp, og reduksjonen er lik for begge gruppene. Disse tallene tyder på at arbeidet med å redusere ventetiden for nyhenviste ikke går på bekostning av kronikere og andre pasienter som er i et forløp.

Vi har i de senere årene sett en endring i form av at flere pasienter tas ut av ventelistene når utredningen er begynt. Norsk pasientregister har tall tilbake til 2011. Tallene viser at andelen nyhenviste pasienter til utredning har økt fra 69 pst. i 2011 til 85 pst. i 2015. Tilsvarende er andelen nyhenviste pasienter til behandling redusert. Endringen i form av at flere pasienter tas ut av venteliste ved oppstart av utredning enn ved oppstart av behandling startet altså før denne regjeringen overtok, og lang tid før de nye pasientrettighetene ble iverksatt 1. november 2015.

Vi vet ikke i dag hvorfor andelen pasienter som vurderes til å ha behov for utredning, er større enn tidligere. Dette kan skyldes pasientenes behov, ønske om en grundigere utredning før behandling, endrede rutiner eller andre forhold. Vi har heller ikke et medisinsk faglig kunnskapsgrunnlag som kan bekrefte hva som er den riktige andelen eller fordelingen mellom disse to gruppene

Når pasienter henvises til spesialisthelsetjenesten, skal spesialisthelsetjenesten vurdere henvisningen innen ti virkedager og ta stilling til om pasienten har rett til nødvendig helsehjelp. Dersom pasienten har rett til nødvendig helsehjelp, skal det settes en individuell, juridisk bindende frist for oppstart av enten utredning eller behandling. Fristen skal settes til et tidspunkt som gjør det mulig å starte og fullføre et pasientforløp i løpet av medisinsk forsvarlig tid.

Dersom det i løpet av vurderingstiden er mulig å fastslå med stor grad av sannsynlighet hvilken behandling pasienten skal ha, anses tilstanden som avklart. I så fall skal det settes frist for når behandlingen senest skal starte.

I andre tilfeller vil det ikke være mulig å fastslå hvilken konkret behandling pasienten har behov for på henvisningstidspunktet. Det kan være flere grunner til dette.

En kan være usikker på hva som feiler pasienten, eller hva som vil være riktig behandling for vedkommende. Det er heller ikke i pasientens interesse å få en frist til en gitt behandling dersom diagnosen ikke er avklart, eller det er usikkert hvilken behandling han eller hun skal ha. Det vil dermed være nødvendig med videre utredning for å få avklart dette. I slike tilfeller vil det være riktig å sette en frist for når utredningen skal starte.

Fristen oppfylles først når pasienten gis en reell oppstart på pasientforløpet. Det er derfor ikke tilstrekkelig at sykehuset innkaller pasienten til en time, dersom nødvendig utredning faktisk ikke kommer i gang. I debatten har dette vært omtalt som en hilse-time. Men pasienten kan ikke tas ut av ventelistene etter en hilse-time eller samtale. Nødvendig utredning må ha vært satt i gang.

Det er viktig å understreke at kravet til forsvarlig behandling gjelder uansett. Pasienter som tas ut av venteliste etter å ha startet opp utredning, skal få videre oppfølging og eventuell behandling innen medisinsk forsvarlig tid. Som det ble understreket i forarbeidene til den nye bestemmelsen om rett til nødvendig helsehjelp, er det et krav at hele pasientforløpet skal planlegges så langt som mulig, og at informasjon om dette skal gis til pasienten. Derfor er det viktig at sykehusene har oversikt over pasientforløpene. Det er altså ikke kritikkverdig eller noe som er galt.

Sykehusene må jo ha oversikt over den totale pasientpopulasjonen de skal håndtere, uavhengig av hvor pasienten er i behandlingsforløpet, og kunne planlegge godt. At pasienter står på såkalte interne ventelister i sykehusene, er derfor ikke et problem i seg selv, slik det framstilles bl.a. i Dagens Medisin.

I Dagens Medisin ble det vist til Klinikk for hode, hals og rekonstruktiv kirurgi ved Oslo universitetssykehus. Der hadde de 15 782 pasienter registrert i pasientforløp, mens den offentlige ventelisten viste at det var oppført 2 456 pasienter som venter på utredning eller behandling. Jeg har forelagt saken for Helse Sør-Øst. En forklaring på tallene er nettopp at særlig innen plastisk kirurgi er det naturlig at antall pasienter i et forløp vil være svært stort, nettopp fordi mange pasienter vil ha behov for kontakt med sykehuset over flere år, bl.a. gjennom flere påfølgende operasjoner, oppfølging og jevnlig kontroll.

Likevel mener jeg at sykehusene må jobbe enda mer med å få oversikt over pasientforløpene, dvs. det å ha en god planleggingshorisont. Det å ha mange pasienter inne i et forløp er derimot ikke kritikkverdig.

I debatten er det også stilt spørsmål om avviste henvisninger. Ifølge pasient- og brukerrettighetsloven kan en rettighetsvurdering ha to utfall. Pasienten har rett til nødvendig helsehjelp i spesialisthelsetjenesten, eller pasienten har ikke behov for helsehjelp i spesialisthelsetjenesten. Hvis det ikke foreligger opplysninger i henvisningen som tilsier at pasienten har behov for utredning eller behandling av spesialisthelsetjenesten, og den som vurderer henvisningen ikke har mistanke om at henvisningen er mangelfull, vil utfallet av rettighetsvurderingen bli at pasienten ikke har rett til nødvendig helsehjelp i spesialisthelsetjenesten. I slike tilfeller blir pasienten henvist tilbake til primærhelsetjenesten.

I 2015 mottok spesialisthelsetjenesten om lag 1,6 millioner henvisninger. Av disse ble om lag 203 000 vurdert til ikke å ha behov for helsehjelp i spesialisthelsetjenesten. Det er disse tallene som kalles avviste henvisninger. Andelen avviste henvisninger var 12,7 pst. i 2015. Tilsvarende tall for 2012 var 9,8 pst. Norsk pasientregister har ikke publisert tall for dette før 2012.

Det er gjort mye for å sikre god samhandling og dialog mellom sykehus og fastlegene. Det er utarbeidet en henvisningsveileder som kan brukes av fastleger som henviser til spesialisthelsetjenesten. Det er også laget en diagnoseveileder for pasienter som skal inn i kreftpakkeforløp – med koblinger til veilederen om henvisninger. For å sikre helhetlige og koordinerte tjenester for pasientene er kommuner og sykehus gjennom lov pålagt å inngå samarbeidsavtaler.

Andelen avviste pasienter har altså vært svakt økende siden 2012, men ifølge Helsedirektoratet er tallene her noe usikre. Tallene kan derfor være høyere enn det er grunnlag for å si. Som en del av utredningsoppdraget til Helsedirektoratet vil jeg be dem om å se på årsakene til avviste pasienter i spesialisthelsetjenesten.

Jeg vil også be Helsedirektoratet om å se grundig på nettopp disse to problemstillingene. Praksis skal undersøkes opp mot regelverket og prioriteringsveilederne. Jeg vil også be Helsedirektoratet vurdere påstandene om ulik praktisering av regelverket mellom ulike sykehus. Helsedirektoratet skal også vurdere om det er behov for flere tiltak for å få på plass en enhetlig og riktig praktisering av regelverket. Samlet sett er dette oppdraget relativt tidkrevende, og fristen for oppdraget vil derfor bli satt til sent i 2016.

Jeg vil også ta opp problemstillingen med de fire helse-regionene i et møte som skal være den 22. juni – dette for å forsikre meg om at regelverket er riktig forstått.

Det er ikke første gang vi har en debatt om registrering av ventetider i spesialisthelsetjenesten. Riksrevisjonens rapport fra 2012 og Helsetilsynets tilsyn med spesialisthelsetjenestens håndtering av pasienter med tykktarms- og endetarmskreft avdekket at sykehusene registrerte «ventetid slutt» ulikt i Norsk pasientregister.

Helsedirektoratet ble derfor i 2013 bedt om å gjennomføre tiltak for å oppnå en mer enhetlig og riktig registrering av ventetider. Det var den forrige regjeringen som ga dette oppdraget. Vi har fulgt opp, og flere tiltak er innført, bl.a. nye prioriteringsveiledere og nytt ventelisterundskriv i 2015.

Prioriteringsveilederne for de enkelte fagområdene gir anbefalte tidsfrister for oppstart av utredning for uavklarte tilstander og oppstart av behandling for avklarte tilstander. Prioriteringsveilederne gir et utgangspunkt for fristfastsettelsen, men spesialisthelsetjenesten må alltid foreta en individuell medisinsk faglig vurdering av henvisningen.

Helsedirektoratet har utarbeidet et nytt ventelisterundskriv i 2015. Formålet er lik og korrekt registrering av ventetid.

De fire helseregionene har videre samarbeidet om og utarbeidet et nytt e-læringskurs for personell. Her beskrives kriteriene for å gi pasienter rett til nødvendig helsehjelp og hvem som skal ha denne retten i form av frist til

utredning eller behandling. Det er altså innført flere tiltak siden 2012 som vil øke kvaliteten på ventelisteregistreringene.

Regjeringens mål er å skape pasientens helsetjeneste. En utfordring som stadig påpekes av pasientene selv og i internasjonale undersøkelser, er at en venter unødige lenge på nødvendig behandling i Norge sammenlignet med andre land.

Regjeringen har derfor tatt en rekke grep for å redusere ventetiden for pasientene. Fra dag én var derfor oppdraget vårt til sykehusene svært tydelig: Ventetidene skulle ned. Tidligere ble sykehusene fulgt tett opp på de økonomiske resultatene. Nå følges de tett opp på resultatene for pasientene, ventetid og kvalitet.

Vi har gitt sykehusene bedre redskaper for å løse oppgaven:

- De får mer betalt for å behandle flere pasienter. Innsatsstyrt finansiering ble økt til 50 pst. fra og med 2014.
- Vi har fjernet taket på hvor mange pasienter de kunne behandle fra og med 2015. Finner sykehusene smartere måter å behandle pasientene på, blir de ikke stoppet av begrensninger på hvor mange pasienter de kan behandle.
- Alle helseregioner har etter oppdrag fra regjeringen nå etablert innsatsteam som hjelper den enkelte avdelingsleder til å få til endringer og overføre erfaringer fra andre avdelinger som har lyktes med å øke kapasiteten og redusere ventetiden.
- De 28 pakkeforløpene på kreft har redusert unødvendig venting for store pasientgrupper, samtidig som metoden for bedre pasientforløp er en modell for tilsvarende endringer for andre pasientgrupper. Arbeidet har vist hvordan en ved å fjerne flaskehals og koordinere pasientforløpet på tvers av avdelinger også fjerner unødvendig venting.
- Nye pasientrettigheter trådte i kraft 1. november 2015. Nå får pasienten et brev innen ti dager, der det står et tidspunkt for når helsehjelpen skal starte. Da føler pasienten seg tryggere, og sykehuset er nødt til å planlegge aktiviteten lenger fram i tid. Dette er helt sentralt. Skal en lykkes med å få ned ventetider både til sykehus og i sykehus og utnytte ressursene i sykehuset på en bedre måte, er sykehusene nødt til å planlegge aktiviteten sin i større grad fram i tid.
- Samtidig ble sykehusene nå også ansvarlig for å finne et nytt tilbud til pasienten, hvis de selv ikke klarer å overholde den medisinske tidsfristen. Før var det overlatt til den enkelte pasient å ta kontakt med HELFO.
- Vi har også prioritert helse høyere. Statsbudsjettet for 2016 legger til rette for en aktivitetsvekst på om lag 2,5 pst. Dette er en høyt budsjettert aktivitetsvekst sammenliknet med tidligere år.
- I oppdragsdokumentet for 2016 ba jeg helseregionene om å foreslå indikatorer som måler nettopp kapasitetsutnyttelse og effektivitet. De regionale helseforetakene har nå foreslått ulike indikatorer for dette. Forslagene er nå til vurdering i departementet. Indi-

katorene er ment til bruk av departementet til styring og oppfølging av helseregionene. De regionale helseforetakene skal også bruke indikatorerne til styring og oppfølging i neste omgang overfor sine sykehus.

Sykehusene har også fått flere redskaper, de er nå tett på, og vi mener altså at vi har flere indikasjoner på at ventetidene går ned.

Det er gjort et stort arbeid i regionene og på sykehusene for å redusere ventetidene. Dette har vært et prioritert område. Blant tiltakene kan nevnes tett oppfølging av sykehusene gjennom faste møter, utvikling av langt bedre styringsdata og operativ støtte til avdelinger med store utfordringer gjennom regionale innsatsteam.

Dette viser at regjeringen har iverksatt nye ideer og bedre løsninger for å redusere unødvendig venting for pasientene. Dette handler ikke bare om å bevilge mer penger, men også om å bruke ressursene bedre.

Tall og resultater viser at vi nå ser en reduksjon i ventetidene. Som jeg sa innledningsvis, mener vi at dette gir et riktig bilde av situasjonen. Det er ikke noe nytt at det kommer en diskusjon om statistikk og registrering. Det tar vi på alvor. Samtidig er jeg overbevist om at reduksjon i ventetider ikke hadde funnet sted på samme måten uten de grepene som er iverksatt av denne regjeringen.

Presidenten: Presidenten vil nå i henhold til Stortingets forretningsordens § 45 andre ledd foreslå at det åpnes for en kort kommentarrunde, begrenset til ett innlegg på inntil 5 minutter fra hver partigruppe og et avsluttende innlegg fra statsråden.

– Det anses vedtatt.

Torgeir Micaelsen (A) [15:43:56]: Jeg er helt imot at pasienter venter unødig. Det går på tilliten løs når det gjelder den norske helsetjenesten, og venting som ikke er medisinsk begrunnet, kan i ytterste konsekvens være farlig. Det er det ingen som helst tvil om og ingen politisk uenighet om. Det er heller ingen uenighet om at det gjøres et utmerket arbeid i sykehusene. Det er heller ikke det denne diskusjonen handler om.

Jeg vet også at ventetidslister og ventetider er sammenfattede spørsmål som har gått igjen i diskusjonen i norsk helsepolitikk i mange år. Det er derfor all mulig grunn til å bruke tallene som man opererer med, med varsomhet, og i tillegg til disse statistikkene vektlegge andre parametere når innsatsen til sykehusene skal vurderes. Men hva er det som har skjedd under dagens regjering? Det motsatte. Uke for uke, år etter år, har statsminister, finansminister, helseminister og alle i Høyre og Fremskrittspartiet ikke latt én eneste mulighet gå fra seg til å drive uhemmet skryt av egen innsats og uten forbehold påstå at det står såkalt 42 000 færre pasienter i helsekø nå enn før regjeringsskiftet.

Vi har fra denne talerstolen og i offentligheten en rekke ganger advart mot å bruke så forenklede sammenstillinger. Man kan ikke trekke opp enkeltstatistikker på den måten uten å ta flere forbehold. Nå er helseministeren noe mer ydmyk. Han bruker andre begreper og sier f.eks. at hoved-

bildet viser, at den offisielle statistikken viser, og at tallene er usikre, som han påpekte. Han sier til og med at det ikke er et problem i seg selv at folk står på såkalte interne ventelister, og at disse beskyldningene og anklagene om at det er skjedd en nyorientering i registreringen, tar regjeringen nå såpass alvorlig at de skal gi et eget oppdrag til Helsedirektoratet – som er tidkrevende og omfattende, sier helseministeren – for å gå gjennom hva som faktisk er tilfellet.

Da er vi i en situasjon hvor jeg – på vegne av pasienter, opposisjonen, Stortinget og alle andre – ber om og forlanger at regjeringens selvskyt dempes kraftig inntil vi har de svarene som Helsedirektoratet er bedt om å ettergå, og at disse forbeholdene vi nå har hørt fra helseministeren i Stortinget, gjentas hver gang selvskytet om egen politikk skal framføres, også i offentligheten.

I tillegg forlanger jeg, på vegne av Stortinget, at de spørsmålene som mange representanter fra ulike partier har stilt til regjeringen om hva som er de faktiske forholdene rundt disse sakene, blir besvart på en saklig, gjennomgående og grundig måte.

Helseministeren pekte bl.a. på tallene som Dagens Medisin og NRK har omtalt ved den ene klinikken ved Oslo universitetssykehus. Det finnes sikkert gode grunner til at mange er inne i et pasientforløp der. Det bestrider jeg ikke, og det er selvfølgelig helt legitimt å ha lister og oversikter over pasienter som er inne i et forløp. Det skulle jo bare mangle. Det er ikke det denne saken handler om. Saken handler om hvorvidt en rekke av disse pasientene som før stod i den såkalt offisielle statistikken, av ulike grunner har blitt flyttet inn på den interne statistikken – den statistikken sykehuset ikke ser. Da mener jeg at det ikke er opp til regjeringen og helseministeren å vurdere om det f.eks. er rimelig at Stortinget får greie på hvor mange andre pasienter som står i såkalte interne køer ved de andre klinikkene ved Oslo universitetssykehus og sykehusene for øvrig. Den informasjonen vil vi faktisk ha her i Stortinget, slik at vi kan gjøre oss opp vår egen mening om hvordan tallene har utviklet seg.

Jeg må dessverre fastslå at helseministeren en rekke ganger har unnlatt å svare på dette i skriftlige spørsmål. Jeg sier nå på nytt at nå skal fakta på bordet, retorikken skal dempes, selvskytet skal ned, og så skal vi ha en ordentlig, saklig diskusjon om framtiden når det gjelder norske pasienter som venter.

På vegne av Arbeiderpartiet har jeg holdt og kan holde en lang rekke innlegg om den fantastiske innsatsen som skjer ved de offentlige sykehusene. Vi har i årevis blitt møtt med ensidig negativ kritikk. Nå må også regjeringen stå til ansvar for det som har skjedd på deres vakt, og svare Stortinget skikkelig. Jeg vil gjerne, hvis det er mulig, be om at helseministeren i slutten av denne runden bekrefter at han nå vil legge vekk mye av dette uhemmede selvskytet til vi har alle fakta på bordet.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [15:49:13]: Takk til helseministeren for en fyldig redegjørelse om ventetider og helsekøer.

Det har vært et tidsskifte i sykehusene etter at Høyre–

Fremskrittsparti-regjeringen overtok. Vi har styrket sykehusbudsjettet. Vi har lagt til rette for en høyere vekst i pasientbehandlingen på våre tre år enn det den forrige regjeringen prioriterte på åtte år. Vi har fjernet taket for hvor mange pasienter sykehusene kan behandle. Vi har økt kjøp av plasser og behandling i privat sektor for å ta i bruk ledig kapasitet og kompetanse til beste for pasientene. Vi har gjennomført pasientrettede reformer i sykehusene, slik som pakkeforløp for kreft og fritt behandlingsvalg for rus og psykisk helse.

Den viktigste jobben er det helsepersonell som gjør, over hele landet. Når pasientbehandlingen skal organiseres på en annen måte, som i pakkeforløpene, krever det mye av de ansatte. Og de har strukket seg, jobbet hardt og bidratt til det vi så tydelig ser nå – at ventetidene går ned, at helsekøene blir kortere, og at antall utredninger og behandlinger går opp.

Det har over år skjedd en endring i registreringspraksis i sykehusene. Det er foreløpig ikke grunnlag for å si noe bastant verken om hva som er bakgrunnen for dette, eller om hvilke konsekvenser det har. Jeg viser til Helsedirektoratets store undersøkelse av 300 000 pasientforløp fra 2014, som viser en redusert median ventetid på syv dager. Vi kan altså med trygghet si at ventetidene har gått ned.

Jeg leste i tillegg senest i dag en veldig interessant artikkel som er lagt ut på Helse Sør-Øst sine nettsider, skrevet av Karl-Arne Johannessen, Nicolai Møkleby, Folke Vidar Sundelin og Bente Brandvik. Der fremgår det at arbeidet med å redusere ventetider og unngå fristbrudd fra 2013 har vært prioritert som Helse Sør-Østs viktigste innsatsområde, og det har vært lagt ned en betydelig innsats ved det enkelte helseforetak for å redusere ventetidene. Snitt ventetid i foretaket for alle som venter, er redusert fra 113 dager i januar 2014 til 65 dager i april 2016. I samme periode er antall ventende redusert fra 144 644 til 104 736. Artikkelen er samtidig kritisk til påstandene som har kommet om at pasienter blir skjult i såkalt interne ventelister.

Med bakgrunn i disse tallene reagerer jeg derfor på hvordan Arbeiderpartiet de siste ukene har forsøkt å lage en vinkling på at ventetidene og antall fristbrudd har gått ned på grunn av politisk press og triksing med tall. Kanskje er det forståelig at representanten Micaelsen er forarget, at han forsøker å bortforklare alle de resultatene? Men vi vil fortsatt være svært stolte av de gode resultatene som vi nå skaper. Fasiten etter åtte år med Arbeiderpartiet i regjering har vi. Nesten 50 000 flere pasienter ventet på behandling, og ventetidene hadde økt. Nå er det over 40 000 færre pasienter i helsekø, og ventetiden er på et lavere nivå enn den var da forrige regjering tok over. Dette er konkrete, korrekte tall, som Arbeiderpartiet ikke kan snakke bort.

Det vi vet før valget neste år, er at Arbeiderpartiet vil reversere fritt behandlingsvalg. Siden reformen er innført gradvis for rus og psykisk helse, vil Arbeiderpartiets politikk ramme disse pasientene mest – de samme pasientene som opplevde ikke å bli prioritert under åtte rød-grønne år. Tall fra Norsk pasientregister viser at gjennomsnittlig ventetid for rusbehandling i mai var på 34 dager, altså en nedgang på hele 27 dager fra 2013.

Rask henvisning fra fastlege til spesialist er noe av

det pasientene verdsetter høyest. Da Jonas Gahr Støre var helseminister, uttalte han:

«Når helsekøene i Norge øker, er det ikke fordi ventetidene går opp, men fordi vi er i stand til å hjelpe stadig flere, og flere får henvisning. Da blir det en større gruppe som venter på hjelp – som befinner seg på veien mellom fastlegen og sykehuset.»

Det å være et sted på veien mellom fastlegen og sykehuset når det kan være mistanke om alvorlig sykdom, er krevende. Pasienten selv og de nærmeste rundt er utrygge og redde. Det er rask henvisning og kort tid før man møter spesialisten som er det viktige. Da føler man seg trygg, sett og ivaretatt, og man er i et forløp i sykehuset. Derfor kan det ikke utelukkende betegnes som negativt at pasienter opplever ventetid etter første konsultasjon. Det kan være godt medisinsk begrunnet, og det kan være en del av den videre utredningen. Men den første konsultasjonen skal ikke være en hilse-time. Bevisst flytting av ventetiden for pasienter til rett etter konsultasjon, er i strid med loven og skal selvsagt ikke forekomme. Derfor er vi fornøyd med at helseministeren i dag har redegjort bredt for ventetider og helsekøer, og vi ser frem til Helsedirektoratets redegjørelse.

Kari Kjønås Kjos (FrP) [15:54:34]: Jeg vil også takke for en god og detaljert redegjørelse og gjennomgang fra helseministeren. Representanten fra Høyre, Tone Wilhelmsen Trøen, har også gått igjennom veldig mye av det arbeidet vi har gjort på våre tre år på vakt, så jeg føler ikke behov for å gjenta det. Jeg har bare lyst til å knytte noen kommentarer til det.

Det er et faktum at sykehuskøene økte og økte jevnt og trutt under rød-grønt styre og nådde en topp i 2011. Den toppen var rett og slett formidabel. Da har jeg i grunnen forståelse for at dette smerter for Arbeiderpartiet, men jeg synes faktisk det er litt leit at Arbeiderpartiet ikke klarer å glede seg over en utvikling som betyr at pasientene nå får raskere hjelp. Det trodde jeg var målet for alle i denne sal.

Jeg vet også at Jonas Gahr Støre flere ganger uttrykte at størrelsen på helsekøen var uviktig, at det var ventetider som betydde noe. Jeg er litt usikker på om de mer enn 40 000 som nå slipper å stå i kø, er enig i det. Jeg er også enig i at tiden man venter, kanskje er det viktigste, men uansett: Størrelsen på en helsekø sier noe om helse-tjenestene våre også. Jeg synes ikke vi bare skal kimse av det, så for oss i Fremskrittspartiet er det av stor betydning at antall ventende går ned. Det betyr at færre står i den belastningen, færre bekymrer seg.

Det har vært mye snakk om interne ventelister. Etter å ha hørt redegjørelsen nå og lest meg litt opp på dette med interne ventelister, tenker jeg at det faktisk ikke er noe problem. Snarere tvert imot føler jeg det ganske betryggende at det finnes sånne lister, fordi det betyr at man har mer kontroll på pasienter som skal gjennom et langt løp. Vi har hatt for mange saker hvor pasienter har blitt glemt i systemene, og det ønsker vi slettes ikke mer av.

Fremskrittspartiet har vært opptatt av fire måltall. Vi har vært opptatt av antallet som venter, vi har vært opptatt av hvor lenge de venter, vi har vært opptatt av antall kor-

ridorpasienter, og vi har vært opptatt av antall fristbrudd. Når alle de tallene går nedover, går i riktig retning, er dette til syvende og sist det aller viktigste for oss i Fremskrittspartiet.

Men dette er en kontinuerlig jobb, og vi kan ikke hvile på våre laurbær. Vi skal videre nedover, og vi trenger et kontinuerlig fokus på problemstillingen. Jeg er veldig glad for at vi tar en skikkelig gjennomgang, for det er litt slit-somt å ha disse diskusjonene om ventelister om og om igjen, hvor man mistenkeliggjør og mener at noen jukser og trikser. Jeg tror ikke det er noe særlig all right for dem som jobber i systemet heller, stadig å få disse beskyldningene mot seg. Hvis vi hele tiden forbedrer systemene slik at vi etter hvert kan stole hundre prosent på tallene, vil det være til det beste for alle parter.

Kjersti Toppe (Sp) [15:58:46]: Takk til statsråden som kjem til Stortinget og gjer greie for denne saka, som har fått stor merksemd, og det er det god grunn for. Når det kjem fram opplysningar om at det her sannsynlegvis er skjedd ei praksisendring ute i helsetenesta når det gjeld kvar pasientane står i kø, og at dette ikkje har vore ei vilja endring frå helsemyndigheitene si side, må jo Stortinget få informasjon om kva som eigentleg er bakgrunnen for dette. Når vi får vita at berre ved ein klinikk ved Oslo universitetssjukehus står det no over 15 000 i ein intern kø, mens den offisielle ventelista viser berre litt over 2 000, må vi få dette klart. At det er pasientar som ventar i ein intern kø, er ikkje det som er problemet, men at det er hit pasientane har vorte flytte.

Det eg reagerer på i denne debatten, er ein manglande hukommelse frå Stortinget si side, det gjeld jo òg statsråden. Det vert sagt at vi ikkje veit kvifor fleire pasientar eventuelt no ventar på behandling og ikkje utgreiing, men det er ikkje så mange år sidan Stortinget behandla Prop. 118 L for 2012–2013 om endringar i pasient- og brukarrettslova. I denne saka vart vurderingstida endra frå 30 til 10 dagar. Denne endringa innebar òg ei endring i innhaldet i og med at ein før skulle kartleggja helsetilstanden til pasienten innan vurderingsfristen, mens no skulle ein vurdera tilvisinga. Eit fleirtal av høyringsinstansane var positive til endringa, og forslaget vart vedtatt. Men eg merkar meg at dagens regjeringsparti, altså Høgre og Framstegspartiet, og Kristeleg Folkeparti hadde eit forslag der dei bad regjeringa den gongen om å setja ein juridisk bindande frist for forløpstider etter at vurdering er gjort. Dette vert ikkje eingong vurdert i denne debatten. Men fleire høyringsinstansar den gongen åtvåra nettopp mot det vi ser no. Dei åtvåra mot at ein forkorta frist for vurdering kunne føra til at fleire pasientar får rett til frist for utgreiing i staden for rett til frist for behandling. Helsedirektoratet uttalte:

«Forkortet vurderingstid kan bidra til at flere pasienter enn i dag får rett til helsehjelp i form av utredning.»

Lovisenberg Diakonale sjukehus uttalte:

«Når man forlater kravet om at man skal søke å avklare pasientens tilstand innen vurderingsfristens utløp, og i stedet alltid skal kunne basere seg utlukkende på henvisningen, vil det langt lettere legitimere en prak-

sis der man alltid setter behandlingsfristen lik første oppmøte hos spesialisthelsetjenesten.»

Legeforeningen uttalte følgende:

«Legeforeningen mener intensjonen er god, men at det kan innebære vridningseffekter som innebærer at pasientene reelt sett får svekkede rettigheter. Forslaget innebærer at pasientene i større grad får rett til utredning basert på henvisning, noe som stiller store krav til innholdet i henvisningen. Det vil være tilnærmet umulig å innhente andre nødvendige opplysninger i løpet av den korte fristen. En del pasienter vil med dette risikere å vente for lenge på behandling, noe som ikke vil fremkomme i noen ventelisterapporter ettersom fristen innfris ved utredning.»

Det vart òg problematisert frå departementet si side at denne lovendringa var heilt avhengig av at vi fekk gode tilvisingsrutinar fordi vurderinga måtte verta gjord på grunnlag av tilvisingane, og det vart grundig beskrive korleis ein skulle setja i verk tiltak for å sikra at det vart gode opplysningar i tilvisinga som gjorde at ikkje alt av vurderingar måtte skje etter første møtet med pasienten i spesialisthelsetenesta.

Det var fleire høyringsfråsegner den gongen som påpeikte dette med gode tilvisingsrutinar, så eg reagerer på at ikkje statsråden i det heile er innom denne lovendringa som ei årsak til det vi no ser. Det står heilt tydeleg presisert frå Stortinget si side i 2012 at dersom ein såg ei praksisendring, så skulle ein setja i verk tiltak, for dette var ikkje intensjonen. Det er her statsråden og departementet har feila, så kan andre diskutera kven som er flinkast til å driva med pasientbehandling.

Ketil Kjenseth (V) [16:04:05]: Takk til statsråden for en grundig gjennomgang. Det er også grunn til å gi honnør til Dagens Medisin og til journalistene for å drive journalistikk. Det trenger vi som politikere, og det trenger pasientene, og dette er neppe den siste gravejobben som er gjort knyttet til ventelister og behandling i sykehus.

Det som er avklart i denne runden, siden Dagens Medisin hadde disse oppslagene, er at det ikke er en politisk villet forflytning av pasienter. Det har ligget under en insinuasjon om det. Den føler jeg er parkert. Så skulle det bare mangle når en putter på mer penger, at det ikke blir flere i systemet. En konsekvens av det er at en kan få flere på venteliste.

Jeg møtte ledelsen ved Ahus tidligere i uka, på det lokalmedisinske senteret på Ski sykehus og poliklinikken, som en vel må kalle dagsykehus. Det er interessant å høre hvordan Ahus har redusert antallet korridorpasienter gjennom systematisk jobbing det siste året. Det var en debatt i fjor sommer. Jeg syntes det sto dårlig til når det var så mange korridorpasienter ved et av de største og nyeste sykehusene i Norge, men det viser seg at de har gjort en innsats. De sier også at det lokalmedisinske senteret på Ski er en viktig grunn til at de får ned antall korridorpasienter, fordi de der kan gi flere dagpolikliniske tilbud. Det fører også til at pasientene i mindre grad trenger å forflytte seg.

Så er det en bekymring som i denne diskusjonen kanskje ikke har fått stor nok plass, men som representanten Wil-

helmsen Trøen var innom: Ruspasientene har jo fått kortere ventetid, men barn og unge i psykiatrien har ikke fått det alle steder. Det er alvorlig, og vi må gjøre systemet bedre slik at de får raskere tilgang til spesialisert psykisk helsehjelp.

Jeg vil vende oppmerksomheten mot Australia, hvor komiteen var på komitéreise. Vi fikk på mange områder se en nasjon som satser systematisk på IKT, også i helsesektoren, og vi fikk se store flytskjermer som overvåket deler av helsetjenesten og hvor det var flaskehals. Denne typen helselogistikk savner jeg foreløpig i norske sykehus, at vi kan jobbe mer systematisk med det. Vi fikk høre hvordan de utvikler de nasjonale digitale motorveiene i Australia, og hvordan staten leder an i standardiseringen, men slipper til private for både å utvikle og skape kapasitet. Så vi har noe å lære.

Det er gledelig at det med revidert nasjonalbudsjett ble 400 nye studieplasser. 200 av dem er øremerket helse og IKT. Jeg har forventninger om at vi etter hvert får en sterkere nasjonal infrastruktur, og denne typen studieplasser er en viktig del av det.

Venstre kommer til å følge denne diskusjonen om ventelistene nøye. Det er ikke noe mål å flytte på pasienter og skjule køer. Det skal vi bort fra, enten det er internt i sykehusbyråkratiet eller i den offentlige statistikken.

Det er også verdt å minne om en debatt vi hadde her i går og et oppslag i Aftenposten i dag om en verdighetsgaranti, der den forrige regjeringa hadde som mål å skape 12 000 nye plasser i helse- og omsorgssektoren og greide litt over 2 000. Det viser hvor krevende helsesektoren er å styre, men vi skal fortsette å skaffe oss kunnskap om den.

Statsråd Bent Høie [16:09:06]: Det er tre sentrale temaer som har vært oppe i diskusjonen. Jeg skal komme tilbake til politikken avslutningsvis.

Det første er dreiningen mot at flere pasienter blir henvisst til vurdering i stedet for til behandling. Representanten Toppes resonnement bygger på at dette skyldes lovendringene som trådte i kraft 1. november 2015. Det resonnementet faller på ett vesentlig punkt, det er at denne endringen startet i 2011, og den endringen har vært kontinuerlig fra 2011. Det kan ikke være slik at representanten Toppes resonnement er det som forklarer denne utviklingen.

Det er også slik at de lovendringene som trådte i kraft 1. november 2011, nettopp bidrar til at sykehusene i mye større grad er nødt til å planlegge og ha oversikt over pasientforløpet i sykehusene, det som noen her med forakt kaller interne ventelister. Det er god oversikt over de pasientene som har behov for et kontinuerlig behandlingsforløp i sykehusene. Men vi vil vite hva som er årsaken til at denne endringen startet i 2011. Det er ikke sikkert at det er negativt, tvert imot, det kan være gode, positive grunner for en slik dreining, men det vil da være en del av Helsedirektoratets oppdrag.

Det andre er den moderate økningen i avviste pasienter. Dette er også noe vi vil finne ut av, men bl.a. ny prioriteringsveiledning og tydeligere krav til kvaliteten på henvisningene kan ha bidratt til det.

Så til det siste momentet, at man framstiller det som om

mennesker er flyttet fra en åpen kø til sykehusene til en såkalt skjult intern kø. Når pasientens henvisning er vurdert og pasienten kommer inn til enten utredning eller behandling, skal pasienten inn i et pasientforløp. Det er ikke noe skummelt eller farlig med det, det er slik det er, og det er veldig bra at sykehusene har mer oppmerksomhet på og oversikt over dette, for det er ikke bare en målsetting å redusere ventetidene til sykehus, men også ventetidene i sykehus. De rapportene vi har bl.a. fra Helsedirektoratet og fra Helse Sør-Øst, vårt største helseforetak, tyder nettopp på det, at ventetidene ikke bare går ned til sykehus, men også i sykehus.

Så forstår jeg at dette gjør vondt for Arbeiderpartiet. Da de selv satt i regjering, forsøkte de å bortforklare de økte køene med at dette egentlig var en god nyhet for pasienten. Som forrige helseminister, Jonas Gahr Støre, sa:

«Når helsekøene i Norge øker, er det ikke fordi ventetidene går opp, men fordi vi er i stand til å hjelpe stadig flere, og flere får henvisning. Da blir det en større gruppe som venter på hjelp – som befinner seg på veien mellom fastlege og sykehus.»

Og videre:

«Dette er først og fremst en god nyhet: at vi kan hjelpe flere og at stadig flere får hjelp.»

Nå går ventetiden ned, antallet ventende går ned, og vi hjelper stadig flere. Gahr Støres resonnement holder ikke. Det var en bortforklaring. Når denne regjeringen nå oppnår disse resultatene, prøver Arbeiderpartiet å bortforklare de gode resultatene med å starte en diskusjon om statistikk.

La meg være veldig klar: Når det gjelder både gjennomsnittlig ventetid og antallet ventende pasienter, er tallene sammenlignbare over tid. Det betyr at Arbeiderpartiet må tåle at Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre kommer til å snakke om – og skryte av – de resultatene som oppnås i sykehusene nå, når det gjelder både antallet pasienter som slipper å vente, og at ventetiden går ned. Det er en god nyhet, det er en del av et veldig klart og sentralt innhold i pasientens helsetjeneste.

Når Norge sammenlignes med andre land internasjonalt, er et av de punktene vi får kritikk på, nettopp at for mange pasienter venter for lenge. Vi kommer til å jobbe hardt for at disse resultatene blir enda bedre, sammen med dem som jobber i sykehusene, som har gjort en fantastisk innsats for å oppnå disse resultatene. Representanten Kjenseth ga et eksempel fra Ahus, som har gjort en enorm jobb, og jeg kommer ikke som helseminister til å akseptere at denne jobben fremstilles som juks eller som feil fremstilling av tall. De har gjort en hard jobb, og de fortjener ros og skryt for de resultatene som er oppnådd.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Presidenten vil foreslå at helse- og omsorgsministerens redegjørelse om ventelistene vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 10 [16:14:29]

Stortingets vedtak til lov om endringer i markaloven

(rett til erstatning) (Lovvedtak 79 (2015–2016), jf. Innst. 333 L (2015–2016) og Prop. 92 L (2015–2016))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet til sak nr. 10.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering. Men før vi kommer så langt, vil statsråd Bent Høie overbringe fem kgl. proposisjoner.

Statsråd Bent Høie overbrakte 5 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt 27 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–14, fra Ingjerd Schou på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet
 - forslagene nr. 16, 17, 27 og 28, fra Helga Pedersen på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
 - forslag nr. 18, fra Helga Pedersen på vegne av Arbeiderpartiet
 - forslag nr. 19, fra Geir Sigbjørn Toskedal på vegne av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre
 - forslagene nr. 20–22, fra Geir Sigbjørn Toskedal på vegne av Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti
 - forslag nr. 23, fra Geir Sigbjørn Toskedal på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre
 - forslagene nr. 24–26, fra André N. Skjelstad på vegne av Venstre og Sosialistisk Venstreparti
- Det votes over forslagene nr. 1–14, fra Høyre og Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«I utlendingsloven gjøres følgende endringer:

§ 9 første ledd annet og nytt tredje punktum skal lyde:

En utlending som er på norsk grense og som søker beskyttelse etter reglene i kapittel 4, eller for øvrig gir opplysninger som tyder på at vernet mot utsendelse etter § 73 vil komme til anvendelse, *kan likevel gis tillatelse til innreise. Avgjørelse om tillatelse til innreise treffes av politiet og anses ikke som enkeltvedtak.*

§ 9 femte ledd skal lyde:

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift, herunder om *asylsøkeres adgang til innreise uten visum*, om hvem som er unntatt fra visumplikt etter annet ledd og om tidsberegningen i fjerde ledd.»

Forslag nr. 2 lyder:

«I utlendingsloven gjøres følgende endringer:

§ 32 nytt femte ledd skal lyde:

Kongen i statsråd kan beslutte at søknader om beskyttelse, jf. §§ 28 og 28 a, skal kunne nektes realitetsbehandlet dersom søkeren ankommer direkte fra en nordisk stat. Kongen i statsråd kan beslutte at myndighet til å nekte realitetsbehandling, og myndighet til å bortvise i medhold av § 17 første ledd, i slike tilfel-

ler legges til polititjenestemann. Kongen i statsråd kan beslutte at nektelse av realitetsbehandling, og bortvisning i medhold av § 17 første ledd, i slike tilfeller ikke anses som enkeltvedtak. Bestemmelsene i første til tredje punktum gjelder uten hen-syn til hva som ellers ville fulgt av fjerde ledd. Det gjelder ikke plikt til forhåndsvarsling etter forvaltningsloven § 37 før Kongen i statsråd fatter beslutninger som nevnt i første til tredje punktum.»

Forslag nr. 3 lyder:

«I utlendingsloven gjøres følgende endringer:

§ 32 nytt femte ledd skal lyde:

Kongen i statsråd kan beslutte at søknader om beskyttelse, jf. § 28, skal kunne nektes realitetsbehandlet dersom søkeren ankommer direkte fra en nordisk stat. Kongen i statsråd kan beslutte at myndighet til å nekte realitetsbehandling, og myndighet til å bortvise i medhold av § 17 første ledd, i slike tilfeller legges til polititjenestemann. Kongen i statsråd kan beslutte at nektelse av realitetsbehandling, og bortvisning i medhold av § 17 første ledd, i slike tilfeller ikke anses som enkeltvedtak. Bestemmelsene i første til tredje punktum gjelder uten hensyn til hva som ellers ville fulgt av fjerde ledd. Det gjelder ikke plikt til forhåndsvarsling etter forvaltningsloven § 37 før Kongen i statsråd fatter beslutninger som nevnt i første til tredje punktum.»

Forslag nr. 4 lyder:

«I utlendingsloven gjøres følgende endringer:

§ 18 annet ledd bokstav a skal lyde:

- a) utlendingen oppgir å være flyktning, jf. § 28, eller å ha rett til beskyttelse etter § 28 a, eller forøvrig gir opplysninger som tyder på at utlendingen er vernet mot utsendelse etter § 73,

§ 28 første til fjerde ledd skal lyde:

En utlending som er i riket eller på norsk grense, skal etter søknad anerkjennes som flyktning dersom utlendingen har en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av etnisitet, avstamning, hudfarge, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning, og er ute av stand til, eller på grunn av slik frykt er uvillig til, å påberope seg sitt hjemlands beskyttelse, jf. flyktningkonvensjonen 28. juli 1951 artikkel 1 A og protokoll 31. januar 1967.

En utlending som anerkjennes som flyktning etter første ledd, har rett til oppholdstillatelse som flyktning.

Ved vurderingen etter første ledd skal det tas hensyn til om søkeren er barn.

Søkeren skal som hovedregel anerkjennes som flyktning etter første ledd også når beskyttelsesbehovet har oppstått etter at søkeren forlot hjemlandet, og skyldes søkerens egne handlinger. Ved vurderingen av om det skal gjøres unntak fra hovedregelen, skal det særlig legges vekt på om beskyttelsesbehovet skyldes handlinger som er straffbare etter norsk lov, eller om det fremstår som mest sannsynlig at det hovedsakelige formålet med handlingene har vært å oppnå oppholdstillatelse. § 28 sjetten til åttende ledd skal lyde:

På de vilkår som er fastsatt i loven her og med de unntakene som er fastsatt av Kongen i forskrift,

har også ektefelle eller samboer til en utlending som gis oppholdstillatelse som flyktning etter annet ledd, og flyktningens barn under 18 år uten ektefelle eller samboer, rett til oppholdstillatelse som flyktning.

Dersom vilkårene for oppholdstillatelse etter denne bestemmelsen ikke er oppfylt, skal vedtaksmyndigheten av eget tiltak vurdere om bestemmelsene i § 28 a skal anvendes.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om anvendelsen av denne paragrafen og §§ 29 og 30.

Ny § 28 a skal lyde:

§ 28 a *Oppholdstillatelse for utlendinger som har rett til subsidier beskyttelse*

En utlending som er i riket eller på norsk grense, og som uten å falle inn under § 28 likevel står i reell fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff ved tilbakevending til hjemlandet, har rett til oppholdstillatelse av beskyttelsesgrunner.

Ved vurderingen etter første ledd skal det tas hensyn til om søkeren er barn.

Bestemmelsene i § 28 fjerde og femte ledd gjelder tilsvarende.

Når det er tvil om utlendingens identitet, når behovet er midlertidig, eller når andre særlige grunner tilsier det, kan det fastsettes at

- a) tillatelsen ikke skal kunne danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse,
- b) tillatelsen ikke skal kunne danne grunnlag for oppholdstillatelse etter lovens kapittel 6 for utlendingens familiemedlemmer,
- c) tillatelsen ikke skal kunne fornyes, eller
- d) tillatelsens varighet skal være kortere enn ett år.

Dersom vilkårene for oppholdstillatelse etter denne bestemmelsen ikke er oppfylt, skal vedtaksmyndigheten av eget tiltak vurdere om bestemmelsene i § 38 skal anvendes.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om anvendelsen av denne paragrafen.

§ 29 overskriften og første ledd skal lyde:

§ 29 *Nærmere om forfølgelse etter § 28*

For at handlinger skal anses å utgjøre forfølgelse i henhold til § 28, må de enten

- a) enkeltvis eller på grunn av gjentakelse utgjøre en alvorlig krenkelse av grunnleggende menneskerettigheter, særlig slike rettigheter som ikke kan fravikes i medhold av artikkel 15 nr. 2 i den europeiske menneskerettskonvensjon av 4. november 1950, eller
- b) utgjøre flere forskjellige tiltak, herunder krenkelser av menneskerettigheter, som til sammen er så alvorlige at de berører et menneske på en måte som kan sammenlignes med situasjonen beskrevet i bokstav a.

§ 30 skal lyde:

§ 30 *Nærmere om grunnlaget for forfølgelse etter § 28*

Ved anvendelsen av § 28 skal følgende legges til grunn ved vurderingen av grunnlaget for forfølgelsen:

- a) Religion skal særlig anses å omfatte
 - religiøse og andre typer livssyn,
 - deltakelse i eller tilsiktet fravær fra formell gudsdyrkelse, enten det skjer privat eller offentlig, alene eller sammen med andre,
 - andre handlinger eller meningsyttringer knyttet til vedkommendes religion eller livssyn,
 - individuelle eller kollektive handlemåter som er diktet av religiøs eller livssynsmessig overbevisning,
 - frihet til å skifte religion eller annet livssyn.
- b) Nasjonalitet skal foruten statsborgerskap eller mangel på statsborgerskap også omfatte medlemskap i en gruppe som er definert ved sin kulturelle, etniske eller språklige identitet, geografiske eller politiske opprinnelse eller forbindelse med befolkningen i en annen stat.
- c) En spesiell sosial gruppe skal særlig anses å omfatte en gruppe mennesker som har et felles kjennetegn ut over faren for å bli forfulgt, og som oppfattes som en gruppe av samfunnet. Det felles kjennetegnet kan være iboende eller av andre grunner uforanderlig, eller for øvrig utgjøres av en væremåte eller en overbevisning som er så grunnleggende for identitet, samvittighet eller utøvelse av menneskerettigheter at et menneske ikke kan forventes å oppgi den. Tidligere ofre for menneskehandel skal anses som medlemmer av en spesiell sosial gruppe.
- d) Politisk oppfatning skal særlig anses å omfatte oppfatninger om de aktuelle forfølgerne eller deres politikk eller metoder, uansett om søkeren har handlet i henhold til denne oppfatningen.

Ved vurderingen av om det foreligger en velbegrunnet frykt for forfølgelse er det uten betydning om søkeren har de kjennetegn eller den oppfatning som fører til forfølgelsen, jf. § 28, såfremt forfølgeren mener at søkeren har kjennetegnet eller oppfatningen.

§ 31 skal lyde:

§ 31 *Utelukkelse fra rett til beskyttelse*

Rett til beskyttelse etter §§ 28 eller 28 a foreligger ikke dersom utlendingen faller inn under flyktningkonvensjonen 28. juli 1951 artikkel 1D eller E, eller dersom det er alvorlig grunn til å anta at utlendingen

- a) har gjort seg skyldig i en forbrytelse mot freden, en krigsforbrytelse eller en forbrytelse mot menneskeheten, slik disse forbrytelsene er definert i internasjonale avtaler som tar sikte på å gi bestemmelser om slike forbrytelser,
- b) har gjort seg skyldig i en alvorlig ikke-politisk forbrytelse utenfor Norges grenser, før han fikk adgang til Norge som flyktning, eller
- c) har gjort seg skyldig i handlinger som er i strid med FNs formål og prinsipper.

Rett til beskyttelse etter § 28 a foreligger heller ikke dersom utlendingen har fått endelig dom for en særlig alvorlig forbrytelse og av den grunn utgjør en fare for det norske samfunnet. Dersom det er grunnlag for utvisning av en utlending av hensyn til grunnleggende na-

sjonale interesser etter § 126 annet ledd, gjelder § 126 femte ledd.

Rett til beskyttelse etter § 28 a foreligger heller ikke dersom utlendingen forlot hjemlandet kun for å unngå straffereaksjoner for én eller flere straffbare handlinger som kunne ha blitt straffet med fengsel dersom handlingene var blitt begått i Norge.

Dersom en utlending som faller inn under første ledd bokstav a eller c eller annet ledd, allerede har fått oppholdstillatelse etter §§ 28 eller 28 a, kan oppholdstillatelsen kalles tilbake.

For utlendinger som faller inn under første til fjerde ledd, men som etter § 73 annet ledd likevel er vernet mot utsendelse, gjelder § 74.

§ 32 første til fjerde ledd skal lyde:

§ 32 *Internasjonalt samarbeid mv. om behandling av søknader om opphold av beskyttelsesgrunner*

En søknad om beskyttelse, jf. §§ 28 og 28 a, kan nektes realitetsbehandlet dersom søkeren

- a) har fått asyl eller annen form for beskyttelse i et annet land,
- b) kan kreves mottatt av et annet land som deltar i Dublin-samarbeidet, jf. fjerde ledd,
- c) kan kreves mottatt av en annen nordisk stat etter reglene i den nordiske passkontrolloverenskomsten,
- d) har reist til riket etter å ha hatt opphold i en stat eller et område hvor utlendingen ikke var forfulgt.

I tilfeller som nevnt i første ledd bokstav b, c og d skal søknaden likevel tas til realitetsbehandling dersom utlendingen har en tilknytning til riket som gjør at Norge er nærmest til å realitetsbehandle den. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om når en søknad som faller inn under første ledd, skal realitetsbehandles.

Adgangen til å nekte realitetsbehandling etter første og femte ledd gjelder likevel ikke dersom § 73 er til hinder for det.

Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 604/2013 (Dublin III-forordningen) gjelder som norsk lov. Forordningen fastsetter kriterier og mekanismer for å avgjøre hvilken medlemsstat som er ansvarlig for behandlingen av en søknad om internasjonal beskyttelse som fremlegges i en medlemsstat av en tredjelandsborger eller en statsløs person.

§ 33 første punktum skal lyde:

Når det foreligger konkrete omstendigheter som kan begrunne en forventning om snarlig bedring i situasjonen i det området *asylsøkere* kommer fra, kan departementet beslutte at behandlingen av søknadene fra personer fra dette området skal stilles i bero i inntil seks måneder.

§ 34 tredje ledd første punktum skal lyde:

En søknad om *individuell* beskyttelse, jf. §§ 28 og 28 a, fra en utlending som nevnt i annet ledd, kan stilles i bero i inntil tre år fra det tidspunktet utlendingen første gang fikk tillatelse.

§ 35 tredje og fjerde ledd skal lyde:

En utlending som har fått innreisetillatelse etter første ledd, får oppholdstillatelse etter denne paragra-

fen inntil Utlendingsdirektoratet har avgjort om utlendingen skal få oppholdstillatelse etter §§ 28, 28 a eller 38. Ved vurderingen av en sak etter §§ 28, 28 a og 38 etter innreise skal det legges tilbørlig vekt på om utlendingen hadde grunn til å regne med å få beskyttelse etter §§ 28 eller 28 a.

Forvaltningsloven kapittel IV og V om saksforberedelse og vedtak gjelder bare vedtak truffet etter innreise. Forvaltningsloven kapittel VI om klage og omgjøring gjelder der det er truffet vedtak om oppholdstillatelse etter §§ 28, 28 a eller 38.

§ 37 skal lyde:

§ 37 *Opphør og tilbakekall av tillatelser etter §§ 28, 28 a eller 34*

Ved siden av tilbakekall etter § 63 kan status som flyktning og oppholdstillatelse etter §§ 28 og 34 eller oppholdstillatelse etter § 28 a også tilbakekalles dersom utlendingen:

- a) frivillig på nytt har søkt beskyttelse fra det landet utlendingen er borger av,
- b) etter å ha mistet sitt statsborgerskap, frivillig har gjenervert det,
- c) har ervervet nytt statsborgerskap og nyter beskyttelse av det landet utlendingen er blitt borger av,
- d) frivillig på nytt har bosatt seg i det landet utlendingen forlot eller oppholdt seg utenfor på grunn av frykt for forfølgelse eller behandling som nevnt i § 28 a,
- e) ikke lenger kan nekte å nyte godt av beskyttelse fra det landet utlendingen er borger av, fordi de forholdene som førte til at utlendingen fikk beskyttelse etter §§ 28, 28 a eller 34, ikke lenger er til stede, eller
- f) ikke er borger av noe land, og på grunn av at de forholdene som førte til at utlendingen fikk beskyttelse etter §§ 28, 28 a eller 34, ikke lenger er til stede, er i stand til å vende tilbake til det landet hvor utlendingen tidligere hadde sin bopel.

Oppholdstillatelse skal ikke tilbakekalles etter første ledd bokstav e eller f dersom utlendingen kan påberope seg tvingende grunner i forbindelse med tidligere forfølgelse eller behandling som nevnt i § 28 a for å avvise beskyttelse fra det landet utlendingen har statsborgerrett i, eller å nekte å vende tilbake til det landet hvor utlendingen tidligere hadde sin vanlige bopel.

§ 43 overskriften og første ledd første punktum skal lyde:

§ 43 *Familiегjenforening mellom barn med opphold etter §§ 28, 28 a eller 34 og barnets foreldre og søsken*

Søkere som er foreldre til barn under 18 år med opphold i riket etter §§ 28, 28 a eller 34, har rett til opphold.

§ 56 annet ledd skal lyde:

Bestemmelsen i første ledd innebærer ingen begrensning i retten til å søke beskyttelse, jf. §§ 28 og 28 a, eller til å påberope et vern mot utsendelse, jf. § 73.

§ 58 annet ledd skal lyde:

Kravet til underhold og bolig gjelder ikke for den som har rett til oppholdstillatelse etter § 28 eller § 28 a

eller som fyller vilkårene for vern mot utsendelse etter § 73.

§ 59 annet ledd skal lyde:

Oppholdstillatelse etter §§ 28 eller 28 a kan likevel ikke nektes med hjemmel i denne paragrafen.

§ 61 annet ledd første punktum skal lyde:

Med mindre det er grunnlag for opphør eller tilbakekall etter §§ 37 eller 63, skal en oppholdstillatelse etter §§ 28, 28 a og 34 fornyes.

§ 64 annet ledd første punktum skal lyde:

En utlending som har eller gis oppholdstillatelse i riket på grunnlag av søknad om beskyttelse, men uten å ha fått innvilget oppholdstillatelse som flyktning, skal gis utlendingspass for reise utenfor Norge dersom utlendingens forhold til hjemlandets myndigheter tilsier det, og det ikke er særlige grunner som taler mot det.

§ 73 skal lyde:

§ 73 *Absolutt vern mot utsendelse*

En utlending kan ikke sendes til et område der vedkommende ville være i en situasjon som nevnt i § 28, med mindre:

- a) utlendingen er utelukket fra beskyttelse etter § 31, eller
- b) utlendingen med rimelig grunn anses som en fare for rikets sikkerhet eller har fått endelig dom for en særlig alvorlig forbrytelse og av den grunn utgjør en fare for det norske samfunn.

En utlending kan ikke sendes til et område der vedkommende ville være i en situasjon som nevnt i § 28 a. Vernet etter denne bestemmelsen gjelder også ved situasjoner som nevnt i første ledd bokstav a og b.

Vernet etter første og annet ledd gjelder også utsendelse til et område der vedkommende ikke ville være trygg mot å bli sendt videre til et slikt område som nevnt i § 28 første ledd eller § 28 a første ledd.

Vernet etter første til tredje ledd kommer til anvendelse ved alle former for vedtak etter loven.

§ 81 første ledd første punktum skal lyde:

I saker etter §§ 28, 28 a og 73, samt i saker om bortvisning, utvisning, tilbakekall av gitt tillatelse eller tilbakekall av oppholdsdokument, jf. § 120 annet ledd, skal utlendingsmyndighetene sørge for at utlendingen får mulighet til å fremlegge sine synspunkter på et språk utlendingen kan kommunisere forsvarlig på.

§ 82 skal lyde:

I saker om bortvisning, utvisning, tilbakekall av gitt tillatelse eller tilbakekall av oppholdsdokumenter, jf. § 120, og når en utlending påberoper seg rett til beskyttelse, skal politiet gi veiledning om at utlendingen har rett til fullmektig, jf. forvaltningsloven § 12, og retts-hjelp, jf. § 92, samt rett til å sette seg i kontakt med sitt lands representasjon, en representant for FN's høykommissær for flyktninger og en norsk flyktningorganisasjon.

§ 88 første ledd første punktum skal lyde:

Dersom det i en sak om beskyttelse eller i en sak om oppholdstillatelse for et familiemedlem ikke er mulig å fastslå med rimelig sikkerhet om utlendingen er over

eller under 18 år, kan utlendingen anmodes om å la seg undersøke for å klargjøre alderen.

§ 92 annet ledd første punktum skal lyde:

En utlending som søker *beskyttelse* etter §§ 28 eller 28 a, eller påberoper seg vernet mot utsendelse etter § 73, har rett til fritt rettsråd uten behovsprøving ved negativt vedtak fattet av Utlendingsdirektoratet.

Kapittel 11 del II overskriften skal lyde:

II Særskilte regler for søknader om beskyttelse

§ 93 første og annet ledd skal lyde:

En søknad om *beskyttelse*, jf. §§ 28 eller 28 a, skal fremsettes for politiet uten ugrunnet opphold. Pass eller annet reisedokument utlendingen er i besittelse av, skal innleveres sammen med søknaden.

Dersom omstendigheter som nevnt i §§ 28 eller 28 a inntreffer først etter utlendingens innreise i riket, skal søknad fremsettes uten ugrunnet opphold etter at utlendingen ble klar over omstendighetene.

§ 98 d første og annet ledd skal lyde:

Representanten skal ivareta den mindreåriges interesser i *saken* og ellers utføre de oppgaver som tilkommer en verge i henhold til annen lovgivning.

I forbindelse med behandlingen av søknaden om beskyttelse skal representanten blant annet

- være til stede ved de samtaler myndighetene har med den mindreårige,
- bistå den mindreårige ved undersøkelser om identitet, alder mv.,
- bistå den mindreårige i forbindelse med oppsporing av foreldre eller andre omsorgspersoner, og
- ha kontakt med den mindreåriges advokat og holde seg underrettet om fremdriften i saken.

§ 105 første ledd bokstav c skal lyde:

- utlendingen *har søkt beskyttelse* eller har ulovlig opphold og er ilagt straff for et straffbart forhold eller treffes på fersk gjerning ved utøvelse av et straffbart forhold, som kan føre til høyere straff enn fengsel i seks måneder,

I § 108 annet ledd bokstav a erstattes «§ 90 femte ledd» av «§ 90 sjette ledd».

§ 108 fjerde ledd bokstav b skal lyde:

- hjelper en utlending til ulovlig å reise inn i riket eller til et annet land. Dette gjelder likevel ikke dersom hensikten er å hjelpe en utlending som omfattes av lovens §§ 28 eller 28 a til å reise inn i første trygge land.

§ 126 femte ledd tredje punktum skal lyde:

Det gjelder ikke en rett til *beskyttelse* etter § 28 a dersom det er grunnlag for å utvise utlendingen av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser.

§ 129 femte og sjette ledd skal lyde:

Vedtak kan iverksettes på et tidligere tidspunkt enn det som følger av § 90. Det kan settes en kortere frist enn sju dager eller unnlates å gi en utreisefrist etter § 90 sjette ledd, dersom utlendingen er funnet å utgjøre en trussel mot grunnleggende nasjonale interesser.

Påberoper en utlending seg *rett til beskyttelse*, jf. §§ 28 eller 28 a, eller for øvrig gir opplysninger som

tyder på at vernet mot utsendelse etter § 73 vil komme til anvendelse, kan et vedtak bare iverksettes før det er endelig dersom

- søknaden om opphold er *nektet realitetsbehandlet* i medhold av § 32,
- søkeren tidligere har fått avslag på søknad om *beskyttelse* i annet land, eller
- vilkårene for opphold etter §§ 28 eller 28 a eller for vern mot utsendelse etter § 73 åpenbart ikke er oppfylt.»

Forslag nr. 5 lyder:

«I introduksjonsloven gjøres følgende endringer:

§ 2 første ledd bokstav a skal lyde:

- beskyttelse etter utlendingsloven § 28 eller § 28 a.»

Forslag nr. 6 lyder:

«I utlendingsloven gjøres følgende endringer:

Ny § 28 b skal lyde:

§ 28 b *Midlertidig og begrenset oppholdstillatelse til enslige mindreårige asylsøkere som har beskyttelsesbehov fordi de mangler forsvarlig omsorg ved retur*

Der det er avgjørende for vurderingen av beskyttelsesbehovet til en enslig mindreårig asylsøker at vedkommende vil være uten forsvarlig omsorg ved retur, har den enslige mindreårige bare rett til midlertidig og begrenset oppholdstillatelse etter §§ 28 eller 28 a. Tillatelsen kan ikke fornyes etter fylte 18 år og danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse eller oppholdstillatelse til familiemedlemmer etter lovens kapittel 6.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om anvendelsen av denne paragrafen.

Ny § 38 a skal lyde:

§ 38 a *Midlertidig og begrenset oppholdstillatelse til enslige mindreårige asylsøkere som mangler forsvarlig omsorg ved retur*

En enslig mindreårig asylsøker som ikke har annet grunnlag for oppholdstillatelse enn at norske myndigheter anser at søkeren vil være uten forsvarlig omsorg ved retur, har bare rett til midlertidig og begrenset oppholdstillatelse etter lovens § 38 første ledd. Tillatelsen kan ikke fornyes etter fylte 18 år og danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse eller oppholdstillatelse til familiemedlemmer etter lovens kapittel 6.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om anvendelsen av denne paragrafen.»

Forslag nr. 7 lyder:

«I utlendingsloven gjøres følgende endringer:

Ny § 28 b skal lyde:

§ 28 b *Midlertidig og begrenset oppholdstillatelse til enslige mindreårige asylsøkere som har beskyttelsesbehov fordi de mangler forsvarlig omsorg ved retur*

Der det er avgjørende for vurderingen av beskyttelsesbehovet til en enslig mindreårig asylsøker at vedkommende vil være uten forsvarlig omsorg ved retur, har den enslige mindreårige bare rett til midlertidig og begrenset oppholdstillatelse etter § 28. Tillatelsen kan ikke fornyes etter fylte 18 år og danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse eller oppholdstillatelse til familiemedlemmer etter lovens kapittel 6.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om anvendelsen av denne paragrafen.

Ny § 38 a skal lyde:

§ 38 a *Midlertidig og begrenset oppholdstillatelse til enslige mindreårige asylsøkere som mangler forsvarlig omsorg ved retur*

En enslig mindreårig asylsøker som ikke har annet grunnlag for oppholdstillatelse enn at norske myndigheter anser at søkeren vil være uten forsvarlig omsorg ved retur, har bare rett til midlertidig og begrenset oppholdstillatelse etter lovens § 38 første ledd. Tillatelsen kan ikke fornyes etter fylte 18 år og danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse eller oppholdstillatelse til familiemedlemmer etter lovens kapittel 6.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om anvendelsen av denne paragrafen.»

Forslag nr. 8 lyder:

«I utlendingsloven gjøres følgende endringer:

§ 48 første ledd skal lyde:

Oppholdstillatelse med inntil seks måneders varighet kan gis til en søker som skal inngå ekteskap etter innreisen med en referanseperson som nevnt i § 40 første ledd. Det er et vilkår at begge parter er over 18 år. Bestemmelsene i § 40 tredje, femte og sjuende ledd og §§ 41 a, 41 b og 41 c gjelder tilsvarende. Kongen kan fastsette nærmere vilkår i forskrift.»

Forslag nr. 9 lyder:

«I utlendingsloven gjøres følgende endringer:

§ 40 a oppheves.

§ 41 annet ledd siste punktum oppheves.

Ny § 41 b skal lyde:

§ 41 b *Krav til visse referansepersoner om fire års arbeid eller utdanning i Norge for familieetablering*

Det er et vilkår for oppholdstillatelse etter §§ 40 (ektefeller) og 41 (samboere) at referansepersonen har arbeidet eller tatt utdanning i Norge i fire år, når referansepersonen har

- oppholdstillatelse som flyktning, jf. § 28,
- oppholdstillatelse for utlending som har rett til subsidiær beskyttelse, jf. § 28 a,
- oppholdstillatelse etter innreisetillatelse som overføringsflyktning, jf. § 35 tredje ledd,
- kollektiv beskyttelse i en massefluktsituasjon, jf. § 34,
- oppholdstillatelse på grunn av sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket, jf. § 38,
- oppholdstillatelse som familiemedlem, jf. §§ 40 til 53, eller
- permanent oppholdstillatelse på grunnlag av tillatelsene nevnt i bokstav a til f, jf. § 62.

Vilkåret i første ledd gjelder ikke når

- ekteskapet var inngått eller samlivet var etablert før tidspunktet for referansepersonens innreise i Norge, eller
- partene har inngått ekteskap eller levd i et etablert samliv mens begge har hatt oppholdstillatelse i Norge.

Det kan gjøres unntak fra vilkåret dersom særlige

grunner, herunder hensynet til familiens enhet, taler for det.

Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift.

Ny § 41 c skal lyde:

§ 41 c *Krav til visse referansepersoner om tre års arbeid eller utdanning i Norge for familiegjennforening*

For søknader som omfattes av unntaket i § 41 b annet ledd, er det et vilkår for oppholdstillatelse etter §§ 40 (ektefeller) og 41 (samboere) at referansepersonen har arbeidet eller tatt utdanning i Norge i tre år, når referansepersonen har

- oppholdstillatelse som flyktning, jf. § 28,
- oppholdstillatelse for utlending som har rett til subsidiær beskyttelse, jf. § 28 a,
- oppholdstillatelse etter innreisetillatelse som overføringsflyktning, jf. § 35 tredje ledd,
- kollektiv beskyttelse i en massefluktsituasjon, jf. § 34,
- oppholdstillatelse på grunn av sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket, jf. § 38,
- oppholdstillatelse som familiemedlem, jf. §§ 40 til 53, eller
- permanent oppholdstillatelse på grunnlag av tillatelsene nevnt i bokstav a til f, jf. § 62.

Det kan gjøres unntak fra vilkåret dersom særlige grunner, herunder hensynet til familiens enhet, taler for det.

Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift.

Denne paragrafen oppheves fra og med 1. januar 2020.»

Forslag nr. 10 lyder:

«I utlendingsloven gjøres følgende endringer:

§ 40 a oppheves.

§ 41 annet ledd siste punktum oppheves.

Ny § 41 b skal lyde:

§ 41 b *Krav til visse referansepersoner om fire års arbeid eller utdanning i Norge for familieetablering*

Det er et vilkår for oppholdstillatelse etter §§ 40 (ektefeller) og 41 (samboere) at referansepersonen har arbeidet eller tatt utdanning i Norge i fire år, når referansepersonen har

- oppholdstillatelse som flyktning, jf. § 28,
- oppholdstillatelse etter innreisetillatelse som overføringsflyktning, jf. § 35 tredje ledd,
- kollektiv beskyttelse i en massefluktsituasjon, jf. § 34,
- oppholdstillatelse på grunn av sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket, jf. § 38,
- oppholdstillatelse som familiemedlem, jf. §§ 40 til 53, eller
- permanent oppholdstillatelse på grunnlag av tillatelsene nevnt i bokstav a til f, jf. § 62.

Vilkåret i første ledd gjelder ikke når

- ekteskapet var inngått eller samlivet var etablert før tidspunktet for referansepersonens innreise i Norge, eller
- partene har inngått ekteskap eller levd i et etablert samliv mens begge har hatt oppholdstillatelse i Norge.

Det kan gjøres unntak fra vilkåret dersom særlige grunner, herunder hensynet til familiens enhet, taler for det.

Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift.

Ny § 41 c skal lyde:

§ 41 c *Krav til visse referansepersoner om tre års arbeid eller utdanning i Norge for familiegjenforening*

For søknader som omfattes av unntaket i § 41 b annet ledd, er det et vilkår for oppholdstillatelse etter §§ 40 (ektefeller) og 41 (samboere) at referansepersonen har arbeidet eller tatt utdanning i Norge i tre år, når referansepersonen har

- a. oppholdstillatelse som flyktning, jf. § 28,
- b. oppholdstillatelse etter innreisestillatelse som overføringsflyktning, jf. § 35 tredje ledd,
- c. kollektiv beskyttelse i en massefluktsituasjon, jf. § 34,
- d. oppholdstillatelse på grunn av sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket, jf. § 38,
- e. oppholdstillatelse som familiemedlem, jf. §§ 40 til 53, eller
- f. permanent oppholdstillatelse på grunnlag av tillatelsene nevnt i bokstav a til f, jf. § 62.

Det kan gjøres unntak fra vilkåret dersom særlige grunner, herunder hensynet til familiens enhet, taler for det.

Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift.

Denne paragrafen oppheves fra og med 1. januar 2020.»

Forslag nr. 11 lyder:

«I utlendingsloven gjøres følgende endringer:

§ 60 første ledd skal lyde:

Førstegangs oppholdstillatelse gis som midlertidig oppholdstillatelse for inntil *fem* år. Med mindre annet er fastsatt i eller i medhold av loven, skal tillatelse gis for minst ett år. Varigheten av en tillatelse gitt etter bestemmelsene i kapittel 6 skal ikke overstige utløpet av tillatelsen til referansepersonen, jf. § 39. Varigheten av en tillatelse etter bestemmelsene i kapittel 3 skal ikke overstige arbeidsforholdets lengde.

§ 62 første ledd bokstav a, b og c skal lyde:

En utlending som de siste *fem* årene har oppholdt seg i riket med midlertidig oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse, har etter søknad rett til permanent oppholdstillatelse dersom

- a) utlendingen de siste *fem* årene ikke har oppholdt seg utenfor riket mer enn syv måneder til sammen,
- b) utlendingen fortsatt oppfyller vilkårene for en midlertidig oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse,
- c) det ikke foreligger forhold som nevnt i § 66.»

Forslag nr. 12 lyder:

«I statsborgerloven gjøres følgende endringer:

§ 12 skal lyde:

§ 12 *Personer som er gift, registrert partner eller samboer med norsk statsborger*

For søker som er gift med en norsk statsborger og har felles bopel med ektefellen, gjelder ikke vilkåret i § 7 første ledd bokstav e. Søkeren må likevel til sam-

men ha minst fem års opphold i riket i løpet av de siste ti årene med oppholdstillatelse av minst ett års varighet. Opphold i en eller flere søknadsperioder medregnes i femårsperioden. Oppholdstiden i riket og tiden som gift med en norsk statsborger med felles bopel, må dessuten til sammen utgjøre minst syv år. Oppholdstid og tid som gift med norsk statsborger kan opptjenes samtidig.

Første ledd gjelder tilsvarende for registrerte partnere og for samboere.

§ 16 skal lyde:

§ 16 *Statsløse*

For søkere som er statsløse gjelder ikke vilkårene i § 7 første ledd bokstav b, e og h. *Statsløs søker må likevel ha oppholdt seg i riket de siste fem årene med oppholdstillatelse av minst ett års varighet. Oppholdstid i en eller flere søknadsperioder medregnes i femårsperioden.*

For statsløs søker under 18 år som er født i Norge, gjelder ikke vilkårene i § 7 første ledd. Statsløs søker under 18 år som er født i Norge, må likevel

- a) *være bosatt i riket på søknadstidspunktet og ha oppholdt seg i riket de siste fem årene med oppholdstillatelse av minst ett års varighet, eller*
- b) *være bosatt i riket på søknadstidspunktet og ha en forelder som senest på vedtakstidspunktet innvilges permanent oppholdstillatelse eller norsk statsborgerskap.*

Søkere som ved egen handling eller unnlatelse har valgt å være statsløs, eller som på en enkel måte kan bli statsborger av et annet land, omfattes ikke av paragrafen her.»

Forslag nr. 13 lyder:

«I utlendingsloven gjøres følgende endringer:

§ 66 første ledd bokstav d, e og ny bokstav f skal lyde:

- d) *når en administrativ myndighet i et Schengenland har truffet en endelig avgjørelse om bortvisning eller utvisning av utlendingen på grunn av manglende overholdelse av landets bestemmelser om utlendingers innreise eller opphold,*
- e) *når utlendingen har overtrådt straffeloven kapittel 18, eller har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått et slikt lovbrudd, eller*
- f) *når utlendingens søknad om beskyttelse er nektet realitetsbehandlet i medhold av § 32 første ledd bokstav a eller d, og søknaden fremstår som et misbruk av asylsystemet.»*

Forslag nr. 14 lyder:

«I utlendingsloven gjøres følgende endringer:

§ 90 skal lyde:

§ 90 *Iverksetting av vedtak*

Vedtak om bortvisning eller utvisning av en utlending som ikke har oppholdstillatelse eller oppholdsrett etter kapittel 13, eller en nordisk borger som ikke har hatt opphold i riket i mer enn tre måneder, kan iverksettes straks. Vedtak om bortvisning eller utvisning av en utlending med oppholdsrett etter utlendingsloven § 111 kan iverksettes straks.

Vedtak om avslag på søknad om første gangs oppholdstillatelse, og søknad om fornyet oppholdstillatelse fremsatt etter utløpet av fristen i § 61 sjette ledd, kan iverksettes før det er endelig dersom utlendingen har fått mulighet til å fremsette klage. Slikt vedtak kan tidligst iverksettes 48 timer etter at meldingen om vedtaket er kommet frem til utlendingen. Dersom Utlendingsdirektoratet anser søknaden *åpenbart* grunnløs, kan vedtaket likevel iverksettes så snart fristen for å begjære utsatt iverksetting er utløpt, og direktoratet har tatt stilling til *begjæringen*.

Vedtak om å nekte realitetsbehandling etter § 32 første ledd bokstav a, c og d og femte ledd, kan iverksettes straks. Dersom det ikke er åpenbart at søknaden bør nektes realitetsbehandlet etter de angitte bestemmelser, skal utlendingen gis en frist til å begjære utsatt iverksetting, og vedtaket kan ikke iverksettes før fristen er utløpt eller Utlendingsdirektoratet har tatt stilling til begjæringen. Er søknaden nektet realitetsbehandlet etter § 32 første ledd bokstav b, jf. fjerde ledd, og utlendingen har begjært utsatt iverksetting, kan vedtaket ikke iverksettes før Utlendingsnemnda har tatt stilling til begjæringen eller behandlet klagen på vedtaket.

Vedtak om avslag på søknad om fornyet oppholdstillatelse eller permanent oppholdstillatelse fremsatt innen utløpet av fristen i § 61 sjette ledd, kan ikke iverksettes før det er endelig. Tilsvarende gjelder vedtak om tilbakekall etter § 63 og vedtak om utvisning av en utlending som har oppholdstillatelse, eller en nordisk borger som har hatt opphold i riket i mer enn tre måneder. Dersom det er mest sannsynlig at utlendingen vil begå en straffbar handling overfor eller forfølge en annen person eller på annet vis alvorlig krenke en annen persons fred, kan vedtaket iverksettes på et tidligere tidspunkt enn det som følger av første og annet punktum.

Påberoper en utlending seg *rett til beskyttelse*, jf. §§ 28 eller 28 a, eller for øvrig gir opplysninger som tyder på at vernet mot utsendelse etter § 73 vil komme til anvendelse, kan et vedtak bare iverksettes før det er endelig dersom

- a) søknaden om opphold er *nektet realitetsbehandlet* i medhold av § 32,
- b) søkeren tidligere har fått avslag på søknad om *beskyttelse* i annet land, eller
- c) vilkårene for opphold etter §§ 28, 28 a eller 73 *åpenbart* ikke er oppfylt

Vedtak som innebærer at en utlending må forlate riket, iverksettes ved at utlendingen pålegges å reise innen en fastsatt frist. Fristen skal settes til mellom sju og tretti dager. Dersom det anses nødvendig, kan det settes en lengre frist. Det kan settes en kortere frist enn sju dager eller unnlates å gi en utreisefrist når

- a) det er fare for unndragelse, jf. § 106 a,
- b) en søknad er avslått som *åpenbart* grunnløs eller som følge av vesentlig uriktige eller *åpenbart* villedende opplysninger,
- c) utlendingen er funnet å utgjøre en trussel mot offentlig orden,

- d) utlendingen omfattes av § 32,
- e) utlendingen bortvises eller utvises ved Schengenyttergrensen, eller
- f) utlendingen utvises etter § 66 første ledd bokstav b, c, e eller annet ledd eller §§ 67 eller 68.

Dersom slikt pålegg som nevnt i femte ledd ikke blir fulgt, utreisefrist ikke er gitt, eller det er konkrete holdepunkter for å anta at utlendingen ikke vil forlate riket innen utløpet av fristen, kan politiet føre utlendingen ut. Når særlige grunner taler for det, kan utlendingen bli ført til et annet land enn det vedkommende kom fra. Utlendinger som ikke har gyldig reisedokument, har plikt til å skaffe seg dette. Beslutninger som gjelder iverksetting, regnes ikke som enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b.

Tvungen utsendelse av en enslig mindreårig skal bare skje til et familiemedlem, utnevnt verge eller til et annet forsvarlig omsorgstilbud. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om fastsettelse av utreisefrist og om innføring av et system for kontroll av tvangsreturer.

Når Utlendingsnemnda har truffet et vedtak som innebærer at utlendingen må forlate riket, kan den instruere politiet om å utsette iverksettingen. Utlendingsdirektoratet kan instruere politiet om å utsette iverksettingen dersom slikt vedtak er truffet av direktoratet. Utlendingsnemnda kan instruere politiet om å utsette iverksettingen av et vedtak truffet av direktoratet på nemndas saksområde, når vedtaket innebærer at utlendingen må forlate riket. Departementet kan instruere Utlendingsdirektoratet og Utlendingsnemnda om å utsette iverksettingen av en bestemt type vedtak som innebærer at utlendingen må forlate riket, i påvente av endringer i lov eller forskrift.

Dersom en utlending påberoper seg omstendigheter som nevnt i §§ 28 eller 28 a på tidspunktet for iverksetting av et vedtak som innebærer at utlendingen må forlate riket, og det ikke fremgår at det allerede er tatt standpunkt til de forholdene som påberopes, skal politiet forelegge spørsmålet om utsatt iverksetting for den myndigheten som har truffet vedtaket.

Ny § 94 a skal lyde:

§ 94 a *Klagefrist ved åpenbart grunnløse asylsøknader*

Dersom Utlendingsdirektoratet ved behandlingen av en søknad om beskyttelse anser det som åpenbart at vilkårene i §§ 28, 28 a og 73 ikke er oppfylt, er fristen for å klage én uke fra det tidspunktet underretning om vedtaket er kommet frem til vedkommende part. For øvrig gjelder reglene i forvaltningsloven § 29 annet til fjerde ledd.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 53 mot 48 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 16.25.31)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 25, fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke utenriksstasjonenes arbeid med å informere om reelle muligheter for å få asyl i Norge.»

Høyre, Fremskrittspartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti ble bifalt med 56 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.25.58)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 24 og 26, fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen bidra i arbeidet med å etablere et felles europeisk mottakssystem for asylsøkere med en permanent relokaliseringmekanisme for Europa.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn at bevis- og risikokravet for klarlagt identitet i beskyttelsessaker settes til «noenlunde sannsynlig» ved utarbeidelse av ny forskriftsbestemmelse.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslagene fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti ble med 93 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.27.02)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 23, fra Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«I utlendingsloven gjøres følgende endringer:

§ 62 syvende ledd skal lyde:

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift, herunder om bortfall av permanent oppholdstillatelse etter sjette ledd. Kongen kan også fastsette nærmere regler om hvor langvarig et mellomliggende opphold i Norge må være for at opphold i utlandet ikke skal regnes som sammenhengende etter *sjette* ledd. Kongen kan fastsette i forskrift at permanent oppholdstillatelse kan gis i andre tilfeller enn nevnt i første ledd. *Kongen kan i forskrift fastsette nærmere regler om kravene om å beherske et minimum av norsk muntlig og bestått prøve i samfunnskunnskap etter første ledd bokstav d og e, herunder om unntak fra kravene. Kongen kan også fastsette nærmere regler i forskrift om hva som regnes som tungtveiende, innvandringsregulerende hensyn etter annet ledd.»*

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 90 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.27.24)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 20–22, fra Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen bidra i EUs relokaliseringssordninger ved å ta imot flyktninger fra Italia/Hellas og fra Tyrkia, i tillegg til kvoten av overføringsflyktninger gjennom FN.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at barn som blir holdt tilbake i utlandet mot sin vilje av foreldre eller andre får unntak fra tidsfristen for bortfall av permanent oppholdstillatelse.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endring av dagens regelverk for statsløse barn født i Norge, som gjør det mulig å få statsborgerskap ved fødsel eller så snart som mulig etter fødsel.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti ble med 87 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.27.48)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 19, fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«I utlendingsloven gjøres følgende endring:

§ 48 første ledd skal lyde:

Oppholdstillatelse med inntil seks måneders varighet kan gis til en søker som skal inngå ekteskap etter innreisen med en referanseperson som nevnt i § 40 første ledd. Det er et vilkår at begge parter er over 18 år. Bestemmelsene i § 40 tredje, femte og sjuende ledd og § 40 a og § 41 a gjelder tilsvarende. Kongen kan fastsette nærmere vilkår i forskrift.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre ble med 83 mot 18 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.28.11)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 18, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«I statsborgerloven gjøres følgende endringer:

§ 16 skal lyde:

For søkere som er statsløse gjelder ikke vilkårene i § 7 første ledd bokstav b, e og h. *Statsløs* søker som på

søknadstidspunktet har fylt 18 år, må likevel ha oppholdt seg i riket de siste tre årene med oppholdstillatelse av minst ett års varighet. Oppholdstid i én eller flere søknadsperioder medregnes i treårsperioden.

Søkere som ved egen handling eller unnlattelse har valgt å være statsløs, eller som på en enkel måte kan bli statsborger av et annet land, omfattes ikke av paragrafen her.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 60 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.28.36)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 16 og 17, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Forslag nr. 16 lyder:

«I utlendingsloven gjøres følgende endringer:

§ 32 nytt femte ledd skal lyde:

I en krisesituasjon med ekstraordinært høye ankomster av asylsøkere kan Kongen i statsråd beslutte at søknader om beskyttelse, jf. §§ 28, skal kunne nektes realitetsbehandlet dersom søkeren ankommer direkte fra en nordisk stat. Kongen i statsråd kan beslutte at myndighet til å nekte realitetsbehandling, og myndighet til å bortvise i medhold av § 17 første ledd, i slike tilfeller legges til polititjenestemann. Kongen i statsråd kan beslutte at nektelse av realitetsbehandling, og bortvisning i medhold av § 17 første ledd, i slike tilfeller ikke anses som enkeltvedtak. Bestemmelsene i første til tredje punktum gjelder uten hensyn til hva som ellers ville fulgt av fjerde ledd. Det gjelder ikke plikt til forhåndsvarsling etter forvaltningsloven § 37 før Kongen i statsråd fatter beslutninger som nevnt i første til tredje punktum.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med endrede tidsfrister for å søke familiejenforening.»

Høyre og Fremskrittspartiet har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble bifalt med 87 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.29.04)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 27, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«I utlendingsloven gjøres følgende endringer:

§ 9 første ledd skal lyde:

Utlendinger må ha visum til Norge for å kunne reise inn i riket, med mindre Kongen i forskrift har gjort unntak fra dette kravet. En utlending som er på norsk grense og som søker beskyttelse (asyl) etter reglene i kapittel

4, eller for øvrig gir opplysninger som tyder på at vernet mot utsendelse etter § 73 vil komme til anvendelse, har likevel rett til innreise uten visum, med mindre

- a) *det foreligger en krisesituasjon med ekstraordinært høye ankomster, og Kongen i statsråd på den bakgrunn har besluttet at det etter individuelle vurderinger kan treffes vedtak på grensestedet om å nekte realitetsbehandling av asylsøknader, eller*
- b) *utlendingen ankommer grensen mot nordisk nabo-stat og Kongen i statsråd har truffet beslutninger som nevnt i § 32 femte ledd om å nekte realitetsbehandling av asylsøknader fremmet på grensen mot den aktuelle nordiske nabostaten.»*

Høyre og Fremskrittspartiet har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble bifalt med 86 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.29.27)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 28, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«§ 9 nytt sjette og sjuende ledd skal lyde:

Beslutninger som treffes av Kongen i statsråd i medhold av første ledd bokstav a, skal fortrinnsvis gjelde for to uker og maksimalt seks uker. Det gjelder ikke plikt til forhåndsvarsling etter forvaltningsloven § 37. Beslutningene kan bare fornyes én gang, men ytterligere én gang dersom behovet oppstår når Stortinget ikke er samlet.

Avgjørelse om tillatelse til innreise etter første ledd bokstav a og b kan treffes av politiet og anses ikke som enkeltvedtak.»

Høyre og Fremskrittspartiet har varslet støtte til forslaget. Sosialistisk Venstreparti har varslet subsidiær støtte.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble bifalt med 90 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.29.54)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slike vedtak:

A
til lov
om endringer i utlendingsloven mv.
(innstramminger II)

I

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjøres følgende endringer:

§ 28 femte ledd skal lyde:

Retten til anerkjennelse som flyktning etter første ledd

gjelder ikke dersom utlendingen kan få effektiv beskyttelse i andre deler av hjemlandet enn det området søkeren har flyktet fra.

§ 32 nytt sjette ledd skal lyde:

Beslutninger som treffes av Kongen i statsråd i medhold av femte ledd skal fortrinnsvis gjelde for to uker og maksimalt seks uker. Nevnte beslutninger kan fornyes én gang. Beslutningen kan fornyes ytterligere én gang dersom behovet oppstår når Stortinget ikke er samlet.

§ 34 annet ledd skal lyde:

En utlending som omfattes av masseflyktsituasjonen som nevnt i første ledd, og som kommer til riket eller er her når denne paragrafen får anvendelse, kan etter søknad få en midlertidig oppholdstillatelse på grunnlag av en gruppevurdering (kollektiv beskyttelse). Tillatelsen danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Tillatelsen gjelder for ett år og kan fornyes eller forlenges i inntil tre år fra det tidspunktet utlendingen første gang fikk oppholdstillatelse. Deretter kan det gis en midlertidig tillatelse som kan danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Etter tre år med slik tillatelse skal det gis permanent oppholdstillatelse såfremt vilkårene for å inneha tillatelsen fortsatt er til stede og vilkårene for øvrig er oppfylt, jf. § 62.

§ 40 annet ledd skal lyde:

Det er et vilkår for oppholdstillatelse etter første ledd at begge parter er over 18 år, med mindre partene er omfattet av 24-årskravet, jf. § 41 a.

§ 41 fjerde ledd skal lyde:

Det er et vilkår for oppholdstillatelse etter denne paragrafen at begge parter er over 18 år, med mindre partene er omfattet av 24-årskravet, jf. § 41 a. Det er videre et vilkår at ingen av partene er gift. Selv om en av partene er gift, kan det gis oppholdstillatelse hvis det har vært varige hindringer for å oppfylle dette vilkåret.

Ny § 41 a skal lyde:

§ 41 a 24-årskrav for familieetablering

Det er et vilkår for oppholdstillatelse etter §§ 40 (ektefeller) og 41 (samboere) at begge parter har fylt 24 år, med mindre

- a) ekteskapet var inngått eller samlivet var etablert før tidspunktet for referansepersonens innreise i Norge, eller
- b) partene har inngått ekteskap eller levd i et etablert samliv i Norge mens begge har hatt oppholdstillatelse eller norsk eller nordisk statsborgerskap.

Det kan gjøres unntak fra vilkåret dersom det er åpenbart at ekteskapet eller samlivet er frivillig.

§ 51 nytt tredje og fjerde ledd skal lyde:

Oppholdstillatelse etter bestemmelsene i kapittelet her kan nektes dersom familielivet kan utøves i et trygt land som familien samlet sett har sterkere tilknytning til, og referansepersonen har

- a) oppholdstillatelse som flyktning, jf. § 28,
- b) oppholdstillatelse etter innreisestillatelse som overføringsflyktning, jf. § 35 tredje ledd, eller
- c) kollektiv beskyttelse i en masseflyktsituasjon, jf. § 34. Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift, herunder unntak fra tredje ledd.

§ 60 nytt femte ledd skal lyde:

Det er et vilkår for oppholdstillatelse at utlendingen skal oppholde seg i Norge minst seks måneder i en tillatelsesperiode på ett år. Dette gjelder likevel ikke dersom formålet med tillatelsen eller andre forhold ved tillatelsen tilsier det. Kongen kan fastsette nærmere regler og unntak i forskrift.

§ 60 nåværende femte ledd blir nytt sjette ledd.

§ 62 første ledd bokstav d til f skal lyde:

- d) utlendingen har gjennomført pliktig norskopplæring i henhold til introduksjonsloven og ved avsluttende prøve i norsk behersker et minimum av norsk muntlig,
- e) utlendingen har gjennomført pliktig opplæring i samfunnskunnskap i henhold til introduksjonsloven og har bestått avsluttende prøve i samfunnskunnskap på et språk han eller hun forstår, og
- f) utlendingen har vært selvforsørget de siste tolv månedene.

§ 62 nytt annet ledd skal lyde:

En søknad om permanent oppholdstillatelse kan avslås dersom det foreligger tungtveiende, innvandringsregulerende hensyn, herunder at utlendingen aktivt har motarbeidet avklaring av egen identitet etter ankomst til landet.

§ 62 nåværende annet til sjette ledd blir tredje til syvende ledd.

§ 62 nytt sjette ledd annet punktum skal lyde:

Oppholdet utenfor riket anses å være sammenhengende selv om utlendingen har hatt ett eller flere opphold av en viss varighet i riket, jf. syvende ledd.

§ 62 syvende ledd skal lyde:

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift, herunder om bortfall av permanent oppholdstillatelse etter sjette ledd. Kongen kan også fastsette nærmere regler om hvor langvarig et mellomliggende opphold i Norge må være for at opphold i utlandet ikke skal regnes som sammenhengende etter sjette ledd. Kongen kan fastsette i forskrift at permanent oppholdstillatelse kan gis i andre tilfeller enn nevnt i første ledd. Kongen kan i forskrift fastsette nærmere regler om kravene om å beherske et minimum av norsk muntlig og bestått prøve i samfunnskunnskap og om innholdet i vilkåret om selvforsørgelse etter første ledd bokstav d, e og f, herunder om unntak fra kravene. Kongen kan også fastsette nærmere regler i forskrift om hva som regnes som tungtveiende, innvandringsregulerende hensyn etter annet ledd.

§ 66 første ledd bokstav d, e og ny bokstav f skal lyde:

- d) når en administrativ myndighet i et Schengenland har truffet en endelig avgjørelse om bortvisning eller utvisning av utlendingen på grunn av manglende overholdelse av landets bestemmelser om utlendingers innreise eller opphold,
- e) når utlendingen har overtrådt straffeloven kapittel 18, eller har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått et slikt lovbrudd, eller
- f) når utlendingens søknad om beskyttelse er nektet realitetsbehandlet i medhold av § 32 første ledd bokstav a eller d, og søkeren også tidligere har fått søknad nektet realitetsbehandlet, og søknaden fremstår som et misbruk av asylsystemet.

§ 66 annet ledd bokstav a og b skal lyde:

- a) når utlendingen ikke har overholdt plikten til å forlate riket innen utreisefristen gitt i medhold av § 90 sjette ledd, eller
- b) når utlendingen ikke er gitt en utreisefrist
 - fordi det er fare for unndragelse, jf. § 90 sjette ledd bokstav a og § 106 a,
 - fordi en søknad er avslått som åpenbart grunnløs eller som følge av vesentlig uriktige eller åpenbart villedende opplysninger, jf. § 90 sjette ledd bokstav b,
 - fordi utlendingen er funnet å utgjøre en trussel mot offentlig orden, jf. § 90 sjette ledd bokstav c, eller
 - fordi utlendingen er funnet å utgjøre en trussel mot grunnleggende nasjonale interesser, jf. § 129 femte ledd.

§ 90 skal lyde:

§ 90 *Iverksetting av vedtak*

Vedtaket om bortvisning eller utvisning av en utlending som ikke har oppholdstillatelse eller oppholdsrett etter kapittel 13, eller en nordisk borger som ikke har hatt opphold i riket i mer enn tre måneder, kan iverksettes straks. Vedtak om bortvisning eller utvisning av en utlending med oppholdsrett etter utlendingsloven § 111 kan iverksettes straks.

Vedtaket om avslag på søknad om første gangs oppholdstillatelse, og søknad om fornyet oppholdstillatelse fremsatt etter utløpet av fristen i § 61 sjette ledd, kan iverksettes før det er endelig dersom utlendingen har fått mulighet til å fremsette klage. Slikt vedtak kan tidligst iverksettes 48 timer etter at meldingen om vedtaket er kommet frem til utlendingen. Dersom Utlendingsdirektoratet anser søknaden åpenbart grunnløs, kan vedtaket likevel iverksettes så snart fristen for å begjære utsatt iverksetting er utløpt, og direktoratet har tatt stilling til begjæringen.

Vedtaket om å nekte realitetsbehandling etter § 32 første ledd bokstav a, c og d og femte ledd, kan iverksettes straks. Dersom det ikke er åpenbart at søknaden bør nektes realitetsbehandlet etter de angitte bestemmelser, skal utlendingen gis en frist til å begjære utsatt iverksetting, og vedtaket kan ikke iverksettes før fristen er utløpt eller Utlendingsdirektoratet har tatt stilling til begjæringen. Er søknaden nektet realitetsbehandlet etter § 32 første ledd bokstav b, jf. fjerde ledd, og utlendingen har begjært utsatt iverksetting, kan vedtaket ikke iverksettes før Utlendingsnemnda

har tatt stilling til begjæringen eller behandlet klagen på vedtaket.

Vedtaket om avslag på søknad om fornyet oppholdstillatelse eller permanent oppholdstillatelse fremsatt innen utløpet av fristen i § 61 sjette ledd, kan ikke iverksettes før det er endelig. Tilsvarende gjelder vedtak om tilbakekall etter § 63 og vedtak om utvisning av en utlending som har oppholdstillatelse, eller en nordisk borger som har hatt opphold i riket i mer enn tre måneder. Dersom det er mest sannsynlig at utlendingen vil begå en straffbar handling overfor eller forfølge en annen person eller på annet vis alvorlig krenke en annen persons fred, kan vedtaket iverksettes på et tidligere tidspunkt enn det som følger av første og annet punktum.

Påberoper en utlending seg rett til beskyttelse, jf. § 28, eller for øvrig gir opplysninger som tyder på at vernet mot utsendelse etter § 73 vil komme til anvendelse, kan et vedtak bare iverksettes før det er endelig dersom

- a) søknaden om opphold er nektet realitetsbehandlet i medhold av § 32,
- b) søkeren tidligere har fått avslag på søknad om beskyttelse i annet land, eller
- c) vilkårene for opphold etter §§ 28 eller 73 åpenbart ikke er oppfylt

Vedtaket som innebærer at en utlending må forlate riket, iverksettes ved at utlendingen pålegges å reise innen en fastsatt frist. Fristen skal settes til mellom sju og tretti dager. Dersom det anses nødvendig, kan det settes en lengre frist. Det kan settes en kortere frist enn sju dager eller unnlates å gi en utreisefrist når

- a) det er fare for unndragelse, jf. § 106 a,
- b) en søknad er avslått som åpenbart grunnløs eller som følge av vesentlig uriktige eller åpenbart villedende opplysninger,
- c) utlendingen er funnet å utgjøre en trussel mot offentlig orden,
- d) utlendingen omfattes av § 32,
- e) utlendingen bortvises eller utvises ved Schengenyttergrensen, eller
- f) utlendingen utvises etter § 66 første ledd bokstav b, c, e eller annet ledd eller §§ 67 eller 68.

Dersom slikt pålegg som nevnt i femte ledd ikke blir fulgt, utreisefrist ikke er gitt, eller det er konkrete holdpunkter for å anta at utlendingen ikke vil forlate riket innen utløpet av fristen, kan politiet føre utlendingen ut. Når særlige grunner taler for det, kan utlendingen bli ført til et annet land enn det vedkommende kom fra. Utlendinger som ikke har gyldig reisedokument, har plikt til å skaffe seg dette. Beslutninger som gjelder iverksetting, regnes ikke som enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b.

Tvungen utsendelse av en enslig mindreårig skal bare skje til et familiemedlem, utnevnt verge eller til et annet forsvarlig omsorgstilbud. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om fastsettelse av utreisefrist og om innføring av et system for kontroll av tvangsreturer.

Når Utlendingsnemnda har truffet et vedtak som innebærer at utlendingen må forlate riket, kan den instruere

politiet om å utsette iverksettingen. Utlendingsdirektoratet kan instruere politiet om å utsette iverksettingen dersom slikt vedtak er truffet av direktoratet. Utlendingsnemnda kan instruere politiet om å utsette iverksettingen av et vedtak truffet av direktoratet på nemndas saksområde, når vedtaket innebærer at utlendingen må forlate riket. Departementet kan instruere Utlendingsdirektoratet og Utlendingsnemnda om å utsette iverksettingen av en bestemt type vedtak som innebærer at utlendingen må forlate riket, i påvente av endringer i lov eller forskrift.

Dersom en utlending påberoper seg omstendigheter som nevnt i § 28 på tidspunktet for iverksetting av et vedtak som innebærer at utlendingen må forlate riket, og det ikke fremgår at det allerede er tatt standpunkt til de forholdene som påberopes, skal politiet forelegge spørsmålet om utsatt iverksetting for den myndigheten som har truffet vedtaket.

§ 92 annet ledd fjerde punktum oppheves.

§ 92 sjettede ledd annet punktum oppheves.

§ 92 nytt syvende ledd skal lyde:

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om unntak fra retten til fritt rettsråd etter første ledd første punktum og annet ledd første punktum. Det kan også gis regler til utfylling av bestemmelsen, herunder regler om rett til fritt rettsråd uten behovsprøving i første instans og regler om erstatningskrav etter sjettede ledd.

Ny § 94 a skal lyde:

§ 94 a *Klagefrist ved åpenbart grunnløse asylsøknader*

Dersom Utlendingsdirektoratet ved behandlingen av en søknad om beskyttelse anser det som åpenbart at vilkårene i §§ 28 og 73 ikke er oppfylt, er fristen for å klage én uke fra det tidspunktet underretning om vedtaket er kommet frem til vedkommende part. For øvrig gjelder reglene i forvaltningsloven § 29 annet til fjerde ledd.

§ 100 skal lyde:

§ 100 *Biometrisk personinformasjon i form av ansiktsfoto og fingeravtrykk*

For identifisering og verifisering av identitet kan det opptas og behandles biometrisk personinformasjon i form av ansiktsfoto og fingeravtrykk av en utlending som

- a) ikke kan dokumentere sin identitet, eller som det er grunn til å mistenke for å oppgi uriktig identitet,
- b) søker om oppholdstillatelse etter loven,
- c) søker om Schengen-visum, jf. § 10, visum av humanitære grunner, jf. § 11, eller nasjonalt visum, jf. § 12.
- d) søker om grenseboerbevis etter avtale mellom Norge og Russland
- e) er blitt innvilget eller har fått avslag på søknad om oppholdstillatelse etter loven, eller
- f) er bortvist eller utvist, eller som antas å oppholde seg ulovlig i riket.

Med behandling menes enhver bruk av opplysningene, som for eksempel registrering i et elektronisk register, lagring, søking, gjenfinning, sletting eller en kombinasjon av

ulike bruksmåter. Politiet kan bruke registeret i forbindelse med etterforskningen av en eller flere handlinger som samlet kan medføre høyere straff enn fengsel i 6 måneder.

For behandling av fingeravtrykk i henhold til Dublin-samarbeidet, jf. § 32 fjerde ledd, gjelder reglene i § 101.

Politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt, kan avgjøre at fingeravtrykk og *ansiktsfoto* skal tas med tvang. Utlendingen kan kreve spørsmålet om rettmessigheten av et slikt tvangsinngrep brakt inn for retten. Politiet sørger for at utlendingen blir gjort kjent med denne retten.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om hvem det skal opptas biometrisk personinformasjon fra og behandlingen av opplysningene.

§ 100 a skal lyde:

§ 100 a *Innhenting og lagring av biometrisk personinformasjon i standardisert oppholdskort*

For utstedelse av standardisert oppholdskort, jf. § 64 a, skal det innhentes og lagres biometrisk personinformasjon i form av ansiktsfoto og fingeravtrykk i oppholdskortet av alle utlendinger over 6 år, med mindre slik biometrisk personinformasjon allerede er opptatt og lagret, jf. § 100. Utlendingen har plikt til å medvirke til opptak av slik biometrisk personinformasjon. Informasjonen lagres elektronisk eller på annen måte i oppholdskortet slik at hensynet til informasjonens ekthet, integritet og konfidensialitet blir ivarettatt.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om at det kan innhentes og lagres biometrisk personinformasjon i form av ansiktsfoto og fingeravtrykk også i kort som dokumenterer andre typer tillatelser eller rettigheter enn oppholdstillatelse, for eksempel grenseboerbevis utstedt til beboere i det russiske grenseområdet.

Beslutning om at det skal innhentes og lagres biometrisk personinformasjon som nevnt i første og annet ledd, treffes av Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda, Utenriksdepartementet, politiet eller utenriksstasjon.

Den som oppholdskortet er utstedt til, har rett til innsyn i personopplysninger som er innført i oppholdskortet, herunder den biometriske informasjonen, og kan kreve uriktig informasjon rettet eller slettet. Tilsvarende gjelder for den som har fått utstedt kort med registrert biometrisk personinformasjon etter annet ledd.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler, herunder om tidspunktet for når fingeravtrykk og ansiktsfoto skal opptas og regler om sletting av biometrisk personinformasjon.

§ 105 første ledd bokstav e skal lyde:

- e) utlendingens søknad om beskyttelse har blitt eller mest sannsynlig vil bli nektet realitetsbehandlet i medhold av § 32 første ledd bokstav a eller d eller femte ledd.

§ 106 første ledd bokstav g skal lyde:

- g) utlendingens søknad om beskyttelse mest sannsynlig vil bli nektet realitetsbehandlet i medhold av § 32 første ledd bokstav a eller d eller femte ledd. Dette gjelder ikke hvis utlendingen er mindreårig eller har mindreårige barn som også har søkt beskyttelse

§ 106 a første ledd bokstav k skal lyde:

- k) utlendingens søknad om beskyttelse er nektet realitetsbehandling etter § 32 første ledd bokstav a eller d *eller femte ledd*.

I § 108 annet ledd bokstav a erstattes «§ 90 femte ledd» av «§ 90 sjettede ledd».

II

I lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere gjøres følgende endringer:

§ 17 første ledd skal lyde:

Rett og plikt til deltakelse i gratis opplæring i norsk og samfunnskunnskap i til sammen 600 timer gjelder for utlending mellom 16 og 67 år som har fått

- a) oppholdstillatelse etter utlendingsloven som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse, eller
- b) kollektiv beskyttelse i masseflyktsituasjon etter utlendingsloven § 34.

§ 17 annet ledd oppheves.

Nåværende tredje ledd blir annet ledd og skal lyde:

Rett til deltakelse etter første ledd gjelder ikke for utlending med oppholdstillatelse etter utlendingsloven §§ 23 og 25 og deres familiemedlemmer med tillatelse etter utlendingsloven kapittel 6. Utlending mellom 16 og 67 år med tillatelse som nevnt i første punktum som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse, har plikt til deltakelse i opplæring i norsk og samfunnskunnskap i til sammen 300 timer, jf. § 18 første ledd annet punktum.

Nåværende fjerde og femte ledd blir tredje og fjerde ledd.

§ 18 første og annet ledd skal lyde:

Kommunen skal så snart som mulig og innen tre måneder etter folkeregistrering i kommunen eller at krav om deltakelse blir framsatt, sørge for tilbud om opplæring i norsk og samfunnskunnskap i henhold til § 17 for personer som er bosatt i kommunen eller bor midlertidig på asylmottak i kommunen. Kommunen kan kreve at personer som omfattes av § 17 *annet* ledd, betaler for opplæringen.

Kommunen skal så snart som mulig og innen tre måneder etter at søknad om deltakelse blir fremsatt, sørge for tilbud om ytterligere gratis opplæring i norsk til personer som omfattes av § 17 *første* ledd innenfor rammen av 2400 timer, dersom vedkommende har behov for det. Kommunen kan kreve at vedkommende gjennomfører tester for å fastslå om det er behov for slik opplæring. Kommunens plikt etter dette leddet gjelder i fem år fra det tidspunktet rett og plikt til deltakelse i opplæring i norsk og samfunnskunnskap inntreffer, jf. § 17 *fjerde* ledd.

III

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

2. Kongen kan fastsette overgangsregler.

B.

I

Stortinget ber regjeringen delta aktivt i felleseuropeisk arbeid med å sikre Schengens yttergrenser, og videreføre engasjementet med redningsfartøy i Middelhavet.

II

Stortinget ber regjeringen bidra til å styrke mottaksapparatet i Hellas med bruk av EØS-midler.

III

Stortinget ber regjeringen bidra til å styrke fredsprosessen i Syria og sørge for en planmessig og målrettet bruk av humanitær bistand i Syria og nærområdene.

IV

Stortinget ber regjeringen opprettholde god dialog med Russland for å sikre fortsatt kontroll ved grensen på Storskog.

V

Stortinget ber regjeringen sikre målrettet informasjonsarbeid i situasjoner med økte ankomster av asylsøkere fra land hvor et stort flertall får avslag.

VI

Stortinget ber regjeringen styrke informasjonsarbeid og målrettede tiltak i Afghanistan for å forebygge at barn sendes på en farefull ferd gjennom Europa.

VII

Stortinget ber regjeringen utrede hvorvidt kontantytelser til enslige mindreårige asylsøkere kan erstattes av betalingskort som bare kan benyttes i Norge.

VIII

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endret lov- og regelverk for familiegjennforening hvor gjeldende unntak fra underholdskravet videreføres, og hvor kravet til inntektsnivå i bestemmelsene om underholdskrav tilbakeføres til tidligere nivå.

IX

Stortinget ber regjeringen sikre at det ikke skal henvises til familiegjennforening i flyktningleire.

X

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med ytterligere forslag om tiltak mot tvangsekteskap etter at saken er utfyllende belyst faglig gjennom faktisk dokumentasjon og forskning.

XI

Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til lovendring om seks års krav til arbeid eller utdanning i Norge før familieetablering kan finne sted.

XII

Stortinget ber regjeringen styrke ordninger med assistert retur gjennom IOM.

XIII

Stortinget ber regjeringen styrke arbeidet med realitetsorientering av personer som har fått avslag, herunder oppfølging av Realitetsorienteringsprosjektet i UDI.

XIV

Stortinget ber regjeringen styrke UDIs saksbehandlingskapasitet for å sikre en mer effektiv saksbehandling.

XV

Stortinget ber regjeringen vurdere hurtigspor for saksbehandling i klare innvilgelsessaker for å frigjøre saksbehandlingskapasitet.

Presidenten: Høyre og Fremskrittspartiet støtter hele innstillingen subsidiært.

Det votes over stor bokstav A, I, § 62 første ledd bokstav d og e, § 62 nytt sjette ledd annet punktum, § 62 syvende ledd, § 66 annet ledd bokstav a og b, § 90 første og annet ledd samt fjerde til og med ellefte ledd, § 92 annet ledd fjerde punktum, § 92 sjette ledd annet punktum, § 92 nytt syvende ledd, ny § 94 a, § 108 annet ledd bokstav a og II, § 18 første og annet ledd.

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 98 mot 4 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 16.31.10)

Presidenten: Det votes over stor bokstav A, I, § 28 femte ledd, § 32 nytt sjette ledd, § 34 annet ledd, § 51 nytt tredje og fjerde ledd, § 62 første ledd bokstav f, § 90 tredje ledd, § 105 første ledd bokstav e, § 106 første ledd bokstav g, § 106 a første ledd bokstav k.

Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 87 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.32.06)

Presidenten: Det votes over stor bokstav A, I, § 40 annet ledd, § 41 fjerde ledd, ny § 41 a).

Arbeiderpartiet, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 60 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.32.44)

Presidenten: Det votes over stor bokstav A, resten av I og II, samt III.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Det votes over stor bokstav B, I til og med VI, X samt XII til og med XIV.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over stor bokstav B, VII. Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 97 mot 3 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 16.33.55)

Presidenten: Det votes over stor bokstav B, VIII, IX og XV.

Høyre og Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 54 mot 48 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.34.21)

Presidenten: Det votes over stor bokstav B, XI. Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 89 mot 9 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 16.34.49)

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt to forslag. Det er forslagene nr. 1 og 2, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

L o v

om endringer i utlendingslova (pågrep og fengsling i samband med 48-timarprosedyren)

I

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjerast følgjande endringar:

§ 105 første ledd ny bokstav f skal lyde:

f) utlendingens søknad om beskyttelse antas å være åpenbart grunnløs og skal behandles i løpet av 48 timer.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«I utlendingsloven gjøres følgende endringer:

§ 105 første ledd ny bokstav f skal lyde:

f) utlendingens søknad om beskyttelse antas å være åpenbart grunnløs og skal behandles i løpet av 48 timer. Dette gjelder ikke hvis utlendingen er mindreårig eller har mindreårige barn som også har søkt beskyttelse.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 98 mot 4 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.36.26)

Videre var innstilt:

§ 106 første ledd ny bokstav h skal lyde:

h) utlendingens søknad om beskyttelse antas å være åpenbart grunnløs og skal behandles i løpet av 48 timer. Dette gjelder ikke hvis utlendingen er mindreårig eller har mindreårige barn som også har søkt beskyttelse.

§ 106 femte ledd nytt femte punktum skal lyde:

Pågrep og fengsling etter første ledd bokstav h kan ikke overstige 72 timer.

§ 106 a første ledd ny bokstav l skal lyde:

l) utlendingens søknad om oppholdstillatelse er avslått som åpenbart grunnløs, jf. § 90 sjette ledd bokstav b.

II

Lova gjeld frå den tida Kongen avgjer. Kongen kan setje i kraft dei ulike føresegnene til ulik tid.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 96 mot 3 stemmer
(Voteringsutskrift kl. 16.36.54)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 93 mot 4 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.37.19)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Det voteres over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen evaluere i hvilken grad ordningen om pågrep og fengsling i samband med 48-timers-prosedyren har blitt brukt, om den har ført til mindre kriminalitet og færre personer uten lovlig opphold i Norge, og hvor store kostnader ordningen har medført etter at ordningen har virket i 2 år.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 97 mot 4 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.37.50)

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

L o v

om endringer i lov om endringer i statsborgerloven (endret ikrafttredelsestidspunkt for krav om norskkunnskaper og bestått prøve i samfunnskunnskap)

I

Lov 29. april 2016 nr. 8 om endringer i statsborgerloven (krav om norskkunnskaper og bestått prøve i samfunnskunnskap) endres slik:

Del II skal lyde:

Loven trer i kraft *fra den tid Kongen bestemmer*. De nye kravene gjelder for søknader om norsk statsborgerskap som er fremmet etter ikrafttredelsen.

II

Loven trer i kraft straks.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det satt frem ett forslag, forslag nr. 1, fra Lise Christoffersen på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere behovet for en tilsvarende treårsregel som ivaretar interessene til dem som skifter fra en stilling med særaldersgrense til en stilling med aldersgrense 70 år, og melde tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 65 mot 37 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 16.39.18)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om endringer i folketrygdloven, lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (økt minste pensjonsnivå til enslige alderspensjonister og andre endringer)

I

I lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse skal § 44 nytt ellevte ledd lyde:

Ved overgang til stilling med en lavere aldersgrense legges den nye aldersgrensen til grunn for pensjonsberegningen etter loven her etter tre års tjeneste i den nye stillingen. Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler.

II

I lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser skal § 24 nr. 1 første ledd fjerde punktum lyde:

Samordningsfradragene divideres med det aktuelle forholdstallet som er fastsatt etter folketrygdloven § 19-7, med unntak av samordningsfradrag for tillegg etter folketrygdloven § 19-14 femte ledd og tillegg beregnet etter §§ 5-4 *andre* ledd og 5-8 *andre* ledd i forskrift 22. desember 2009 nr. 1810 om alderspensjon i folketrygden.

III

I lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere skal § 3 første ledd ny bokstav c lyde:

c) *Sykepleier som gjør tjeneste på pensjonistvilkår. Departementet kan gi forskrift med utfyllende bestemmelser om tjeneste på pensjonistvilkår.*

IV

I lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning skal § 3-13 nr. 8 lyde:

8. Taushetsplikten etter nr. 1 er ikke til hinder for at pensjonsinnretning som har offentlig tjenstepensjon eller tjenstepensjon etter foretakspensjonsloven, innskuddspensjonsloven eller tjenstepensjonsloven, gis elektronisk tilgang til opplysninger om *pensjonsgivende inntekt*, for personer som mottar uførepensjon fra innretningen. Taushetsplikten gjelder tilsvarende for den som får opplysningene.

V

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 3-5 åttende ledd skal lyde:

Trygdetid etter *første* ledd regnes som botid, se §§ 17-4, 18-3 og 19-3. Som botid regnes også tidsrom som medlem i trygden i år da vedkommende opptjente pensjonspoeng etter *andre* ledd.

§ 3-23 tredje ledd oppheves.

§ 4-6 tredje ledd første punktum skal lyde:

Et medlem som mottar dagpenger, kan etter søknad beholde dagpenger i inntil *tolv* måneder under planlegging og etablering av egen virksomhet.

§ 12-16 tredje ledd andre punktum skal lyde:

For den av foreldrene som ikke mottar barnetillegg, skal summen av inntektene som regnes med etter andre ledd, med unntak av *pensjonsytelser* og *uføretrygd* fra folketrygden, reduseres med grunnbeløpet.

§ 17-3 første ledd bokstav b skal lyde:

- b) i de siste tre årene fram til dødsfallet mottok pensjon eller uføretrygd etter denne loven, eller

§ 19-8 femte ledd skal lyde:

Høy sats ytes til personer som ikke omfattes av tredje, fjerde eller sjette ledd.

§ 19-8 sjette ledd skal lyde:

Det fastsettes særskilte satser for følgende grupper:

- a) *Enslige alderspensjonister. Som enslig regnes her også ektefeller som ikke lever sammen.*
 b) *Personer som fyller vilkårene for rett til ektefelle tillegg for forsørget ektefelle over 60 år.*

§ 19-11 første ledd andre punktum skal lyde:

I beregningene skal minste pensjonsnivå med særskilt sats etter § 19-8 sjette ledd bokstav a benyttes.

§ 20-22 andre ledd tredje punktum skal lyde:

Alderspensjon skal likevel minst utgjøre 22,5 prosent av *garantipensjon* med høy sats, jf. § 20-9.

§ 21-4 a første ledd andre punktum skal lyde:

Opplysninger kan kreves også om andre enn *stønads-mottakeren*.

§ 21-4 c andre ledd første punktum skal lyde:

Dersom forhold ved en behandlers praksis gir grunnlag for å anta at det har skjedd urettmessige utbetalinger fra trygden, eventuelt ved et samarbeid mellom behandler og *stønadmottaker*, kan det kreves fullstendig og uredigert pasientjournal.

§ 21-4 d første ledd innledningen skal lyde:

Ved Arbeids- og velferdsetatens innhenting av registrerte opplysninger om et større antall navngitte *stønads-mottakere* i medhold av § 21-4 første og sjette ledd for elektronisk sammenligning med opplysninger i et annet register (masseinnhenting), gjelder følgende:

§ 22-17 fjerde ledd skal lyde:

Det ytes ikke renter for tidsrom da *stønadmottakeren* eller andre som har opptrådt på vegne av ham eller henne er skyld i at ytelsen ikke er kommet til utbetaling.

Innholdsfortegnelsen til kapittel 24 skal lyde:

Bestemmelser om

- *skatteetatens og Arbeids- og velferdsetatens oppgaver står i § 24-1,*
- *arbeidsgiverens plikter står i § 24-2,*
- *fastsetting og innkrevning av avgifter står i § 24-3,*
- *kontroll av arbeidsgivere står i § 24-4,*
- *Arbeids- og velferdsetatens innkrevning av avgift står i § 24-4 a,*
- *forskrifter står i § 24-5.*

Ny § 24-4 a skal lyde:

§ 24-4 a *Innkrevning av avgift fastsatt av Arbeids- og velferdsetaten*

Avgift fastsatt av Arbeids- og velferdsetaten i medhold av § 24-1 er tvangsgrunnlag for utlegg. Avgiften inndrives etter reglene i skattebetalingsloven av det organ Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer.

VI

I lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg gjøres følgende endringer:

§ 3 første ledd andre punktum skal lyde:

Ein person vert rekna som busett dersom han eller ho er registrert i folkeregisteret og har *norsk statsborgarskap, eller med heimel i utlendingsloven har fått permanent opphaldsløyve eller mellombels opphaldsløyve som gir grunnlag for permanent opphaldsløyve.*

§ 3 tredje ledd første punktum skal lyde:

Med referansepersonen meiner ein den personen som søkjaren ønsker å bli *sameint med att* eller å etablere familieliv med.

§ 6 første ledd andre punktum skal lyde:

Dersom begge ektemakane har fylt 67 år, skal inntekt hos den eine ektemaken *likevel* berre inngå ved prøvinga av ytingane til den andre ektemaken med den delen som overstig full supplerande stønad etter § 5 bokstav b.

§ 19 første ledd første punktum skal lyde:

Arbeids- og velferdsetaten kan krevje at *Skatteetaten* gir opplysningar om inntekts- og formuestilhøva for ein person som søker om eller har fått supplerande stønad.

VII

I lov 25. juni 2010 nr. 28 om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse skal § 3 bokstav b første punktum lyde:

Full pensjon tilsvarer ugradert uførepensjon som pensjonisten ville fått beregnet etter reglene i folketrygdloven kapittel 3, slik de lød før lov 16. desember 2011 nr. 59 om endringer i folketrygdloven trådte i kraft, *likevel slik at grunnpensjon fastsettes etter reglene i folketrygdloven § 3-2.*

VIII

Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

1. Endringene i lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser § 24, lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning § 3-13, lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd § 3-5, § 12-16, § 20-22, § 21-4 a, § 21-4 c, § 21-4 d, § 22-17, § 24-4 a, lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg § 3, § 6 og § 19 trer i kraft straks.

2. Endringene i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd §§ 3-23 og 17-3 trer i kraft straks og gis virkning fra 1. januar 2015.
3. Endringene i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse § 44 trer i kraft straks. Endringene gjelder ikke når overgangen til stillingen med lavere aldersgrense skjer før loven her trer i kraft.
4. Endringene i lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere § 3 trer i kraft 1. juli 2016.
5. Endringene i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd § 4-6 trer i kraft 1. juli 2016. Departementet kan gi overgangsregler.
6. Endringene i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd § 19-8 trer i kraft 1. september 2016.
7. Endringene i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd § 19-11 trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.
8. Endringene i lov 25. juni 2010 nr. 28 om avtalesfestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 3 bokstav b første punktum trer i kraft 1. september 2016. Departementet kan gi overgangsregler for omregningen av ytelsen med virkning fra 1. september 2016 for personer som per 31. august 2016 mottar avtalesfestet pensjon.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt to forslag, fra Rigmor Aasrud på vegne av Arbeiderpartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre permitteringslønnsloven § 3, slik at arbeidsgiverperioden settes til 5 dager.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre folketrygdloven § 4-3 slik at inngangsvilkåret for å få rett til dagpenger blir at arbeidstiden er redusert med minst 40 prosent.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet ble med 65 mot 37 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.40.23)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

Lo v

om endringer i lov om lønnsplikt under permittering (innføring av en ny arbeidsgiverperiode og forlenget periode med fritak fra lønnsplikt)

I

I lov 6. mai 1988 nr. 22 om lønnsplikt under permittering foreslås følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov 6. mai 1988 nr. 22 om lønnsplikt under permittering (permitteringslønnsloven)

§ 3 skal lyde:

§ 3 *Tiden for lønnsplikt under permittering*

En arbeidsgiver har plikt til å betale permitteringslønn og annet arbeidsvederlag i en arbeidsgiverperiode på ti dager (arbeidsgiverperiode I). Lønnsplikten i arbeidsgiverperiode I gjelder fra og med den første arbeidsdagen permitteringen omfatter. Perioden løper ikke når arbeidstakeren likevel ville hatt tjenestefri eller fravær. Når arbeidsgiverperioden har vært stanset, løper den videre fra den dagen arbeidet skulle vært gjenopptatt om permitteringen ikke hadde funnet sted.

Skyldes permitteringen brann, ulykker eller naturoomstendigheter, gjelder ingen arbeidsgiverperiode som nevnt i første ledd.

Etter arbeidsgiverperiode I er arbeidsgiveren fritatt fra lønnsplikt ved hel eller delvis permittering i 26 uker i løpet av en periode på 18 måneder (fritaksperioden). Tid hvor arbeidstakeren har vært permittert som følge av arbeidskamp, regnes ikke med ved beregning av permitteringstiden. Arbeidsgiverens lønnsplikt gjeninntreter etter fritaksperioden. Lønnsplikten etter fritaksperioden gjelder ikke når arbeidstakeren likevel ville hatt tjenestefri eller fravær.

Dersom den permitterte arbeidstakeren deltar i arbeidsmarkedstiltak i regi av eller i samarbeid med Arbeids- og velferdsetaten, inntreter ikke arbeidsgiverens lønnsplikt etter tredje ledd før arbeidsmarkedstiltaket er avsluttet.

Departementet kan gi forskrift om å forlenge fritaksperioden for arbeidsgiverens lønnsplikt gjeninntreter, og om at det ved en slik forlengelse innføres en ny lønnspliktperiode på fem dager (arbeidsgiverperiode II).

Departementet kan gi forskrift om beregning av fritaksperioden for arbeidsgivers lønnsplikt gjeninntreter, jf. tredje ledd, herunder om at avbrudd i permitteringen kan få betydning for beregningen selv om arbeidsgiver betaler lønn.

Plikten til å betale permitteringslønn etter denne paragrafen gjelder ikke ved permittering som er følge av arbeidskamp.

§ 4 andre og tredje ledd skal lyde:

Ved hel permittering skal utbetalingen pr. arbeidsdag etter § 3 første og femte ledd utgjøre den gjennomsnittlige lønn for en arbeidsdag. Dette gjelder uansett hvor mange arbeidstimer arbeidstakeren skulle hatt den enkelte dag.

Utbetalingen etter § 3 tredje ledd skal ved hel permittering utgjøre en gjennomsnittlig ukelønn pr. uke. Dette gjelder uansett hvor mange arbeidsdager arbeidstakeren skulle hatt den enkelte uke. Ved permittering som omfatter del av en uke, reduseres beløpet tilsvarende.

II

Loven gjelder fra 1. juli 2016.

Presidenten: Det votes over I, § 3 tredje ledd. Arbeiderpartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 68 mot 34 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.41.00)

Presidenten: Det votes over resten av I samt II.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt fem forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Michael Tetzschner på vegne av Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 3, fra Hans Fredrik Grøvan på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 4, fra Per Olaf Lundteigen på vegne av Senterpartiet
- forslag nr. 5, fra Torgeir Knag Fylkesnes på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 5, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med utredning av, og forslag til, en endring av valgloven som sikrer at listeplassene ved valgoppgjøret gis stigende vektning for eksempel ved en ordning der sisteplass multipliseres med 1 (en) og der tallet listestemmene multipliseres med, øker med 0,3 for hver plass oppover listen fra nederst plasserte kandidat, slik at det gis en forhåndsrangeting før personstemma legges til.»

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 99 mot 3 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.42.16)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre en ordning med kumulering og stemmetillegg ved stortingsvalg. Stemmetillegget for det godkjente antall kandidater skal være 25 prosent etter modell fra valg til kommunestyret. Antall kandidater som kan gis stemmetillegg, avgrenses ut fra antall representanter som skal velges fra fylket. Stortinget ber om at reglene om kåring av kandidater endres, slik at et personlig stemmetall på minst åtte prosent av listens totale stemmetall sammen med stemmetillegget kåres i rekkefølge etter antall mottatte personlige stemmer.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 95 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.42.36)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 2, fra Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 1 lyder:

« 7-2 skal lyde:

§ 7-2 *Endringer på stemmeseddelen*

(1) Velgeren kan ved *stortingsvalg*, fylkestingsvalg og kommunestyrevalg gi kandidater på stemmeseddelen én personstemme. Dette gjøres ved å sette et merke ved kandidatens navn.

(2) Velgeren kan ved kommunestyrevalg også gi en personstemme til kandidater på andre valglister. Dette gjøres ved å føre disse kandidatnavnene opp på stemmeseddelen. Slik personstemme kan gis til et antall kandidater som tilsvarer en fjerdedel av det antall medlemmer som skal velges til kommunestyret. Uavhengig av kommunestyrets størrelse kan det likevel alltid gis personstemme til minimum fem kandidater fra andre lister. Når velgeren gir personstemme til valgbar kandidat på andre lister, overføres et tilsvarende antall listestemmer til den eller de listene disse kandidatene står oppført på.

(3) Andre endringer på stemmeseddelen teller ikke med ved valgoppgjøret.»

Forslag nr. 2 lyder:

«§ 11-5 første ledd skal lyde:

(1) Når det er avgjort hvor mange distriktsmandater en valgliste skal ha, fordeler fylkesvalgstyret *representantplassene* til kandidatene på listen. Kandidater som ikke er valgbare, settes ut av betraktning. *Kandidater på listen som har oppnådd et personlig stemmetall på minst åtte prosent av listens stemmetall, kåres i rekkefølge etter antall mottatte personlige stemmer. Øvrige kandidater kåres på grunnlag av deres rekkefølge på listen.* Opptellingene fortsetter på samme måte inntil alle de representantplassene listen skal ha, er besatt. Oppnår flere kandidater samme resultat, er den opprinnelige rekkefølgen på listen avgjørende.»

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti støtter forslagene subsidiært.

Votering:

Forslagene fra Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 65 mot 37 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.43.14)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med et nytt forslag til endringer i valgloven § 7-2 og § 11-5 første ledd (personvalg ved stortingsvalg), hvor også merknader og forslag i denne innstilling er vurdert. Lovendringen foreslås iverksatt fra stortingsvalget i 2021.»

Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Bård Vegar Solhjell (SV) (frå salen): Det gjeld òg SV.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble bifalt med 102 mot 0 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.43.46)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i valgloven (personvalg ved stortingsvalg, frist for godkjenning av førehandsstemmer mv.)

I

I lov 28. juni 2002 nr. 57 om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre blir det gjort følgende endringer:

§ 2-7 tredje ledd skal lyde:

(3) Valgstyret skal sørge for at *en* stemmeberettiget som er bosatt i utlandet, og som ikke har vært folkeregisterført som bosatt i Norge noen gang i løpet av de siste *ti* årene før valgdagen, føres inn i manntallet i kommunen, dersom vedkommende søker om innføring innen kl. 17 dagen etter valgdagen.

§ 3-4 andre og tredje ledd skal lyde:

(2) *Erklæring som nevnt i nr. 1 må settes frem* innen den frist fylkesvalgstyret eller valgstyret setter, ellers tapes retten til å strykes fra listeforslaget.

(3) *Den som unnlater å kreve seg fritatt fra å stå på liste, kan ikke nekte å motta valg.*

§ 8-1 tredje ledd skal lyde:

(3) Velgeren er selv ansvarlig for å avgi forhåndsstemme på et tidspunkt som gjør at forhåndsstemmegivningen kommer inn til valgstyret innen kl. 17 dagen etter valgdagen.

Ny § 9-5 a skal lyde:

§ 9-5 a *Elektronisk avkryssing i manntallet på valgdagen*

(1) Kommunene kan selv vedta å ta i bruk en ordning med elektronisk avkryssing i manntallet. § 9-5 fjerde ledd gjelder da ikke.

(2) Dersom det er tatt i bruk elektronisk avkryssing etter første ledd, skal stemmestyret krysse av i det elektroniske manntallet både for velgere som er manntallsført i vedkommende krets, og for velgere som er manntallsført i andre kretser i kommunen.

(3) Ved bruk av elektronisk avkryssing skal velgere som ikke er innført i manntallet i den kretsen stemmen avgis, levere stemmeseddelen til stemmestyret, som stempler den med offisielt stempel. Velgeren legger selv stemmeseddelen ned i en urne. Stemmesedler fra velgere som er manntallsført i annen krets enn der stemmene er avgitt, skal telles opp i den kretsen stemmene er avgitt.

(4) Ved strømbrydd eller kommunikasjonsbrydd mot manntallet i en kommune hvor elektronisk avkryssing er tatt i bruk, skal senere avgitte stemmesedler ikke legges i urnen. Slike stemmesedler skal behandles som beredskapsstemmer. Etter at stemmeseddelen er stemplet, skal velgeren selv legge den i en stemmeseddelkonvolutt og lime konvolutten igjen. Stemmemottakeren skal legge stemmeseddelkonvolutten i en beredskapskonvolutt sammen med valgkortet. I kommuner med todagersvalg skal eventuelle beredskapsstemmer mottatt på søndag behandles og krysses av i det elektroniske manntallet før valglokalene åpner på mandag.

§ 10-1 første ledd bokstav g skal lyde:

g) stemmegivningen er kommet inn til valgstyret innen kl. 17 dagen etter valgdagen.

§ 11-11 skal lyde:

§ 11-11 *Underretning til de valgte fylkestingsrepresentantene*

Fylkesvalgstyret skal underrette de valgte representantene og vararepresentantene om *valget*.

§ 11-13 skal lyde:

§ 11-13 *Underretning til de valgte kommunestyrerepresentantene*

Valgstyret skal underrette de valgte representantene og vararepresentantene om *valget*.

II

Lova tek til å gjelde straks.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i vegtrafikkloven (sykkelritt på veg)

I

I lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk gjøres følgende endringer:

Ny § 7 b skal lyde:

§ 7 b. *Sykkelritt på veg som helt eller delvis er åpen for alminnelig ferdsel*

Sykkelritt på veg som helt eller delvis er åpen for alminnelig ferdsel, er forbudt uten tillatelse fra regionvegkontoret. Før regionvegkontoret treffer vedtak, skal politiet uttale seg.

I vedtaket kan regionvegkontoret gi tillatelse til å fra-vike §§ 4, 5 og 6, eller bestemmelser fastsatt i medhold av disse paragrafene, i den grad det er nødvendig og forsvarlig. Regionvegkontoret kan også stille krav om skiltplan, trafikkregulering og bruk av private vakter.

Politiet beslutter om private vakter kan benyttes ved det enkelte sykkelritt.

Departementet kan i forskrift gi regler om gjennomføring av sykkelritt som nevnt i første ledd, herunder om skiltplan og plan for trafikkregulering.

Departementet kan i forskrift også gi regler om regionvegkontorets tildeling av myndighet innen rammene av § 9 til midlertidig trafikkregulering til private vakter, om uniformering av slike vakter og merking av deres kjøretøy, og om vaktens minstealder, skikkethet og kompetanse. Regler om kompetanse kan blant annet gjelde kompetansebevis, godkjenning av læreplan for tilbyder av kompetansegivende kurs, tilsyn med tilbyder av kompetansegivende kurs, gebyr for utstedelse av kompetansebevis, påbud om å ha med kompetansebevis under vaktjeneste og gyldighetstid for og tilbakekall av kompetansebevis.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 8

Presidenten: Under debatten er det satt frem ett forslag, nr. 1, fra Hans Olav Syversen på vegne av Kristelig Folkeparti.

Forslaget fra Kristelig Folkeparti er innlevert etter fristen som er fastsatt i Stortingets forretningsorden. Presidenten minner i denne sammenheng om Stortingets forretningsordens § 40 første ledd første og annet punktum, der det heter:

«Forslag som er omhandlet og utformet i en komitéinnstilling, tas opp til avgjørelse sammen med innstillingen når forslagsstilleren krever det. Det samme gjelder andre forslag vedrørende samme sak når de er forhåndsvarslet ved innlevering til presidenten gjennom Stortingets administrasjon senest kl. 08.30 den dag saken skal behandles i Stortinget.»

I samme første ledds femte punktum heter det:

«I særlige tilfeller kan Stortinget med to tredjedels flertall vedta å sette bestemmelsene i første og annet punktum ut av kraft.»

Presidenten har oppfattet det slik at det er enighet om å godta at forslaget fra Kristelig Folkeparti tas opp til votering.

Er det noen innvendinger mot dette? – Så synes ikke, og det er da vedtatt.

Det voteres over representantforslaget fra Senterpartiet.

Forslaget lyder:

Stortinget ber Stortingets presidentskap innhente en uavhengig juridisk betenkning om Norges tilknytning til EUs finanstilsyn og forholdet til Grunnlovens bestemmelser knyttet til suverenitetsoverføring, og hvorvidt suverenitetsavståelse gjennom Prop. 100 S (2015–2016) vil kunne skape presedens for fremtidig suverenitetsavståelse til andre EU-byråer og tilsyn.

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 90 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.46.15)

Det voteres over forslag nr. 1, fra Kristelig Folkeparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber Høyesterett i samsvar med Grunnloven § 83 utarbeide en juridisk betenkning om Norges tilknytning til EUs finanstilsyn og forholdet til Grunnlovens bestemmelser knyttet til suverenitetsoverføring, og hvorvidt suverenitetsavståelse gjennom Prop. 100 S (2015–2016) vil kunne skape presedens for framtidig suverenitetsavståelse til andre EU-byråer og tilsyn.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget. Senterpartiet har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 85 mot 17 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 16.46.41)

Presidenten: Det voteres så over følgende forslag:

«Dokument 8:104 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Marit Arnstad og Liv Signe Navarsete om en uavhengig juridisk betenkning om suverenitetsavståelse over tilsyn av finansmarkedet i Norge og forholdet til Grunnloven – vedlegges protokollen.»

V o t e r i n g :

Forslaget ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Sak nr. 9 var redegjørelse.

V o t e r i n g i s a k n r. 10

Presidenten: Sak nr. 10 gjelder andre gangs behandling av lov og gjelder lovvedtak 79.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning, og Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

S a k n r. 11 [16:47:36]

R e f e r a t

1. (343) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i psykisk helsevernloven (kontroll for å hindre innføring av uønskede gjenstandar) (Lovvedtak 72 (2015–2016))
 2. lov om endringer i politiloven (utnevning av vise-politimestere på åremål) (Lovvedtak 63 (2015–2016))
 3. lov om endringer i forvaltningsloven (forbud mot bruk av barn som tolk) (Lovvedtak 65 (2015–2016))
 4. lov om endringer i lov om offentlig støtte m.m. (opprettelse av nasjonalt register for offentlig støtte) (Lovvedtak 59 (2015–2016))
 - er sanksjonert under 10. juni 2016

Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (344) Endringer i tobakksskadeloven (gjennomføring av direktiv 2014/40/EU og standardiserte tobakkspakninger) (Prop. 142 L (2015–2016))

Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.
3. (345) Lov om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner (yrkeskvalifikasjonsloven) (Prop. 139 L (2015–2016))

Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
4. (346) Endringer i yrkestransportlova (miljøkrav for drosjer) (Prop. 140 L (2015–2016))
5. (347) Endringer i jernbanelova og einskilde andre lover (reform av jernbanesektoren) (Prop. 143 L (2015–2016))

Enst.: Nr. 4 og 5 sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.
6. (348) Eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2015, eksportkontroll og internasjonalt ikke-spredningssamarbeid (Meld. St. 36 (2015–2016))
7. (349) Endringer i statsbudsjettet 2016 under Forsvarsdepartementet (Endringer i «Regulativ for tillegg til utskrivne vernepliktige mannskap») (Prop. 141 S (2015–2016))

Enst.: Nr. 6 og 7 sendes utenriks- og forsvarskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.